

MENDI
FOUR GOSPELS

01-06591807
LIBRARY OF THE
Massachusetts
Bible Society

Catalog No. SU 110.22(1)/G 1872

Family ~~NEGRO~~ SUDANIC

Sub-Family MANDE

Branch

Group

Language MENDI (MENDE)

Dialect

Locality Sierra Leone, Africa

Contents FOUR GOSPELS

Version

Translator

Published by BFBS

Place LONDON

Date 1872

Accession No. 194

Accession Date Oct 23, 1929

Price \$ 0.50

LA-YIA YĒKPĒ NANĪSIA,

WŌTENGA

MENDE-BELA TI KENYĒ-LĒI HŪ.

*Nyegingo gōma Inglisi ma, na nyegi lo Ngēwo ngi
kōloi kenyē wēkēsia ma.*

LONDON:
PRINTED FOR THE
BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY

BY R. CLAY, SONS, AND TAYLOR, PRINTERS,
BREAD STREET HILL.

1872.

NJĪA-YĒKPĒĪ NA MATI NYĒĠINI.

NGU I.

Mbōnda goloī Jisu Kristi va, Davidi ngi hindō-lōi, Abrami ngi hindō-lōi.

2 *Abrami i Isaku lē; Isaku i Jakobi lē; Jakobi i Judasi lē, ke ngi ndēngēsia.*

3 *Judasi ta Tamar ti Faresi ke Zara lē; ke Faresi i Esromi lē; Esromi i Arami lē;*

4 *Arami i Aminadabi lē; Aminadabi i Nasoni lē; Nasoni i Salmoni lē;*

5 *Salmoni ta Rakabi ti Buzi lē; Buzi ta Ruti ti Obedi lē; Obedi i Jesi lē;*

6 *Jesi i māhēi Davidi lē. Māhēi Davidi i Solomoni lē ta na wō Uriasi nyāhēi i lē.*

7 *Solomoni i Roboami lē; Roboami i Abia lē; Abia i Asa lē;*

8 *Asa i Josafati lē; Josafati i Jorami lē; Jorami i Oziasi lē;*

9 *Oziasi i Joatami lē; Joatami i Akasi lē; Akasi i Esekiasi lē;*

10 Esekiasi i Manasi lē; Manasi i Amoni lē; Amoni i Joasiasi lē;

11 Joasiasi i Jekoniasi lē, ke ngi ndēngésia, ikpēléi na ma tiye lini a tiē Babiloni hū:

12 Na wōma tiye wāni a tiē Babiloni hū, Jekoniasi i Salatieli lē; Salatieli i Zorobabeli lē;

13 Zorobabeli i Abiudi lē; Abiudi i Eliakimi lē; Eliakimi i Azori lē;

14 Azori i Sadoki lē; Sadoki i Akimi lē; Akimi i Eliudi lē;

15 Eliudi i Eleazari lē; Eleazari i Matani lē; Matani i Jakobi lē;

16 Jakobi i Josufu lē, Maria ngi hīni, na Jisu lēni, na ta tōli a Kristi.

17 Fālē mbōndésia gbi ti hijē Abrahami ma, ti tō Davidi ma, mbōnda pū mahū nānia lē; ti hijē Davidi ma ti tō ikēlēmēi ma, tiye lini a tiē Babiloni hū, mbōnda pū mahū nānia lē; ti hijē kēlēmēi ma tiye lini a tiē Babiloni hū, ti tō Kristi ma, mbōnda pū mahū nānia lē.

18 Ke Jisu Kristi ngi lēi gili nī lo iye na. Kina Josufu iye Jisu ngi njēi Maria bōyani, ta lā ā sōloi wē, iye kōhū lo a Ngéwo ngi yāfēi.

19 Ke Josufu ngi hīni tōnya-mo a ngiē, ī lōni, i ngi gbāa fōfō hū; iye lōi lo, i gbēlē ngi ma ndōwu hū.

20 Ke kina iye gilima a hindēi jisia, kpē lē, ke Ndémoi ngi anjeli i wā ngi yē hēnga hū, ye, Josufu

bia Davidi ngi hindō-lōi abiē; bā lūa a bi nyāhēi Maria jōla, gbāmailē na ngi hū, Ngēwo yāfēi lo iye ndēni.

21 Ke a hindō-lō lē lo, bi ngi bijēi dōli a Jisu, gbāmailē i ngi nūngēsia bāō lo ti hinda nyāmuṣia va.

22 Ke ji gbi lo iye wēni, kō na i wēlē Ndēmōi iye ndēni wō profetisia ma, ye :

23 Kpēle, tēnīna yēla a gō lo, a hindō-lō lē lo, ta ngi bijēi dōli a Immanueli, na ta tōli a : Ngēwo lo mu wōma.

24 Ke Josufu i wūnga njī hū, i pēlē, kina Ndēmōi ngi anjeli iye ndēni la ngi ma, ke i ngi nyāhēi wūmbua.

25 Ke iye ngi gōni ngtye i ngi hindō-lōi, ihālagēi, lēni pēn, i ngi bijēi dōli a Jisu.

NGŪ II.

Kina nā tiye Jisu lēni Betlehemī Judia lōloi hū māhēi Herodi gbēlēmēi, ke kpēle, nēmahū-lē-bela ti hijēa kō, ti wā Jerusalemī ;

2 Te : Na lo mī ti ngi lēni Jewuṣia ti māhēi ? gbāmailē mu ngi dūmbēkēi doa kō yāka, mu wā, mu wā ngi ma.

3 Kina māhēi Herodi hindēi jṣia mēnini ke ngi lī i hēlēa ta Jerusalemīa gbi.

4 Ke kina iye wēlani a almamṣia, ke kolo-nyēgi-belēsia nūngēsia va yāndola, i ti mōli, ye : mī lo ti Kristi lē na ?

5 *K*ē ti ndēnga ngi ma, tē: *B*etlehemi Judia lōloi hū, gbāmailē ñi lo profiti iye nyéginini:

6 *K*ē bia Betlehemi Juda lōloi hū: bia ī lē kŭlōi abiē Samānga līa Juda va, bi hū lo māha a gbīa na lo, na a ye nya nūngēi Israeli mahū.

7 *K*ē Herodi kina iye nēmahū-lē-belésia wažni ndōwu hū, i ti mōli pānda wānda, ye: mī gbē lo dūmbēlēkēi i geni?

8 *K*ē i ti lōnga Betlehemi hū, ye: A li, wu ndōlāi wokoli pānda, kē kina wu ngi doa lo, wu wa gboma nya yē, nya bē, ngi li, nga vā ngi ma.

9 Kina tiye māhēi la-yiēi mēnini kē ti yā: kē kpēle, dūmbēlēkēi tiye toni ko yāka, kē i yā ti lūgo ngīye i wāni, i dō hindēi mahū ndōlāi iye na.

10 *K*ē kina tiye dūmbēkēi toni ti gōhū nēingo yelē gboñ.

11 *K*ē kina tiye wāni pēlē bu, ti ndōlāi do, kē Maria ngi njē, ti wōmbi gbàkpà, ti vā ngi ma; kina ti ti gbatēisia la-wōni, ti ngi bōya a kāni, kē kpējē bōnda, kē mō.

12 *K*ē ti lāhingo ye lē a Ngéwo hēnga hū, tā yāma gboma Herodi yē, kē ti yā ti-nda lōloi hū a pēlē wēka.

13 *K*ē kina tiye yāmani, kpēle kē Ndēmōi ngi anjeli i wā Josufu yē hēnga hū, ye: hijē, bi ndōlāi wūmbu, kē ngi njē, wu li Masari hū, bi ye na, ngīye nga wa gboma bi wē a ngō; gbāmailē Herodi i ndōlāi wokoli lo, ngi wā va.

14 Kina iye hijēni, i ndōlāi wūmbu, ke ngi njē a kpindi i li Masari hū.

15 I ye na lo ngtye Herodi i hāni. Kō na a wē Ndēmoi i ndēni profiti ma, ye: Masari hū lo ngi nya hindō-lōi walēni na.

16 Kina na Herodi i toni, ke nēmahū-lē-belésia ti ngi gbōwai lo, i lī lēwē nytko gbi, i nūnga lō, ti ndēngésia gbi wā, tiye Betlehemi hū, ke itātésia gbi hū, násia wō ti vō fēlē, ke násia tī hitini nī, tōnga ikpēmēi ma iye nēmahū-lē belésia mōlini.

17 Ta lo na wō iye wēni na profiti, Jerimi, iye ndēni wō, ye:

18 Rama hū lo ti ngō mēniyi na, kpaō, ke ngōlo: Rakeli a wō ngi lēngésia va, ē lūma ti ngi nēpo, gbāmailē tī na.

19 Ke kina Herodi iye hāni, kpēle, ke Ndēmoi ngi anjeli i wā hēnga hū Josufu yē Masari hū.

20 Ye: hijē, bi ndōlāi wūmbu, ke ngi njē, bi li Israeli lōloi hū; gbāmailē násia ti hānga, tiye ndōlāi ngi lēvui lo.

21 Ke i hijēnga, i ndōlāi wūmbu, ke ngi njē, i li Israeli lōloi hū.

22 Ke kina iye mēnini ke Arkilau i wōtēa a māha Judia hū ngi kēi Herodi hēmbēi hū, i lūai lo a lila na; ke ngi lāhingo ye lē a Ngēwo hēnga hū, i wōtēi lo, i li Galili gakésia ma;

23 Ke i wā, i hēi tā-wāi hū, ta tōli a Nazareti,

ko na a wēlē profit̄tsia tiye ndēni wō, tē: ta ngi walē a Nazareti-mo.

NGŪ III.

Ifōlōi nāsia ma lo Johani, Baptisi-moi, i wāni, a njiēi lē Judia wōlēi hū ;

2 Ye: a gili wu wōtē, gbāmailē Ngēlē-gōhū genyēi hū ī kūha ma.

3 Gbāmailē ji lo wō, profiti Isaiya i ndēni, ye: yēla wō a gbā ngōlēi hū, ye: a Ndēmōi ngi wēlēi hūgbāte, wu ngi wēlētsia wōna.

4 Ke Johani yakpē na ngi gōlēi ti kpāteni a kameli ngi yōmbō lo, ke hūa-gōloi ngi hāmēi ; ngi mēhāni kōdōnga yelē, ke ndōgbo gōmi.

5 Ke Jerusalemia gbi, ke nūnga Judia hū gbi, ti yā ngi yē, ke na hui yāka gbi Jordani gbēlānga.

6 Ke iye ti baptisini Jordani hū lo, ta gayē ti hinda nyāmūtsia.

7 Ke kina i Faristsia, ke Saddustsia ti gbōtōma doni, ta wa ngi baptisima gama, i ndē ti ma, ye, o kālī bōndēi ji, yē lo wu lāhingo, wa wēla ndī-dēwē ma, a wāma ?

8 A wu wē-hindēsia ge hō māhōungo pōtēla va.

9 Ke wā gili wu ndē wu vūltsia hū, wē: mu Abrami jōa, a mu ke la, gbāmailē nge wu ma, Ngēwō a gū lo a kotui jtsia gbātela a ndēnga Abrami wē.

10 Ke kōnui lo na bē lāni ngūlūtsia ti hāpēi ma ;

Fālē ngūlui gbi lo, ē wuā a ngūlui-wuā yēkpē, ta tēwē lo, ti pili ngombui ya.

11 *A tōnya ngi wu baptisima wē lo a nja pōtē va, ke na i wāma nya wōma, i gbāyani nya ma, ngi gokésia bē ngi gbēkpēni mbūmbu va, a wu baptisima wē lo a Ngēwo ngi yāfēi ke ngombu.*

12 *Ngī wēlēi ngi yēya lo, a ngi lōloi mayēla lo fō, i ngi bēi yāndo ngi wēlēi bu, ke a mbā-gāi mo lo a ngombui na ē lūfē.*

13 *Ke Jisu i hijēnga Galili, i wa Jordani gbēla; ko Johani a ngi baptisi wē ma.*

14 *Ke Johani a ngi magāli, ye: ngi lōni, bi nya baptisi wē, i yē na ho, bi wā nya yē?*

15 *Ke Jisu i ndēnga ngi ma, ye: gbē i wē nē na, gbāmailē māhōuni mu tōnya-hinda gbi wē; ke i lūma.*

16 *Kina iyē Jisu baptisini, hū ī lembini, ke Jisu i gbā njēi gbēlā; ke kpēle ke ngēlē-gōhū la-wōa ngi yē, ke i tonga Ngēwo ngi vūli ngi yāfēi i yiē bē kina bōmukūlō, i hēi ngi ma.*

17 *Ke kpēle, ke ngō i gbā ngēlē-gōhū, ye: ji lo nya lāma hindō-lōi, na nya lī lēingo ngi ma.*

NGŪ IV.

Na wōma ke ngāfēi i yā a Jisu ngōlē hū ko Devilī a ngi gōlē.

2 *Ke kina iyē sūi hōu fōlō nū fēlē gboyongo, ke kpindi nū fēlē gboyongo, na wōma ke ndōle ngi hōua.*

3 Ke kina nū-gōle-moi iye wāni ngi yē, i ndē ngi ma, ye: ina bi Ngéwo ngi hindō-lōi lo abiē, pē, kotui j̄tsia ti wōtē a kpohū.

4 Ke i pōtēa, i ndē, ye: nyégingo lē, nūmu ē hēi lēkē kpohū va, ngtye ma njiēi na gbi, a gb̄ia Ngéwo ngi la.

5 Ke Devilī i yā a ngiē mālua dā-wāi hū, i ngi hēi kā-wé-bu imbōlōi wū-mba.

6 Ke i ndēa ngi ma, ye: ina bi Ngéwo ngi hindō-lōi lo abiē, gb̄ija; gb̄amailē nyégingo lē: a ngi anjel̄tsia lāhi lo bi va, ta bi lē ti yēya lo, ko ku yēla ma bē bā bi gō hō kōtu ma.

7 Ke Jisu i ndēa ngi ma, ye: nyégingo lē gb̄oma: bā Ndēm̄oi, bi Yēwoi gōle.

8 Ke Devilī i yā a ngiē gb̄oma ngtyē gūhā wā mahū, i kēnyēi hū gbi ge a ngiē i ndōloi hū, ke hāni nyāndē nyāndētsia gbi hū.

9 Ke i ndēa ngi ma, ye: hāni j̄tsia gbi lo nga fēma bi wē, ina ba wōmbi gb̄akpā lo, bi hē nya ma.

10 Ke Jisu i ndēa ngi ma, ye: gb̄ia nya wōma, Satana, gb̄amailē nyégingo lē, ba hē lo, Ndēm̄oi bi Yēwoi ma, ta yakpē lo, ba kpē-gb̄ia ngiē.

11 Na wōma ke Devilī i gb̄ia ngi ma, ke kpēle ke anjel̄tsia ti wā, ti kpē-gb̄ia ngi wē.

12 Ke kina Jisu iye mēnini ke ti Johani wua kpindi wēbu, i hijē na, i li Galili.

13 Ke kina iye gbiāni Nazareti; i wā, i hēi

Kaferni hũ, na gbōyēi gbēla, Zabuloni, ke Neftali gākeṣia ma.

14 *Ko na a wa dēma profiti Isaya iye ndēni wo, ye:*

15 *Zabuloni lōloi, ke Neftali lōloi gbōyē yākēi ma, Jordani wōma, kafr̄ṣia ti Galili,*

16 *Nūngēi nāsia na tiye hēi kpindi hũ, tiye hēmu-vō wā doi lo, ke nāsia na tiye hēi hā gēnyēi hũ, ke hā ngi nēngēi hũ, tiyē lo hēmu-vōi, i gbā nāsia.*

17 *I hijē igbēmēi na ma Jisu, i tātōa a njia yēkpēi lēla, ye: a wōtē, gbāmailē ngēlē-gōhũ gēnyēi i la gūhā.*

18 *Ke kina Jisu iye jīama Galili gbōyēi gbēlānga, i ndēnga fēlēa do, Simoni, ta tōli a Pita, ke Anderu ngi ndē, ti nyē-bōmēi gūla gbōyēi hũ, gbāmailē nyē-gbē-bela lo ti ye.*

19 *Ke i ndēa ti ma, ye: a tō nya wōma, nga pē wu wōtē lo a nūnga gbē-bela.*

20 *Ke ti ti bōmēsia lōa ke-yakpē, ke ti tō ngi wōma.*

21 *Ke kina iye hijēma mīandō, i ndēnga wēkā fēlēa do, Jakobi, Zebedi ngi lōi, ke Johani ngi ndēi, ti ndéndé hũ ta Zebedi ti ke, ta ti bōmēsia gbāte, ke i ti walēa.*

22 *Ke ti gbā ke-yakpē ndéndé hũ, ti ti ke lō, ti tō ngi wōma.*

23 *Ke Jisu iye jijiai lo Galili gbi, a ti gāra*

kāwěsia hū, a njia yěkpěi lē ngēlē-gōhū gēnyēi hū va, a higbe-gegeśia gbi bāwō, tiye nūngěsia ma.

24 *Ke ngi dōwoi i Siria vō fa: ke ti wā a higbē-bela gbi ngi yē, nāsia tiye higbēi-gege hū, ti kpāle hū, ke nāsia ngāfa nyāmu iye ti hū, ke nāsia ti ye gbōwāngo, ke nāsia nānga higbēi iye ti ma, i ti bāwō.*

25 *Ke fāhā gbōtōa ti tōnga ngi wōma: ta hījē Galili, ta hījē Dikapoli, ta hījē Jerusalemi, ta hījē Judia, ta hījē Jordani wōma.*

NGŪ V.

Ke kina i nūnga gbōtōśia doni ke i li ngtyē yēla mahū, ke kina iye hēini ke ngi wōma-belēśia ti wā ngi yē.

2 *Ke i ngi la wōa, i ti gā, ye:*

3 *Nāsia ti betēngo lē ti nyāningo ngāfa hū, gbāmailē tia lo, ti wō a ngēlē-gōhū gēnyēi.*

4 *Nāsia ti betēngo lē ta wō, gbāmailē ti lī nēpo lo.*

5 *Nāsia ti betēngo lē, ti lī lēlingo, gbāmailē ti hēi lo ndoēi hū.*

6 *Nāsia ti betēngo lē, ndōle a ti hōu, ke ti bōlōi hū a bē, tōnya hindēi va, gbāmailē ti gō a vē lo.*

7 *Nāsia ti betēngo lē, ta mānuma wē, gbāmailē ta mānuma jō lo.*

8 *Nāsia ti betēngo lē, ti lī magōlēngo, gbāmailē ta Ngēwo do lo.*

9 *Násia ti betēngo lē hūhōu-bela a tiē, gbāmailē ta ti waē lo a Ngēwo ngi lēnga.*

10 *Násia ti betēngo lē, ta ti yāfa, tōnya hinda wē va, gbāmailē ti nda lo ngēlē-gōhū gēnyēi.*

11 *Wu betēngo a ye lē, kina nūnga ta wū bele nyānima, ta wu yāfā, ta njā nyāmu gbōtōa lē wu ma, ta nde-gōla wu ma, nya va.*

12 *A gōhūne, wu gāhū a gbā, gbāmailē wu bōya-hāni wōlōngo lē ngēlē-gōhū; gbāmailē nī lo ti profitisia yāfani ti wu lūgo wo.*

13 *Wua lo kpōlōi a wuē ndōloi va; ke ina kpōlōi i ngi nēni lōa-lo-hū, mī lo na a nēni jō na gboma? ī lā gbēkpēni hāni gbi va, ngīye ma ta pili, ti nyīmima a gōwo.*

14 *Wua lo hēmu-vōi a wuē ndōloi va. Tā-wāi na hēingo ngīyē wū-mba, ē gū a lōwula.*

15 *Ta bao nūnga tē hēmu lōnga ta pū mōla bu, ke ta hēi hāni dēngo lo ma, ta lo a hēmūi ge a násia gbi taye pé-bu.*

16 *A pē wu hēmuśia ti vō nūnga lūgo, ko ta wu yēngē yēkpēśia do, ti wu Ke lātō i ngēlē-gōhū.*

17 *Wā gili, wē, ngi wāi sāwēi nyāni va lo, o profitisia; ngī wāni nyāni ma, ke ngi wāi pē va lo.*

18 *Gbāmailē a tōnya nge wu ma, ngīye ngēlē-gōhū, ke ndōloi ta dēwē, kina be sāwēi wūlō a gbiāma, ngīye ti gbi a wē.*

19 *Fālē, nūmui gbi a sāwēi ikūlō be nyānima, i nūnga gāra nī, ta ngi wale a ikūlō wūlōi lo ngēiē-*

gōhū gēnyēi hū ; ke nūmui gbi a pē, i ti gara, ta sē lo, ta ngi wale a nūmu wā ngēlē-gōhū gēnyēi hū.

20 *Gbāmailē nge wu ma, ngtyema wu lōnya hinda wēlēi a dēwē, kolo-nyēgtsia ke Faristsia ti tōnya hinda wēlēi ma, wē fō ngēlē-gōhū gēnyēi hū kūlō be.*

21 *Wu wēla a mēnila ti ndēni wō nāsia ma ngōva ma, tē : Bā nūmu wā ; ke nūmui gbi lo a nūmu wā, a ngi vūli wili lo njia wā māwēlēi hū.*

22 *Ke nya ngi wu ma, nge, nūmui na gbi lo a lī dēwē ngi ndēi na gbāma, a vūli lo kpunde jēli hū ; ke nūmui na gbi lo a ndē ngi ndēi ma, ye : Raka, a ngi vūli lo kpunde nyāmānga yēya ; ke nūmui na gbi lo a ndē ngi ndēi ma : bia gbōwamoi, a vūli jehennama kpunde yombui hū.*

23 *Fālē bi wā lo a bi jā-hāni hēmēi labu, bi gili na ke hinda gbi lo bi mbāi lī ma bi va ;*

24 *Bi jā-hāni lō hēmēi lābu, bi li wu hūla pēi wa bi mbāi, ba la wa bi bi jā-hāni vē.*

25 *Wu wō iye yēla wā bi dōmangoi ke-yakpē, ke kina lē wa ta wa ye pēlēi hū, kō kui gbi lo ma bi dōmangoi a bi vē lo nyāmēi wē ; nyāmēi i bi vē ko-gūbēi wē, ke ti bi wuā kpindi wē bu :*

26 *Tōnya lē, nya lo nge bi ma, bi yē pēni gbi, bē gbā na, ke ba wēla a kpēi gbāla gbi.*

27 *Wu wēla a mēnila ke kina tiye ndēni wō nāsia ma ngōva ma, tē : Bā pōē-gbā :*

28 *Ke nya nge wu ma, nge, nūmui na gbi lo, a nyāhā gbē, i lō a ngiē gboñ ngi nēmahū, i wēla bē a pōē-gbāla ngi nēmahū.*

29 *Ma bi yēja yāmēr i pēa lo, bi hinda nyāmu wē, kpia na, bi pili; gbāmailē i fisa bi va, bi yāmeṣia yēlagē bē i lōhu, kina bē bi gbūhēi gbi a li jehennama.*

30 *Ma bi yēja lōkōi i pēa lo, bi hinda nyāmu wē: tēwē nga, bi pili; gbāmailē i fisa bi va, bi bēkēsia yēlagē bē i lōhū, kina bē bi gbūhēi gbi a li jehennama.*

31 *Tiyē ndēi lo wō, tē, nūmui na gbi lo, a gbēlē nyāhēi ma, gbē i gbēlēma gōlo nyégingo vē ngiē.*

32 *Ke nya nge wu ma, nge, nūmui na gbi lo, a gbēlē ngi nyāhēi ma, ngiye ma pōē-gbāla va, i pēnga i pōē-gbā; ke nūmui na gbi lo, a ngi jō na i gbēlēa ma, i pōē-gbā.*

33 *Wu wēla wō a mēnila gboma ngōva ma tiyē ndēni, tē: bā ndē-jōndū wua, ke na wē Ndēmōi yē, kina biyē gbōlōi la.*

34 *Ke nya nge wu ma, nge, wā sōndū gbi wua, ngēlē-gōhū ma, gbāmailē Ngéwō ngi hēmēi māa.*

35 *O ndōloi ma, gbāmailē ngi gowo hēi-wūlu mia. O Jerusalemi ma, gbāmailē māhēi ngi dā-wāi mia.*

36 *Bā sōndū wua bē bi wūi ma, gbāmailē bē gūa pēla ngūndia yēla bē i gōlē o i deli.*

37 *Kē a pē wu la-yiésia ti wōtē: I-I, Sāō, Sāō, gbāmailē hāni gbi lo i dēwēa lo jísia ma, i hijēa hinda nyāmu lo ma.*

38 *Wuyē wēlai lo a mēnila, kina tiyē ndēni, tē: ngāma ngāma va, kē ngongolu ngongolu va;*

39 *Kē nya nge wu ma, nge, wā hinda nyāmu hūnyo. Kē nūmūi na gbi lo a bi lēwē bi yēja bāi ma, ipēkēi bē bi wōtē ngi yē.*

40 *Kē ina nūmui gbi lo, i bi mayia gēa lo sēmē bu, i bi gūmbēi wūmbu, bi lōma bē vē ngi yē.*

41 *Kē nūmui gbi lo a kponda bi ma wu jīa yēla gā, wa ta a fēlē gā.*

42 *Nūmui na go a bi vēli; kē nūmui na, a wa, a sīya wēma bi yē, bā wōvē ngi ma.*

43 *Wuyē wēlai lo a mēnila, tiyē ndēni, tē, bi lō a bi hēinyoi, bi dōlo a bi gonyoi:*

44 *Kē nya nge wu ma, nge, a lō a wu gonyoésia, wu nā bētē ta wu yēli, wu hinda yēkpē wē a tiē, nā ti dōngo a wuē, wu hē ti va, nā ta wu hōu nyā-mungo, kē ta wu yāfa.*

45 *Ta lo wa wē a wū Kēi lēngeésia na ngēlē-gōhū; gbāmailē ta lo a pē fōlōi i vō nūnga nyāmuésia, kē nūnga yēkpésia ma; a njē dēwē tōnya-belésia ma, kē kāfa-belésia ma.*

46 *Gbāmailē ina wu lōa lo a nā ti lōngo a wuē, gbe latō lo wa sō lo? kē nāvō-yāndo-belésia ti vūli bē, ti na sē bē wēma?*

47 *Ma wu vā lo lēkē wu ndēngeésia ma bē, gbo lo*

wa pē i dēwē nūnga wēkētsia ma? ke nāvō-yāndo-
belésia be ti pēma n̄.

48 Fālē a wōtē tōnya-bela, kina wu Kéi dōnyango
la, na i ngēlē-gōhū.

NGŪ VI.

A pē pānda, wā mbāō-hāni vē nūnga yāma, ko wēi
ti wu do, ina na ī lē, wē mawā gbi jō wu Kéi yēya,
na i ngēlē-gōhū.

2 Fālē, kina bi yā bi bāō-hāni vēma, bā būlu ve
bi lūgo, kina bāya-belésia ta pē kā-wésia bu, ke pēlésia
ma, ko wēi nūnga ti ti lātō. Fālē nya nge wu ma,
ta ti nda mawāi jō lo.

3 Ke bia, bi mbāō-hāni vēma, bā pē bi gowoi i ko
na, bi yēja lōkōi a pē.

4 Ke bi bāō-hāntsia ta ye ndōwu, ke bi Kéi na a
ndo ndōwu hū lo, ta vūli lo, a bi pāwa fōfō hū.

5 Ke kina bi yā hēma, bā wē kina bāya-belésia ti
na, gbāmailē ti lōngo a dōla hē-wé va kā-wésia bū,
ke pēlēi ikūndoťsia hū, ko wēi nūnga ti do. Tōnya
lē nya nge wu ma, ta ti nda mawāi jō lo.

6 Ke bia, kina bi yā hēma, wa bi gūndoi hū, ke
kina bi bi gūndoi gbōwa lo, hē bi Kéi yē, na i ndōwu
hū, ke bi Kéi na, a tūwo lo ndōwu, a bi pāwa lo
fōfō hū.

7 Ke kina wu ya hēma, wā njā gbōtō lē gbāma,
kina kafťsia ta pēla; gbāmailē ta gili, tē, ta ti
wō mēni lo, ti yā gbōtō lēla va.

8 *Fālē wā wē kina ti na ; gbāmailē wu Kēi i ko lo gbē hānia lo, wu lōi lo, wā la ngi mōli.*

9 *Nī nyōko lo wa lā hē wē, wē : Mu Kēi na ngēlē-gōhū ; Pē ti bi bijēi hōu mbēlē hōu.*

10 *Pē bi gēnyēi i wa. Pē bi līma hindēi i wē ndōloi hū, kina a wēlē la ngēlē-gōhū.*

11 *Mu go a fōlōi ji a mu mzhāni ku gbi ma.*

12 *Kē bi mānu mu ma a mu hinda nyāmuṣia, kina ma mānu nāsia ma, ta hinda nyāmu wē amuē.*

13 *Kē bā pē mu li hūgo hū ; kē mu gbā hinda nyāmu-mo yēya, ji va kēnyēi bi wō lo, kē kpāyēi, kē tōwoi, kūnafo. Amin.*

14 *Gbāmailē ina wu mānu lo nūnga ma a ti hinda nyāmuṣia, wu Kēi ngēlē-gōhū, a mānu lo wua bē ma.*

15 *Kē ina wū mānuni nūnga ma a ti hinda nyāmuṣia, wu Kēi bē, ē mānu wu ma a wu hinda nyāmuṣia.*

16 *Kē kina wu sū-hōua lo, wā wē kina bāyabelēsia, nā a māmauma yāmēsia ; gbāmailē ta ti yāmēsia gbēnye, ko wēi nūnga ta ko tē tia lo sū-hōuma. Tōnya lē nya nge wu ma, nge, ta ti nda mawāi jō lo.*

17 *Kē bia, kina bi yā lo sū-hōuma, bi ngūlo jia bi wūi hū, bi bi yāmēi wuā.*

18 *Ko wēi nūnga tā ko, tē, bia bi sū-hōuma ; kē bi Kēi na i ndōwu hū : kē bi Kēi na a tūwo lo ndōwu hū, a bi pāwa lo fōfō hū.*

19 *Wā* *wu* *gbātésia* *lama-gbāte* *ndoéi* *hū*, *hindéi* *na* *fūvali* *ke* *kāyē* *ta* *nyāni* *na*, *ke* *hindéi* *na* *hūma-bela* *ta* *na* *wō*, *ti* *hūma* *wē*.

20 *Ke* *a* *wu* *gbātésia* *lama-gbāte* *ngēlē-gōhū*, *hindéi* *na* *fūvuli* *o* *kāyē* *tē* *nyāni*, *ke* *hūma-bela* *tē* *na* *wō* *o* *ti* *hūma* *wē*.

21 *Gbāmailē* *hindéi* *na* *wu* *gbātéi* *a* *ye* *na*, *mā* *lo*, *wu* *lī* *a* *ye* *na*.

22 *Hēmui-vō* *nūmu* *gbūhēi* *va* *ta* *lo* *a* *ngāmēi*; *fālē*, *ina* *bi* *yāmēi* *ya* *sahā*, *bi* *gbūhēi* *gbi* *ndavēnda* *lo* *a* *hēmui-vōi*.

23 *Ke* *kina* *bi* *yāmēi* *nyāmungo* *lē*, *bi* *gbūhēi* *gbi* *a* *vēnda* *lo* *a* *kpindi*. *Fālē*, *ina* *hēmui-vōi* *na* *bi* *hū*, *gbindi* *lē*, *igbindi* *na* *wōlōngo* *a* *ye* *lē*!

24 *Nūmu* *gbi* *ē* *Ndēmo* *fēlēa* *ti* *hinda* *wē*, *ina* *na* *ī* *lē*, *a* *dōlo* *lo* *a* *yēla*, *i* *lō* *ipēkēi*, *o*, *ina* *na* *ī* *lē*, *a* *yēla* *hinda-hōu* *lo* *pānda*, *i* *dōlo* *ipēkēi*. *Wē* *Ngéwo* *hinda* *wē*, *ke* *mamona*.

25 *Fālē* *nya* *nge* *wu* *ma*, *nge*: *wā* *gili* *gbōtō* *wē* *tūnu* *wu* *lēvui* *va*, *wē*: *gbo* *wa* *mē*, *o* *gbo* *wa* *gbolē*; *o* *wu* *gbūhēi* *va*, *gbo* *wa* *ngili*. *Ke* *ndēvui* *ī* *dēwēni* *mēhēi* *ma*, *ke* *kpūhēi* *ī* *dēwēni* *kūlēi* *ma*?

26 *Nōntsia* *gbēle* *tiye* *ngēlē* *ma*; *gbāmailē* *tē* *hāni* *hī*, *tē* *tēwē*, *tē* *ngāndo* *kpūa* *bu*; *ke* *wu* *Kéi* *na* *ngēlē-gōhū* *a* *ti* *lā* *go*. *Ke* *wu* *gbēkpēni* *wā* *dēwē* *ti* *ma*?

27 *Yē* *lo* *sē* *lē* *a* *gili*, *i* *ngi* *gbūhēi* *gili* *matō* *i* *hiti* *hō* *gūtu* *yēla* *hū*?

28 *Ke* *gbē* *va* *wa* *gili* *gbōtō* *wē* *tūnu* *kūlēi* *va*? *A*

gili a dēnēsia ti ndōgboi hū, kina ta tōla ; ti yēn-gēma, tī fandē limbama.

29 *Kē nya nge wu ma, nge. Salomoni vūli bē ngi gbātēi hū gbi wō, i ngi mayīlini, kina jīsia yēlagē bē ti na.*

30 *I yē na hō, ina Ngéwo a kpiti mayīli lo ndōgboi hū, na i na ha, kē sina kē ti pūnga ngombui ya, kē ē lūma a wu ma yīli lo, o wua hinda hōu a tōnya kūlō lē?*

31 *Fālē wā gili gbōtō wē tūnu, gbo ma mē? O gbo ma gbolē? o mī lo ma yīli jō na?*

32 *Gbāmailē hāni jīsia gbi lo kafrīsia ta ndōlo. Gbāmailē wu Kēi na ngēlē-gōhū, i kō lo, kē hāni jīsia māni lo wu ma.*

33 *Kē a Ngéwo gēnyēi hū yēsē lo, kē ngi tōnya hindēsia, kē hāni jīsia gbi ti yāndo lo wu yē.*

34 *Fālē, wā gili gbōtō wē tūnu sina va, gbāmailē sina a gili lo hānīsia ngi vūli va. Kūngo mōnē va a wa fōlōi ma ku yēla ma.*

NGŪ VII.

Wā sēli wē, kō tā wu jēli la.

2 *Gbāmailē sēli hindēi wa pē, ta wu jēli lo la ; hūma gili wa hūma la, ta hūma lo la wu wē.*

3 *Kē gbē va lo ba kā wūlōi do, na iye bi mbāi yāmēi, kē ngūlū gūhēi na bi nda yāmēi, bē gili la?*

4 *O ba yē ndē bi mbāi ma, bē, gbē ngi kā wūlōi*

gb̄ia yāma, ke kp̄ele, nḡulu gūh̄éi i bi nda yām̄éi.

5 Bia, bi bāya-moi ji: nḡulu gūh̄éi gb̄ia p̄ēn bi nda yām̄éi, ta lo ba tūwo lo pānda, kā wūl̄ōi gb̄ia va, bi mb̄ai yām̄éi.

6 Wā maluama-hāni v̄ē nḡilānga w̄e, ta bao wā wu w̄ōt̄ōisia gūla nd̄ōnd̄ēnga lābu; ina na ī l̄ē, ta nyīmi lo ma ti go bu, ti w̄ōt̄ē gb̄oma, ti wu n̄ēmu.

7 A f̄eli w̄ē, ke ti v̄ē a wuē, a nd̄olo w̄ē, ke wu songa, a ndā l̄ēw̄ē, ke ti la-w̄ō awuē.

8 Gb̄amail̄ē nūmui gbi lo a f̄eli w̄ē, a s̄o lo, ke nūmui gbi lo a nd̄olo w̄ē, a to lo, na a ndā l̄ēw̄ē, a la-w̄ō lo ngiē.

9 O nūmui gb̄e lo s̄ē wu l̄ia, na ngi l̄ōi a kpohū veli ngi ma, a ngi wo a kotu?

10 O ina i nye vel̄ēa lo, a ngi wo lo a kāli?

11 Ina wu hinda nyāmungo l̄ē, wu b̄ēingo a hāni ȳēkp̄ē v̄ēla wu l̄ēnga w̄e, i ȳē na ho wu K̄éi nḡel̄ē-ḡohū a hāni ȳēkp̄ēisia v̄ē nū w̄e ti ngi m̄ōli?

12 Fāl̄ē, hind̄esia gbi lo wu l̄ōni nūnga ti p̄ē awuē, a p̄ē n̄i a tiē be; gb̄amail̄ē ji s̄aw̄éi l̄ē, ke profit̄isia ti la-yiēi.

13 A wa w̄ōnj̄ō la gb̄ēngo l̄ē, gb̄amail̄ē w̄ōnj̄ō ya w̄ōngo l̄ē, p̄l̄éi ya w̄ōngo l̄ē, na a li nyāni hū, ke ti gb̄ōt̄ōma lo, nā ta li na.

14 Gb̄amail̄ē w̄ōnj̄ōi la gb̄ēngo l̄ē, p̄l̄éi la gb̄ēngo l̄ē, nā a li nd̄ēvu hū, ke t̄i gb̄ōt̄ō ta li na.

15 A wu mahū-gb̄ē nde-profit̄isia ȳēya va, nā ta

wa wu yē mbāla mayīli hū, ke ti hū koli goli atiē.

16 Wa ti go ti wuésia ma lo. Ke nūnga ti gredi goli ngāli wūlu ya lo, o ndāha ngāli ngēyako ya?

17 Nī be na ngūlu yēkpēi gbi lo, a wua a ngūlu-wa yēkpēi; ngūlu nyāmu a wua a ngūlu-wa nyāmu lo.

18 Ngūlu yēkpē ē gū a wua la a ngūlu-wa nyāmu, ta bao, ngūlu nyāmu ē gū a wua la a ngūlu-wa yēkpē.

19 Ngūlui gbi lo ē wūa a ngūlu-wa yēkpē, ta tēwē lo, ti pili ngombui ya.

20 Falē wa ti go ti wuésia ma lo.

21 Nūmui na gbī ī lē, a ndē nya ma, ye: Ndémōī, Ndémōi, a li ngēlē-gōhū gēnyēi hū, ke nūmui na a nya Kēi hindēi wē, na i ngēlē-gōhū.

22 Ti gbōtōma ta ndē lo nyāma kūna fōlōi ma, te, Ndémōi, Ndémōi, mūye profitisi wēni bi bijēi hū, ke bi bijēi hū ī lē mu ngāfa nyāmuésia gbiāni, ke bi bijēi hū, mūye ngēngē wāwātsia wēni?

23 Ta lo na nga ndē ti ma, nge ngi ye wu go wo; a gbā nya gbēla, wua, wa hinda nyāmu wē.

24 Fālē, nūmui gbi lo, a nya la-yiēi jtsia mēni, i ti wē, nga ngi hūma nēmahū-lē-mo yēla ma, na a ngi wēlēi tōni kotu ma:

25 Ke njēi i wā, njavēi i wā, fēfēi i ve, i wu pēlēi na ma, ke ī gūlani; gbāmailē iye tōni kotu lo ma.

26 Ke nūmui gbi lo, a nya la-yiēi jtsia mēni,

ke ɪ ti wɛni, nga ngi hūma kpɔwa-mo yɛla ma lo, na i ngi wɛlɛi tɔni nanyɛ ma.

27 Ke nɛi i wā, njavɛi i wā, fɛfɛi i vɛ, i wu pɛlɛi na ma, ke i gūla, ke i kŭlāwoi ngɔngo yelɛ.

28 Nɪ iye wɛni, kina Jisu i kpoyoni a nɛi jɛsia lɛla, nūnga ti hū iye wūi lo ngi gāɛi ma.

29 Gbāmailɛ iye ti gā lo kina yɛla na kpāyango ya, ɪ wɛni, kina kolo-nyɛgi-bɛlɛsia ti na.

NGŪ VIII.

Ke kina iye yiɛni ngtyɛ mahū, nūnga gbɔtɔa ti tɔ ngi wɔma.

2 Ke kpɛlɛ ke kpokpou-mo yɛla i wā, i vā ngi ma, ye, Ndɛmoi, ina bi lūmango lɛ, ba pɛ lo ngi gɔlɛ.

3 Ke Jisu i ngi lɔkɔi lāmbɔni ngi yɛ, i jā a ngiɛ, ye: nya lūmango lɛ, bi gɔlɛ, ke kpokpoui i bāɔa ngi ma ke-yakpɛ.

4 Ke Jisu i ndɛa ngi ma, ye: bi toa, bā ndɛ nū gbi ma, ke li biyɛ, bi bi vūli gɛ almami yɛ, bi sāhāni vɛ na Musa iye ndɛni wɔ, a sɛli la ti ma.

5 Ke kina Jisu iye wāni Kaperni hū, ke kŭgba yɛla i wā ngi yɛ, i ngi mānɛnɛ,

6 Ke a ndɛa, ye: Ndɛmoi, nya boilɔpɔi lo lāni nya yɛi higbɛngo gboɔ, i kpālɛ hū a nānga higbɛi.

7 Ke Jisu i ndɛa ngi ma, ye: nga wa lo ngi ngi bāwɔ.

8 Ke kŭgbɛi i pɔtɛa ngi yɛ, ye: Ndɛmoi, ngi

gbēkpēni bi wa nya yē pēbu, ke njiēi lēkē lē, nya boilōpōi a bāwō lo.

9 *Gbāmailē hindō lo angē, ngi nūnga bu, ke kobēla ti nya bu, nga ndē hindōi ji ma, li, ke i yā, ngo ipēkēi ma, wa, ke i wā, nge nya boilōpōi ma, ji wē, ke i pēa.*

10 *Ke kina iye mēnini ngi hū i wū, i ndē nāsia ma, ta tō ngi wōma: tōnya lē nge wu ma, ngi tōnya hōu la wāi nytko loi lo, sāō, ī Israeli be hū.*

11. *Ke nya nge wu ma: ti gbōtōma ta hijē lo ko, ke kūndoi hū, ti hēi ta Abrami, ke Isaki, ke Jakobi ngēlē-gōhū gēnyēi hū.*

12 *Ke ndēnga ngi gēnyēi ta ti gbā lo ngiti wōma kpindi hū, māa lo ngo a ye na, ke ngongolu homangēi.*

13 *Ke Jisu i ndēa kūgbēi ma, ye: li biē, ke kina bi hōua a tōnya, nī be i wē abiē; ke ngi boilōpōi iye bāwōni ikpē yakpēi na ma lo.*

14 *Ke kina Jisu iye wāni Pita yē pēbu, i to ngi nyāhēi ngi njēi lāni mavūla higbēi hū.*

15 *Ke i jānga a ngi lōkōi, ke mavūlēi i gbēa ngi ma, ke i hijē, i kpē-gbā ti ma.*

16 *Ke kina kpokoi iye wēni, ti wa ngi yē a nāsia gbōtōma ngāfa nyāmuṣia tiye ti hū, ke i ngāfa nyāmuṣia gbā ti hū a ngi la-yiēi, i nā gbi bāō tiye higbēi hū.*

17 *Ke ko njiēi i wē na profiti Isaya iye ndēni*

wò, yẹ: *ngi vūli iye mu mavūl̄́s̄ia wūmbui lo, i mu higb̄́s̄ia wūmbu.*

18 *Ke kina Jisu i nūnga gb̄́t̄́s̄ia loni ngi gb̄́ānga, i nd̄́nga, yẹ: ti li kākà w̄́k̄́i ma.*

19 *Ke k̄́lo-nȳ́gi-mo ȳ́la i wā, i nd̄́ ngi ma, yẹ: k̄́-moi, nga t̄́ lo bi ma, hind̄́i gbi lo bi yā na.*

20 *Ke Jisu i nd̄́a ngi ma, yẹ: nyangb̄́s̄ia nd̄́wa lo ti ȳ́ya, ke n̄́n̄́s̄ia nḡ́l̄́ya ta lo ti ȳ́ya, ke nūmu-hind̄́-l̄́i, hinda gbi ngi ȳ́ya, a ngi wūi la na.*

21 *Ke ngi w̄́ma-b̄́l̄́s̄ia ip̄́ka i nd̄́a ngi ma, yẹ: p̄́, ngi li p̄́i ngi nya K̄́ gbowu.*

22 *Ke Jisu i nd̄́a ngi ma, yẹ: t̄́ nya w̄́ma, gb̄́ h̄́s̄ia ti ti h̄́s̄ia gbowu.*

23 *Ke kina iye lini nd̄́nd̄́i hū, ngi w̄́ma-b̄́l̄́s̄ia ti t̄́ ngi w̄́ma.*

24 *Ke kp̄́le, ke f̄́f̄́ wā gūla gboñ gb̄́ȳ́ ya, ta lo ke a nd̄́nd̄́i mahū w̄́le a nja ḡ́t̄́s̄ia, ke iye nji hū lo.*

25 *Ke ngi w̄́ma-b̄́l̄́s̄ia ti wa ngi ȳ́, ti ngi wu, t̄́: Nd̄́moi, mu b̄́ō, mu h̄́.*

26 *Ke i nd̄́a ti ma, yẹ: gb̄́ va lo wa lūwa, o wua, wa hinda h̄́u a t̄́nya l̄́k̄́ k̄́l̄́? ke i hij̄́a, i p̄́ f̄́f̄́i i gb̄́ ta gb̄́ȳ́i, ke hū i l̄́nd̄́a mb̄́awa.*

27 *Ke nūnga ti wū hū wūa, t̄́, gb̄́ nūmu lo a k̄́n̄́i ji, f̄́f̄́i vūli b̄́ ke gb̄́ȳ́i, ta ngi w̄́ m̄́ni!*

28 *Ke kina iye wāni kākà w̄́k̄́i ma, Gergesin̄́s̄ia ti l̄́loi hū, ke nūnga f̄́l̄́a ti ngi m̄́l̄́a, nḡ́fa*

nyāmua ti hū, ta gbā kāmbsia hū, ti malūwango ye lē gboñ, ta lo nūmu gbi ē lēwē a pēlēi na.

29 Ke kpēle, ke ti kpāwōa, te, gbo lo ma pē abiē? Jisu, bia Ngēwo hindō-lōi abiē? Ke bi wā bē lo, bi mu yamone va igbēmēi ā la hiti?

30 Ke ti ma gūhango ye lē atiē hindēi ndōnde fahēi tiye mēli na.

31 Ke ngāfa nyāmuṣia ti ngi mānenia, te, ina ba mu gbā lo, pē, mu li muē ndōnde vāhēi hū.

32 Ke i ndēnga ti ma, ye, a li. Ke kina tiye gbiāni, ke ti yā ndōnde vāhēi hū; ke kpēle, ke ndōnde vāhēi gbi ti wimia nytko gbi wū-mba lēmbū-lēmbu, ti li gbōyē hū, ti hā njēsia hū.

33 Ke nāsia tiye ti mahū-gbē ti wēlā, ti li tiē, tiye ndēni ti nda tāwāi hū, hindēi gbi iye wēni a nāsia ngāfa nyāmuṣia tiye ti hū.

34 Ke kpēle, ke tēi gbi, ti gbiā, ti wā Jisu mālē va, ke kina ti ngi loni, ti ngi mānene, te, i gbā ti lātēsia hū.

NGŪ IX.

Ke i wilia ndende yēla hū, i lēwē, i wā ngi nda dā-wāi hū.

2 Ke kpēle, ke ti wā ngi yē a kēna yēla, i lāni kpuko ma, nānga higbēi hū; ke kina Jisu i ti dōnyēi doni, i ndē nānga higbe-moi ma: nya hindō-lōi, bi lē i lēli, bi hinda nyāmuṣia mānungo ti lē bi ma.

3 Ke kpēle, ke kolo-nyégi-bělésia ténge ti ndēa ti nēmahuṣia: Tā-moi ji, i njia nyāmua lēa.

4 Ke Jisu, kina i ti nēmahuṣia goni, i ndēa, ye: gbē lē wa gili a hinda nyāmu wu nēmahuṣia?

5 Igbo lo bebēngo ndē va: bi hinda nyāmuṣia ti mānungo lē bi ma, o ndē va: hijē, bi jīa?

6 Ke ko wu ko, ke kpāya lo nūmu-hindō-lōi yēya ndoēi hū, mānula hinda nyāmuṣia ma (ke i ndēa nānga higbe-moi ma) hijē, bi bi gbukoi wūmbu, bi li biē pēbu.

7 Ke i hijēa, i li ngiē pēbu.

8 Ke kina nūnga ti toni ti wū hū, i wū, ti Ngéwo latō, na iye kpāyēi nyīko vēni nūnga wē.

9 Ke kina Jisu iye lēwēni mīa ma, i tā-mo yēla do, ngi la lo Māti, i hēini navō vēmēi, i ndē ngi ma, ye, tō nya wōma; ke i hijēa, i tō ngi wōma.

10 Ke kina iye wēni, ke Jisu iye hēini pēbu mēhēmēi, kpēle, ke navō-yāndo-bělésia, ke hinda nyāmu-bela ti wā, ti hēi ta tiēni, ke ngi wōma-bělésia.

11 Ke kina Faristsia ti toni, te ngi wōma-bělésia ma: i yē na, wu kā-moi a mēhē mē a navō-yāndo-belésia, ke hinda nyāmu-bělésia?

12 Ke kina Jisu na mēnini, i ndē ti ma, ye, nāsia hinda gbī ti ma, tī lōni a halē-mo, ngtye ma ti higbe hū.

13 Ke a li, wu kā na ihūi lo a gbe, nga mānuma gū lo, ke nge sā-gbīa gū, gbāmailē ngī

wāni tōnya-belésia dōli va, ke hinda nyāmu-bela ko ti wōtē.

14 Igbēmēi na ma lo ke Johani ngi wōma-belésia ti wā ngi yē. te, kpēle, mua, ma Faristsia ma sū-hōu pepe, ke bi wōma-belésia tē sū-hōu ?

15 Ke Jisu i ndēnga ti ma, ye: nyāha-jō-moi ngi lēnga, ta gūla wola kina le nyāha-jō-moi a ye na tiēni? Ke igbetsia ta wa lo, kina ta nyāha-jō-moi gbiamama ti yēya, ikpēi na ma lo, ta sū-hōu lo.

16 Nūmu gbi ē kūla nīna wē mayili gōla wōva ma, gbāmailē na ti pēni mbēlamēi lavē va, a kpīa lo kūlēi ma, ke mbēlamēi i ya wō.

17 Tabao nūnga tē ndō nīna wu sāni wōvā hū, ina na ī lē, santisia ta wō lo, ke ndōi vāya; ke ta ndō nīna wu sāni nīna hū lo, ke vēnjo kpēle hinda iye ma.

18 Ke kina iye hindēi jisia lēma ti ma, gbēle, ke mahū-mo yēla i wā ngi yē, ke i vā ngi ma, ye: nya nyá-lōi i hā na bē, ke wa, bi bi lōkōi la ngi ma, ke i vūa.

19 Ke Jisu i hijēa, i tō ngi ma, nī bē ngi wōma-belésia ti pēni.

20 Ke kpēle, nyāha yēla na nāmēi iye gbiāni ngi hū fō pū mahū fēlē, ke i wā ngi wōma, i jā a ngi gūlēi nda gbokpoi.

21 Gbāmailē iye ndē lo ngi nēmahū, ina ngi jā lo le bē a ngi gūlēi, nga bāwō lo.

22 Ke Jisu i wōtēa, ke kina i ngi doni, i ndē ngi

ma, ye: nya nyá-l̄oi, bi l̄i i l̄eli, bi d̄onyéi a p̄ēa bi b̄awō. K̄e nyāh̄ei iye b̄awōni ikp̄ē yakp̄ei na ma lo.

23 K̄e kina Jisu iye wāni mahū-moi yē p̄ēbu, i mbaka-l̄ē-b̄ela lo, k̄e nūnga ta sol̄ei wē.

24 K̄e i ndēa ti ma, ye: a gb̄ia, gb̄amail̄ē nyá-l̄oi i hango ī l̄ē, k̄e ta yīma; k̄e ti ngi yēlea.

25 K̄e kina nūnga tiye gb̄iāni, k̄e i yā na, i ngi h̄ou l̄ok̄oi ma, k̄e nyá-l̄oi i hij̄ēa.

26 K̄e it̄oi na i j̄ia ndoēi hū gbi.

27 K̄e kina Jisu iye gb̄iāni m̄ia mb̄ol̄ēgonga f̄el̄ēa ti t̄o ngi w̄oma, ta gb̄au, ta ndē, te, bi, Davidi ngi hind̄o-l̄oi lo abiē, mānu mu ma.

28 K̄e kina iye wāni p̄ēbu, mb̄ol̄ēgonga ti wā ngi yē; Jisu i ndē ti ma, ye: wa h̄oula a t̄ōnya, k̄e nga gū lo a ji w̄ela? Ti ndē ngi ma, te I, Nd̄emoi.

29 K̄e i j̄ā a ti yām̄esia, ye, kina wu h̄ouni la na a t̄ōnya, i wē n̄i awuē.

30 K̄e ti yām̄esia ti ye law̄oi lo, k̄e Jisu i ti lāhinga k̄e-yakp̄ē, ye, wu toa, wā ndē nūmu gbi ma.

31 K̄e tia, kina tiye lini, ti ngi d̄oi v̄āya k̄enyēi na ma hū gbi.

32 K̄e kina tiye gb̄iāni, gb̄el̄ē, k̄e ti wā ngi yē a ndā-mūmu hind̄o yēla, ngāfa nyāmu ngi hū.

33 K̄e kina ngāfa nyām̄ui iye gb̄iāni, ndā-mūmui i yā, k̄e nūnga gbi ti wū hū i wūa, te, kina w̄ogba mū ji nȳtko do, ī l̄ē Israeli be hū.

34 K̄e Faristsia te, a ngāfa nyām̄utsia gb̄ia, a ngāfa nyām̄utsia ti mahū-moi lo.

35 Ke Jisu i yā tā-wātsia gbi hū, ke fūletsia, a kái wē lo kā-wésia bu, ke ngēlē-gōhū yā yēkpēi lē, a higbetsia gbi bāwō, ke kāhūhésia gbi, tiye nūnga ti lūa hū.

36 Ke kina i nūngeťsia doni, ke i ti māmau doa, gbāmailē ti gēlungo ye lē, ke ti vāyango hū, kina mbālānga, na tī mahū-gbē-mo jōni.

37 Ke i ndēa ngi wōma-belésia, ye, tū-hāni gbōtōngo lē a tōnya, ngāndo va, ke ngēngē-belésia tī gbōtō.

38 Fālē, a Ndēmōi mānēne tū-hāni ngēya, kō wēi a ngēngē-bela dēwē ngi lū-hāni yāndomēi.

NGŪ X.

Ke kina iye ngi wōma-bela pū mahū fēletsia wāleni ngi yē, i kpāya vē tiē ngāfa nyamuťsia va, ti gbā va. Ke ti higbe-gēgeťsia baō va, ke kāhū-ha-gēgēi gbi.

2 Ke Apostoli pū mahū fēletsia ti bijēi lo a jťsia : ihālagēi lo Simoni, na ta tōli a Pita, ke Anderu ngi ndēi, Jakobu, Zebedi ngi lōi, ke Johani ngi ndēi.

3 Filipi, ke Bartolomi, Tomasi, ke Māti, navō-yāndo-moi ; Jakobi, Alfiu ngi lōi, ke Lebusi, na tiye tōli a Taddei.

4 Simoni, Kana-moi, ke Judasi, Karioti-moi, na iye ngi mājiāni a bāya.

5 Jīa pū mahū fēletsia lo, Jisu i dōni, i ndē ti

ma, ye: wā li kafɾtsia ti yākɛ́i ma, wā wa Samari-
tantsia ti dā-watsia gbi hū.

6 Ke a li be mbāla lōngōtsia hū yē Israeli
bōndɛ́i hū.

7 Ke kina wu ya lo lima, a njia yēkpɛ́i lē, wē,
ngēlē-gōhū gēnyɛ́i hū ɾ kūhama.

8 A higbetsia bāwō, wu kpokpoutsia ti bāwō, wu
pē heɾtsia ti hijē, wu ngāfa nyāmuɾtsia gbā; wuye
sōi lo gbāma, wu vē gbāma.

9 Wā kāni gbogbou, o kani gogole, o tōngo lama-
gbāte wu nongbetsia hū;

10 O kpāva wu jiɛ́i va, o kūmba fɛ́lɛ́a, o koga, o
tikpoa; gbāmailē ngēngē-moi māhōungo lē i ngi mē-
hāni jō.

11 Ke tā-wāi gbi lo, o fūlɛ́i wa fō hū, a mēli
nūmui i hū mbɛ́lɛ́ ngi ma, mīa lo, wa ye na, ngtye
wa gbā mīa.

12 Ke kina wu wa lo pɛ́bu, a vā ma.

13 Ke ina mbɛ́lɛ́ lō pɛ́lɛ́i na ma, wu lɛ́lɛ́i i wū
ma; ke ina mbɛ́lɛ́ ɾ na, wu lɛ́lɛ́i i yāma wu ma.

14 Ke nūmui gbi lo ē wu gū, ē wu la-yiɛ́tsia
mēni, kina wu gbā lo pɛ́i na bu, o tɛ́i na hū, a
fufūlɛ́i gbūkpuɛ́ wu gōtsia ya.

15 Tōnya lē, nge wu ma, a ye kūna fɛ́sa Sodom
ke Gomora lōloi va, sɛ́li vōlōi ma, i lēwē tɛ́i na ma.

16 Kpɛ́lɛ́, ngi wu dōnga be mbālānga kolia lia;
fālɛ́, wu nēmahū i lēwē kina kālia na, wa kāso wē
wu hinda i wē, kina bōmukūlōa na.

17 *Ke a wu mahũ-gbē nūnga va ; gbāmailē ta wu vē lo nyāmanga wē, ta wu lēwē lo ti gā-wētsia hũ.*

18 *Ke ta wa lo a wuē sāmanga lābu, ke māhanga yē, nya va, jēli hōu va ti ma, ke kafrtsia ma.*

19 *Ke kina ti wu vēa lo, wu ma a yānge kili va, wa yē o gbo wa ndē lo ; gbāmailē fēngo a ye lē wu wē ikpēi na sē ma, na wa ndē.*

20 *Gbāmailē wa ī lē wa yīa, ngtye ma wu Ke yafēi, na a yīa wu hũ.*

21 *Ke ndēi a ngi ndēi vē lo, ti ngi wā va ; kēi i ngi ndōi vē ; ndēngesia ta hijē lo ti lē-bela ma, ti pē, ti ti wā.*

22 *Ke nūnga gbi ta dōlō lo awuē nya bijēi va ; ke nūmwi a ndādō i hiti ikzēmēi, a baō lo.*

23 *Ke kina ti wu mōnea lo tā-wāi jī hũ, a wēla, wu li ipēkēi hũ ; gbāmailē, tōnya lē, nge wu ma, wē wēla a līla Israelisia ti dā-watsia hũ ngtye nūmuhindō-lōi a wa.*

24 *Tō-pōma-moi ī dēwēni ngi gā-moi ma, o boilōpōi ī dēwēni ngi lēmōi ma.*

25 *Kūngo lē tō-pōma-moi va i wē bēkē ngi gā-moi, ke boilōpōi bēkē ngi lēmōi. Ina ti Ndēmōi dōlia lo pé va a Beelzebuli, ta yē na hō nā ngi mawēlēi bu ?*

26 *Fālē, wā lūwa ti ma ; gbāmailē hāni gbi ī na mawēlēngo, ē ge, ke na ndōwungo, na tē kō.*

27 *Na nga ndē wu ma kpindi hũ, ta lo wa ndē fōfō hũ ; na wa mēnia wu wōli, ta lo wa ndē pēsia wū-mba.*

28 Ke wā lūwa nāsia ma ta ndūi wā, ke tē gū ta ngāfēi wāla ; ke a lūwa na ma be, a gū a ngāfēi wāla, ke kpūhēi jehenna ma.

29 Ke ti jokēle fēlēa mājiamā kopo gekēle yēla va ? Ke ti yēla be ē gūla ndoēi wu Kēi wōma.

30 Ke wu wūndiēsia ti vūli be wu wū-mba, ti gbi gbāngo lē fe.

31 Fālē, wā lūwa, wu gbēkpēni wu lēwē jokēle gbōtōa ma.

32 Fālē, nūmui gbi lo, a gayē angē nūnga yāma, ta lo be nga gayē a ngiē nya Kēi na ma, i ngēlē-gōhū.

33 Ke nūmui na gbi lo, a māli nya ma nūnga yāma, ta lo be nga māli ngi hinda ma nya be nya Kēi lābu, na i ngēlē-gōhū.

34 Wā gili, wē, ngi wā ndīlēli lo dōma ndoēi hū ; ngi wāni ndīlēi dōma, ke ko-bōwēi.

35 Gbāmailē ngi wā ndūa hū nyāni hēi va, hindōi lūahū ngi kēi ma, ke nyā-lōi ngi njēi ma, ke jo-nyāhēi, ngi mbelēi nyāhēi ma.

36 Ke nūmu ngi gongōtsia ta ye ngi vūli mawē bu lo.

37 Nūmui na a lō a ngi ke, o ngi njē, i dēwē nya ma, nya bēlē ī ngi ma. Nūmui na a lō ngi hindō-lōi, o ngi nyāha-lōi, i dēwē nya ma, nya bēlē ī ngi ma.

38 Nūmui na ē kpàkpà-wūlu wūmbu, a tō nya wōma, nya bēlē ī ngi ma.

39 Nūmui na a ngi lēvui goko, a ndōlo hū, ke nūmui na a ngi lēvui lōhū nya va, a sō lo.

40 Nūmui na a wu gūru, i nya gūrua, ke nūmui na a nya gūru, i nūmui na gūrua, a nya dōni.

41 Nūmui na a profiti gūru profiti bijēi hū, a profiti māwa jō lo; ke nūmui na a tōnya-mo gūru, tōnya-mo bijēi hū, a tōnya-mo māwa lo jō.

42 Ke nūmui na gbi lo, a nja wūlō vē ikūlōi jtsia yēla wē, pōma-mo bijēi hū, tōnya lē nge wu ma, ē ngi mawāi lōhū kūlō be.

NGŪ XI.

Ke kina iye wēni ke Jisu iye kpoyoni a ngi wōma-belēsia pū mahū fēletsia lāhila, i gbia māandō kā wē va, ke njia yēkpēi lē va, tā-watsia hū.

2 Ke kina Johani iye mēnini kpindi wē bu ngēngētsia Kristi i pēni, i ngi wōma-belēsia fēlē dō.

3 Ti ndē ngi ma, tē: bia lo wō na lē a wāma, o mu ipēka māwulo?

4 Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: a li wu hindēi jtsia ge gboma a Johani, nāsia wa mēni, ke nāsia wa to.

5 Ke mbōlē-belēsia ti tūwo lōa, kpolo-belēsia ti jia, kpokpou-belēsia ti bāōa; ngōli hū gbonda-belēsia ti njia mēni; hā-belēsia ti hijē, nyani-belēsia, ti njia yēkpēi lē ti ma.

6 Ke nūmui na betēngo lē, na ē lī dēwē nya hinda va.

7 *Ke kina tiye lini Jisu i tātōa a ndēla nūnga ma: gbē lo wu lini ngōlēi hū toma? Kōtōpon lē fēfēi a sejia?*

8 *Ke gbē hāni wu lini toma? Nūmu lē mayilingo a kūla nyandē yēkpēi? kpēle, nāsia ta kūla nyandē yēkpēi yīli, ti māhā yē pētisia bū.*

9 *Ke gbē hāni wu lini toma? profiti? I nya nge wu ma, i dēwēni profiti ma.*

10 *Gbāmarlē ji lo wu ngi hinda nyégingo: kpēle ngi nya lōmoi lōa bi yāmēi lūgo, na a bi wēlēi hūgbāte bi lūgo.*

11 *A tōnya nge wu ma, nāsia lā nyāhanga ti ti lēni, yēla be ī hijēi lo a lēwē Johani Baptisti-moi ma, ke na ikūlōi lē ngēlē-gōhū gēnyēi hū i lēwēi ngi ma.*

12 *I hiti Johani Baptisti-moi ngi vōlōtsia ma, ke ikpēmēi na ma, ngēlē-gōhū gēnyēi ti ngi soni a kpāya, ke nāsia ti vūlango, ta mbūmbu a kpāya.*

13 *Gbāmailē profitisia gbi, ke sāvēi, tiye tūwo ma yīa-lēi lo ngtye Johani i wāni.*

14 *Ke kina wa kūru lo, ji lo Eliasi lē, na wu a wāma.*

15 *Nūmui na a ngōltsia ti ngi ma, mēni va, gbē i mēni.*

16 *Ke gbē hinda lo, nga mbōndēi ji hūma ma? Pēngo lē bēkē ndēnga ti na ti hēini fēlēgomésia, ta ti mbāngésia dōlima:*

17 *Ti ndē ti ma, te: mu kōlē vēnga wu ma va, wū gbūani; mu wōloa wu ma, ke wū wōloni.*

18 *Gbāmailē Johani i wāni iye mēhē mēma, o gbolē wēma, ke ti ndēa, te: Devilī ngi hū.*

19 *Ke nūmu-hindō-lōi i wāni, a mēhēmē, a gbolē wē, ke ti ndēa, te: Mēli-moi gbēle, ke ndō gbolē-moi, ke navō-yāndo-belēsia, ke hinda nyāmuṣia ti mbāi. Ke nēmahūlēwē tōnyango lē ngi lēnga lābu.*

20 *Ke i tātōa a yīala tēṣia ma, hindēi na ngi yēngē wāwaṣia tiye wēi lo na, gbāmailē tiye wōtēni:*

21 *Ye: Pōwō lo bi ma Korasi; pōwō lo bi ma Betsaida; gbāmailē ina ngēngē wāwaṣia tiye wēni bi hū, na tiye wēni Tiro ke Sidoni hū lo, ta wēla lo wogbà a wōtēla ngō-kūla hū, ke ndūvu hū.*

22 *Ke nya nge wu ma, nge, a ye kūna fīsa Tiro, ke Sidoni va, sēli vōlōi ma, i lēwē wu ma.*

23 *Ke bia, Kaperni, na tēngo ngēlē ma, ba yiē lo jehenna ma; gbāmailē, ti ndē ngēngē wāwaṣia wē wēni bi hū, tiye wēni Sidoni hū, a lo dōni na a fōlōi ji be.*

24 *Ke ngi ndē wu ma, nge: a ye lo kūna fīsa Sodomī lōloi va, sēli vōlōi ma, i lēwē bi ma.*

25 *Ikpēlēi na ma Jisu i pōtē, i ndē, ye: ngi sēgbā bi ma, o nya Kēi, Ndēmōi ngēlē-gōhū va, ke ndōēi: gbāmailē, bi wēla a hindēi jīṣia lōwula nēmahū-lē-bēla ma, ke hinda-go-bēla, ke bi kēla a ndōlāngo.*

26 N̄i lo na, nya K̄éi; gbāmailē n̄i lo toni gbekpēngo bi yāma.

27 Kē hānt̄sia gbi nya Kē ti v̄ēa nya wē, kē nūmui gbi ē nūmu-hindō-l̄oi go, kē K̄éi, tabao nūmui gbi i K̄éi go, nḡtyema hindō-l̄oi, kē nūmui gbi lo nū-l̄oi i l̄oni, i kē a ngiē.

28 A wa nya yē wua gbi, wa yēngē, wa hāka m̄ini wōpō, nga wu go lo a ndēvu.

29 A nya gāmbi wūmbu wu ma, wu gara a nya hinda, gbāmailē nya v̄elingo, kē nya l̄i l̄elingo lē, kē wa ndēvu jō lo wu yaf̄esia hū.

30 Gbāmailē nya gāmbi i m̄ini, kē nya hāk̄éi p̄ōwōngo lē.

NGŪ XII.

Kē ikp̄l̄éi na ma Jisu iye l̄ewē, t̄ēnē v̄ōl̄oi ma ngō gbā̄esia hū, kē nd̄ōl̄e iye ngi wōma-bel̄esia h̄ōuni, kē ti tāt̄ōa a ngōi b̄ūtala, ta m̄ē.

2 Kē kina Faristsia ti toni, ti ndē ngi ma, tē, kp̄lē, bi wōma-bel̄esia ta na wē mā-ī-h̄ōuni p̄ē va, t̄ēnē v̄ōl̄oi ma.

3 Kē i ndēa ti ma, ye: wu hind̄éi gei lo wō na Davidi i p̄ēni, kina nd̄ōl̄e iye ngi ma, kē n̄asia, ta tiēni, ti ye lo?

4 Kina iye wāni Nḡéwo ngi w̄ébu, i kpoh̄ūi na m̄ē, tiye p̄ūni k̄āka ma, na mā-ī-h̄ōuni ngi ma m̄ē va, o n̄asia va tiye ngi wōma, nḡtye ma almam̄tsia l̄ēk̄ē va?

5 O wu kei lo wo s̄aw̄ēi h̄u, ji t̄en̄ē v̄ōl̄ō̄tsia ma
almam̄tsia k̄ā-w̄ēbu, ta t̄en̄ēi nyāni, ke k̄āyē ī ti
ma?

6 Ke nya ngi ndē wu ma, nge, hindēi ji nū yēla
lo na, i wōni i dēwē k̄ā-wē bu ma.

7 Ke kea wu ji h̄ūgoi lo, ye: nga mānuma gūru,
ke nge s̄ā-gbiala gūru, wā na le, k̄āyē ī ti ma.

8 Gbāmailē nū-l̄oi lo Ndēmoi a ngiē t̄en̄ē v̄ōl̄oi be
ma.

9 Ke kina iye gbiāni mā, i li ti k̄ā-wētsia bu.

10 Ke kp̄ēle, k̄ēna yēla lo iye na, na ngi l̄ōk̄oi
bēngo, ke ti ngi m̄ōlia, te, nyāndēngo lē mbāwō wē
va, t̄en̄ē v̄ōl̄oi ma? Ko wēi ta ngi māyīa ge.

11 Ke i ndēnga ti ma, ye: nūmu igbē lo wu l̄ia,
mbāla yēla a ye ngi yēya, ke ina i gūla ndōwa h̄u,
t̄en̄ē v̄ōl̄oi ma, ē h̄ōuma a gbīa na?

12 A yē na h̄o nūmu ī gb̄ēkp̄ēni i dēwē mbāla
ma? Ji valēi, ē s̄aw̄ēi nyāni hinda yēkp̄ē wēma,
t̄en̄ē v̄ōl̄ō̄tsia ma.

13 Ke i ndēa tā-moi ma, ye: bi l̄ōk̄oi lāmbō, ke i
tāmbōnga, ke i bāwōa kina ip̄ēk̄ēi na.

14 Ke Faris̄tsia ti gbiā, ti li ngū-hite-wēma ngi
va, ta yē p̄ē, ti ngi wā.

15 Ke kina Jisu iye goni, ke i gbiā na, ke nūnga
gb̄ōt̄ōa ti t̄ōa ngi wōma, ke i ti gbi bāwōa.

16 Ke i ti lāhinga, ye, tā ngi hinda hūge.

17 Ke njiēi na a wa lēwēma, na profiti Isaya,
iye ndēni wo, ye:

18 *Kpēle nya bōilōpōi, na ngi hūwoyoni, nya līma-moi, na nya lī lēlingo ngi ma; nga nya yāfēi wu lo ngi ma; a sēli hinda ge lo a kafrtsia ma.*

19 *E māgau wē, ē kpāwō, tabao nūmu gbi ē ngi wō mēni pēletsia hū.*

20 *Kōtōpōn mbōwānga lo, ē ngālē, fandē lūlingo ā ndūfē, ngtye ke a sēli hinda dēwē igūma.*

21 *Ke ngi bijēi hū lo kafrtsia ta lāla.*

22 *Ke ti wā angiē a nū yēla ngāfa nyāmu ngi hū, ngi bōlēngo, ngi mūmūngo, ke i ngi bāwōa. Na wōma bōlē-moi i toa lo, ndamūmū-moi i yā.*

23 *Ke nūnga gbi ti wū hū i wū, te: Davidi ngi hindō-lōi a ji.*

24 *Ke kina Faristsia ti mēnini, te, kēnēi ji i ngāfa nyāmuṣia gbiāma, ngtyema Beelzebuli ngāfa nyāmuṣia ti māhēi.*

25 *Ke Jisu i ti nēmahuṣia goa, i ndē ti ma, ye: kēnyēi gbi lo, a ngi vūlui lūahū gōle, a tōmbu la, ke kēnyēi gbi lo, o pēi na lūahū gōle ta vūlui ma, ē gūa dōla.*

26 *Ke ina Satani i Satani gbā lo, i ngi vūlui lūahū gōlea, ngi gēnyēi a yē na dō?*

27 *Ke ina nya Beelzebuli lo, nga ngāfa nyāmuṣia gbiala, yē lo wu lēngṣia ta ti gbiala? Falē, tia lo, ta wōtē a wu nyāmṣia.*

28 *Ke ina ngi ngāfa nyāmuṣia gbiāma a Ngēwo ngi yāfēi, ke Ngēwo gēnyēi i wā ho wu yē.*

29 *O nūmu yēla a yē wa kpāya-moi yē pēbu, i*

ngi nāvōisia nyāni, ngtye ma a kpāya-moi yili pēn ?
ta lo nā, a ngi wēlēi nyāni.

30 Nūmui na mā tā ī lē ī nya wōma ; ke nūmui
na mā tā mē ngāndo, i fāyama hū lo.

31 Falē nya nge wu ma : hinda nyāmui gbi lo, ke
njia nyāmu lēlēi, nūnga ta mānuma jō lo ; ke nā
njia nyāmu lē-bela ngāfa yēkpēi ma, mānuma gbī
ī na nūnga va.

32 Ke nūmui gbi lo a njia nyāmu lē nū-lōi ma,
a mānuma jō lo ; ke nūmui gbi lo, a njia nyāmu lē
ngāfa yēkpēi ma, mānuma gbī ī na ngi va, o ndōloi
ji hū, o ndōloi na kūna a wāma.

33 O pē ngūlui i gbēkpē, ke ngi wūlu-wēi i gbēkpē,
o ina na ī lē, pē ngūlui i nyāmu, ke ngi wūlu-wēi
i nyāmu ; gbāmailē ta ngūlu go ngi wūlu-wēi na lo.

34 O tūpu bōndēi ji, i yē na, wu hinda
nyāmungo, wa njia yēkpēi lē ; gbāmailē hinda gbōtō
a ye nēmahūi, ta lo ndēi a ndē.

35 Nūmu yēkpē sō-hāni yēkpē lāma-gbātemēi ngi
līma lo, a gbā a hāni yēkpēa lo ; ke nūmu nyāmu,
sō-hāni nyāmua lāma-gbātemēi, a gbā a sō-hāni
nyāmuīsia lo.

36 Ke nya nge wu ma malama yiēi gbi nūnga ta
ndē, ta hūge lo kūna sēli vōlōi ma.

37 Gbāmailē a bi lāyiēsia lo, ta kāyē gbē bi ma,
ke a bi lā-yiēsia lo, ta bi lēla.

38 Ke kolo-nyēgi-bela ti lēnga, ke Farisīsia ti
pōtēa, te : kā-moi, mu lōni mu nāli do, ba pē.

39 Ke i pōtēa, i ndē ti ma, ye : hinda nyāmu, ke pōē-gbiā bōndēi ji, ta nāli lōlo, ke nāli gbī ē gela, ngtyema profiti Jona ngi nāli.

40 Ke kina Jona iye wo fōlō sāwa, ke kpindi sāwa nye-wāi ngi gōhū, nī be nūmu-hindō-lōi a ye na fōlō sāwa, ke kpindi sāwa ndōēi lī hū.

41 Ke nūnga Ninive ta hijē lo, kūna sēli gbēlēmēi a mbōndēi ji, ke ta ngi le ; gbāmailē ti gili lo wo ti wōtē ikpēlēi na Jona, iye njīa lē ; ke kpēle na wōngo i dēwē Jona ta lo bē.

42 Mbui nyāhēi-māha a hijē lo kūna sēli gbēlēmēi a mbōndēi ji, i ndē ; gbāmailē i hijē lo wo ndōēi gēlēmēi lo Solomoni ngi nēmahū-lēwē mēni va ; ke kpēle na ngōlongo Solomoni ma, ta lo bē.

43 Kina ngāfa nyāmui i gbiā lo nūmu hū, a jīa hinda bēngo lo, a ndēvu lōlo, ke ē do.

44 Ke i ndēa, ye, nga yāma lo nya wēbu, hindēi ngi hijēi na ; kina i wā lo, i mālē hāni gbi na mbu yēlango, mbu gbātengo.

45 Ke i yā, i ngāfa nyāmu wēka wofēla wūmbu, ti hinda nyāmungo ti dēwēngo ngi vūli ma, ke ti wā mbu, ti hēi na, ke kēnēi ngi gēlēmēi i nyāmuni, i lēwē ihālagēi ma. Nī be a wēma a hinda nyāmu bōndēi ji.

46 Kina le iye yēpema nūnga yē, kpēle ngi njēi, ke ngi ndēngetsia ti dōni pōma, ti lōni, ti yēpe a ngiē.

47 Kē yēla i ndēa ngi yē, ye, kpēle, bi njēi, ke bi ndēngetsia ti dōni pōma, ti lōni, ti yēpe a biē.

48 *Ke i pōtēa, i ndē nā ma, ti ndēni ngi ma, ye: Yē lo nya njēi lē, ke yēni lo nya ndēnga lē?*

49 *Ke i ngi lōkōi lāmbōa ngi wōma-belēsia ma, i ndēa, ye: kpēle, nya njēi, ke nya ndēngetsia.*

50 *Gbāmailē, nūmui gbi lo, a nya Kēi ngi hindēi wē, nā i ngēlē-gōhū, ta sē lo nya ndē-hindō i lē, ke nya ndē-nyāha-lōi, ke nya njēi.*

NGŪ XIII.

Ifōlōi na yakpēi ma Jisu i gbāa pēbu, i li, i hēi gbōyē gbēānga.

2 *Ke nūnga gbōtōa ti yāndoa ngi yē nytko gbi, ta lo i wilia ndéndé yēla hū, i hēi; ke nūnga gbi tiye dōni ngtyē ma lo.*

3 *Ke i hāni gbōtōa lēa ti ma sālēsia hū, ye: kpēle: Tū-hāni hī-moi i lini hāni hīma;*

4 *Ke kina i hīni tū-hāni gālēsia tēnga ti gūla pēlēi yāka ma, ke ngēlēya nōnoīsia ti wā, ti mē feñ.*

5 *Ti tēnga ti gūla kotu hinda ma, hindēi tī pōlo gbōtō jōni na, ke ti vālēa ke-yakpē, jì va tiye pōlo gbōtō jōni.*

6 *Ke kina fōlōi iye hijēni ke ti lōgbōa, gbāmailē hāpē gbì tī hū, ke ti bēnga.*

7 *Ke ti tēnga ti gūla ngālēsia lā, ke ngālēsia ti vālēa, ti ti hūgbē.*

8 *Ke ti tēnga ti gūla ndōlo yēkpē ma, ti wua a ngūlu-wua, ti lēnga nū lōlu gboyongo, ti lēnga*

nū s̄arwa gboyongo, ti l̄ɛnga nū ȳɛla gboyongo mahū pu.

9 Nūmui na ngōli a ye ngi ma, mēni va, gb̄e i mēni.

10 K̄e ngi wōma-bel̄ɛsia ti wā, ti nd̄ɛ ngi ma, t̄e: gb̄e va lo ba ȳia ti ȳɛ s̄al̄ɛtsia hū?

11 K̄e i pōt̄ɛa, i nd̄ɛ ti ma, ye: ji va f̄ɛngo a wūɛ, wu nd̄owu hind̄ɛtsia hūgo nḡɛl̄ɛ-gōhū ḡɛnȳɛi hū va, k̄e f̄ɛngo ī l̄ɛ n̄asia w̄e.

12 Gb̄amail̄ɛ nūmui gbi lo i s̄ōloa, ta lo ta f̄ɛ ngīɛ, k̄e a s̄ō lo gb̄oma gb̄ōt̄ōngo gboñ, k̄e nūmui na gbi lo ī s̄ōni, ta lo ta kp̄ia ngi ȳɛya i w̄e b̄e a na v̄uli ngi ȳɛya.

13 F̄āl̄ɛ, nga ȳia ti ȳɛ s̄al̄ɛtsia hū, ji va ta tūwo lo, k̄e t̄ɛ to; ta ngō m̄ɛnima, k̄e t̄ɛ m̄ɛni, tabao t̄ɛ hūgo.

14 K̄e ti hū lo Isaya ngi la-yīɛi a wal̄ɛma, na i nd̄ɛni w̄o, ye: A m̄ɛnila, wa m̄ɛni lo, k̄e w̄ɛ hūgo, k̄e a tola, wa to lo, k̄e w̄ɛ hūgo.

15 Gb̄amail̄ɛ nūnḡɛi j̄ia ti l̄tsia ti m̄inia gboñ, ti w̄ōl̄tsia ti hūgbondā nj̄ia m̄ɛni va; k̄e ti ȳām̄ɛsia lo ti gbowua, k̄o hū ȳɛla ma b̄e ti tūwo lo a ti ȳām̄ɛsia, k̄e ti nj̄ia m̄ɛni a ti w̄ōl̄tsia, k̄e ti hūgo a ti l̄tsia, ti w̄ōt̄ɛ, ngi ti b̄aw̄ō.

16 K̄e wu ȳām̄ɛsia ti bet̄ɛngo l̄ɛ, ji va ti tūwo lo, k̄e wu w̄ōl̄tsia, ji va ti nj̄ia m̄ɛni.

17 T̄ōnya l̄ɛ nya ngi nd̄ɛ wu ma, nge. p̄rof̄iti ti gb̄ōt̄ōa, k̄e t̄ōnya-bel̄ɛsia tiw̄ɛ l̄oī lo w̄o, ti hind̄ɛi j̄tsia

lo, wu ti doma, ti hindéi jtsia mēnila, wu mēnima, ke tī mēnini.

18 Fālē a sālēi mēni tū-hāni-hī-moi va.

19 Kina nūmui gbi i kēnyēi ngi yiēi mēnia lo, ke i hūgoni, ke hinda nyāmu-moi i wa, i na gbā na hīngo ngi līma. Ji lo i tū-hāni gālēi jōni pēlēi yāka ma.

20 Ke nūmui na a tū-hāni gālēi joi lo kotu hinda ma, ta sē lo, a njiēi mēni ke-yakpē a kōhūne i kūlu.

21 Ke hapē gbī ī ngi vūli hū, a ye lo na le kūlō, ke kina mōnea ti hijēa, o ngāfa hinda njiēi va, hū ē lembi, ngi lī dēwēa.

22 Ke nūmui na i tū-hāni gālēi jōni ngātsia līa hū, ta lo i njiēi mēnini, ke ndōēi ji gbēa, ke nū-gōle kpātetsia, ti njiēi hūgbea, ta lo ē wua ngūa gbi.

23 Ke nūmui na i tū-hāni gālēi jōni ndōlo yēkpēi ma, ta lo na, a njiēi mēni, i hūgo; ta be i wua, tēnga nū-lōlu gboyongo, tēnga nū sāwa gboyongo, tēnga nū yēla gboyongo mahū pu.

24 Ke i sālē wēka lēa gboma ti ma, ye: Ngēlē-gōhū gēnyēi hūmango lē kēna yēla ma, na i tū-hāni yēkpēi hīni ngi gbālēi hū.

25 Ke kina nūnga ti yīni, ke ngi gonyoi i wā, i ndondovo hī mbēi hū, i li ngiē.

26 Ke kina iye vālēni, i wua, ke ndondovootsia be ti gea.

27 Ta lo mawē bu ngi boilōpōtsia ti wāni, ti ndē

ngi ma, te, nya ke, biye tū-hāni gālēi yēkpē hīni bi gbālēi hū? Mī lo ho ndondovōi jīsia ti hijēa na?

28 I ndē ti ma, ye: nya gonyoi lo i ji wēni. Kē ngi boilōpōtsia ti ndēa ngi ma, ye: ba lūma lo ho mu li, mu ti wūkpīa?

29 Kē i ndēa ti ma, ye: sāō, wa lo woi ndondovōi wūkpīama, wu mbēi bē wūkpīa.

30 Gbē ti vēnjo ti lōla a dēnga, ngtye kē mbālē-gbēi, kē mbālē-gbēi la ma, nga ndē lo tēwē-bela ma nge: a ndondovōi wūkpīa pēi, wu ti yili mo va, kē mbēi yāndo nya gbūēi la.

31 Kē i sālē wēka bē lēa ti ma, ye: Ngēlē-gōhū gēnyēi hū pēngo lē bē pū-gipo gālē yēla, kēna yēla iye mbūmbuni, i hī ngi gbāēi hū.

32 Na a tōnya sē, ta lo tū-hāni gālē wūlōi lē, tū-hāntsia gbi līa; kē kina i lōla lo, ta lo a wēa i mbā-wāi tifānga gbi līa; kē i wēa a ngūlu, ta lo ngēlēya nōntsia ta wa, ti hēi ngi bēkētsia hū.

33 Sālē wēka bē lo i ndēni ti ma, ye: Ngēlē-gōhū gēnyēi hū wēngo lē bē hūve-hāni, na nyāha yēla i mbūmbuni, i hūpu a kpohū mōla sāwa hū, ngtye kē gbi hū vēndani.

34 Hāni jīsia gbi lo Jisu i ndēni nūnga ma sālētsia hū, kē ngtye yīai lo sālēi hū, ē yīa ti yē.

35 Kē na a wā ndēwēma na profiti iye ndēni wō, ye: nga nya la wō lo sālētsia hū; ngā njiēi nāsia lē lo ndamagbātengo ndōwu hū a ndōloi tātō gbēlēi wō.

36 Ke kina Jisu i pēa nūnga ti yāma, i ya pēbu, ke ngi wōma-belēsia ti wā ngi yē, te: sālēi ji hūge a muē ndondovōi na gbāēi hū.

37 Ke i pōtēa, i ndē ti ma, ye: nūmui na i tū-hāni gāle yēkpēi hīni, nū-hindō-lōi lē.

38 Kpālēi ndōloi mīa; tū-hāni gāle yēkpetsia kēnyēi hū lēnga mīa, ke ndondovōi hinda nyāmu-moi lēnga mīa.

39 Konyoi na a ti hī Devilī lē; mbā-lēwē-gbēi lo a ndōēi igēlēmēi; ke tū-hāni-dēwē-bela lo anjeltsia.

40 Ke kina ti ndondotsia wūkpia lo, ti ti mo; nī be kūna a wēma ndōloi ji gēlēmēi.

41 Nūmu-hindō-lōi a ngi anjeltsia dēwē lo, ti hāni nāsia gbi gbīa ngi gēnyēi hū ta ngāfa wē, ke nāsia ta hinda nyāmu wē.

42 Ke ti ti wili hindēi na ngombu wāi na; mīa lo kpau a ye na, ke ngongolu holānga.

43 Ta lo na tōnya-belēsia ta vō be kina fōlōi na ti Kēi gēnyēi hū. Nūmui na ngōli ngi ma mēni va, gbē (be) i mēni.

44 Ngēlē-gōhū gēnyēi hū wēngo lē gboma be kpātēi ndōwungo gbāēi hū. Ke kina nūmu i kōgoa lo, a ndōwu lo, i li a gōhū ne, i na gbi mājia ngi yēya, i gbātēi na yēya.

45 Ngēlē-gōhū gēnyēi hū wēngo lē gboma be fēlēgo-mo, a ngōto yēkpēa wokoli:

46 Ke kina i ngōto yēla doa lo kpà-gbānga wa, ke i ya, i na gbi mājia ti ye ngi yēya, i ngēya.

47 Ngēlē-gōhū gēnyēi hū wēngo lē gboma be mbōma, na tiye gūla gbōyē hū, ti hāni gēgētsia gbi hōua.

48 Ke kina nda-vēndani ke ti ndānga ngtyē ma, ke ti hēnga, ti igbēkpēi yāndo hāka hū, ke inyāmuṣia ti pili:

49 Nī kūna a wēma ndōloi gēlēmēi. Ke anjeltisia ta wa lo, ti nūnga nyāmuṣia gbā tōnya-belēsia lā.

50 Ke ta ti wili ngombu wā hū lo, mā lo ngō a ye na, ke ngongolu hōlānga.

51 Ke Jisu i ndē ti ma, ye: wu hindēi jtsia gbi hūgonga? Ti ndē ngi ma, te: I, Ndēmōi.

52 Ke i ndēnga ti ma, ye: Fālē, kolo-nyēgi-mo gbi lo ngi gāngo Ngēlē-gōhū gēnyēi va, ngi wēngo lē be kēna yēla mawé bu ma, na a gbā a hāni nīna, ke hāni wōva ngi gbātēi hū.

53 Kina iye wēni ke Jisu i gboyoa a sēli jtsia hēila, i gbā māandō.

54 Ke kina iye wāni ngi nda lōloi hū, i ti gā ti kawésia bu, ta mā ti hū iye wūni; ti ndē, te: mī lo kēnēi ji, i nēmahū-lēwēi ji joi lo na? Ke ngēngē wāwāi jtsia.

55 Ngūlu beli-moi ngi hindō-lōi ā ji? ngi njēi lē ta tōli a Maria? Ke ndēngésia Jakobi, ke Josi, ke Simoni, ke Judasi?

56 Ke ngi ndē-nyā-lōtsia ma tiēni gbi tī lē? mā lo tā-moi ji hindēi jtsia gbi joni na?

57 Ke ti lī i dēwēa ngi ma. Ke Jisu i ndēa ti

ma, ye: mbēlē lo profiti ma, ngīye ma ngi nda lōloi hū, ke ngi wēlēi bu.

58 Ke i ngēngē wāwā gbōtōa wēni na, ji va tē ngi hōu a tōnya.

NGŪ XIV.

Ikpēi na ma Sāmēi, Herodi, i Jisu ma dōwoi mēni.

2 Ke i ndēa ngi bōilōpōtsia ma, ye: ji lo Johani lē, Baptisi-moi, i hijēa hetsia hū; fālē ngēngē wāwātsia, ti ti vūli gema ngi hū.

3 Gbāmailē Herodi iye Johani hōui lo, i ngi yīli, i ngi wū kpindi wēbu, Herodiasi va, ngi ndēi Filipi nyāhēi.

4 Gbāmailē Johani iye ndēi lo ngi ma, ye: mā-i-hōuni bi ngi jō.

5 Ke kina iye lōni, i ngi wā, i lūwa nūnga ma, gbāmailē tiye ngi hōui lo a profiti la.

6 Ke kina Herodi lē-vōlōi ikōmēi tiye hōuni, Herodiasi ngi nyāha-lōi i gbūa ti yāma, i ne Herodi we.

7 Na ma lo iye gbōrōni, ye: a hāni gbi vē lo ngi yē, na a mōli.

8 Ke ngi njēi iye ngi nēmahū dēwēni pēi, ye: nya go a Johani Baptisi-moi ngi wūi bōli hū.

9 Ke māhēi ngi lī gbi nyāningo ye lē, ke ngi bōlōi va, iye nguāni, ke na ta tiēni tiye hēni mēhē mēma, i ndē, ye, ti vē ngi we.

10 *K*e i nū lōa, i Johani ngi wūi dēwēnga kpindi wēbu.

11 *K*e ngi wūi tiye wāi lo bōli hū lo, ti vē nyāpōi we, ke nyāpōi i li, i vē bi njēi we.

12 *K*e ngi wōma-belésia ti wā, ti ngi wōmēi wūmbu, ti gbou, ti li, ti ndē Jisu ma.

13 *K*e kina Jisu iye mēnini, i gbiā mīa, i wili ndéndé hū, i li ndōwu ma; ke kina nūngésia tiye mēnini, ti tōnga ngi ma gowo ma, ti gbiā tésia hū.

14 *K*e Jisu i gbiā mīa, i nūnga gbōtōa lo, ke i ti ma māmamau doa, ke i ti higbe-bela bāwōa.

15 *K*e kina kpokoi iye wēni ngi wōma-belésia ti wā ngi yē, tē: ndogbo hū lo a hindēi ji, ke ikpēi i dēwēa na, pē nūngā ti yāma, ta lo ta li fūlésia hū, ti mēhē yēya, ti mē.

16 *K*e Jisu i ndēa ti ma, ye: mā-ī-houi lē ti li; a ti go a mēhēi, ti mē.

17 *K*e ti ndēa ngi ma, tē: kpohū gātē lōlua lo bē mu yēya ke nye fēlēa.

18 *I* ndē, ye: a wa a tiē nya yē.

19 *K*e i ndēa nūnga, ye: ti hēi kpiti ma; ke i kpohū gātē lōluésia wūmbua, ke nye fēlésia, a ngēlē ma gbē, i hē; i ti yālē, i kpohuésia vē ngi wōma-belésia we, ke ngi wōma-belésia ti fē nūnga ma.

20 *K*e ti gbi tiye mēi lo, ti gō i vē; ke ti ikpahamésia wūmbua nā lōni, tekpe pū mahū fēlēa la vēndanga.

21 *Kē na tiye mēni, tiye hondo pū lōlu gboyongo, nyāhanga wōma, kē ndēngésia.*

22 *Kē Jisu i gbonda ngi wōma-belésia ma, ti wili ndéndé hū kē-yakpē, li va ngi lūgo kāka wēkēi ma, kina lē a pē nūnga ti yāma.*

23 *Kē kina i pēni nūnga ti yāma, i li ngtyē yēla mahū ta yāngo hē va; kina kpoko iye wēni ta yakpē lo iye na.*

24 *Kē ndéndéi iye nā gbōyē līa lo, a gbāvō a nja gātésia, gbāmailē feféi nyāmungo ye lē ti ma.*

25 *Kē māne inānigēi a kpindi Jisu i li ti yē, a jiāma gbōyē ya.*

26 *Kē kina ngi wōma-belésia ti ngi loni, a jia gbōyē ya, ti hū lūwa, tē, ngāfa mīa, kē ti kpaōnga ngēlē ya a ndūwa.*

27 *Kē Jisu i ndēa ti ma kē-yakpē, ye: wu lī i lēli, nya mīa, wā lūwa.*

28 *Kē Pita i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: Ndémoi, ina bia mīa, pē ho ngi wa biē njēi ya.*

29 *Kē i ndēa ngi ma, ye: wa. Kē kina Pita iye gbiani ndéndé hū, i jia njēi ma li va Jisu yē.*

30 *Kē kina i toni feféi hūlīngo, kē i lūwā, kē kina i tātōa a lombula, i kpau, ye, Ndémoi, nya bāō!*

31 *Kē Jisu i ngi lōkōi lāmbōnga kē-yakpē, i ngi hōu, i ndē ngi ma, ye: O bia, ba tōnya hōu kūlō lēkē; gbē va lo ba gīli?*

32 *Kē kina tiye wāni ndéndé hū, kē feféi i gbēnga.*

33 *Ke nā tiye ndéndé hū, ke ti wā, ti hē ngi ma, te: tōnya lē, ke bia lo Ngéwo hindō-lōi abiē.*

34 *Ke kina tiye lini kāka wēkēi ma, ti wā Genesereti ti lōloi hū.*

35 *Ke kina nūngēi na hindēi na ti ngi hinda hūgoni, ti nūnga lō ndōloi na gbi hū, ti gbēla, ti wa a nāsia gbi ngi yē tiye higbēi hū.*

36 *Ke ti ngi mānénéá, ke ɬa jālē bē a ngi gūlēi igbokpoi, ke nāsia gbi tiye jāi lo, tiye bāwōi lo fō.*

NGŪ XV.

Ikpēi na ma ke kolo-nyégi-bēla, ke Faristsia ta hijēa Jerusalemi, ti wā Jisu yē, te:

2 *Gbē va lo bi wōma-belēsia ta ndē-bēla ti la-yiēi nyāni? gbāmailē tē ti yēyētsia wua, kina ti yā lo mēhē mēma?*

3 *Ke i pōtēa, i ndē ti ma, ye: Gbē va lo wua bē, wa Ngéwo ngi jāwēi nyāni a wu la-yiēi?*

4 *Gbāmailē Ngéwo iye ndēi lo wo, ye: bi kēi bēlē hōu, ke bi njēi; ke nūmui na gbi lo, a ngi kēi yēli, o ngi njēi, gbē i hā a hēi.*

5 *Ke wua wē, nūmui gbi lo a ndē ngi kēi ma, o ngi njēi ma, ye: Sā-hāni lē na lo, ko gbo bi ma, nūmui na ē bēlē lo ngi kēi ma, o ngi njēi ma.*

6 *Ni lo wu Ngéwo ngi jāwēi nyānia a wu la-yiēi.*

7 *Wa bāya-belēsia! Isaya iye profitisi wēi lo pānda a wu wē, ye:*

8 Nūngéi jtsia ta la nya gbēlānga a ti lēi lo, ke ta nya bēlē hōu a ti la-gūluṣsia lo, ke ti lī ma gūhango nya ma.

9 Kē gbāma va lo ta bāgo nya ma, ta kā-wēma nēmahū-lēwē a nūnga ti jāwēṣsia.

10 Kē i nūnga dōlia, i ndē ti ma, ye: a mēni, wu hūgo.

11 Nā ī lē a li nū la, ta ī lē a nūmu nyāni, njtye ke na a gbīa ngi la; ji lo, a nūmui nyāni.

12 Kē ngi wōma-belēṣsia ti wā, ti ndē ngi ma, te, bi ko lo ke Farisṣia ti lī iye lēwē lo, kina tiye gboyoni a njiēi ji mēnila?

13 Kē i pōtēa, i ndē ti ma, ye: tū-hāni gbi lo, na nya Kēi ngēlē-gōhū ī hīni, ta pūgbia lo.

14 Kē a gbē ti ma: mbōlē-bela lo a tiē, ta pēlēi ge a mbōlē-belēṣsia; ke ina mbōlē-mo a pēlēi ge lo a mbōlē-moi, ti vēngo ta gūla ndōwa hū lo.

15 Kē Pita i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: Sālēi ji hūgo amuē.

16 Kē Jisu i ndēa, ye: ke wua bē nēmahū-lēwē ī wu ma?

17 Wu la hūgo ī lē, ke hāni na gbi lo a wa nūmū ngi lēi, a li ngi gōhū lo, ke ti pīlia gāwamēi.

18 Kē hāni nāsia ta gbīa nū la, ta hijē ngi lī ma lo, ke ti nū nyāni.

19 Gbāmailē nū lī ma lo ktli-nyāmuṣsia ta gbīa na, ke nū-wālēṣsia, ke pōē-gbīalā, wōji-bela, hūma-wēlā, ndē-jēli hōulā, ke njīa-nyāmu-lēla.

20 Hāni jisia lo, ta nūmui nyāni; ke mēhē mēla a tōkōi ngūānga ī lē, ē nūmu nyāni.

21 Ke Jisu i gbā mīa, i li Taya yākēi ma, ke Sidoni.

22 Ke kpēle, nyāha yēla, Kanya-mo, i gbiāni kākēi sē lē ma, i kpāu ngi yē, yē: mānu nya ma, O Ndēmoi, bia Davidi ngi hindō-lōi abiē: nya nyāha-lōi mōnengo lē gboñ a ngāfa nyāmu.

23 Ke ī njīa yēla bē wōtēni ngi yē. Ke ngi wōma-belēsia ti wā, ti ngi mānēne, tē: i pē, i yāma, gbāmailē a kpawo lēkē mu wōma.

24 Ke i pōtēa, i ndē, yē: nya lōngo ī lē ngtye ma mbāla lōngotsia hū yē Isaraeli ti wēbu.

25 Ke nyāpōi i wā, i vā ngi ma, yē: Ndēmoi, gbo nya ma!

26 Ke i pōtēa, i ndē, yē: mā-ī-hōuni ti ndēnga ti mēhēi wūmbu, ti fē ngtlanga wē.

27 Ke nyāpōi i ndēa, yē: tōnya, Ndēmoi, ke ngtlēsia ta ikpukpulsia lo mē, nāsia ta gūlu ti Ndēmoi mesēi bu.

28 Ke Jisu i pōtēa, i ndē ngi ma, yē: O nyāpōi, ba hinda hōu lo a tōnya ngōngo, i wē bi wē, kina bi lōi la. Ke ngi nyāha-lōi iye bāwōi lo ikpē yakpēi na ma.

29 Ke Jisu i gbiā mīa, i wā Galili gbōyēi gbēānga; i li ngtyē yēla mahū, i hēi na.

30 Ke nūnga gbōtōa ti wā ngi yē; ti wā a na ti gbolōngo, ti gbōmūngo, ti la-gbolōngo, ti nēmungo, ke

ipēkā gbōtōa, ti ti gūla Jisu go bu; ke i ti gbi bāwōa.

31 *Ta māa ke nūnga ti wū hū i wūa, kina ti toni ndā-mūmu-bela ta yīa, nēmu-bela ti bāwōngo, gbolē-bela ta jīa, mbōle-bela ta hinda lo; ke ti Israeli Yēwoi lātōa.*

32 *Ke Jisu i ngi wōma-belēsia dōli a ngi yē, i ndē, ye: ngi fāhēi māmamau loa, gbāmailē ma tiēni lē nā fōlō sāwa, ke hāni gbi tī yēya ta mē. Nge pē ti yāma sū-hōu, ta gēlu woipēlēi hū.*

33 *Ke ngi wōma-belēsia ti ndēa ngi ma, te: mī lo ma kpohū gbōtōi ji jō na ngōlēi ji hū, fāhēi gbōtōi ji ti go vē va?*

34 *Ke Jisu i ndēa ti ma, ye: kpohū gātēsia ti dōle wu yēya? Ke ti ndēa, te: wofēla, ke nye wūlō mūmua.*

35 *Ke i ndēa fāhēi ma, ye: pē, ti hēi ndōloi ma.*

36 *Ke i kpohū gātē wo fēlēsia wūmbua, ke i sē-gbīa, i ti yangālē, i fē ngi wōma-belēsia wē; ngi wōma-belēsia ti fē fāhēi wē.*

37 *Ke ti gbi tiye mēi lo ti gō i vē, ke ti ingāngālēngoi wūmbua na tiye lōni tekpe wofēla vēndāngo.*

38 *Ke nāsia tiye mēni, tiye hondo pū nāni gboyongo, nyāhanga wōma ke ndēngēsia.*

39 *Ke i pēa fāhēi i yāma; ke i ndēndé wūmbua, i wā Magdala yākēi ma.*

NGŪ XVI.

Ke Faristsia be ta Saddustsia ti wā ti ngi hūgo, ke ti ngi mōlia, te, i nāli ge a tiē a hijē Ngēlē-gōhū.

2 *Ke i pōtēa, i ndē ti ma, ye: kina kpokoi i wā lo, we, sina fōlō yēkpēi lē, gbāmailē ngēlēi ma gboungo lē.*

3 *A ngēndēi, we: nja a wa lo ha, gbāmailē ngēlēi magbilingo lē; O bāya-belēi jtsia! wa ngēlē lūahū go lo, ke wē gū a nālisia lūahū go lo na ikpēlētsia ma?*

4 *Hinda nyāmu ke pōē-gbā bōnda, ta nāli lo lo, ke nāli gbi ē ge na va ngīye ma profiti Jona ngi nāli; ke i ti lōa, i li ngiē.*

5 *Ke kina ngi wōma-belēsia ti wāni kākā wēkēi ma, tiye lēmai lo a līla a kpohū.*

6 *Ke Jisu i ndēa ti ma, ye: A gbēle a hūxendēi mahū gbē Faristsia yēya, ke Saddustsia.*

7 *Ke ti gilīa ti ndē nēmahutsia ti nyonyo lūahū, te: gbāmailē mū wāni a kpohū gbi.*

8 *Ke kina Jisu i kōni i ndē ti ma, ye: O wua, wā hinda hōu kūlō a tōnya; i yē na, wa gili wu nēmahūtsia, gbāmailē wū wāni a kpohū gbi?*

9 *Wu hūgo i lē, tabao wū gilīma a kpohū gātē lōlutsia, ke hondo pū lōlu gboyongoi, ke tekpea lōle wuyē mbūmbuni?*

10 *Tabao kpohū gātē wofēletsia, ke hondo pū nāni gboyongoi, ke tekpea dōle wuyē mbūmbuni?*

11 *I yē na ho wu la hūgo ī lē, nā nga ndē wu ma, ngī ndēma ndālōngo kpohū va; ko wa wu mahū gbē Faristsia ke Saddustsia ti hūvendēi va?*

12 *Ke ti hūgonga ke iye ndēni ti ma, ti ti nēmahū gbē hūvenda kpohui va, ke Faristsia ke Saddustsia ti garāi va.*

13 *Ke kina Jisu i wāni Sesaria ke Filipi yākēi ma, i ngi wōma-belésia mōlia, ye: yē lo nūnga ta ndē, ke nya lē, nūmu-hindō-lōi lo angē?*

14 *Ke ti ndēa, te: ti lēnga, te, Johani, Baptisimoi lo abiē; ti lēnga, te, Eliasi; ti lēnga, te, Jeremia, o profitisia ti yēlagē.*

15 *Ke i ndēa ti ma, ye: ke wua we, yē lo angē?*

16 *Ke Simoni Pita, i pōtēa ngi ma, ye, Kristi lo abiē, Ngēwo rūngoi ngi Lōi.*

17 *Ke Jisu i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: bi betēngo lē, Simoni, Jona ngi lōi, gbāmailē ndū ī lē ta nāma, ta ke abiē, ke nya Ke na Ngēlē-gōhū.*

18 *Ke nya be ngi ndē bi ma, nge: Pita lo abiē, ke kotui ji ma lo nga nya gōmēi nya ndō ma: ke jehennama ngi netēisia lo tē gūma.*

19 *Ke nga bi wo lo a jiwisia Ngēlē-gōhū gēnyēi va, ke na gbi lo ba ngīli ndōloi ma, a yīli lo ngēlē-gōhū, ke na gbi lo ba fūlō ndōloi ma, a fūlō lo ngēlē-gōhū.*

20 *Ke i ngi wōma-belésia lāhia, ko tā ndē nūmu ma, ke Jisu lo angē, Kristi.*

21 I hijē igbēi na ma, Jisu i tātō a kēla a ngi wōma-belēsia, kē a li lo Jerusalemi hū, a mone lo hindēi na gbōtō, ndē-belēsia yēya, kē almami watsia, kē kolo-nyēgi-belēsia, ti ngi wā, kē i hijē gboma fōlōi isāwagēi ma.

22 Kē Pita i ngi wūmbua, i tātō a ngi hōula a māli, ye: iye bi ma gūhama pō, Ndēmōi, hindēi jì ē wē a biē.

23 Kē i wōtēa, i ndē Pita ma, ye: hijē nya wōma, Satani, nya lī ì lēngo lē bi ma; gbāmailē bi to ma hindēi nāsia wōma Ngéwo va, ngtye kē nāsia nūnga va.

24 Kē Jisu i ndēa ngi wōma-belēsia ma, ye: nūmui gbi lo a tō nya wōma, gbē i māli ta vūli ma, i ngi kpàkpà ma wūli wūmbu, i tō nya wōma.

25 Gbāmailē nūmui gbi lo a ngi lēvui bāwō, a ndōlohū; kē nūmui gbi lo a ngi lēvui lōhū nya va, a koko lo.

26 Gbāmailē gbē hinda yēkpē lo sē lo a wē lo, a nūmu kē bē i ndōloi jì gbi joi lo, ina ngi yāfēi lōahū? O gbē lo sē nūmu a mālovi ngi yāfēi va?

27 Gbāmailē nūmu-hindō-lōi a wa lo kūna ngi Kē bēlēi hū, a ngi anjelīsia, ta lo a nūmui gbi māwa, kina ngi yēngetsia ti na.

28 Tōnya lē nge wu ma, ti lēnga lo bē ti lōni, tē hā go, ngtye ma ta nū-hindō-lōi lo kūna, a hijē ngi gēnyēi hū.

NGŪ XVII.

Kē fōlō woita wōma Jisu i Pita wūmbu, kē Jakobi, kē Johani ngi ndēi, kē i wa a tiē ngtyē gūha yēla mahū, ti lēkē.

2 *Kē iye māwōvēni ti yāma lo, kē ngi yāmēi i vōi lo bēkē fōlōi, kē ngi māyili-gūlēi i gōlē kina fōfō na.*

3 *Kē kpē lē, kē Musa ta Eliasi ti gbiā, ta yepe a ngiē.*

4 *Kē Pita i pōtēa, i ndē Jisu ma: Ndémoi, nyāndēngo lē mu va, mu ye bē, ina ba lūma lo, mu bāba sāwa wē, yēla bi va, yēla Musa va, kē yēla Eliasi va.*

5 *Kina lē iye yīama, kpēle, kē ngēlē vōngo i ti ma wēlea; kē kpēle, ngō yēla i gbiā ngēlē hū, nā i ndēni, ye: ji lo nya līma hindō-lōi lē, nya lī lēlingo ngi ma. A ngi wō mēni.*

6 *Kē kina ngi wōma-belēsia ti mēnini, kē ti gūla ti yāmēsia ma, tiye lūai lo gboñ.*

7 *Kē Jisu i wā, i jā a tiē, i ndē, ye, a hijē, wā lūwa.*

8 *Kē kina ti wēlani a ti yāmēsia dela, tī nūmu gbi loni ngtyē ma Jisu lēkē.*

9 *Kē kina tiye yēini ngtyēi mahū, Jisu i ti lāhi, ye: wā hengēi ji hūge a nūmui gbi, ngtyē ma nū-hindō-lōi a hijē kūna gboma hā-bēla yē.*

10 *Kē ngi wōma-belēsia ti ngi mōlia, tē, kpē lē, kolo-nyēgi-belēsia ta ndē, tē: Eliasi yēsē pēi a wa?*

11 *Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: a tōnya Eliasi pēi a wa, i hindēsia gbi yāma.*

12 *Ke nya ngi ndē wu ma, nge: Eliasi i wēlā be a wāla, ke tī ngi goni; ke ti wēlā a hindēi wēla a ngiē, ti līmēi ye lē; nī be a nūmu hindō-lōi a monema ti yēya.*

13 *Ke tō-poma-belēsia ti hūgonga nā, a ndē ti ma Johani Baptisi-moi va lēi lo.*

14 *Ke kina tiye wāni nūnga yē, ke tā-mo yēlā i wa ngi yē, i ngi wōmbi gbàkpà ngi lābu.*

15 *I ndē, ye, Ndēmoi, mānu nya hindō-lōi ma, gbāmailē ngi monengo lē gboñ a gbōwēi; hū gbōtōma, a wīli ngombui ya, hū gbōtōma njéi hū.*

16 *Ke ngiye wai lo a ngiē bi wōma-belēsia yē, ke tī gūni a ngi bāwōla.*

17 *Ke Jisu i pōtēa, i ndē, ye: O ngōli hū gbonda bōndéi ji, tē hinda hōu a tōnya; hū lōlē nga ye bē ma wuēni? ku lōlē nga mone a wuē? a wa a ngiē nya yē.*

18 *Ke Jisu i yīa ngāfa nyāmui ma, ke i gbiā ngi hū, ke ndōpōi iye bāōi lo ikpē yakpēi na ma.*

19 *Ke Jisu ngi wōma-belēsia ti yā ngi yē, tia lēkē, te, iye na mua wē gūni ngi gbīala ngi hū?*

20 *Ke Jisu i ndēa ti ma, ye: Gbāmailē wē hinda hōu a tōnya. A tōnya ngi ndē wu ma, ti ndē te, wa hinda hōu a tōnya, kina pu-gipo gālēi na, wa ndē lo ngīyē ji ma, wē, gbīa bē, bi li mīandō; a gbīa lo, hindéi gbi na wua gbāhama.*

21 *Ke ji nytkoi lo ē gbāa gbāma, ngtye ke a hē wēla, ke sū-hōula.*

22 *Ke kina le tiye Galili, Jisu i ndē ti ma, ye, ta nūmu-hindō-lōi mājia lo nūnga yēya.*

23 *Ke ta ngi wā lo ; fōlōi isāwagēi ma, a hijē lo gboma. Ke ti lī nyānia gboñ.*

24 *Ke kina tiye wāni Kaperni nā tiye māhanāvōi yāndo, ti wā Pita yē, te, bi gā-moi, ē māhanāvōi vē?*

25 *I ndē, ye, I. Ke kina iye wāni pēbu, Jisu ngi hūhōu, ye: Gbo ba gilima, Simoni? yē lo, māhēsia ndoēi hū ti māhanāvō-wūmbu ngi yē, ti vūli ti lēngēsia o hōtangēsia?*

26 *Ke Pita i ndēa, ye, hōtanga. Jisu i ndēa ngi ma, ye: ndēngēsia ti bāwōngo lē ho?*

27 *Ke kina mā ti lī dēwē, li gbōyē gbēānga, bi ndōlē wili, bi nyēi na hōu ba nda la yēsē; ke kina bi ngi lā-wōa lo, ba nāvō gēkēle do lo, na wūmbu, bi vē ti yē, nya va, ke bi va.*

NGŪ XVIII.

Ke ikpē yakpēi na ma, tō-pōma-belēsia ti wā Jisu yē, te, yē lo ngōngo ngēlē-gōhū gēnyēi hū?

2 *Ke Jisu i ndōpō wūlō yēla wāle a ngi yē, i ngi hēi ti lā:*

3 *Ke i ndē, ye: a tōnya nge wu ma, ngtye ke, wu wōtē, wu wē kina ndōpō mūmua na, wē fō ngēlē-gōhū gēnyēi hū.*

4 *Fālē, nūmui gbi lo, a ngi vūli māyē kina ndōpō wūlōi jì na, ta sē lo, i mbāwāi lē ngēlē-gōhū gēnyēi hū.*

5 *Kē nūmui gbi lo a ndōpō wūlōi jì nyíko yēlagē gūlu nya bijēi hū, i nya lo gūluma.*

6 *Kē nūmui gbi lo a pē imūmui jísia yēlagē bē, na ti nya hōu a tōnya, ti hinda nyāmu wē, māhōungo yē lē ngi va, kpohū vūka gotu yēla i hēlē ngi bō ma, kē ti ngi wīli gbōyēi ijujui hū, i lōhū.*

7 *Pōwō lo ndōloi ma hūgōtsia va hinda nyāmu wēlēi va; gbāmailē hūgōtsia ta wa lo a tōnya; kē pōwō lo a yē nūmui na ma, hūgōi a hijē a ngiē hinda nyāmui va.*

8 *Fālē, ina bi lōkōi, o bi gōi, i bi hūgōa lo hinda nyāmu wē, dēwē nga, bi ti wīli; māhōungo lē bi va, bi li lēvu hū, bi gbolongo, o nēmungo, kina bē ba tōkō fēlēa jō, o kō fēlēa, ti wīli kunafo yombu hū.*

9 *Kē kina bi yāmēi bi golēa lo, kpīa na, bi pīli, māhōungo bi va, bi li ndēvu hū, a bia yāmēi yēlagē, kina bē ba ngāma fēlēa jō, pīli va jehennama yombu hū.*

10 *A kpēlē, kō wa dō a nūmui jísia yēlagē bē; gbāmailē nya nge wu ma, ngēlē-gōhū ti anjētsia ta nya Kēi yāma do lo kū-gbi-ma, na i ngēlē-gōhū.*

11 *Gbāmailē nūmu-hindō-lōi i wai, na bāō va lo, iye lōi-hū.*

12 *Gbo wa gilila? Ti ndē tē: nūmu i mbāla hondo yēla jōi lo, kē ti yēlagē i lōihū, ē i nū nāni*

gboyongoi mahū pū mahū tāwui lō, i li ngtyésia hū, na gokoli va, iye lōihū?

13 Ke kina i yā na, i toa lo, tōnya lē nge wu ma, a gōhūnēi lo mbālēi na va i lēwē inū nāni gboyongoi mahū pū, mahū tāwuīsia ma, na tīye lōihū.

14 Nī lo bē na, wu Kēi ngēlē-gōhū ngi līmēi ī lē, imūmui jtsia yēlagē bē i lōihū.

15 Ke ina bi mbāi i hinda nyāmu wēa lo abiē, li bi yē, ngi hinda nyāmui ge a ngiē, wa ta fēlē kpē; ina a bi wō mēni lo, ke bi bi mbāi bāwōa.

16 Ke kina ē bi wō mēni, nū yēla o nū fēlēa wūmbu, ta lo sēli-bela fēlēa la, o sāwa, ta lo njiēi a la pēlē ma.

17 Ke ina i lāli lo ma ī ti wō mēnini va, ndē kōmēi ma; ke ina i lāli lo ma kōmēi wō mēni va, gbē i wē bi wē kina kafri na, ke māha-nāwōi-yāndo-mo.

18 Tōnya lē, nya nge wu ma, nge: hāni gbi lo wa ngīli ndōloi hū, a yīli lo ngēlē-gōhū; ke hāni gbi lo wa fūlō ndōloi hū, a vūlō lo ngēlē-gōhū.

19 Ke nya ngi ndē wu ma gboma, nge, ina wu fēlē wu wōi yā lo yēla ndōloi hū hinda gbi va, ta hūveli, a wē lo ti va a nya Kēi na ngēlē-gōhū.

20 Gbāmailē hindēi gbi lo nūnga fēlē, o sāwa ta gōmē na nya bijēi hū, mīa lo nga ye na ti līa.

21 Ikpēi na ma Pita i wā ngi yē, i ndē, ye: Ndēmoi, hū lōle nya mbāi a hinda nyāmu wē angē, ke ngi mānu ngi ma? hū wofēla?

22 *Ke Jisu i ndē ngi ma, ye: ngī ndēni bi ma, hū wofēla, ke nū sāwa gboyongo mahū pū hēima wofēla.*

23 *Fālē, ngēlē-gōhū gēnyéi hū wēngo lē be māha yēla, na a kpà wē a ngi boilōpōtsia.*

24 *Ke kina i tātōa lo a kpāla, ke ti wā a yēla ngi yē, ngi gbēi ngi ma bā hondo nū pū gboyongo.*

25 *Ke ji hāni gbī iye ngēya gbēi gbiāngo, ngi lēmoi, i ndēi lo ngi ma, ye, ti ngi mājia ta ngi nyāhēi, ke ngi lēngésia, ke hāni na gbi iye ngi yēya, i gbēi gbīa na.*

26 *Fālē, boilōpōi iye gūlani ndōéi ma, i ngi manene, ye, ndēmoi, mālē kūlō a ngē, nga bi gbēi gbi gbīa lo.*

27 *Ke ndēmoi na boilōpōi na va, i ngi bāwōi lo, i mānu ngi ma gbēi va.*

28 *Ke boilōpōi na sē iye gbiāni lo, i ngi mbāi boilōpōtsia yēlagē mālē, na ngi gbēi iye ngi ma, bā nū lōlu gboyongo, ke i ngi hōua, i ngi hōu ngi bōla, ye: nya gbēi gbīa i bi ma.*

29 *Ke ngi mbāi boilōpōi i gūlā ngi go bu, i ngi mānene, ye: nya mālē kūlō, nga bi gbēi gbi gbīa lo.*

30 *Ke iye lūmani, ke i yā, i ngi wīli kpindi wēbu, ngīye ke a gbēi gbīa lo.*

31 *Ke kina ngi mbā boilōpōtsia ti hindēi ji loni iye wēni, ti l̄i gbi iye nyāni lo, ti wā, ti hindēi gbi gē a ti lēmoi, iye wēni.*

32 *Ke kina ngi lēmoi i gboyoni a ngi wāzla, na*

wōma, i ndē ngi ma, ye: *O* bia, hinda nyāmu boilōpōi ji, ngi mānu a bi ma a gbēi na gbi, gbāmailē biye nya mānēnei lo.

33 Mā-ī-hōuni bia be bi mānu bi mbā-boilōpōi ma, kina nya be ngi mānu lo bi ma?

34 Ke ngi lēmōi lī dēwēa; i ngi vē ngāmonē-bēla wē, ngiye ke a gbēi gbi gbā, iye ngi ma.

35 Nī be nya Kēi ngēlē-gōhū a pēma a wuē be, ina wu gbi wē mānu wu ndēngētsia gbi yēla be ma a ti hinda nyāmuṣia.

NGŪ XIX.

Ke kina iye wēni ke Jisu i kpoyoa a njiēi jīsia lēla, i gbā Galili hū, i li Judia gākeṣia ma, Jordani wōma.

2 Ke nūnga gbōtōa ti tōa ngi wōma, mā lo iye ti bāwōni na.

3 Ke Faristsia be ti wā ngi yē, ta ngi gōlē, ti ndē ngi ma, te: mā hōungo lē hindō va, i kpēlē ngi nyāhēi ma, hindēi gbi lo va?

4 Ke i pōtēa, i ndē ti ma, ye: wū golo gēi lē, ke na wō iye ti gbāteni itātōmēi, iye hindō lo gbāteni, ke nyāha?

5 Ke i ndēi lo, ye: ji va lo hindō a ngi ke lō, ke ngi njē, i veve ngi nyāhēi ma, ke ti vēngo ta wōtē a ndūwu yēla lo?

6 Fālē, ti fēlē gbōma, ke ndūwu yēla lo a tiē.

Fālē hāni gbi lo Ngéwo i tōalōnga, nūmu gbi ā ndūahū gole.

7 *Ke ti ndēa ngi ma, te: Gbe va lo ho Musa iye ndēni, ye: ti ngi go a kpēlēma golo nyégingo, ti gbēlē ngi ma?*

8 *Ke i ndēa ti ma, ye: gbāmailē wu lī kpākpa-wuṣia va lo, Musa iye ndēni wu ma, wu gbēlē wu nyāhēsia ma, ke itātōmēi wo nī ī lē.*

9 *Ke nya nge wu ma, nūmui gbi lo, a gbēlē ngi nyāhēi ma, ngtye ma pōē-gbāla va, i ipēka jō lo, i pōē-gbā. Ke nūmui na gbi lo, a ngi jō, na tiye gbēlēma, i pōē-gbā.*

10 *Ke ngi wōma-belēsia ti ndēa ngi ma, te, ina nī lo hindēi hindō na a ngi nyāhēi, mā-ī-hōuni nyāha jō va ho.*

11 *Ke i ndēa ti ma, ye: nūnga gbi tē njiēi ji gūlu, ngtye ma nāsia vengo ti we.*

12 *Gbāmailē mbūha-bēla tēnga lo na, ti njēni tiye ti lēni wo nī; ke mbūha-bēla tēnga lo na, nūnga tiye ti nūnīni; ke mbūha-bēla tēnga lo na, tiye ti vūli nūnīni ngēlē-gōhū gēnyēi va. Nūmui na a gū, a kūla, gbe i kūru.*

13 *Ikpēi na ma ke ti wā ngi ye a ndēnga mūmuṣia, ko a ngi lōkōṣia la ti ma, i hē ti va; ke ngi wōma-bēlēsia ti yiā ti ma.*

14 *Ke Jisu i ndēa, ye: a pē ndēnga mūmuṣia ti wa nya yē, wā ti mabāli; gbāmailē ngēlē-gōhū gēnyēi i nāsia nyīko va lo.*

15 Ke i ngi lōkōtsia lā ti ma ; i gbā mā.

16 Ke kpēle, nūmu yēla i wā, i ndēma ngi ma, ye : kā-mo yēkpēi, gbē hinda yēkpē lo na nga pē, ko ngi kūnafo lēvu jō ?

17 Ke i ndēa ngi ma, ye : Gbē va lo ba nya dōli a nū yēkpē ? Nūmu gbī na ngi hinda yēkpēngo, ngīye ma yēla, ta mā Ngéwo ; ke ina bi lōni, bi li ndēvu hū, sāwētsia hōu.

18 I ndē ngi ma, ye : igbē ? Jisu ye, bā nūmu wā ; bā pōē-gbā ; bā hūma wē ; bā ndē-jēli hōu ;

19 Bi ke bēlē hōu, ke bi njē ; ke ba lō lo a bi hēinyoi, kina bi vūli na.

20 Ke ndāgba-lōi i ndēa ngi ma, ye : hindēi jtsia gbi lo ngi hōuma, kina wo lē nya gūlōngo a fōlōi ji be, Gbo lē na i lōa.

21 Ke Jisu i ndē ngi ma, ye : ina bi lōi lo kāyē ā ye bi ma, li, bi bi nāvōi mājia na bi yēya, bi vē nyāni-bēla wē, ke ba gbātēi jō lo ngēlē-gōhū, bi wa, bi tō nya wōma.

22 Ke kina ndāgba-lōi iye njiēi na mēnini, ke i yā ngi lī gbi nyāningo ; gbāmailē so-hāni gbōtō lo iye ngi yēya.

23 Ke Jisu i ndēa ngi wōma-bēlésia mā, ye : tōnya lē nge wu ma, kpākpawingo lē gbāte-mo, i li ngēlē-gōhū gēnyēi hū.

24 Ke nya nge wu ma gbōma, nge, bebēngo lē kameli va, i dēwē mji wōli hū, i dēwē be gbāte-mo ma ; i li Ngéwo gēnyēi hū.

25 *Ke kina ngi wōma-belésia ti mēnini ti wū hū iye wūi lo gboñ, te, yē lo ho a bāwōma?*

26 *Ke Jisu i ti gbēnga, i ndē ti ma, ye: a nūnga tē gū a ji wēla, ke a Ngéwo a gū lo hindésia gbi ma.*

27 *Ke Pita i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: kpēle, mu gbēlēa gbi ma, mu tōa bi ma, fālē gbo na mu sōma?*

28 *Ke Jisu i ndēa ti ma, ye, tōnya lē nge wu ma: wua, wu tōa nya ma ndē-nīnēi hū, kina nū-hindō-lōi a hēima ngi māha hēimēi ngi betēngo a ye lē wua be wa hēi lo māha-hēima pū mahū fēlēa ma, wa Israeli bōnda pū mahū feletsia jēli.*

29 *Ke nūmui na gbi lo i gbēlēa wo pētsia ma, o ngi ndēngetsia, o ngi ndē-nyālōtsia, o ngi ke, o ngi njē, o nyāhēi, o ndēnga, o ndōtsia nya bijēi va, a jō lo hū hondo gboyongo, ke a li lo kūnafo lēvu hū.*

30 *Ke ti gbōtōma ihālagésia a tiē, ta wē a ti ikēlēmagésia; ke ikēlēmagésia ta wōtē lo a ihālagésia.*

NGŪ XX.

Gbāmailē ngēlē-gōhū gēnyēi hū wēngo lē be kēna yēla ma-wē-lē-bu-mo a ngiē, i li a ngēnda tetēi ngēngē-bēla hūvela va ngi gbāēhū.

2 *Ke kina iye hūlani a ngēngē-belésia kopo yēla, fōlō yēla va, i ti dēwēa ngi gbāēhū.*

3 Ke kina iye lini kpē-isāwagēi ma, ke ipēkēsia doa, ti dōni gbāma fēlēgomēi.

4 Ke i ndēa ti ma, ye: A li wua be gbāēhū, ke na gbi lo gbēkpēngo, nga fē lo wu we.

5 Ke ti yā tiē. Ke i yā gboma kpē iwoita, ke itāwugēi ma, i hinda yakpēi wē.

6 Ke kpē ipū mahū yēlagē ma, i gbiā, i ipēkēsia lo, ti dōni gbāma, i ndē ti ma, ye: gbē lē wu dōni bē a fōlōi pēi gbāma?

7 Ke i ndēa ti ma, ye: wua be, a li gbāēhū, na gbi lo gbēkpēngo, na wa jō.

8 Ke kina kpoko iye wēni, ndēmōi gbāē va, i ndē ngi boilōpōi ma: ngēngē-belēsia wālē, bi ti pāwa, tātōngo ikēlēmagēsia ma, i hiti ihālagēsia ma.

9 Ke kina nāsia tiye wāni kpē i pū mahū yēlagē ma iye ti hūvelini, ti gbi kopo ngengela jōi lo.

10 Ke kina ihālagēsia tiye wāni, ti gilī lo, tē, ta so lo i dēwē ti ndēi ma, ke tia be ti kopo jōnga nūmui gbi a ngengela.

11 Ke kina tiye jōni, ti gbōnyema wēle-bu-moi ma.

12 Ti ndē, tē: ikēlēmagē jtsia ti yēngēni gbēi yakpē, ke bi pēa ti ma ihēwu a muē; mua nī, mu yēngē iminimēi wēni, ke fōlōi ikpandi.

13 Ke i pōtēa ti yēlagē ma, i ndē, ye: Ndākpēi, ngī hinda nyāmu wēni abiē. Mūye hūlani ma biē kopo yēla va?

14 Bi ndēi na wūmbu, bi li; nga fē lo ikēlēmagē jiā wē, kina ngi fēi la biē.

15 *Mā-ī-hōuni nya va, ngi na wē a nya ndēi nya lōngo la; bi yāmēi nyāmungo lē, jiva nya hinda yēkpēngo?*

16 *Fālē, ikēlēmagēsia ta wē lo a ihālagēsia; ihālagēsia a ikēlēmagēsia; gbūmailē ti gbōtōma wālengo lē, ke ikūlōa lēkē ti hūwoyongo.*

17 *Ke kina Jisu iye lima Jerusalemi hū, i ngi wōma-bēla pu mahū fēlēsia wūmbu pēlēi, tia lēkē, i ndē ti ma, ye:*

18 *Kpēlē, mu lima Jerusalemi hū lo, ke nūmu-hindō-lōi ta mājia lo a bāya almami watsia, ke kolo-nyēgi-belēsia ma; ke ta ngi lē lo, ngi wā va.*

19 *Ke ta ngi vē lo kafrtsia wē, ngi yēle va, ngi lēwē va, ke ngi kpākpaala va ngūlui ma; ke fōlō isāwagēi ma, a hijē lo gboma.*

20 *Ikpēi na ma Zebedi lēnga ti njēi i wā ngi yē, a ngi hindō-lēngēsia, i vā ngi ma, i ngi mānene hinda yēla vē va ngi yē.*

21 *Ke i ndēnga ngi ma, ye: gbo bi lōi la? I ndē ngi ma, ye: pē nya lō fēlētsia ti hēi, yēla bi yēya lōkōi ma, yēla bi gowo lōkōi ma, bi gēnyēi hū.*

22 *Ke Jisu i pōtēa, i ndē, ye: wū hāni go wa fēli; wa gū lo a bōlēi gbolēla, nga gbolē, ke ti wu baptisi wē a baptisimi, nga baptisingo la? Ti ndē ngi ma: ma gū lo.*

23 *Ke i ndēa ti ma, ye: a tōnya, wa nya bōlēi gboēla; ta wu baptisi wē lo a baptisimi ti nya baptisi wē lo: ke a hēila nya yēja lōkōi ma, ke nya*

gwoi, nya wō yā na vē va, ngīye ma nāsia yē nya
Ke iye gbāteni ti wē.

24 Ke kina iputsia ti mēnini, ke ti lī dēwēa ndē
fēlēi jīsia ma.

25 Ke kina Jisu iye ti waēni ngi yē, i ndē ti ma,
ye: wu kō ke kafrīsia ti sāmēsia ti ti mahū lo, ke
nāsia ti wōngo ta māha-hinda wē lo ti mahū:

26 Ke nī ī lē a ye wu līa. Nūmui gbi lo a wē a
imbā-wāi wu līa, gbē i wē a wu kpē-gbā-moi;

27 Ke nūmui na a wē a ihālagēi wu līa, gbē i
wē a wu boilōpōi.

28 Kina kinēn nūmu-hindō-lōi ī wāni ti kpēi-gbā
ngi yē, ke kpēi-gbā va, ke ngi lēvui vē va a
ngūmau-hāni ti gbōtōma va.

29 Ke kina tiye gbiāni Jeriko hū, nūnga gbōtōa ti
tō ngi wōma.

30 Ke kpēle hīnga fēlēa tiye hēi pēlēi gāka ma, ti
būmungo, ke kina tiye mēnini ke Jisu lo dēwēma, ti
gbāu ngēlēya, te: mānu mu ma, O Ndēmōi, bia
Davidi ngi hindō-lōi.

31 Ke nūnga ti yīa ti ma, kō ti lōndō, ke ti
gbāua gbōma, te: O Ndēmōi, mānu ma, Davidi
hindō-loi!

32 Ke Jisu i dōa kpē, i ti dōli a ngi yē, i ndē,
yē: gbo wu lōi la, ngi pē a wuē?

33 Ti ndēa ngi ma, te: Ndēmōi, kō mu yāmēsia
ta lawō.

34 Ke Jisu i ti māmamao doa, i jā a ti

yāmésia, kē ti tūwo lōa kē-yakpē, kē ti tōnga
ngi wōma.

NGŪ XXI.

Kē kina tiye lāni Jerusalemi gbēānga, kē kina tiye
wāni Betfage ngíyēi Olivi mahū, Jisu i tō-pōma-bela
fēlēa dōa :

2 I ndē ti ma, ye : a li fūlēi hū wu lūgo, wa sō
do lo na kē-yakpē ngīlīngo, kē sō-lōi ngi gbēānga, a
ti vūlō, wu wa a tiē nya yē.

3 Kē kina nūmu gbi i yīa lo wu ma, a ndē, wē :
Ndémoi i mānia ti ma : a ti dēwē lo kē-yakpē.

4 Ji gbi iye wēi lo, kō na i wē profiti i ndēni
wō, ye :

5 A ndē Zioni nyāha-lōi ma : kpēlē, bi māhēi a
wa biē, ngi lī lēlīngo, i hēini sō mahū, kē sō-lō logbēi
ngi lōi.

6 Kē tō-pōma-belésia ti yā, ti pē, kina Jisu i ndēi
lo ti ma.

7 Kē ti wā a sōi, kē indōi, kē ti ti gūlésia wua ti
ma, kē ti ngi hēia mahū.

8 Kē nūnga gbōtōa ti ti gūlésia vōmbōa pēlēi
hū ; ti tēnga ti ngūlu bēkētsia dēwē, ti ti la
pēlēi hū.

9 Kē fāhēi nāsia tiye līni ngi lūgo, kē nāsia tiye
tō ngi ma, ti gbāu, tē : Hosanna Davidi ngi hindō-
lōi. Na betēngo lē, na a wāma Ndémoi bijēi hū.
Hosanna tēngo wāi ngēlēya !

10 Kē kina iye wāni Jerusalemi hū, kē tā-wāi gbi i hijēa, te: yē lo a jī?

11 Kē nūnga ti ndēa, te, Jisu lo, profiti, Nazareti-mo, Galili hū.

12 Kē Jisu i yā Ngéwo gā-wébu, i násia gbi gbē, tiye mājia, kē ngēa wē kā-wébu; i nāvō mālovi-bela ti mēsésia gūla, kē násia ti hēi wūlutsia, tiye bōmu-kuloísia mājia.

13 Kē i ndēa ti ma, ye: nyégingo lē, nya wēléi ta tōli a hē-wē lo, kē wu pōtēa a hūma-bela ti hēima.

14 Kē mbōlē-bela, kē nēmu-bela ti wā ngi yē kā-wébu, kē i ti bāwōa.

15 Kē kina almami waísia, kē kolo-nyégi-belésia ti hinda wāwaísia doni i pēni, kē ndōpōísia ti gbāu kāmēi hū, ta ndē, te: Hosanna Davidi ngi hindō-lōi, i gbālē ti ma gboñ.

16 Kē ti ndēa ngi ma, te: bi mēnima lo njiēi jiā ta ndē? Kē Jisu i ndēa ti ma, ye: I, wū la kēi lē wo, kē ndōpō mūmua ti la lo, kē ndōlānga bi latō hūgbātea?

17 Kē i ti lōa, i gbāa tā-wāi hū, i li Betani hū, i ye na.

18 Kē a ngēndēi kina iye yāmani tā-wāi hū, kē ndōlē ngi hōua.

19 Kē kina iye ndāha wūlui doni pēléi hū, i li na, kē ī hāni gbi doni nga, ngiye ma ndāísia lēkē, i ndēma, ye: i tātō a gbēi jī ma kūnafo bē la wua. Hū ī lēmbini kē ndāha wūlui i bēa.

20 Ke kina tō-pōma-belēsia ti toni, ti wū hū i wū, te: ndāha wūlui iye bēa nī kākà!

21 Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: tōnya lē, ngi ndē wu ma, nge, ke wa hinda hōu lo a tōnya, wē gbende la, wu wā ji lēkē wē, iye wēni a ndāha wūlui; ke ina bē wa ndē lo ngīyēi ji ma: gbā bē, bia wīli gbōyēi hū, a wē lo.

22 Ke hāni nāsia gbi lo wa feli hē hū, wa hōu a tōnya, wa jō lo.

23 Ke kina iye wāni kā-wēbu almami waīsia, ke nūnga waīsia nūnga va, ti wā ngi yē, kina iye kāi wēma, ti ndē, te: a gbē kpāya lo ba hindēi jīsia wēla? ke yē lo bi goni a kpāyēi ji.

24 Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: nya bē, nga wu mōli lo a hāni yēla, ina wa ndē lo nya ma, nya bē, nga ndē lo wu ma, gbē kpāya lo nga hindēi jīsia wēla.

25 Johani ngi baptisimi, mī lo wō iye hijēi na? Ngēlē-gōhū o nūnga yēya? Ke ti wū hitēala ti nyonyo ma, te: ina mu ndēa lo, mē: Ngēlē-gōhū, a ndē lo, ye: gbē va lo, wū hōuni a tōnya hō?

26 Ke ina mu ndēa lo, mē: nūnga yēya, ke mu lūa nūngēsia ma; gbāmailē ti gbi ti Johani hōwi lo a profiti la.

27 Ke ti pōtēa, ti ndē Jisu ma, te: mū gū a ndēla. Ke i ndēa ti ma, ye: nya bē, ngē ndē wu ma, gbē kpāya lo, nya hindēi jīsia wēla.

28 Ke gbo wa gili la? Kēna yēla iye hī-lēnga

fēlēa joi lo, i wā ihalagēi yē, i ndē, ye: nya hindō-lōi, li hā, bi yēngē nya gbāēi hū.

29 *Kē i pōtēa, i ndē, ye: ngē li. Kē na wōma i wōtē gboñ, i li.*

30 *Kē iye ya ifēlēgēi ma, i njā yakpēi lē ngi ma, kē i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: nga li lo nya kēi, kē ī lini.*

31 *Jiā fēletsia igbe lo, iye ngi kēi līmēi wēni? Ti ndē ngi ma, te: ihālagēi. Jisu i ndē ti ma, ye: tōnya lē, nya ndē wu ma, māha-nāvō-yāndoṛsia be, kē hite-nyāhangetsia ta li pēi Ngéwo gēnyēi hū, ti wu lūgo.*

32 *Gbāmailē Johani iye wāni wu yē a tōnya wē lo, kē wū ngi hōua a tōnya, kē māha-nāvōi-yāndoṛsia, kē hite-nyāhangetsia ti ngi hōua a tōnya, kē wua wu toni, wū wōtēni na wōma, kō wu ngi hōu a tōnya.*

33 *A sēli wēkēi ji mēni. Ma-wē-lē-bu-mo yēla lo iye na, i hāni-hīni-kātēi hū, i ngāli bēmbē ma, i ndō gbātemēi gbāte hū, i pēlē dōnga gūhanga ma gbāngo, i fē ngēngē-bela wē, i li kēnyēi hū po.*

34 *Kē kina ngūlu-wua gbēi iye hitima, i ngi boilō-pōṛsia dō ngēngē-bela yē, kō ta ngūlu-wuēsia jō lo.*

35 *Kē ngēngē-belēsia ti ngi boilōpōṛsia hōuni, ti yēla lēwē, ti ipēkēi wā, ti ipēkēi hō a kotu.*

36 *Kē i boilōpōi wēkā dōa gboma, ti dēwē ihālagēsia ma, kē ti hinda yakpēi lo wēni a tiē.*

37 *Kē ikēlēmēi gbi, i ngi lōi dēwē ti yē, ye: ta nya lōi bēlē hōu lo.*

38 *Ke kina ngēngē-bela ti hindō-lōi doni, ti ndē ti nyonyo lūa hū, ji a lo ngi ke hēima hū, a wa, mu ngi wā, mu ngi wōma nāvōi wūmbu.*

39 *Ke ti ngi hōua, ti ngi wili gbāēi hū, ti ngi wā.*

40 *Fālē, kina Ndēmōi gbāēi va a wāma, gbo lo a pē a ngēngē-belēi nāsia?*

41 *Ke ti ndēa ngi ma, te, a nūnga nyāmu nāsia wā lo a ngā-mōnegē, i ngi gbāēi vē ngēngē-bela wēkā we, nā ta ngi wo a ngūlu wuētsia ti kpēlētsia ma.*

42 *Ke Jisu i ndēa ti ma, ye: wū la kēi le wo kolo hū, ke kotui na pē-dō-bela ti gbēlēi ma, ta sē lo a wēma a ingūi-kūndoi hū va? Ndēmōi hinda wēngōi lo, a ji ke ngūhū ba hinda lo mu yāmēsia?*

43 *Fālē, nya nge wu ma, nge, Ngēwo gēnyēi hū a gbā lo wu yēya, i vē mbōnda we, nāsia ta wa a ngū-wuētsia.*

44 *Ke nūmui gbi lo, a gūla kotui ji ma, a wō lo: ke nūmui gbi lo a gūla ngi ma, a ngi vūka lo a fūfule.*

45 *Ke kina almami waītsia; ke Farisītsia ti ngi jalētsia mēnini, ke ti kōa ke i ndēma ti va lo.*

46 *Ke kina tiye lōni ti ngi hōu, tiye lūwa; lo nūnga ma; gbāmailē ti ngi wūmbui lo a pōfīti la.*

NGŪ XXII.

Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma gbōma, sālētsia hū, ye:

2 *Ngēlē-gōhū gēnyēi hū wēngo lē, be māha yēla, iye nyāha-jō-gōmēi hōuni ngi hindō-lōi va.*

3 Ke i ngi boilōpōtsia dōa nāsia wāē va, tiye ti dōlini nyāha-jō-gōmēi ma; ke tī wani.

4 I boilōpō wēkā dō gboma, ye: a ndē nāsia ma tiye ti dōlini; kpēle, ngi wēla a nya mehēi gbātela; nya nīka hinēsia, ke nya do-hāni wūlongoṣia, ngi ti wā, ke hāni gbi hūgbātengo lē, a wa nyāha-jō-gōmēi ma.

5 Ke ti lāhima; ke ti yā tiē; yēla ngi gbāēi hū, ipēkēi ngi vēlēgomēi.

6 Ke imonuṣia ti ngi boilōpōtsia hōua, ti ti bēlē nyāni, ti ti wā.

7 Ke kina māhēi iye mēnini, iye lī dēwēi lo; i ngi go-belēsia dō, ti nū-wā-belēi jṣia wā, ti ti dēi mo.

8 Ke i ndēa ngi boilōpōtsia ma, ye: nyāha-jō-gōmēi gbātengo lē, ke nāsia tiye dōlini, tiye gbēkpēi va.

9 Fālē, a li pēlē waṣia hū, ke nāsia gbi wa ti lo, a ti dōli nyāha-jō-gōmēi ma.

10 Ke boilōpōtsia ti ya pēlē waṣia hū, ti nāsia gbi yāndo tiye doni, inyāmua ke igbēkpēa. Ke nyāha-jō-gōmēi gama iye vēndoi lo, a nā tiye hēi na.

11 Ke kina māhēi iye wā na nūnga do va, na tiye hēini, i tā-mo yēla do nyāha-jō-gōmē gūlēi iye ngi ma.

12 Ke i ndēa ngi ma, ye: ndākpau, bi yē wani bē, nyāha-jō-gōmē gūlēi i bi ma? ke iye lōndōi lo.

13 *Kē māhēi i wānga ngi boilōpōtsia ma, ye: a ngi lōkōi yīli, kē ngi gōi, wu gbāa a ngiē bē, wu ngi wīli ngīti wōma kpindi hū, māa lo ngō kē ngongou hoḷānga, a ye na.*

14 *Gbāmailē ti gbōtōngo lē ti wāngo, kē tī gbōtō ti hūwonyongo.*

15 *Kē Faristsia ti yā, ti ti wū hitē, ta yē pē, ti ngi hūyīli ngi yiēi hū.*

16 *Kē ti ti wōma-belēsia dōa ngi yē, ta Herodiantisia, tē: kā-moi, mu kō lo, kē bi lōnyōngo lē, kē ba Ngēwo hindēi lo gā a tōnya, nū-gbē gbi bi ma; gbāmailē bē bā do nūnga ma.*

17 *Fālē, ndē ho mu ma, bi nēmahū lo a gbē: mahōungo lē, māha-nāvōi vē va Sisari wē, o mā vē?*

18 *Kē Jisu i ti gōso gonga, i ndē ti ma, ye: gbē va wa nya hūg, baya-belēi jtsia?*

19 *I ndē ti ma, ye: a māha-nāvōi ge angē. Kē ti wā a kopo yēla ngi yē.*

20 *Kē i ndēa ti ma, ye: yē gbāyē lo a ji? kē kolo nyégingoi ji?*

21 *Kē ti ndēa ngi ma, tē: Sisari. Kē i ndēa ti ma, ye: a hāni nāsia vē Sisari wē, na Sisari wō lē, kē hāni nāsia bē Ngēwo lē, vē Ngēwo wē.*

22 *Kē kina tiye njiēi jtsia mēnini, ti wū hū i wū, kē ti ngi lōa, ti li tiyē.*

23 *I fōlōi yakpēi na ma, Saddustsia ti wā ngi yē, nā ti ndēni, tē: hijē gbi hētsia hū, kē ti ngi mōlia.*

24 Te: Kā-moi, Musa ye w_o, ina hindō hā lo, i ndēnga gbī j_oni, ngi ndē-hindō-lōi, a ngi nyāhēi j_o; i ndēnga lē ngi ndēi va.

25 Ke ndēnga wofēla lo tiye na mā tiēni; ke ihālagēi, kina i nyāha j_oni, ke i hā, ke ji ī ndēnga lēni, i ngi nyāhēi lō a ngi ndēi.

26 Nī be ifēlēgēi i pēni, ke isāwagēi be, i hiti iwofēlēgēi ma.

27 Ke gbi ikēlēmēi muāi be i hā.

28 Fālē, hijēmēi kūna hētsia yē nyāha lo a wē angiē iwofēla nāsia līa? Gbāmailē ti gbi tiye ngi j_oi lo.

29 Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: wu wōla lo, wū kolo yēkpēi g_o, o Ngēwo ngi kpāyēi.

30 Gbāmailē hijēmēi hēi hū, tē s_o wē, tabao tē nyāha vē s_o va, ke ti gbi ta wē lo kina Ngēwo ngi anjeltsia, ti ngēlē-gō-hū.

31 Ke ndālōngo hijēla hēi hū, wū na gēi lo w_o Ngēwo iye ndēni wu ma, ye:

32 Nya lo Abrahami ngi Yēwoi angē, ke Isaki ngi Yēwoi, ke Jakobi ngi Yēwoi, Ngēwo, Ngēwo ī lē hētsia va, ke vū-bēlēsia va.

33 Ke kina nūnga ti ji mēnini, ti wū hū iye wūi lo a ngi gāi.

34 Ke kina Faristsia ti mēnini, ke i pēnga Saddustsia ti lōndō, ke ti yāndonga:

35 Ke yēla lo iye na sēmēbu-yīa-lē-mo angiē, i ngi mōli a mōli yēla, a ngi gole, ye:

36 *Kā-moi, sāwēi igbē lo mbā-wāi lē sāwētsia līa?*

37 *Jisu i ndē ngi ma, yē: ba lō lo a Ndēmōi, bi Yēwōi, a bi lī gbi, ke bi yāfēi gbi, ke bi nēmahū gbi.*

38 *Ji lo sāwēi ihālagē lē; ke imbāwāi lē.*

39 *Ke ifēlēgēi wēngo lē be ji: ba lō lo a bi hēinyōi kina bi vūlui na.*

40 *Sāwa fēlē jtsia lo sāwēi gbi ke profittsia ti helēi ma.*

41 *Ke kina Faristsia tiye yāndoni, Jisu i ti mōli:*

42 *Yē: Gbo wa gilila Kristi va? Yē lō lo angiē? Ti ndēa ngi ma, te: Davidi ngi hindō-lōi.*

43 *I ndē ti ma, yē: i yē na hō Davidi a ngi dōli ngāfa hū: Ndēmōi, yē:*

44 *Ndēmōi yē nya Lēmōi ma: hēi nya yēja lōkōi ma, ngiye ma nga bi gonyōtsia wē a bi gowoōtsia dōwūlui va?*

45 *Ina Davidi i ngi dōlia lo hō a Ndēmōi, i yē na hō ngi lōi a ngiē?*

46 *Ke nūmu gbi iye gūni a lūma la njīa yēla be bu. I hijē i fōlōi na ma nūmu gbi iye hūgoni a ngi mōlila a mōli gbi na wōma.*

NGŪ XXIII.

Ke Jisu i yīa nūnga yē, ke ngi wōma-belētsia ma,

2 *Yē: kolo-nyēgi-belētsia, ke Faristsia ti hēini Musa ngi hēimēi lo.*

3 *Fālē, hindēi gbi lo ta ndē wu ma, na lo wu*

hōu, wu pē, ke wā tō ti wē-hindésia wōma ; gbāmailē ta ndē lo, ke tē pē.

4 *Gbāmailē ta hāka mīnia yīli lo, ke mīningo mbūmbu va, ta ti lā nūnga ti gbaktsia ma, ke tia be ti vūli tē gū mbūmbua la a ti lōkōyūtsia yēlagē be.*

5 *Ke ti yēngésia gbi ta pē lo, ko nūnga ti ti to. Ta ti hāletsia gbātengā wōngo, ke ta ti vanjētsia gbātenga wōngo mayīli gūletsia yā.*

6 *Ke ti lōngo a kūndo yēkpeṣtsia lo kōmēi hū, ke hēima yēkpeṣtsia kā-wésia bu.*

7 *Ke fāmeṣtsia fēlēgomētsia, nūnga ti ti dōli a Rabbi, Rabbi (kā-moi, kā-moi).*

8 *Ke tā wu wāle a Rabbi ; gbāmailē yēla lo wu kā-moi, Kristi be, ke uu gbi ndēnga lo a wuē.*

9 *Ke wā nū gbi dōli a wu, ke ndoḗi hū ; gbāmailē yēla lo na wu Ke lē, na i ngēlē-gōhū.*

10 *Wā pē ti wu dōli a Ndēmoa ; gbāmailē yēla lo wu Lēmōi lē, Kristi be.*

11 *Ke nūmui na i mbāwāi lē wu līa, ta lo a wē a wu boilōpōi.*

12 *Ke nūmui gbi lo a ngi vūlui de ngēlēyā, ngi ma a yēi lo ; ke nūmui na a ngi vūlui mayēi lo, a de lo ngēlēyā.*

13 *Pōwō lo wu ma, kolo-nyégi-belésia, ke Farisṣtsia, bāya-belēi jṣtsia ; gbāmailē wa ngēlē-gōhū gēnyēi la-gbou nūnga ma ; gbāmailē wu vūli wā lima na, tabao wu pēma nāsia ti lōni, ti lima na, ti wa hū.*

14 Pōwō lo wu ma kolo-nyégi-belésia, ke Faristsia, bāya-beléi jísia ; gbāmailē wa kpawōtsia ti wēlētsia gāpū, ke wa yara-hinda wē a hē gūha ; fālē wua lo, wa ndēma wāi jōma.

15 Pōwō lo wu ma kolo-nyégi-belésia, ke Faristsia wa bāya-beléi jísia ; gbāmailē wa gbōyēi bēmbē ke ndōloi, ko wu yēla wōtē wu yē, ke kina i wētēa lo, ke wu pēngo i wē hū fēlē, a jehenna ma lō, i dēwē wu vūlutsia ma.

16 Pōwō lo wu ma, wu a pēlē-ge-bōlē-beléi jísia, wua wa ndē, wē, nūmu gbi a jondū kā-wē ma, hindéi gbi ī lē, ke nūmui gbi lo a jondū kāni gboboli ma kā-wē bu, ndēma lo angiē.

17 Wua kpōwa-bela, ke mbōlē-bela ! igbo sē wōngo kāni gboboli o kā-wē na i pēni kāni gboboli mailūa ?

18 Ke nūmui gbi lo a jondū hēmēi ma, hinda gbi ī lē, ke nūmui gbi lo a jondū sā-hāni ma, ngi lengo lē.

19 Wa kpōwa-belésia, ke mbōlē-belésia, igbo sē ngōngo, sā-hāni, o hēmēi, na i pēni sā-hāni mailūa ?

20 Fālē, nūmui gbi lo a jondū hēmēi ma, i jondūa ta lo ma, ke hāntsia gbi i ma.

21 Ke nūmui gbi lo a jondū kā-wē ma, i jondūa ta lo ma, ke na ma, i hēini mbu.

22 Ke nūmui na a jondū ngēlē-gōhū ma, a jondūa Ngéwo ngi hē-wūlui ma ; ke nūmui na i hēi mahū.

23 Pōwō lo wu ma kolo-nyégi-belésia ke Faristsia,

bāya-belēi j̄tsia ; gbāmailē wu t̄ifa gūnēngoi ipūgē vē, ke anisi, ke kumini ; ke wū sāwēi īmbā-wātsia wēni, sēli hindēi, mānumēi, ke tōnya hōulēi ; jiā lo ma iye hōuni wu pē, ke ipēkētsia wā gbē ti ma, tī wēngo i lē.

24 Wu pēlē-ge-bōlē-belēi j̄tsia, wua wa fonya wē būmu va, ke wu kameli bugbolē.

25 Pōwō lo wu ma kolo-nyēgi-belētsia, ke Faristsia, bāya-belētsia ; gbāmailē wa bōlē wōmēi gōlē ke t̄sint̄si, ke ti gōhū ndāvēndongo a kāso-hinda, ke kāfa-hinda.

26 Bia bi Farisi bōlēngoi, na gōlē pēi ibōlēi gōhū, ke t̄sint̄si, kō ti wōmētsia bē, ta gōlē.

27 Pōwō lo wu ma kolo-nyēgi-belētsia, ke Faristsia, bāya-belētsia ; gbāmailē wu wēngo lē bē kām̄ba gōlēngoa, nāsia ta ge a tōnya sē ti nyāndēngo pōma, ke ti gōhū vēndāngo a nūnga hāngoa ti gālētsia, ke manyīmi gēgē gbi.

28 Nī na bē wua bē, wa ge pōma wu dōnyāngo nūnga yāma, ke wu hū vēngo a bāya, ke hinda nyāmu.

29 Pōwō lo wu ma kolo-nyēgi-belētsia, ke Faristsia, nūnga bāya-belētsia, gbāmailē wa profit̄tsia ti gāmbētsia dō, wa tōnya-belētsia, ti gāmbētsia magbāte.

30 Wa ndē, wē, ke mu ye na lo wō mu kētsia ti vōlōtsia ma, mū wā gbo wō ti ma a profit̄tsia ti nāmēi hū, ti wāla va.

31 Fālē, sēli lo a wuē, wu vūlūtsia va, ke ti lēngētsia lo a wuē, na ti profit̄tsia wāni.

32 *Fālē, a wu kētsia ti mōlētsia lavē.*

33 *Wua kālī jītsia, wua kālī bōndēi jītsia; wa yē bāōma ndē-hindēi hū jehenna ma?*

34 *Fālē, a kpēle, ngi profitītsia dēwēngo wu yē, ke nēmahū-lē-bēla, ke kolo-nyēgi-bēlētsia, ke ti tēnga lo wa ti wāma, wu ti kpàkpà ngūlui ma; ke ti lēnga lo wa ti lēwēma wu ga-wētsia bu, wu ti yāfa tēi gbi lo hū.*

35 *Tu lo tōnya-bēlētsia gbi ti nāmēi a wa wu ma, na tiye wūni ndōloi ma, i hijē tōnya-moi Abeli ngi nāmēi ma, i hiti Zakariasi ngi nāmēi ma, Barakia ngi lōi, na wuye pāni kā-wē lūa hū, ke hēmēi.*

36 *A tōnya nge wu ma: hindēi jītsia gbi, ta wa lo bōndēi ji ma.*

37 *O Jerusalemi, Jerusalemi, bia bi profitītsia wa, bi nāsia hō a kotu ti ti dōni bi yē; hū lōle, nga bi lēnga yāndoma, kina tē-ha a ngi lēnga yāndo ngi gbākītsia bu, ke wua wē dūma.*

38 *Kpēle wu wēlēi i lōngo wu wē a tōmbōla.*

39 *Gbāmailē nya nge wu ma, nge, wē la nya lo i hijē gbēi ji ma, ngīye ma wa ndē, wē: na betēngo lē, a wāma Ndēmōi ngi bijēi hū.*

NGŪ XXIV.

Ke kina Jisu iyē gbiāni i hijē ka-wēi gama, ke ngi wōma-bēlētsia ti wa ngi yē, kō ta kā-wē dōngotsia ge ngiē.

2 *Ke Jisu i ndē ti ma, ye: wū hāni j̄tsia gbi loma? Tōnya lē ngi ndē wu ma, nge, kotu yēla be ē lō be ngi mbā mahū, na tē gūla.*

3 *Ke kina iye hēini ngīyēi Olivi mahū, tō-pōma-belēsia ti wā ngi yē ndōwu hū, tē: Ndē mu ma, mī gbēi lo hindēi j̄tsia ta wēma, ke gbē nāli lo a ge bi wālēi va, ke ndōloi gēlēmēi?*

4 *Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: a pē pānda, nūmu gbi a wa hūyānde.*

5 *Gbāmailē ti gbōtōma ta wa lo nya bijēi hū, tē: Kristi lo angē; ke ta ti gbōtōma hūyānde lo.*

6 *Ke wa kōtsia ti hinda mēni lo, ke kōtsia ti madoṣsia; kpēlē wū hū a lūwa; gbāmailē hindēi j̄tsia gbi ta wa lo dēwēma, ke ikēlēmēi ī hiti lē.*

7 *Gbāmailē mbōnda a hijē lo mbōnda ma, kēnye i hijē kēnye ma, ke ndōle lo a ye na, ke higbētsia, ke ndōi j̄tsia lo hinda gēgētsia.*

8 *Hindēi j̄tsia gbi lo māmauma hinda dātōmēi lē.*

9 *Ikpēi na ma ta wu vē lo, wu yāmone va, ti wu wā; ke mbōndoṣsia gbi ta dōlo lo awuē nya bijēi va.*

10 *Mīa gbēmēi lo ti gbōtōma, ti lī a dēwēa; ke ta ti nyonyo mājia lo a bāya, ti dōlo a ti nyonyo.*

11 *Ke nde profit̄tsia ti gbōtōma ta hijē lo, ke ta ti gbōtōma hūyānde lo.*

12 *Ke j̄i va hinda nyāmu a yema gbōtō, ti gbōtōma ti lōmēi a gōlē lo.*

13 *Ke nūmui na a ndādō i hiti ikēlēmēi, ta sē lo a bāwōma.*

14 *Ke njia yēkpēi ji kēnyēi hū va, a lē lo ndōloi hū gbi, sēli va kafrisia gbi va. Ta lo na ikēlēmēi a wāma.*

15 *Ta māa kina wa tōma hāni doma ndōloi nyāni va, na Danieli, profiti, iye ndēni wō, i dōni hinda māluango, nūmui gbi lo a kema, gbē i hūgo.*

16 *Ikpēi na ma, nāsia ti Judia hū, gbē ta wēla, ti li ngīyētsia hū.*

17 *Ke na a yema pēlēi wū-mba, ā hitē hāni gbi wūmbu va ngi wēlēi bu.*

18 *O na a yema kpālēi hū, ā yāma ngi gūletsia wūmbu va.*

19 *Ke pōwō lo nāsia ma, ta yema kōhū, ke nāsia ta nyīni vē ndēnga wē, ifōlōi nāsia ma!*

20 *Ke a hē wu wēlēi ā wē a hāmēi, o tēnē vōlōi ma.*

21 *Gbāmailē mōnē wā lo a yema na, na nyīkōi ē wē lē wō, kina wogba ndōloi tātōni a kpēi ji bē; sāō nyīkō ē la wē kūnafo.*

22 *Ke ngīyē fōlōi nāsia ti hū ā gūtu, ndū gbi ē bāō. Ke hūwoyongotsia va, fōlōi nāsia ti hū a gūtu lo.*

23 *Ikpēi na ma, nūmui gbi i ndēa lo wu ma, ye: kpēle, Kristi lo bēindō, o māandō, wā hōu a tōnya.*

24 *Gbāmailē ndē Kristisia ta hijē lo, ke nde profitisia, ke ta nāli wāwā gē lo, ke ngū-hū-ba-hinda; ta lo, ina ta gū lo, ti hūwoyongoi vūli bē ti hūyāndē lo.*

25 *A kpēle* ngi hūmbua a ndē wu ma.

26 *Fālē*, ina ti ndēa lo wu ma, tē: *kpēle*, ta lo ngōlēi hū, wā li na; *kpēle*, ta lo ndōwu ma kūndōtsia hū, wā hōu a tōnya.

27 *Gbāmailē* kina ngēlēi a ye maro ko yākēi, a vō, i hiti kpūndoi hū, nī be nūmu-hindō-lōi ngi wālēi a yema na.

28 *Gbāmailē* hindēi gbi pōmēi a ye na, māa lo kōwētsia ta yāndo na.

29 *Mone* wāi na wōma ikpēi nāsia ma: fōlōi a kpindi lo ke-yakpē: ngālui ē la ngi hemui ge: dumbē-keṣia ta gbāa lo ngēlē ma, ti gūla: kpāyeṣia ti ngēlēi hū, ta gbeli lo.

30 *Ikpēi* na ma nāli a ge nū-hindō-lōi va ngēlē-gōhū, ta lo nā mbōndṣia gbi ti ndōloi hū, ta wō lo, ke ta nū-hindō-lōi do lo, a wāma ngēlēi ma, a kpāya, ke mbēlē hōu wā.

31 *Ke* a ngi anjelṣia dō lo a būlu wō wā, ke ta hūwoyongoṣia yāndo lo fefe nāntṣia ma, a hijē ngēlē ikēlēmēi yēla, i ngākpīa ipēkēi ma.

32 *A* gā nā a sālēi ji ndāha wūlui va; kina le ngi bēkeṣia dālango, i ndāṣia gbāa, ke wu kōa, ke ngē-vō hū ī la gūha;

33 *Nī* na wua be, kina wa hindēi jṣia gbi doma, a ko ke, ī kūhama, ta lo wu wēlēṣia la gbēla.

34 *A* tōnya nge wu ma: mbōndēi ji ē dēwē, ngtye ke hindṣia gbi ta gboyo a wēla.

35 Ngēlēi ta ndōloi ta dēwē lo, ke nya la-yiésia tē dēwē.

36 Ke ifōlōi na ma, ke ikpēlēi na, nūmu gbi ē ko; sāō anjeliésia vūlui be ti ngēlē-gōhū, ngtye ma nya Ke yākpē.

37 Ke kina wō Noa ngi kpēlēi na iye na, nī be nūmu-hindō-lōi ngi wālēi, a yema na.

38 Gbāmailē kina wō kpēlēi na, na nja-vēi lūgo wō, tiye mēhēi lo wō mēma, ta kpolē wē, ta sō wē, ta nyāha vē sō va, ngtye ke ifōlōi na Noa i wāni ndéndé hū;

39 Ke tīye kōni ngtye ke nja-vēi i wāni, i ti gbi yēla na, nī be nū-hindō-lōi ngi wālēi, a yema na.

40 Ikpēi na ma ti fēlēa ta ye lo kpāēi ma, ta yēla hōu lo, ipēkēi i lō.

41 Nyāhanga fēlēa ta ye lo hāni vūkama kōndēi hū, ta yēla hōu lo, ipēkēi i lō.

42 Fālē, a māne wē; gbāmailē wū gbēi go, wu Lēmōi a wāma.

43 Ke a ji go, ke ina pēlē-moi i kpēlēi go lo hūma-moi a wa, a māne wē lo. ke i wā pē ti ngi wēlēi wō.

44 Fālē, wua be, a wu hēi-gili gbāte, gbāmailē kpēi na bōndēi ma lo, wē gīli, ta lo nū-hindō-lōi a wāma.

45 Yē lo nā hindō hōu-mo lē a tōnya, ke nēmahū-lēwē boilōpō a ngiē, na ngi lēmōi i ngi wūni ngi wēlēi mahū, ti go va a mēhēi igbēlēi ma?

46 *Boilōpōi na betēngo lē, na ngi lēmōi, kina i wa lo, a ngi mālē, a pē nī.*

47 *Tōnya lē nge wu ma, a ngi wū lo ngi nāvōi gbi mahū.*

48 *Kē ina boilōpō nyāmui na, a ndē ngi nēmahū, ye: nya lēmōi, i ngi wālēi lembia;*

49 *Kē i tātōa a ngi mbā-boilōpōtsia lēwēla, a mēhē-mē, a ndō gbolē ta ndō-hōu-belēsia:*

50 *Ndēmōi na boilōpōi na va, a wa lo fōlō yēla ma, kina ē ngi lūgo gbē, kpēlēi na, ē gili bē a ngi hinda.*

51 *A ngi dēwē lo ndīa, i hindēi vē ngi wē ta bāya-belēsia; mīa lo ngō a ye na, kē ngongou holanga.*

NGŪ XXV.

Kē ngēlē-gōhū gēnyēi a wē lo bē tenīna pūa, nāsia ti ti lamboṣia wūmbuni li va nyāha-jō-moi mālēma.

2 *Kē tiye lōlu ti nēmahū dēwēngo, ti lōlu ti gbōwango.*

3 *Nāsia ti gbōwango ye lē, ti ti lamboṣia wūmbu, kē tī ngūlo wēkū wūmbuni a tiē.*

4 *Kē nēmahū-lēwēgēsia tiye ngūlo wūmbui lo ti hākēsia hū, a ti lamboṣia.*

5 *Kē kina nyāha-jō-moi i lembini, kē ti gbi tiye yēnga, ti yī.*

6 *Kē a kpindi liēi kē kpāō i wēlēa: kpēle, nyaha-jō-moi lo wāma, a li, wu ngi mālē.*

7 Ke tenīnésia gbi ti hijēa, ti ti lamboisia gbāte.

8 Ke ikpōwagésia ti ndēa nēmahū-lēgésia ma, te: a mu go a wu wūloi hū, gbāmailē mu lamboisia lo lūfēma.

9 Ke nēmahū-lēgésia ti pōtēa, te: nī ī lē a ye na: tēnga ē gū mu va ma wuēni; ke a li nāsia yē, ta mājia, wu ngēya wu vūlutsia va.

10 Ke kina tiye līni ngēamēi, ke nyāha-jō-moi i wā, ke nāsia tiye ti hēi-gili gbāteni, ti wa a ngiē nyāha-jō-mēi, ke ti pēlēi la gbōwōa.

11 Na wōma ke tēnāna wēkésia be, ti wā, te, Ndēmōi, Ndēmōi, ndā wō mu we.

12 Ke i pōtēa, i ndē, ye: A tōnya nge wu ma, ngī wu go.

13 Fālē, a māne wē; gbāmailē wū fōlōi go o ikpēlēi nū-hindō-lōi a wāma.

14 Pēngo lē be tā-mo yēla i lima kēnyēi hū po, i ngi bōilōpōtsia wālea, i ngi nāvōtsia vē ti we.

15 Ke i talenti lōlua vē yēla we, ipēkēi we fēlē, ipēkēi we yēla; ti gbi we kina kinēi ta gū a mahū-gbēla; ke i yā ngi jīēi hū ke-yakpē.

16 Ke na iye talenti loluṣia jōni, i lī lo, a fēlēgo a nāsia yakpē; i sō gboma mahū talenti lōlua.

17 Na be iye soni fēlē, i pēkā jō gboma mahū fēlē.

18 Ke na iye soni yēla, i lī lo, i ndōwu bo, i ngi lēmōi nāvōi lōwu.

19 Hū lembingo, ke Ndēmōi bōilōpōi nāsia va, i wā, i kondēi gbā a tiē.

20 *K*e *n*a *i*ye *t*alenti *l*oluásia *j*oni, *i* *w*á *a* *t*alenti *w*éká *l*olua, *y*e: *N*démoi, *b*i *n*ya *g*oni *w*o *a* *t*alenti *l*olua *l*o; *k*péle, *n*gi *t*alenti *l*olua *w*éká *j*oa *t*i *m*ahũ.

21 *N*gi *l*émoi *i* *n*déa *n*gi *m*a, *y*e: *b*ia, *h*inda *y*ékpé, *k*e *t*onya *b*oilopoi, *b*i *t*onya *h*inda *l*o *w*éni *h*áni *w*úloa *m*ahũ: *n*ga *p*é *l*o *b*i *w*oté *a* *s*áma *h*áni *g*botoa *m*ahũ; *w*a *b*i *l*émoi *n*gi *g*ohũnéi *h*ũ.

22 *N*a *b*e *i*ye *t*alenti *f*élésia *j*oni, *i* *w*á, *i* *n*dé, *y*e: *N*démoi, *b*i *n*ya *t*alenti *f*éléa *g*oni *w*o, *k*péle, *n*gi *t*alenti *w*éká *f*éléa *j*oa *l*o *t*i *m*ahũ.

23 *N*gi *l*émoi *i* *n*dé *n*gi *m*a, *y*e: *b*ia, *h*inda *y*ékpé, *k*e *t*onya *b*oilopoi, *b*i *t*onya *h*inda *l*o *w*éni, *h*áni *w*úloa *m*ahũ; *n*ga *p*é *l*o, *b*i *w*oté *a* *s*áma *h*áni *g*botoa *m*ahũ: *w*a *b*i *l*émoi *n*gi *g*ohũnéi *h*ũ.

24 *K*e *n*a *b*e *i*ye *t*alenti *y*éléi *j*oni, *i* *w*á, *y*e: *N*démoi, *n*gi *y*e *k*o *l*o, *k*e *n*ũ *k*pákpau *l*o *a* *b*ié, *b*a *t*éwé *w*é, *h*indéi *b*í *h*ĩni *n*a, *b*a *n*gándo *w*é, *h*indéi *b*í *f*áyai *n*a;

25 *F*álé, *n*giye *l*ũwá: *l*o, *n*gi *l*ĩ, *n*gi *b*i *t*alenti *l*owu *n*dowu; *k*péle, *m*ĩa *i* *l*ani, *b*i *m*bé *m*ĩa.

26 *N*gi *l*émoi *i* *p*otéa, *i* *n*dé, *y*e: *b*ia, *h*inda *n*yámu-*m*oi *k*e *f*áká *d*éwé *b*oilopoi, *b*iye *k*oi *l*o *k*e *n*ga *t*éwé, *h*indéi *n*gĩ *h*ĩni *n*a, *k*e *n*ga *n*gándo *w*é, *h*indéi *n*gĩ *f*áyai *n*a?

27 *M*a-*ĩ*-*y*e *h*oui *l*o *b*i *v*a, *b*i *n*ya *n*ávoi *v*e *m*áwovi-*b*éla *w*e, *t*a *l*o *a* *n*ya *w*a-*g*béi, *n*ga *n*ya *n*dé*i* *j*o *m*átongo.

28 *Fālē, a talenti gb̄ia ngi yēya, wu v̄e na wē, i talenti pūtsia j̄oni.*

29 *Gbāmailē nūmui na gbi lo, a j̄ō, a v̄e lo a ngiē; kē ta ngi go lo la kp̄ōtōngo; kē nūmui na ī j̄oni, ta gb̄ia lo ngi yēya na v̄uli be, a ye ngi yēya.*

30 *Kē a boilōp̄ō-mādāmāngoi w̄ili nḡiti w̄ōma kp̄indi hū: m̄ia lo nḡō, kē ngongou holānga.*

31 *Kē kina nu-hindō-l̄oi a wāma ngi b̄lēi hū, kē ngi anjelē yēkp̄etsia gbi ta tiēni; ta lo na a h̄ei lo ngi māha-h̄eim̄ei ngi b̄lēi hū.*

32 *Nḡi lābu lo mb̄ōnd̄esia gbi, ta ḡōmē na; kē a ti lūahū gole lo, kina t̄ō-hāni mahū-gb̄ē-moi a ngi bālanga lūahū gole nj̄ēnḡetsia ma.*

33 *Kē a mbālanga h̄ei ngi yēja l̄ōk̄oi ma lo, kē nj̄ēnḡetsia ngi govoi ma.*

34 *Ta lo Māh̄ei a nd̄ē na ma, ti ngi yēja l̄ōk̄oi hū: A wa, wua nya Kē i wu b̄ētēni, wu h̄ei k̄ēnȳei hū nā hūgbātēngoi wu va, nd̄ōloi gb̄ātē ikp̄ēlēm̄ei wō.*

35 *Gbāmailē nd̄ōle nya ma wō, wu nya go a mē-hāni; nya b̄ōl̄ohui b̄ēngo wō, wu nya go a kp̄olē-hāni; h̄ōta a nḡē wō, wu nya wā a p̄ēbu.*

36 *Nya gāmbingo wō, wu nya māȳili; nya h̄igbēngo wō, wu vā nya ma; ngi kp̄indi w̄ēbu wō, wu wā nya yē.*

37 *Ta lo t̄ōnya-bel̄esia, ta p̄ōtē ngi ma, tē: Nd̄ēm̄oi: m̄i gb̄ē lo wō mu bi doni nd̄ōle bi ma, mu*

bi goni a mēhēi? O bi bōlōhū bēngo, mu bi goni a kpolē hāni?

38 Mī gbē lo wō, mu bi doni hōta a biē, mu wā a bi pēbu? O gāmbingo, mu bi māyīlini?

39 O mī gbē lo, mu bi loni bi hīgbēngo, o bi kpindi wēbu, mu wāni bi yē?

40 Kē Māhēi a pōtē lo, i ndē ti mā, yē: A tōnya nge wu ma, kina nī wu pēni a nya ndē-mūmui jīsia ti yēlagē bē, wu pēni a nya lo.

41 Ta lo a ndē nā ma ti ngi gowo lōkōi hū: a hijē nya gbēlānga, wua wu yelīngoi kūnafo yombui hū, na hūgbātēngoi devili va, kē ngi anjelīsia va.

42 Gbāmailē ndōlē iye nya ma wō, wū nya goni a mē-hāni gbi; nya bōlōhū bēngo wō, wū nya goni a kpolē-hāni;

43 Hōta ngi wō, wū nya wāni a pēbu; nya gāmbingo wō, wū gūla yīlini ngi ma; nya hīgbēngo wō, kē kpindi wēbu, wū vāni nya ma.

44 Ta lo tia bē, ta pōtē, ta ndē ngi ma, tē: Ndēmōi: mī gbē lo wō, mu bi loni ndōlē bi ma, o bi bōlōhū bēngo, o hōta a biē, o bi gāmbingo, o bi hīgbēngo, o bi kpindi wēbu, mūyē kpē-gbiāni bi yē?

45 Ta lo a pōtē ti ma, yē: A tōnya nge wu ma, kina nī wū pēni a imūmui jīsia yēlagē bē, wū pēni nya wē.

46 Kē jīsia ta li lo kūnafo mōnē hū; kē tōnya-bēlēsia kūnafo lēvui hū.

NGŪ XXVI.

N̄t̄ iye wēni kina Jisu iye kpoyoni a njiętsia gbi lēla, i ndē ngi wōma-belęsia ma :

2 *Wu ko lo ke ku fēlē wōma tēwē-mahū (paska) gōmēi māa, ke nū-hindō-lōi mājiango lē a bāya, kpàkpà va ngūlui ma.*

3 *Ikpēi na ma ke almami wāwātsia, ke kolo nyęgi-belęsia, ke ndē-belęsia nūnga va, ti yāndoa, almami imbāwāi yē pēbu, na tiye tōli a Kaifasi.*

4 *Ke ti wū hītēa, ko ta Jisu hōu a bāyagē, ti ngi wā.*

5 *Ke ti ndēa, tē: kōmēi vōlōi ma ī lē, gbāmailē nūngęsia ti ngi māvālē woi.*

6 *Ke kina Jisu iye Betani, Simoni, kpokpau-moi, ngi pēlēbu,*

7 *Ke nyápō yēla i wā ngi yē a kotu-gana vēndāngo a ngūlo gūnéné, ke bā gbānga, i pū ngi wū-mba, kina iye hēini mēhē mēmēi.*

8 *Ke kina ngi wōma-belęsia ti toni, ke ti lī dē-wēngo lē, ti ndē, tē: Gbē va lo ji nyānila?*

9 *Gbāmailē sia-wūloi ji ta mājia lo bē hāni gbōtō va, ti vē fēli-bēla wē.*

10 *Ke kina Jisu i hūgōni, i ndē ti ma, ye: gbē lē wa nyápōi vāwoli; gbāmailē i ngęngę yēkpē wēa nya ma.*

11 *Gbāmailē wa nyāni-belęsia lē ku-gbi-ma, ke nya lo ma wuęri ī lē ku-gbi-ma.*

12 *Ji va lo i sia-wūloi ji yēini nya lū ma, i pēni nya gbauléi va lo.*

13 *A tōnya nge wu ma, hindéi gbi lo Njia-yēkpéi ji a lē lo ndoéi hū gbi, mīa lo ji be aye na ji nyápōi i pēni, ta ndēma gilila va a ngiē.*

14 *Ke ipū mahū fēléi yēlagē, na ta tōli a Judasi, Karioti-moi, i lī almami wāwāisia yē:*

15 *I ndēa ti ma, ye: gbo wa vē mbē, ta lo nga ngi fē wu we? ke ti hūlā a ngiē, pāta nū yēla gboyongo mahū pū va.*

16 *Ikpéi na ma i tātō a pēlē wōkoila ngi mājia va a bāyagē.*

17 *Ke kōme vōlōi ihālagéi ma, ndāve-gbohūi va, Jisu ngi wōma-belésia ti wā ngi yē, ti ndē ngi ma, te: mī lo bi lōi lo, mu na gbāte tēwē-mahū (paska) mēhēi mē va?*

18 *Ke i ndēa, ye: a li tā-wāi hū nūmui na nyīko yē, wu ndē ngi ma, we: kā-moi ye: nya gbēléi i hitia ma, nga tēwē-mahū (paska) gōmēi hōu bi yē pēbu lo, mā nya wōma-belésia.*

19 *Ke tō-pōma-belésia ti pēlēa kina Jisu iye ndéi la ti ma, ke ti tēwē-mahūi (paskéi) hūgbāte.*

20 *Ke kina kpoko iye wēni, i hēi ta ipū mahū fēlésia.*

21 *Ke kina tiye mēhēi mēma, i ndē, ye: A tōnya nge wu ma, wu yēlagē lo, a nya mājiama a bāya.*

22 *Ke ti gbi ti lī nyāningo gboñ, ti gbi ti tātō a ndēla ngi ma: Ndémoi, nya lē?*

23 Ke i pōtēa, i ndē ti ma, ye: nūmui na a ngi lōkōi hitē a ngē kālōi hū, ta sē lo, a nya mājiama a bāyagē.

24 Nū-hindō-lōi a li lo, kina nyégingo la ngi va; ke pōwō lo nūmui na ma, a nū-hindō-lōi mājiama a bāya; māhōungo ye lē nūmui na va, kea tī ngi lēni wō.

25 Ta mīa Judasi na iye ngi mājiani a bāyagē, i ndēa ngi ma, ye: Ndēmōi, nya lē? I ndēa ngi ma, ye: bi wēlā a ndēla.

26 Ke kina tiye mēhēi mēma Jisu i kpohū wūmbu, i sē-gbīa, i ngālē, i fē tō-pōma-belēsia we, i ndē, ye: a mbūmbu, wu me, ji lo nya lūwui lē.

27 Ke i bōlēi wūmbua, i sē-gbīa, i fē ti we, ye: a gbi gbolē.

28 Gbāmailē ji lo nya nāmēi lo hūla-nīnēi va, na iye wūni mānula va ti gbōtōma, ti hinda nyāmuṣia va.

29 Ke nge wu ma, ngē ngēyako wuēi ji gbolē, ngtye ma a fōlōi na, kina nga gbolēma nīnango ma wuēni nya Ke gēnyēi hū.

30 Ke kina tiye wūlēni, ke ti yā ngtyē Olivi mahū.

31 Ke Jisu i ndēnga ti ma, ye: wu gbi, wu lī a dēwē lo nya va a kpindi ji; gbāmailē nyégingo lē, te: Nga mbāla-mahū-gbē-moi lēwē lo, ke vahēi ngi bālanga, ta vāya hū gbi.

32 Ke na wōma ngi hijēi lo gboma, nga li lo wu lūgo Galili hū.

33 *Kē Pita i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: ji bē ti gbi ti lī dēwē lo bi va, kē nya kūnafo nya lī ē dēwē.*

34 *Kē Jisu i ndēa ngi ma, ye: A tōnya nya nge bi ma, nge: a kpindi ji tē-hinēi ā yema gōkōlē, ba mālī lo nya hinda ma, hū sāwa.*

35 *Kē Pita i ndēa ngi ma, ye: kē bē nga hā lo ma biē, kē ngē mālī bi ma: nī bē tō-pōma-belēsia gbi, ti ndēni.*

36 *Kē Jisu i wā, ta tiēni, hinda yēla, ta tōli a Getsemane, i ndē ngi wōma-belēsia ma, ye: a hēi bēindō, kina nga li māandō, ngi hē na.*

37 *Kē i Pita wūmbua, kē Zebedi ngi lēnga fēlētsia, kē i tātōa a ngi māmamaula, iye koyo gboñ.*

38 *Kē i ndēa ti ma, ye: nyo tī māmango lē gboñ, i hiti bē hā hū; a nya mawūlo wē bē, wu māne wē ma wuēni.*

39 *Kē i yā hū gūhanga kūlō i wēle a ngi yāmēi, i hē, ye: O nya Kē, ina ba gū lo pē bōlēi ji i dēwē nya ma; kē ngi yenī kina ngi lōi la, kē kina bia, bi lōi la.*

40 *Kē i wā ngi wōma-belēsia yē, i ti mālē ta yī; i ndē Pita ma, ye: gbē lē, wē māne wē a ngē kpē yēla bē?*

41 *A māne wē, wu hē, ko wā li woi hūgo hū. Ngāfēi a tōnya lūmango lē, kē ndūi hū hāngo lē.*

42 *Kē i yā gboma hū ifēlēgēi ma, i hē, ye: O nya Kē, ina bōlēi ji ē dēwē nya ma, ngīye kē nya gbolē, gbē bi wē-hindēi, i wē.*

43 *Kē i wā gboma, i ti mālē ta yī; gbāmailē ti yāmeṣia mīningo yē lē.*

44 *Kē i ti lōa, i lī gboma, i hē hū sāwagēi, a njia yakpeṣia lē lo.*

45 *Kē i wā ngi wōma-belṣia yē, i ndē ti ma, yē: a yī nā, wu lēvu; kpēle, ikpēi i hitia, nū-hindō-lōi ti ngi mājia a bāya hinda-nyāmu-belṣia ma.*

46 *A hijē, mu li, kpēle, nūmui na, a nya mājiana a bāyagē, ta bē gbēānga.*

47 *Kē kina lē iyē yīama, kpēle, kē Judasi, ipū mahū fēleṣia yēlagē, i wā a nūnga gbōtōa ta tiēni a mbōwani, kē kponani, ta hijē almami waṣia yē, kē ndē-belṣia nūnga va.*

48 *Kē na iyē ngi mājiani a bāya, i nāli gē a tiē, yē: nūmui na gbi lo, nga ngi la-gomima, ta sē mia, a ngi hōu kpà.*

49 *Kē i wā Jisu yē kē-yakpē, i ndē ngi ma, bi gōhū i nēi, Kā-moi, kē i ngi la-gomia.*

50 *Kē Jisu i ndēa ngi ma, yē: Ndākpēi, gbē va lo bi wā? kē ti wā, ti Jisu hōu, (ti li a ngiē.)*

51 *Kē kpēle, nāsia ti yēlagēi ta Jisu tiyē lē, i ngi lōkōi dāmbōa, i ngi bōwoi lānga, i almami wāi ngi bōilōpōi ngōna, i ngi wōli dēwēnga.*

52 *Kē Jisu i ndēa ngi ma, yē: bi bōwoi yāma gboma tēi hū; gbāmailē na gbi, ta mbōwoi wūmbu, ta hā a mbōwoi lo.*

53 *Bē gīli kē nga gū lo nā a hēla nya Kē yē, i*

ngi anjeltsia vē mbē, i dēwē pū mahū fēlēa ligontsia gboyongo ma?

54 Ke kolo-yēkpēi la-yiēi a yē dēwēma, ke nī lo a ye na?

55 Ikpēmēi na ma sē Jisu i ndē fāhēi ma: wu wā lo kina wua wa hūma-mo yē, a mbōwoīsia, ke kponanga nya hōu va? Ngiye hēini ku-gbi-ma, ma wuēni, kā-wēbu, nga kāi wē, ke wūye nya hōuni.

56 Ke jī gbi iye wē lo, ko profittsia, ti golo yēkpētsia ti la-yiēi a wa dēwēma; ke ngi wōma-belēsia gbi ti ngi lōa, ti wēla.

57 Ke nāsia, tiye Jisu hōuni, ti lī a ngiē Kaifasi, almami wāi yē; hindēi na kolo-nyēgi-belēsia, ke ndē-belēsia nūnga va, tiye yāndoi lo.

58 Ke Pita i tōi lo ngi wōma i ngi ma gūhama, i hiti almami wāi ngi wēlēbu, i lī na, i hēi ta boilōpōtsia i kēlēmēi do va.

59 Ke almami wāisia, ke ndē-belēsia, ke sēme gbi, tia nde-jēli hōuma Jisu ma, ngi wā va.

60 Ke tī hāni gbi doni; jī be nde-jēli-belēsia ti gbōtōngo tiye wāni, ke tī hāni gbi doni. Ikēlēmēi ke nde-jēli-bēla fēlēa ti wā:

61 Ti ndēa, te: tā-moi jī, ye: nga gū lo a Ngēwo ngi gā-wēi nyānila, ngi tō ku sāwa hū?

62 Ke almami imbāi i hijēa, i ndē ngi ma, ye: bī njia gbi wōtēma, gbo lo jtsia ti hōuma a sēli bi va?

63 Ke Jisu iye lōndōi lo. Ke almami wāi i pōtēa,

i ndē ngi ma, ye: nga bi gbōlō Ngéwo vūngoi ma, ko bi ndē mu ma, ina Kristi lo a biē, Ngéwo hindō-lōi?

64 *Ke Jisu i ndēa ngi ma, ye: bi ndēa. Gbāmailē be nge wu ma, ji wōma, wa nūmu-hindō-lōi do lo i hēini kpāya yēja lōkōi ma, a wāma (fōfōi hū) ngēlēi ya.*

65 *Ke almami wāi i ngi gūletsia bēla, ye: i njā nyāmu lēa; gbo na ma kōkoli sēli-bēla va? kpēle, wu ngi yā nyāmui mēnia.*

66 *Gbo wu gilia la? Ti pōtē, ti ndē ngi ma, te: ngi lengo lē hā va.*

67 *Ke tia ndāya vālīma ngi yāma; ta ngi lēwē a botani; ti lēnga ta ngi gbōlē a ti lōkōisia:*

68 *Ti ndē: ndē mu ma, bia Kristi, yē māa a nā a bi lēwē?*

69 *Ke Pita iye hēini pēi wōma lo. Ke nyápō yēla i wā ngi yē, ye: bia be, wa Jisu, Galili-moi ye lē.*

70 *Ke i mālīa ti gbi yāma, ye: ngi hāni go bi ndēma.*

71 *Ke kina iye linī fakē-mbu, boilōpō nyāha wēka, i ngi lo, i ndē ti ma, nā tiye nā, ye: Tā-moi ji be ta Jisu ye lē Nazareti-moi.*

72 *Ke i mālīa gboma a gbōlō, ye: ngi nūmui na go.*

73 *Ke kina hū lembini kūlō ke i wā ngi yē, na tiye dōni ngi gbēānga, ti ndē Pita ma, ye: A tōnya*

bia be ti yēlagē lo abiē; gbāmailē bi la-yiēi a gbā bi wōma.

74 Kē i tātōa a ngeli wilia, a sondu wa, ye: ngē nūmvi na go. Kē te-hinēi i gōkōlēa ke-yakpē.

75 Kē Pita i gilia a njiēi Jisu iye ndēni ngi ma, ye: a yema te-hinēi i gōkōlēa ba m̄ai lo nyama hū s̄awa; kē i gbā i wō gboñ.

NGŪ XXVII.

Kina ngēlēi iye wōni, almami watsia gbi, kē ndē-belēsia nūnga va, ti ngō yēla lā Jisu ma, ngi wā va.

2 Kē kina tiye ngi yilini, ti lī a ngiē, ti ngi vē Pontiu Pilatu, māhēi wē.

3 Kē Judasi, na iye ngi mājiani a bāyagē, kina iye toni, kē ti ngi lea, ngi li i wōtē, i yāma gboma a pāta gekelē nū yēla gboyongoi mahū pūi almami watsia, kē ndē-belēsia yē:

4 Ye: ngi hinda-nyāmu wēa a nāmēi na mājiala a bāyagē, na i hinda-nyāmu gbi wēni. Kē ti ndēa, te: gbē mia a na muē? Bi vūlui mahū-gbē.

5 Kē i pāta gekelētsia gūlā ka-wēbu, i lī, i ta vūlui hele.

6 Kē almami watsia ti pāta gekelētsia wūmbua, ti ndē, te: ma-ī-hōuni ti pūa va nāvō-yāndomēi hū, gbāmailē nāma-nāvō m̄a.

7 Kē ti wū hitēa, ti pēna gbāēi yēya hōtanga gbowu va na.

8 *Fālē, igbālēi na tiyē tōli a nāma gbāēi lo a fōlōi jì bē.*

9 *Ta lo na iyē wēni na profiti, Jeremi, iyē ndēni, yē: kē ti pāta gekelēa nū yēla gboyongoi mahū pūi wūmbua, na nī ngi ma bā yē lē, na Israeli lēngēisia tiyē bā lai ma.*

10 *Ti fē tiē pēna dōmoi gbāēi va, kina Ndēmōi iyē ndēi la nya ma.*

11 *Kē Jisu i dōa māhēi lābu; kē māhēi i nyi mōli, yē: Jewutsia ti māhēi lo abiē? Jisu i ndē ngi ma, yē: bi ndēnga.*

12 *Kē kina almami wāisia, kē ndē-belēsia, tiyē ngi māyia yenì, ī njā gbi wōtēni.*

13 *Kē Pilatu i ndēa ngi ma, yē: bī hāni gbōtō mēni ma, ta hōu a sēli bi va?*

14 *Kē iyē njā gbi wōtēni ngi yē; ta lo māhēi wū hū iyē wūi lo gbon.*

15 *Kē kōmēi na ma māhēi iyē lōi lo, i kpindi wé-bu-mo yēla vē nūnga wē, na tiyē lōi lo.*

16 *Kē kpindi wé-bu-mo dōwongo lo iyē ti yēya, ti tōli a Barabbasi.*

17 *Fālē, kina tiyē yāndonì, Pilatu i ndē ti ma, yē: yē lo wu lōi ngi fē wuē? Barabbasi, O Jisu, na ta tōli a Kristi?*

18 *Gbāmailē iyē koi lo, tōma va lo, tiyē ngi vēni.*

19 *Kē kina iyē hēini sēli hēimēi, ngi nyāhēi i ngō dēwē ngi yē, yē: līnda gbi nā bā pē a tōnya-*

moi na; gbāmailē ngi monēnga gbōtō wēa nji hū a fōlōi jì ngi va.

20 *Kē almami watsia, kē ndē-belēsia ti gbonda nūnga ma, kō ta Barabbasi veli, ti Jisu wā.*

21 *Kē māhēi i pōtēa, i ndē ti ma, ye: jia fēlēsia igbo lo wu lōni ngi vē wuē? Kē ti ndēa, te: Barabbasi.*

22 *Kē Pilati i ndēnga ti ma, ye: gbo ho nga pē a Jisu, na ta tōli a Kristi? Ti gbi ti ndē ngi ma, te: Gbē ti ngi kpàkpà ngūlui ma.*

23 *Kē māhēi i ndēa ti ma, ye: gbē hāni va, gbē hinda nyāmu lo i pēni? Kē tia ti gbaō gboma lēkē, te: gbē ti ngi kpàkpà ngūlui ma.*

24 *Kē kina Pilatu i toni, kē ē gū a hinda gbi wēla, kē fāha lēkē lo iye yāndo, i nja wūmbua, i ngi yēya wūa fāhēi yāma, ye: nya lōkō gbī i tōnya-moi jì nāmēi hū; wu vūlui a pē.*

25 *Kē nūngēsia gbi ti pōtēa, ti ndē, te: ngi nāmēi aye mu ma lo, kē mu lēngēsia.*

26 *Kē i Barabbasi vēa ti yē; kē kina tiye Jisu lēwēni ti ngi vē, ngi kpàkpà va ngūlui ma.*

27 *Kē māhēi ngi go-belēsia, ti ya a Jisu māhēi ngi pēbu; ti ko-belēsia gbi yāndo ngi ma.*

28 *Kē ti ngi magbā, ti māha-lōma wu ngi ma.*

29 *Kē kina tiye ngāli hembēi vēni, ti pū ngi wūmba; kē kōtōpoñ ngi yēya lōkōi ya, kē ti wōmbi gbàkpà ngi lābu, ta ngi yele, te: bi gōhū i nēi, bia Jewuṣia ti māhēi!*

30 *Kē ti ndāyēi wua ngi ma, kē ti kōtōpoñ wūmbu, ti ngi lēwē ngi wū-mba.*

31 *Na wōma, kina tiyē gboyoni a ngi yelela, ti ndōmēi gbiā ngi ma, ti ngi nda gūmbēi wua ngi ma, ti lī a ngiē, ngi kpàkpà va ngūlui ma.*

32 *Kē kina tiyē gbiāni, ti Sireni-moi yēla do, ngi bijēi lo a Simoni, ta lo tiyē pēni, i kpàkpà ma wūlui wūmbu.*

33 *Kē kina tiyē wāni hindēi yēla, ta tōli a Golgota, ta lo ta tōli a ngū-gōkō hindēi;*

34 *Kē ti ngi gonga a ndō dāgba kpolē va, hūpūngo a nwonwa tāmba; kē kina iyē kōni iyē lōni i kpolē.*

35 *Kē ti ngi kpàkpà ngūlui ma; kē ti ngi gūlētsia golea ta nda-gbē; kō na a wē profiti iyē ndēni wō, ye: Ti nya gūlētsia golea ti lūahū, kē nya lēmēi va, ta ndātsia gbē.*

36 *Kē tiyē hēi lo na, ta ngi mānē.*

37 *Kē ti ngi māyia-gēi nyégingoi wu a ngi wū kō, tē: JI LO JISU LĒ JEWUÍ^ÍSIA TI MĀHĒI.*

38 *Kē hūma-bēla fēlēa lo tiyē na, nā ti ti kpàkpàni ta tiēni: yēla ngi yēja lōkōi ma, ipēkēi ngi gowoi ma.*

39 *Kē ndasia tiyē dēwēma, ta ngi bēlē nyāni, ta ti wūtsia vīvi:*

40 *Ta ndē, tē: Bia biyē ndēni bē, ba kā-wēi wō lo, bi tō ku sāwa hū, bi vūlui bāwō. Ina*

Ngéwo-hindō-lōi lo a biē, yēi, bi gbā ngūlui ma.

41 *Ŋī be almami watsia tiye ngi yele tā kolo-nyēgi-belēsia, ke ndē-bēlēsia, te:*

42 *I ye ipēkēsia bāō lo, ke ē gū a ta vūlui bāōla; ina Israeli ti māhēi lo a ngiē, gbē i hāti nā, i gbā ngūlui ma; ta lo mu hōu a tōnya.*

43 *I ye Ngéwo hōui lo a tōnya, gbē i ngi bāō nā, ina a ngi gū lo; gbāmailē iye ndēi lo, ye: Ngéwo hindō-lōi lo a ngiē.*

44 *Hūma-bela nāsia be ta tiēni tiye ti kpàkpàni ngūlui ma, ke tia be, tiye ngi yelema.*

45 *A fō ngūndiēi ke kpindi wēa ndoēi hū gbi, ngīye ke kpoko vōlōi.*

46 *Ke a kpoko vōlōi kinēi Jisu i kpaō ngēlēyā, ye: ELI, ELI, LAMA SABAKTANI: na lo a: Nya Yēwoi, nya Yēwoi, gbē va lo bi gbēlēa nya ma?*

47 *Ke ti lénga tiye dōni na, kina ti mēnini, te: Tū-moi jī lo Eliasi dōlima.*

48 *Ke ti yēla i wīmia ke-yakpē, i lī, i njanja-vēi wūmbu, i vēnda a ndō dāgbēi, i pū kōtōpon yēla yā, i fē ngiē kpolē va.*

49 *Ipēkēsia te: gbē ngi ma, mu to lo, ina Eliasi a wa lo, i ngi bāō.*

50 *Ke Jisu kina iye kpāwōni a ngō wā, i ngi yāfēi vēa.*

51 *Ke kpēle, kā-wēi-mawē-gūlēi ke i bela ndā;*

i hijē imahūi, i hiti imbui; ke ndoēi i jijia; kotuſsia ti bēla:

52 *Ke kāmbeſsia ti la-wōa; ke nūnga yēkpeſsia ti gbōtōma ti kpūheſsia na tiye yīni (kāmbeſsia hū) ti hijē.*

53 *Ke ti gbiā kāmbeſsia hū, ngi hijēlēi wōma; ke ti yā tā-wā yēkpeī hū, ti ti vūlwi ge a ti gbōtōma.*

54 *Ke kina kūgbēi, ke nāsia ta tiēni, tiye Jisu māne, ti to, ndoēi a jijia, ke hindēi nāsia ti wēni, ti lūwa gboñ; te: a tōnya, ji lo Ngēwo-hindō-lōi lē.*

55 *Ke nyāhanga gbōtōa tiye na lo ti kūhama, ta na gbē, na tiye tōni Jisu wōma, ta hijē Galili hū, ngi ma kpē-gbiā va.*

56 *Ke Maria Magdalini, iye ti līa lo, ke Maria, Jakobi ngi njē, ke Josesi, Zebedi ngi lēngeſsia ti njē.*

57 *Ke kina kpoko iye wēni, ke gbāte-mo yēla i wā, Arimati-moi, ngi bijēi lo a Josufu; ta bē Jisu wōma-mo ye lē a ngiē.*

58 *Ke i yā Pilatu yē, i Jisu bōmēi veli; ke Pilatu i ndēa, ye: ti pōmēi vē ngiē.*

59 *Ke kina Josufu i pōmēi wūmbuni, i mbēmbēnga kūla gōgōlē hū.*

60 *Ke i ndā ngi vūli ngi gamba nīnēi hū, na iye hāwani kotui hū; i kotu wā gikilingo kāmbeī la ma, ke i yā.*

61 *Ke Maria Magdalini, iye na lo, ke Maria wēkēi i hēini kāmbe yāka wēkēi ma.*

62 *Ke fōlō wēkēi ma, na a tō hūgbāte gbēi ma,*

almami waísia, ke Farísia ti wā, ti yāndo Pilatu yē;

63 *Tē: Nya Ke, mu gilia ke hū-yānde-moi na, iye ndēi lo, kina ngi vūngo ye le, ye: ku sāwa wōma nga hijē lo gboma.*

64 *Fālē, ndē, ti kāmbei la-gbou kpà, ngtye ke fōlōi isāwagēi ma; ngi wōma-belésia ta wa woi a kpindi, ti ngi hūma, ti li a ngiē; ti ndē nūnga ma, tē, i hijēa hēi hū. Ta lo bāyāi ikēlēmagēi a nyāmu lo, i dēwē ihālagēi ma.*

65 *Ke Pilatu i ndē ti ma, ye: A māne-bēla jō; a li wuē, wu ndā gbou kpà, kina wa gūla.*

66 *Ke ti yā ti kāmbei la-gbou kpà; a kotui kpāmbi hēi māne hū.*

NGŪ XXVIII.

Tēnē vōlō ikēlēmēi kina ngēlēi iye tātōni a wōla, loēi ihālagē vōlōi ma, ke Maria Magdalini, ke Maria wēkēi, ti wā, kāmbei do va.

2 *Ke kpēle, ke ndōloi iye jija lo wā; gbāmailē Ndēmōi ngi anjeli iye yēi lo, a hijē Ngēlē-gōhū, i wā, i kotui gikilē kāmbei la, i hēi ma.*

3 *Ngi yāmēi wēngo ye lē be ngēlē mīa mīango, ke ngi gūlēi gōlē kōlēngo fō be (teleg) sēno.*

4 *Ke ngi malūwēi va lo māne-belésia, tiye gbēlini; ke ti wēa bēkē nūnga hāngo.*

5 *Ke anjeli i pōtēa, i ndē nyūhanga ma, ye: wā*

lūwa, gbāmailē ngi kọ lo ke wu Jisu lo wokolima, na tiye kpàkpàni ngūlui ma.

6 *Ī bēindō; gbāmailē i hijēa, kina iye ndēi lo. A wa, wu hindēi lo, Ndēmōi iye lāni na.*

7 *Ke a li ke-yakpē, wu ndē ngi wōma-belésia ma, we; i hijē hā-bela yē. Ke, kpēle, ta lo lima wu lūgo Galili hū; mīa lo wa ngi do na; kpēle, ngi ndēa wu ma.*

8 *Ke ti gbiā gāmbēi gāma ke-yakpē, a ndūwa ke kōhū nēi wā; ke tiye wimēi lo, ta lila a njiēi ngi wōma-belésia yē.*

9 *Ke kina tiye lima ndēma ngi wōma-belésia ma, kpēle, Jisu i ti mālēa, ye: wu gbi a gōhū nēi; ke ti wā ti ngi gola hōu; ti hē ngi ma.*

10 *Ke Jisu i ndēa ti ma, ye: wā lūwa; a li, wu ndē nya ndēngésia ma, ti li Galili hū, mīa lo, ta nya do na.*

11 *Ke kina le tiye lima, kpēle, ke māne-bela ti tēnga ti wā tā-wāi hū, ti hindésia gbi ge a almami watsia, na tiye wēni.*

12 *Ke kina tiye yāndoni tā ndē-belésia, ta ngū hitē wēla, ti nāvō wā vē ko-belésia we.*

13 *Te: A ndē, we, ngi wōma-belésia tiye wāi lo a kpindi, ti ngi hūmani, kina muye nji hū.*

14 *Ke ina mākēi i ji mēnia lo, ma ngi lōndō lo, mu wu bāvō.*

15 *Ke kina ti nāvōi wūmbuni, ti pēi lo, kina tiye*

ndēi lo ti ma; ke njiēi ji iye lēi lo ngā wōngo Jewuṣia lā, a fōlōi ji bē.

16 Ke tō-pōma-bela pū mahū yēlēsia ti yā Galili hū, ngīyēi hū, hindēi Jisu iye ndēi, ti li na.

17 Ke kina tiye ngi loni, ke ti hēnga ngi ma; ke ti ti tēnga li nēmahui ī yēla (tī ngi hōuni a tōnya).

18 Ke Jisu i wā, i yā ti yē, ye: kpāyēi gbi vēngo lē nya wē ngēlē-gōhū, ke ndōloi hū:

19 Fālē, a li ndōloi gbi, a mbōndēsia gbi wē tō-pōma-bela; wu ti baptisi wē Ke bijēi hū, ke Hindō-Lōi hū, ke Ngāfa Yēkpēi hū:

20 Wa ti gara, kō ta hindēsia gbi hōu na gbi lo ngiye ndēi lo wu ma. Ke kpēle, nya lo wu wōma (ma wuēni lē) ku-gbi-ma, i wē bē a ndōloi gēlēmēi ma. Amin.

(Ikēlēma.)

NJĪA-YĒKPĒI MARKI NYĒGINI.

NGŪ IHĀLAGĒI I.

Jisu Kristi Ngéwo ngi hindō loi ngi yia-yēkpēi itatomēi.

2 *Kīna nyégingo na profitisia hū : kpē lē, ngi nya domoi lēwē bi yāmēi lūgo, tā lo a bi wēlēi hūgbate bi lūgo.*

3 *Nūmu yēla ngi wōi a gbāwo ngōlē hū, ye : a Ndémōi ngi wēlēi hūgbate, a pē ngi wēlēisia ti bona.*

4 *Johani i baptisima weni lo ngōlēi hū, i baptisima yēi na lē wōtela va, mānula va hinda nyāmuisia va.*

5 *Ke nūnga gbi ti Judia loi hū ti gbā ti li ngi yē, kē na ti Jerusalemi, ti ti baptisini njēi Jordani hū ta gāyē a ti hinda nyāmuisia.*

6 *Ke Johani iye ngi māyīlini a kameli yōmbō lo, kē hūa-golo ngi hamēi, kē ngi mē hani lo a kōndōnga kē komi.*

7 *Iyiēi lo na, ye : Nūmu yēla lo wāma nya wōma ngōlōngo i dēwē nya ma, ngi goka yēyēi ngi gbēkpēni a māwēla fūlo va.*

8 Nya a tōnya ngi wu baptisini a nja lo, ke a wu baptisima wē lo a Ngēwo ngi yāfēi lo.

9 Ni i weni fōlōi nāsia ma Jisu i hije Nazarēti Galili i wa Jordani, mīa lo Johani i ngi baptisini na.

10 Ke kīna i gbiāni njēi hū kē-yākpē i Ngēlēgōhū do i la-wō, Ngēwo ngi yāfēi kīna be bōmukulo na a ye ngi ma.

11 Ke ngō i hijea Ngēlēgōhū, ye : bia lo nya līma lōi abiē, nya li lēlingo lē abiē.

12 Ke ngāfēi kē-yākpē i ya angiē ngōlēi hū.

13 Ke i lembini ngōlē hū lo fōlō nū fēlē gboyōngo, Satani a ngi golē, ke iye na lo ndāgbō hānāsia līa, ke Ngēwo ngi do-bēla ti wā angiē ti kpē-gbiā ngi wē.

14 Na wōma kīna tiye Johani wuni kpindi wēbū, Jisu i wa Galili, a njia-yēkpēi lē Ngēwo ngi genyēi hū va :

15 Ye : ikpēi wa, ke Ngēwo ngi genyēi hū i kūhama, a wōte, wu njia-yēkpēi hōu a tōnya.

16 Kīna i jiāni gbōye gbēlānga i ye Galili, i Simoni lō ke Anderu ngi ndēi, ta mbōmēi wili gbōyē hū gbāmaile nyē-gbē-bēlā lo atiē.

17 Ke Jisu i ndēnga ti ma : a tō nya wōma, nga wa wē lo wu wōtē a nūnga gbē-bēlā.

18 Kē-yākpē ti gbē bōmēsia ma, ti tō ngi wōma.

19 Kīna iye lini kūhama i Jakobi lō Zebedi ngi lōi, ke ngi ndēi Johani, tia be tiye ndéndé hū, ta ti bōmēsia gbatē.

20 Ke i ti dōlia kē-yakpē ti ti ke Zebedi lōa ndéndé hū, ke boilōpō hūwēlingōisia, ke ti tōa ngi wōma.

21 Ke ti yā Kaperni, ke i ya kāmēi kē-yakpē tēnē fōlōi ma, i ti gā.

22 Ti hū wūngo ye lē ngi gārēi ma, gbāmaile i ti gārāi lo be yēla na kpāyēi ngi yēya, i wēni kina kolonyēgi-belā ti na.

23 Ke hīndō yēla lo iye ti garamēi ngāfa nyāmu ngi hū, ke i gbāwōa ngēléya :

24 Ye : gbē mu ma, gbē lo ma pē abiē, bia Jisu Nazaretimoi ? bi wā mu nyāni va lo ? ngi nūmui go lo abiē, Ngēwo ngi lōi yēkpēi.

25 Ke Jisu i gbāwōa ngi la, ye : lōndo, bi gbāa ngi hū.

26 Ke kina ngāfa nyāmu i ngi nēmuni, ke i wōnga ngēléya, ke i gbāa ngi hū.

27 Ke ti gbi ti hū wua, ke ti tatoa a ti vuli mōlila, tē : gbē hāni lo a ji ? gbē gā nīna lo a ji ? gbāmaile ngi gbāyēi lo i ndēi la ngāfa nyāmuisia vuli be ma, tia be ti ngi wo mēni.

28 Ke ngi dowōi (dōi) i vāya Galili datēisia hū gbi kē-yakpē.

29 Ke kina tiye gbiani wē-bu, kē-yakpē ti wa ta Jakobi, ke Johani, Simoni ta Anderu ti wēlēi bu.

30 Ke Simoni nyāhēi ngi njēi i lāni māvula hīgbē hū, ke ti ngi hīnda lēa ngi ma kē-yakpē.

31 Ke i wa i ngi hōu ngi lōkōi ma, i ngi wūmbu, ke māvula hīgbēi i gbāa ngi ma kē-yakpē, ke i kpē-gbāa ti wē.

32 A kpoko kina fōlōi i gūlani, ti wā a hīgbegegēisia ngi yē, ke nāsia ngāfa nyāmuīsia tiye ti hū.

33 Ke nūnga gbi tēi hū tiye yāndōri pēi la lo.

34 I ti gbōtōma bāwo nāsia tiye hīgbegegēisia hū i ngāfa nyāmu gbōtōa gbīa ti hū, ē lūma ngāfa nyāmuīsia ti yīa, gbāmaile tiye ngi goi lo.

35 Ke a ngēndēi i hije ngēlē ā lā-wō, i gbīa i li ndowu ma hinda na lo, i hēi na.

36 Ke Simoni ke nāsia ta tiēni ti tō ngi ma.

37 Ke kina ti ngi doni ti ndē ngi ma, tē: nūnga gbi lo bi gokolima.

38 Ke i ndēa ti ma, ye: a mu li ta wēkēisia hū, ta lo nga Ngéwo yiēi lē mia be, gbāmaile ji va lo ngi wāni.

39 Ke i Ngéwo ye lia ti gāra wēlēisia bu, Galili hū gbi, i ngāfa nyāmuīsia gbīa.

40 Ke kpōkpou-mo yēla i wa ngi yē, a ngi mānēnē, i wōmbi gbakpa ngi yē, i ndē ngi ma, ina ba lūma lo, ba pē lo ngi bāō.

41 Ke Jisu ngi māmamanu doa, i ngi lōkōi vōmbō, i jā angiē, i ndē ngi ma, ngi lūma, bi bāō.

42 Ke kina i gbōyōni a yiala, ke kpōkpou gbīa ngi ma kē-yakpē, ke i bāōa.

43 Ke i ngi lāhinga panda, ke i ndēa, ye, i li.

44 I ye ngi ma: bi tōa, bā ndē nūmu gbī ma, ke li biē, bi bi vuli gē a almami, bi ti Sā-hāni vē bi bāplēi va, hāni na Musa ndēni a jēli la ti ma.

45 Kina i gbiāni i tatoa ndēla gboñ i la njēi lē

poloñ, ta lo Jisu a gūa lila tēi hū fōfō hū, ke iye ndogbo hū lo, ke nūnga ti wā angiē, ta hije hinda gegēsia hū gbi.

NGŪ IFĒLĒGĒI II.

Ke i wa Kaferni gboma fōlō wēka wōma; ke ti mēnia, ke ta lo pē-bu.

2 Ke nūnga gbōtōa ti yāndoa kē-yakpē, ta lo hinda gbī na ti hōu va, ta lo pēla vuli bē hinda gbī na ta do na, ke i njiēi lēa ti ma.

3 Ke ti wa ngi yē a nānga hīgbē-mo yēla, na nūnga nāni ti lini angiē.

4 Kina ti gūni a wāla ngi gbēānga faṅgēi va, ti pēi māgbia na, kina tiye hindēi wōni na iye na ti gbukoi yēi na nānga hīgbē-moi iye lai na.

5 Kina Jisu i toni ke ti ngi hōua a tōnya, ye: nānga hīgbē-moi ma: hīndō lōi, bi hinda nyāmuṣia mānungoi bi ma!

6 Ke kolo-nyégi-bēlā tēnga tiye hēi na lo, ta gili ti nēmahū, tē:

7 Gbē lē, kinēi ji a njia nyāmuṣia nyoko lē? Yē lo a gūa a mānula hinda nyāmuṣia ma, ngiyē Ngéwo lēkē?

8 Ke Jisu i konga ngi nēmahū kē-yakpē, ke tia lo gilima ni ti nēmahū, i ye ti ma: gbē lē wa gilia hīndēi jisia wu nēmahū?

9 Gbē hāni lo bēbēngo ndē va nānga hīgbē-moi ma,

bi hinda nyāmuīsia mānungo lē bi ma, o ndē va, hije bi bi gbukoi wūmbu bi jia?

10 Ke ta lo wa ko ke hīndō lōi kpāya lo ngēya ndoi hū, ke mānula hinda nyāmuīsia ma, ye, nānga hīgbē-moi ma:

11 Nge bi ma, hije, bi bi gbukoi wūmbu, bi li bi ye pē-bu.

12 Ke i hijea kēyakpē, i kpukoi wūmbu, ke iye ti ti gbi ti lūgo; ta lo ti gbi ti wu hū i wu, ke ti Ngéwo latōa, tē: kīna wogba mu ji bōnde doī lē.

13 Ke i ya gboma gbōyē gbēānga, ke fāhēi gbi ti yā ngi yē, ke i ti gā.

14 Ke kīna i lēwēni miāndo i Alfiu ngi lōi Livi lo i hēini nāwo-mājiamēi, i ndē ngi ma: tō nya wōma, ke i hijia i tō ngi wōma.

15 Ke iye wēni, kīna iye hēini mēhe mēma ngi yē pē-bu, publikani gbōtōma, ke hinda nyāmu-bēlēīsia ti hēini ta Jisu ni a lēnga, ke ngi wōma-bēlēīsia, gbāmaile ti gbōtōngo ye lē, ti ye toni ngi wōma.

16 Kīna kolo-nyēgi-bēlā, ke Farisīsia ti toni a mēhe mē a publikanīsia, ke hinda nyāmu-belēīsia, tē ngi wōma-belēīsia ma, iye na, a mēhe mē, a gbole wē a publikanīsia, ke hinda nyāmu-bēlēīsia?

17 Kīna Jisu i mēnini ye ti ma: nāsia ti bauōngó tē ti lōni a halē-mo, ngīyē nāsia ti hīgbēngo; ngī wāni hinda wanda-bēla dōlima, ke hinda nyāmu-bēlēīsia ti wōtē.

18 Ke Johani ngi wōma-bēlēīsia, ke Farisīsia ti wōma-

bēlēsia tiye sū-hōu lo, ke ti wā ti ndē ngi ma : gbē hāni va lo Johani ngi wōma-bēlēsia ke Farisīsia ti wōma-bēlēsia ta sū-hōu, ke bi wōma-bēlēsia tē sū-hōu ?

19 Jisu ye ti ma : Nyāha jo-moi ngi lēnga tē sū-hōu, ina nyāha jo-moi lo ti lta ? Kunafō nyāha jo-moi yā ti lta, tē gū a sū-hōula.

20 Ke ifōlōisia ta wa lo, kina ta nyāha jo-moi wūmbu ma ti yēya, ifōlōi nāsia ta sū-hōu.

21 Nūmu gbē ē kola nina ho kola wōva ma, ina na ī lē kola nināi i pēni kola wōvēi ma a mbūmbu lo ingōvēi ma, ke mbēlamēi i ya wo gboma.

22 Ke nūmu gbē ē ndo nina wu sāni wōva hū, ina na ī lē, ndo ninēi a sāntsia wō lo, ke ndoi vāyā, ke sāntsia ti nyānia : ke ndo nina lo a wu sāni ninēsia hū.

23 Kina iye wēni ke i lēwēa nyo kpaēsia hū tēnē vōlōi ma, ke ngi wōma-bēlēsia ti tatōa kina tiye li ta nyoi gbenda.

24 Ke Farisīsia ti ndēnga ngi ma, kpēlē, gbo lo ta na wē tēnē vōlōi ma na ī yāndēni ?

25 Ye ti ma, wū ye kēni na Davidi i pēni, kina ndōlē iye ngi ma, ta ta nāsia tiye ngi wōma ?

26 Ke i yā Ngēwo wē-bu, Abiatar gbēmēi almami wāi, ke gbōhui mēa, na mā ī hōni mē va, ngīyē ke almamīsia, i nāsia bē wo ta tiēni ye lē :

27 Ye ti ma : tēnēi iye gbateni nūmu va lo, ke nūmu ī lē tēnēi va.

28 Fālē nūmu-hīndō-lōi ndē-mo lo tēnēi va.

NGŪ ISĀWAGĒI III.

Ke i ya gboma kā-wé-bu ; *ke* hīndō lo iyē na ngi lōkōi hāngo.

2 *Ke* tia lo ngi mānēma, ina a mbāwō wē lo tēnē vōlōi ma, ta lo ta ngi māyia gē.

3 *Ke* i ndēa ta-moi ma na ngi lōkōi hāngo : dō mu lia.

4 *Ye* ti ma : nyāndēngo lē hīnda yēkpē wēla va tēnē vōlōi ma, o hīnda nyāmu, ndēvu bāwō va, o pā va? *Ke* ti lōndongo ye lē.

5 *Kīna* i wōtēni i ti gbē a ndr-dēwē, ngi lī dēwēngo ye lē ti lī kpakpauisia va, i ndē hīndōi ma : bi lōkōi vōmbō. *Ke* i vōmbōa, *ke* ngi lōkōi iyē bāwōi lo kīna ipēkēi na.

6 *Ke* Farisisia ti yā kē-yakpē hīnda hūla va a Herodisia ngi va, ta ye pē ti ngi nyāni.

7 *Ke* Jisu ngi vuli gbīa ti līa ta ngi wōma-bēlésia ti li gbōyēi gama, *ke* fāhā gbōtō ti hījē Galili, *ke* Judia ta tō ngi ma.

8 *Ke* ta hīje Jerusalemi, *ke* Idumia, *ke* Jordani wōma, *ke* nāsia tiye Tira *ke* Sidoni kpēānga, fāhā gbōtō, kīna tiye mēnini hīnda wātsia i pēni, ti wā ngi yē.

9 *Ke* i yīa ngi wōma-bēlésia yē, ye ndéndé wūlo i ngi māwulo, gbāmaile fāhā gbōtōi va, ta lo tē ngi gbōnda.

10 *Gbāmaile iye ti gbōtōma bāwōi lo, ta lo ti nōni ngi ma jā va angiē, na gbi hīgbē-gegētsia iye ti ma.*

11 *Kē ngāfa nyāmuṣsia kina ti ngi doni, ti gūla ngi lū-gu, kē ti gbāua, tē: Ngéwo-lōi lo abiē.*

12 *Kē i ti lāhinga kē-yakpē, ye: tā ngi yīa lē nūmu gbī ma.*

13 *Kē i dēnga ngtyēi hū, kē i nāsia dōlia i lōni i ti dōli, kē ti wā ngi yē.*

14 *I ti pū mahū fēlēi wūmbua, ta lo, ta ye ngi yē, ko a ti dō njia-yēkpēi lē va.*

15 *Kē kpāya jō va hīgbē-bēla bāwō va, kē ngāfa nyāmuṣsia gbīa va.*

16 *Simoni ti tōli a Pita.*

17 *Jakobi Zebedi ngi lōi, kē Johani Jakobi ngi ndēi, i ti dōli a Boanerja, ta lo: ngēlē gbande ngi lōisia..*

18 *Kē Anderu, kē Filipi, kē Bartolomi, kē Matiyu, kē Tomasi, kē Jakobi Alfiu ngi lōi, kē Taddeu, kē Simoni, na iye hījēni Kana.*

19 *Kē Judasi i Karioti-moi, na iye ngi mājiāni a bāya; kē ti ya pē-bu.*

20 *Kē fāhēi wā ti yāndo gbōma, ta lo tē gū a mēhē mēla.*

21 *Kina ngi mbānga ti mēnini, ti gbīa ngi hōu va, tē: ngi gbowāngo lē.*

22 *Kē kōlo-nyēgi-bēlēsia nā tiye hījēni Jerusalemi tē: Beelzebubi lo ngēya, kē devilīsia ti māhēi lo a devilīsia gbīa la.*

23 *Ke i ti dōlia angiē, i ndē ti ma sālē hū :
Satani a ye Satani gbīa ?*

24 *Ke ina kēnyē lōahū golēnga lo ta vuli ma,
kēnyēi na ē gū a dōla.*

25 *Ke ina pēlē lūa-hū ngolēnga lo ta vuli ma
pēlēi na ē gū a dōla.*

26 *Ke ina Satani hījia lo ta vuli ma i lūa-hū golē
ē gū a dōla, ke i hītia ikēlēma.*

27 *Nūmu gbī ē li kpāya-mo wē-bu, i ngi nāvōi
nyāni, ngtyēma a kpāya-moi yīli pēi, ta lo a ngi
wēlēi nyāni.*

28 *Tōnya lē nge wu ma : hīnda nyāmuīsia gbi nga
mānu lo nūnga ti lēnga ma, ke blasfīmīsia na ta
blasfimi la wē.*

29 *Ke nūmui na a ngāfa yēkpēi blasfimi wē ē
mānuma jo kunafō yamonē-hū lo a ye na.*

30 *Gbāmaile ti ndēa, tē : ngāfa nyāmu lo ngi
yēya.*

31 *Ke ngi ndēnga ti wā ke ngi njē ti dōni ngitiya,
ti nūmu dō ngi yē, ta ngi dōli :*

32 *Ke fāhēi hēnga ngi gbēānga, tē ngi ma : bi njē
gbē, ke bi ndēnga ti dōni ngitiya, ta bi gokoli :*

33 *Ke i lūma ti yē, ye lo nya njē lē, o nya
ndēnga ?*

34 *Ke i ngi ma gbē kpēnga a nāsia tiye hēini ngi
gbēlānga, ye : nya njē gbē, ke nya ndēnga.*

35 *Gbāmaile nūmui gbi lo a Ngēwo hīndēi wē, ta
lo nga ndē-hīndō i lē, ke nya ndē-nyāha-lōi, ke nya njē.*

NGU INĀNIGĒI IV.

Ke i tatōa gboma a ka-wēla gbōyēi gbēlānga, ke fāhā gbōtō ti yāndōa ngi yē; ke i wilia ndéndēi hū njēi ya i hēini, ke fāhēi gbi tiye njēi gbēānga lo ngiyē ma.

2 *Ke i ti gā a hāni gbōtō a sālētisia, ke i ndēa ti ma ngi gāēi-hū; ye:*

3 *A wōlo a to tūhāni hī-mo mia wo, i lini tūhāni hīma.*

4 *Ke ni iye wēni kīna iye hīma ti lēnga ti gūla pelēi yāka ma, ke ngēlēya nōntsia ti wā ti ngoyō.*

5 *Ti lēnga ti gūla kotu lo ma, hīndēi na ti pōlō gbōtō jōni na, ke ti valēa kē-yakpē; gbāmaile tiye pōlō gbōtō jōni.*

6 *Kīna fōlōi iye hījēni ke ti lōgboa, gbāmaile hapē gbī iye ti-bu, ke ti bēnga.*

7 *Ke ti lēnga ti gūla ngāltsia līa, ke ngāltsia ti valēa ti ti hūgbē, ke i wāni a ngūluwa gbi.*

8 *Ti lēnga ti gūla ndōlo yēkpē ma, ke i wā a ngūluwa, i ngūēi na i valē iye gbōtō: ti lēnga nū fēlē gboyóngo mahū pū ti lēnga nū sāvā gboyóngo, ti lēnga nū lolu gboyóngo (hondo gboyóngo).*

9 *Ke i ndēa ti ma, ye: nūmui ngōli ngi ma mēni va gbē i mēni.*

10 *Kīna ta yākpē ye lē na tiye ngi bebēngo, ke pū mahū fēlēsia ti ngi mōlia sālēi-hūge va atiē.*

11 Ke i ndēa ti ma, ye, fēngo lē wu wē wu ndowu hindētsia hūgo Ngēwo genyēi hū, ke nāsia ti ngitīya hindēi gbi a wē sālēi hū lo.

12 Ina tia lo toma bē ti to, ke tā gīli, ina tia lo mēnima bē ti mēni, ke tā hūgo, tā lo ta mānuma jō ti hinda nyāmuṣsia va.

13 Ke i ndēa ti ma, ye: wu sālēi ji go? nga ye pē wu sālēi jītsia gbi hūgo?

14 Tūhāni hī-moi i njiēi hī.

15 Ke ta lo a jiā pēlē yakēi ma, hindēi ti njiēi i hīni na, ke kīna ti njiēi mēnini, ke Satani i wā kē-yakpē i njiēi jītsia wūmbu, tiye hīni ti lītsia hū.

16 Ke jia bōndētsia lo ti hīngo kotu loi ma, tia ti njiēi mēnia lo, ke ti jōa kē-yakpē a kō-hū-nēi.

17 Ke hapē gbī ti vuluṣsia hū, ke wūlō ni ta lēmbi, na wōma kīna mōne o ngāfa hinda ta hījē njiēi va, ke ti lī dēwēa kē-yakpē.

18 Ke jia lo tiye ti hīni ngālītsia lūa hū, nāsia ni ta njiētsia mēni,

19 Ke ndoi ji hū-gbēi, ke kāfa gbatēi, ke maninēi hāni wēkētsia va ta wā hū, ti njiēi hūgbē, ke ē wa a ngūlu wā gbī.

20 Ke jia lo ti ti hīni ndōlo yēkpēi ma, na bōndētsia ti njiēi mēnini ke ti jōa, ke ti wa ngūlu wā; ti lēnga hū nū yēla gboyóngo mahū pū, ti lēnga hū nū sāwa gboyóngo, ti lēnga nū lōlu gboyóngo.

21 Ke i ndēnga ti ma, ye: nūmu ā wa a lambō lo pu va molē bu, o kpukō bu ē pu lambō wūlui ya?

22 Gbāmaile hāni gbī na a lōwu, tē hūgo, hāni gbī be iye ndōwu hū, ke a wa lo igbīa.

23 Nūmui ngōli a ye ngi ma mēni va gbē i mēni.

24 Ke i ndénga ti ma, ye: a pḗ pānda na wa mēni, hūma gīli wa hūmala ta hūma lo gboma wu wē: ke wua wa mēni a wē lo gboma wuḗ.

25 Gbāmaile nūmui na a ye ngi yēya, ta lo ta fē ngi yē, ke nūmui na ī ngi yēya, ta lo ta mbumbu ngi yēya, hāni na be a ye ngi yēya.

26 Ke i ndénga, ye: ñi Ngéwo genyéi hū na pēngo bēkē hindō a tū-hāni hī ndōi ma.

27 Ke i yā, a hīje a kpindi ke fōlō, ke ikālēi i vale, ke i lōla, ī hūgo.

28 Gbāmaile ndōi a wa lo a tū-hāni ta vuli va, halēi i ndōi, na wōma idingbōi, na wōma nyō hīti idingbōi hū.

29 Ke kina ngūlu wēi i hītia lo ke i pua nōngbēi hū kē-yakpē, gbāmaile tū-hāni-dēwē-gbē i hītia.

30 Ke i ndénga, gbē hāni lo ma Ngéwo genyéi hūma ma, gbē jālē lo ma hūma ma?

31 Pēngo lē bēkē pū-gīpō gālēi yēla na kina ti hīnga lo ndōi ma ta ikūlō i lē tū-hāni gālésia gbī lā na tiye ndōē ma.

32 Kīna ti hīnga lo, ke i lōla i dēwē tifāngū gbī ma, ke i wa a mbēkē wāwa, ta lo ngēlēya nōntsia, ta ye ngi nēnēi bu.

33 Ke sālē gbōtō bōndēi jī ñi kōi lo i njiēi lēi lo ti ma, kina tiye gūni a mēnila.

34 *E* yīa ti yē ina sālē hū ī lē. Kīna tia lēkē ye lē, i hāni gbi ge a ngi wōma-bēlēsia.

35 *F*ōlō yākpēi na ma, kīna kpoko wēni, ye ti ma: a mu dēwē kāka wēkēi ma.

36 Kīna ti pēni fāhēi i li, ti ngi wūmbu, kīna be iye na ndéndēi hū, ke ndéndé mūmu wēkā lo ti ye na ngi gbēānga.

37 *K*e fefē wa i hījea, nja gatētsia ta wa ndéndēi hū, ta lo iye vēndani.

38 *K*e iye ndéndé wōtōma lo i lāni nji-hū ngūmbu gūlē ma. *K*e ti ngi wūa, ti ndē ngi ma: kā-mo ē gbāi bi ma, ina mu hā lo?

39 *K*e i hījia, i fefēi lāhī, i ndē gbōyē ma ye: lōndō, bā jolē. *K*e fefēi i gbēa a wala, ke ndōndō wā lo i ye na.

40 *K*e i ndēa ti ma: gbēlē ni wa lūa; i ye na, tōnya ī wu hū?

41 *K*e ti lūa gboñ, ke ti ndēa ti nyōnyō ma, gbē nūmu bōnda lo a ji, fefēi vuli be, ke gbōyēi ta ngi wo mēni.

NGŪ ILOLUGÉI V.

*K*e ti ya gbōya yāka wēkēi ma Gadarentsia ti lōēi hū

2 Kīna iye gbiāni ndéndēi hū, ke hindō yēla gbīa kambēi hū ngāfa nyāmu i ngi hū i ngi mālē kē-yakpē.

3 Na iye ngi yīmēi jōni kambētsia lūa-hū, ke nūmu gbī na a ngi yīli, Sāō, i wē be a jōwoa.

4 Gbāmaile tiye ngi yīli lo kūgbima a ko-jowotsia ke jowotsia, ko-jowotsia la i tēwē, ke jowotsia i tētēwē, ta bā nūmu gbī ē gū a ngi gōla.

5 Ke kūgbima kpindi ke fōlō iye ngīyēsia mahū lo kambētsia hū, a wō a ngi vuli nona a kotuṣia.

6 Ke kīna i Jisu doni kūhāma, ke i wīmia i li i hē ngi ma.

7 Ke i wōnga a ngō wa, ye: gbo lo nga pē abiē, Jisu, bia Ngéwo betēngoi lōi abiē? Ngi jonduā a biē Ngéwo ma, tā lo be nya yāmone.

8 Gbāmaile i ye ngi ma, gbīa hindōi hū, bia ngāfa nyāmui.

9 Ke i ngi molia, ye: bi bijéi? Ke i dūma, ye, nya bijéi lo a Legioni, gbāmaile mu gbōtōngo lē.

10 Ke i ngi mānénéa gboñ, ye: ā ngi gbe ndōē-hū.

11 Ke ndondē vāhā wāi tiye ngīyē mahū lo ta mēli.

12 Ke ngāfa nyāmuṣia gbi, ti ngi mānénéa, tē: mu dēwē ndondēsia yē, ta lo ma li ti-hū.

13 Ke Jisu i dūma kē-yakpē, ke ngāfa nyāmuṣia ti yā ti wa ndōndēsia hū, ke ndondē vahēi wīmia ti li hinda wu hitēngo gbōyē hū tiye hondo nū yēla gboyóngo, ke ti lōa gbōyē-hū.

14 Ke nāsia tiye ndōndēsia la-go ti wēla, ke ti yā, ti ndē ta-wāi-hū, ke ndōē-hū; ke ti gbīa ti li hīndēi do va iye wēni.

15 Ke ti wa Jisu yē, ke ti ngi doa, na ngāfa

nyāmui iye ngi-hū, ke legioni ngi-hū, i hēini ngi ma yāltngo ngi nēmahū dēwēngo, ke ti lūa.

16 Ke nāsia tiye toni ti ndē ti ma hīndēi iye wēni a nūmui na ngāfa nyāmui iye ngi-hū, ke ndālōngo ndōndētsia ma.

17 Ke ti tatōa a ngi mānéné la, i gbīa gbōya yākēi na ma.

18 Kīna iye lini ndéndēi hū nūmui na ngāfa-nyāmui iye ngi-hū, i ngi mānéné, ye: ta ta ti ye lē.

19 Ke Jisu iye lūmāni, ke i ndēa ngi ma, li, wuyē bi mbānga yē, bi hīnda wāi hūge atiē na Ndē-moi i pēni bi va, ke bi māmanui i toni.

20 Ke i yā, i tatō a ndēla Dikapoli hīnda wāi Jisu i pēni ngi va. Ke nūnga gbi ti-hū wua.

21 Kīna Jisu iye lini kāka wēkēi ma a ndéndēi nūnga gbōtōa ti yāndo ngi ma, ke iye gbōyē gbēānga lo.

22 Ke kpē lē, mahū-mo yēla a hīje ka-wē-bu, ngi bījēi lo a Jairu, kīna i ngi doni, ke i gūla ngi go-bu:

23 Ke i ngi mānénéa gboñ, ye: nya kē, nya lō wūlōi lo lāni yēke i hā: (i hā yīyē dēma) wa, bi bi lōkōtsia la ngi ma, ta lo a bāwō (ko a bawo) ke i vua.

24 Ke ta Jisu ti yā, ke nūnga gbōtōa ti tō ngi ma, ke ti ngi gbōnda.

25 Ke nyāpō yēla na nāmēi iye gbīa ngi-hū fō pu mahū fēlē.

26 Ke i mone gbōtō hū lō a hālē-bēla yēya, i hāni gbi mājia na iye ngi yēya, ke ɾ bāwōni, a nyāmu lēkē.

27 Kīna i Jisu hinda mēnini ke i wā fāhēi līa ngi wōma, i jā a ngi golēi;

28 Ke i ndēa, ye, ina nga jā lo lēkē be a ngi golēi nga bāō lo.

29 Ke-yakpē ngi nāmēi na iye gbīa ngi-hū, ke i bēnga kē-yakpē, ke i kōnga ngi lū hū ke hīgbe na i bāwōa.

30 Ke Jisu ke i kōnga ngi vuli-hū kē-yakpē ke kpāya gbīa ngi-hū, i wōtē fāhēi-hū, i ndē, ye: yē lo jāni a nya golēi?

31 Ke ngi wōma-bēlēsia ti ndēa ngi ma, te: bi toma fāhēi a bi gbōnda be, ba ndē: yē lo jāni angē?

32 Ke i ngi ma gbēgbēnga nūmui lo va hīndēi ji wēni.

33 Ke nyāpōi lūwa a kpēli, gbāmaile i hīndēi go lo i wēni ngi-hū, i wā i gūla ngi lā-bu, ke i tōnya yiēi gbi lēa ngi ma.

34 Ke i ndēa ngi ma: nya nyāha-lōi, bi donyēi i pēa bi bāwō, li ndr lēli-hū, ke bi bāwō bi hīgbe-hū.

35 Kīna iye yīama ke nūmu i gbīa mahū-moi ye pē-bu kā-wēsia va, ye, bi nyāha-lōi i hā; gbē le ba kā-moi vāwoli gboma?

36 Kīna ni Jisu i njiēi mēnini na i lēni, i ndē mahū-moi ma kā-wē va: bā lūa, hōu lēkē a tōnya.

37 Ke i pēni nūmu gbī i tō ngi wōma, ngīyē Pita ke Jakobi, ke Johani Jakobi ngi ndēi.

38 Ke i wā pē-bu mahū-moi kā-wē va, ke i fāhēi doa, ke nāsia ta wō gboñ.

39 Ke kina i wāni pē-bu i ndē ti ma: gbe le wa solēi jī wē, ke ngo? nyāpō ī hāni, ta lo yīma.

40 Ke ti ngi yēlea. Ke kina i ti gbi gbīāni ngitīya, i nyāpōi ngi ke wūmbu ke ngi njē, ke nāsia ta tiēni ye lē, ke ti wā hīndēi na nyāpōi iye lai na.

41 Ke i nyāpōi hōunga ngi lōkōi ma, i ye ngi ma: talita kumi, ta lo a nyāpōi nge bi ma, hījē.

42 Ke nyāpōi i hījia kē-yakpē i jia, ngi vōi iye pū mahū fēlē. Ke ti-hū i yē wui lo a hū-wu wa bānga.

43 Ke i ndēa ti ma kē-yakpē, ye: nūmu gbī ā hūgo. Ke i ndēa ti ma, ye: ti ngi go a hāni mē va.

NGŪ IWAITAGĒI VI.

Ke i gbīa miāndo i wā ngi ndā lōlōi-hū, ke ngi wōma-belēsia ti tōa ngi ma.

2 Kina tēnē vōlōi iye wāni i tatō a kā-wēla kōmēi wē-bu. Kina nūnga gbōtō ti ngi wō mēnini ti-hū iye wui lo, tē: Mī lo tā-moi jī hāni jīsia jōni na? Ke gbē nēmahū lēwē lo a jī i vēnga ngi yē kabānde yengēi jī nyokoa ti wēma ngi yēya?

3 Ngūlu-hāwa-moi yā (a) jī, Miriami ngi lōi, Jakobi ke Josi ke Juda, ke Simoni ti ndē-hīndōi? Ngī ndē-

nyāha-lēnga tī bēndo mā tiēni? Tāmia ti lī iye lēwēi lo ñgi ma.

4 Ke Jisu tā i ndēa ti ma: mbēle ē ba profiti ma, ngtyē ke ñgi ndā lōi hū, ke ñgi ma bōndētsia līa, ke ñgi ndā wē-bu.

5 Ke iye gūni kabānde yēnge yēla be wēla na, ngīye-ke i ñgi lōkōi lā ni higbē-bēlā wūlua ma, i ti bāwō.

6 Ke ñgi-hū iye wui lo ji va tī ñgi hōuni a tōnya. Ke iye jiasia fūlētsia hū a kā-wēi lo.

7 Ke ipu mākū fēlē-bēlētsia dōlia, ke i tatōa a ti lōla a fēfēle, i kpāya vē tiē ngāfa nyāmuṣia ma hū.

8 Indē ti ma, ye: ta hani gbi ye ti jiēi va, ñoṅbā bē, kpohū bē, nāvō bē ti vōwolōi hū, ngīyē ma tikpōi lēkē.

9 Ke a wu gokēsia wa, wā ndōma fēlē wu.

10 Ke i ndēa ti ma, ye hīndēi gbi wu wā lo na pē-bu a ye lē na, ngtyē ke wa hījē na.

11 Ke nūngēi nāsia kpēre tē wu jo o tē wu wo mēni, wu ya lo gbiāma hīndēi na, a pōlōi wu gbugbule wu go-bu, sēli va ti ma. Ngi ndē wu ma a tōnya aye lo kua fisa Sodomī va ke Gomoro sēli vōlōi ma, i lēwē tēi na ma.

12 Ke ti gbīa ti li ti ndē, tē, nūnga ti wōtē (ti gbē hīnda nyāmu ma).

13 Ke ti ngāfa nyāmu gbōtōa gbīa, ti higbē-bēlā gbōtōa māli a ngūlo, ti ti, bāwa.

14 Ke māhēi Herodi i ngi hinda mēnia, gbāmaile ngi bijēi iye vāyai lo hū gbi, ke i ndēa, ye: Johani, baptisi-moi i hījēnga ndōwu, fāmīa māluama yēngēsia ti hūngēma ngi yēya.

15 Ti tēnga lē Eliasi mīa, ti tēnga, ta profiti lē, o kīna profitisia yēlagē na.

16 Ke kīna Herodi mēnini, i ndē, ye: Johani lē, na ngi ngū tēwēni, i hījea ndōwu.

17 Herodi ngi vuli iye nūnga lōi lo ti Johani hōu ti ngi yēli gbindi wē-bu, Herodiasī ngi ndēi Filipi nyāhēi va, gbāmaile iye ngi joi lo.

18 Gbāmaile Johani iye ndēi lo Herodi ma, ye: mā ī hōuni bi va bi bi ndēi nyāhēi jo.

19 Jīva Herodiasī ngi lī iye dēwē lo ngi ma, iye lōi lo i ngi wā, ke iye gūni.

20 Gbāmaile Herodi iye lūa lo Johani ma, i ko-ngo ye tōnya-mo, ke māluā-mo aṅgiē, i ngi māhū gbē. Ke kīna i ngi wō mēnini, iye hinda gbōtō wēi lo, i ngi wō mēni a kō-hū-né.

21 Kīna vōlō hūlāngo yēla iye wāni, Herodi i mēhē wā gbate ngi lē-vōlōi ma Samēsia wē, ke kogugbēisia, ke nūnga wātsia wē Galili hū.

22 Kīna Herodiasī ngi nyāha-lōi i wāni, ke i gbuānga ti lūwō i nei Herodi wē, ke nā ta tiēni tiye hēni, ke māhēi i ndēnga nyāpōi ma: nya moli hāni gbi bi lōi la nga fē lo biē.

23 I jōndu ngi yē, ye: hāni gbi ba nya moli va, nga fē lo biē, ké-be nya genyēi ikēkele.

24 Ke nyāpōi i gb̄ia i li i ndē ngi njē ma, gbo lo nga moli va? Ta ye: Johani, baptisi-moi ngi wui.

25 Ke i wā hū kē-yakpē a pimē māhēi yē, i ngi moli, ye: ngi lōni bi Johani baptisi-moi ngi wui vē mbē sāngi kālo hū.

26 Ke māhēi ngi lī iye nyāni lo gboñ, ke ngi kpōlōi va, ke nāsia ta tiēni tiye hēni iye lōni i ngi magāli.

27 Ke māhēi nū-wu-dēwē-moi dēwēa kē-yakpē, ye: ti wa a ngi wui, ke i ya, i ngi wui dēwēnga gb̄indi wē-bu.

28 Ke i wā a ngi wui kālōi hū, i fē nyāpōi wē, nyāpōi ta i fē ngi njē-wē.

29 Kīna ngi wōma-belēsia ti mēnini, ti wā ti ngi wōmēi būmbu ti ndā kamba hū.

30 Ke Apostolisia ti yāndo Jisu yē, ti ndē ngi ma, hāni na kpērē tiye pēni, ke nā tiye kāni.

31 Ke i ndēa ti ma, ye: a wa wu vuli lēkē hinda yēla ngōlēi hū, wu lēvu kūlo: gbāmaile nūnga gbōtō ti ye lo a wa, ta la yāma, fāmia tiye kpē wūlo jōni mēhe mē va.

32 Ti ndéndé wūmbu ti li ti gb̄ia hū, ti li ngōlē hū ndōwu hū.

33 Ke nūnga ti ti loa ti lima, ke ti gbōtōma ti ngi go, ke ti gb̄ia tēsia hū gbi, ti līa a pimē a go ma wē, ke ti wa a lēnga ngi yē.

34 Ke Jisu kīna i gbiāni i fāhā gbōtōa lo, ke i ti mūmamāu loa jī va ti wēngō lē kīna mbālānga na tī ti māhū-gbē-mo jōni, ke i tatōa a ti gūla a hāni gbōtō.

35 Kīna fōlōi iye nā gūlama ŋgi wōma-bēlésia ti wā ŋgi yē, te, hīndēi jī ŋgōla hū lo, ke fōlōi i yā nā gboŋ :

36 Pē, ti li, ta lo ta li tatésia kperē hū, ke fūlésia hū, ti kpohū yēya, ti vuli va, gbāmaile tiye hāni gbī jōni mē va.

37 Kē i ndēa ti ma, ye: a ti wō a mēhe ti mē. Kē ti ndēa ŋgi ma, tē, ma li lo mu kopo nāvō kēkele hondo fēlē jōngo kpohu yēya mū fē tiē ti mē?

38 Ta ye ti ma: kpohu gate ndōle wu yēya? a li wu to, ke kīna ti kōni, tē: lōlu, ke nye fēlēa.

39 Kē i ndēa ti ma, ye: ti gbi ti hēi kūma kpiti wūndutsia hū.

40 Kē ti hēia kūma a hondo gboyóngoa, ke a nū fēlē gboyóngoa mähū pū.

41 Kē kīna i kpohu gate lōlutsia wūmbuni, ke nye fēlésia, i ngēleya gbē i sē-gbīa, i kpohu gateisia yāle, i fē ŋgi wōma-bēlésia wē, ti hēi ti labu, i nye fēlésia golē ti gbi lūa-hū.

42 Ti gbi tiye mēi lo ti goi vē.

43 Kē ti tekpe pū mähū fēlē wūmbua fēndāngo a ipēlésia, ke nyēngetsia.

44 Kē nāsia tiye kpohū gatésia mēni tiyē hondo nū fēlē gboyóngo mähū hondo pū gboyóngo nūnga.

45 Kē i pē ŋgi wōma-bēlésia ti wīli ndéndéi hū li va kākā wēkēi ma ŋgi lūgo Bthsaida, kīna le iye pē fāhēi i yāma.

46 Kīna iye pēni ti yāmani, i li ŋgiye mähū hē va.

47 Ke kina kpoko iye wāni ndéndéi iye njē lāa lo, ke ta yākpē ngiyēi ma.

48 Ke i ti doa ta ti mone a njē wūlila, gbāmaile feféi iye nyāmui lo ti ma : māni-gbē a ngēle wo hū kpindi kinéi i wā ti yē, a jia njēi ya, ke a dēwē lo be ti ma.

49 Ke kina ti ngi loni a jia njēi ya, ta to ti ngāfa mīa, ke ti gbāwoa.

50 Gbāmaile ti gbi tiye ngi doa lo, ke ti lūa. Ke i yia ti yē kē-yākpē, ye ti ma : wu lī i lēli, nya lē, wā lūa.

51 Ke i hēa ti yē ndéndé hū, ke feféi lōndōa ; ke ti wu i wui lo gbon a bānga.

52 Ke tiye gilini a kabāndēi kpohū gatēsia ma, gbāmaile ti li tiye kpākpāwui lo.

53 Ke kina tiye njē lēwēni, ti wā Geneserati lōi hū, ti la ngiye ma gbēānga.

54 Ke kina tiye gbiāni ndéndéi hū, ke ti ngi goa kē-yākpē.

55 Ke ti yā a pīmē ndōlōi na hū gbi, ke ti tatōa a lila nāsia ti higbēngoi kpūkoi ma, hindēi tiyē mēnini, te, iye na.

56 Ke hindēi gbi lo i fōa na fūlésia hū, o tētisia hū o ndōi hū, ti higbēsia la ngitisia ya, ke ta ngi mānéné, ko a pē ti ja ngi gūla lēi, ke nāsia kpéré ti jai la, tiye baōi lo.

NGŪ IWOFĒLAGĒI VII.

Ke Farisīsia ti gōmēa ngi yē, ke kolo-nyégi-belā ti tēnga, nāsia tiye hījēni Jerusalemi.

2 *Kīna ti ngi wōma-belēsia ti tēnga loni ta mēhe mē a tōkō ma nowāngo, na mu ma mē a tōkōa ti mā wāngo ĩ lē, tē: kāye lo ti ma.*

3 *Gbāmaile Farisīsia ke Jewūsia gbi ina ti ti yēya wāni pepe tē mēhe mē, ta nūnga wōvēsia ti jāwēi hōu.*

4 *Kīna ta hījē fēlogōmēi ina ti ti yēya wōni, tā mēhe mē. Ke hāni gbōtō wēkā lo na nāsia ti soni hōu va ji nyīkoa bōlēsia wāla na, ke vēā ke wōlia ke mesea.*

5 *Tāmia Farisīsia, ke kolo-nyégi-bēlēsia ti ngi molini, gbēle bi wōma-bēlēsia tē jiā kīna nūnga wōvēsia ti la-yiēi bē na ta mēhe mē ti yēya wāngo ĩ lē?*

6 *I pōtē ye ti ma: a kpēkpē lē Isaiya iye profitisini a wuē bāya-bēlēsia, kīna nyégingo lē, nūngēi jiā ti bagoma nya ma ti lēi hū, ti lī gūhāngo nya ma.*

7 *Ke a gbāma lē ti hēma nya ma ti nūnga ti jāwēsia gema bē kāra hānia lē.*

8 *Gbāmaile wu Ngéwo ngi jāwēi lōma kakama wa nūnga ti jāwēi hōu, fēsia wālēi, ke bōlēsia, ke hāni gbōtō nyīko bōndēi jiā wa pē.*

9 *Ke i ndēa ti ma, ye: nyādēngo lē pānda wu gbēlema Ngēwo ngi jawēi ma, wē wu wū nda la-yiēi hōu.*

10 *Gbāmaile Musa ndē lo, ye: bi ke beḷe hōu ke bi njē, ke nūmui nā a ngi ke yēli o ngi njē, i hā a hēi.*

11 *Ke wūa wē: ina nūmu ndēa lo ngi ke ma, o ngi njē ma, ye: korban lē, na ta tōli a hē-hāni na nēni ngā gbōla bi ma, kāye gbī ngi ma.*

12 *Ke wē lūma wē i hīnda wē gbōma kūlo be ngi ke wē o ngi njē wē.*

13 *Wu Ngēwo ngi la-yiēi yēma kīna gbāma hāni na a wu ndā la-yiēi na wu ndēnga, ke hāni gbētō nyīko bōndēi jiā, wa pē.*

14 *Ke kīna iye nūnga gbi waē ngi yē, i ndē ti ma: a nya wō mēni, wu kpēlē, wu hūgo:*

15 *Hāni gbī na nūmu a li ngi-hū ē gū a ngi nyānila, ke hāni nāsia ta gbīa ngi-hū, tia mīa a tiē ta nū nyāni.*

16 *Nūmui na ngōlia jōni mēni va, i mēni.*

17 *Ke kīna i lini pēlēi-bu i nūngā lo ngi wōma-belēsia ti ngi moli ndālongo sālēi ma.*

18 *I ndē ti ma, ye: wua be ni wū nēmahū-lēwē jōni? Wū toma, wē hāni gbi a ye nūmu ma i li ngi gōhū ē gū a ngi nyānila.*

19 *Hīndēi ji va, ē li ngi lī-hū, ngīye ngi gōi-hū, ke a gbīa gāwamēi lo mēheīsia gbi ta gbīa na lo.*

20 *Kē* i ndēa ti ma, ye: na a gb̄ia nūmu hū, ta lo a ngi nyāni.

21 *Gbāmaile* nūnga ti l̄-hū lo kēli nyāmua ta gb̄ia, kē wojibelā, kē puē-gb̄ialā kē nū-wālā,

22 *Hūma-hinda*, mānima nyāmua, hinda-nyāmua, bāya-hinda, ngāwō, ngāmu nyāmu, njia nyāmu lēla Ngéwo ma, nyānga, mālama-hinda.

23 *Hinda* nyāmu jiā gbi ta h̄jē koi hū lo, ti nūmu nyāni.

24 *Kē* i h̄jēa h̄ndēi na, i li Taya kē Sidoni yāke-
tsia ma, i wā pē yēla bu, iye lōni nūmu gb̄i ī hūgo.
Kē ē gū a lōwula.

25 *Gbāmaile* nyāpō yēla na ngi nyā-lōi iye ngāfa nyāmu jōni, i ngi hinda mēni, i wā, i gūla ngi gōhū.

26 *Nyāpō* Griki-mo ye lē, Siria-mo bōndā-mo na h̄intsia, kē i ngi mānene, ye: i ngāfa nyāmui gb̄ia ngi nyāha-lōi hū.

27 *Kē* Jisu i ndēa ngi ma: pē ndōpōtsia ti go i ve pēn, gbāmaile mā ī hōuni ndōpōtsia ti mēhe yēla va fē va ngilānga wē.

28 *Kē* i pōtea, i ndē ngi ma: E, ndēmōi, kē ngilāngā mese bu ta ndōpōtsia ti mēhe gbūkpułwisia me lē.

29 *Kē* i ndēnga ngi ma: njēi ngi va li biē, ngāfa nyāmui i gb̄ia bi nyāha-lōi hū.

30 *Kē* kina nyāpōi wāni ngi wē-bu, i mālē Devuli i gb̄ia ngi nyā-lōi, ta i lāni kpukōi ma.

31 Ke gboma kina Jisu Taya hījēni gākēi ma, ke Sidoni, i wā nja wāi ma, iye Galili, i dēwē Dekapoli gākēi lā.

32 Ti wa ngi yē a nūmu yēla ngi wōli hū gbōndāngo, ke ngi la gbōlōngo, ke ti ngi mānēnea, tē: i ngi lōkōisia wē.

33 Ke i ngi wūmbua fāhēi hū, i li aṅgiē gāka ma, ke i ngi lōkōiyuēsia wu ngi wōlīsia hū, ke i ndāya wu, i nge i ja la a ngi nēi.

34 Ke kina iye ngēlēya gbē, i ndēvu gōto-gūla, ke i ndēnga ngi ma: Efata, na mā a lā-wō.

35 Ke ngi wōlīsia ti lāwōa kē-yākpē, ke ngi nē-yēyēi vūloa, ke i yia pānda.

36 Ke i ndēa ti ma, ye: tā ndē nūmu gbī ma: ke kina ndē la ti ma, nēni lēkē ta fāya hū.

37 Ti hū iye wu lo gboñ, tē: i hīndēi gbi wēa pānda, i pēnga, ngōli hū gbōnda-belā ti njia mēni, ke mūmu-belā ti yia.

NGŪ IWŌYAKPĒI VIII.

I fōlōi nāsia ma fāhēi gbōtōngo wa gboñ, ke tīye hāni gbī jōni mē va, Jisu i ngi wōma-belēsia wālē ngi yē, i ndē ti ma, ye:

2 Ngi fāhēi māmamau loa gbāmaile ma tiēni lē kū Sawēi ji hū, tī hāni gbī jōni mē va.

3 Ke ina ngi ti dēwēa lo ndōle ti ma ti wētsia bu ta gēlu lo pelēi hū, gbāmaile ti tēnga ti hījēni kūhama lo.

4 Ke ngi wōma-belésia ti pōtēa, tē: mi mīa nūmu a mēhe jō na nūngēi jiā wē ti go i vē be ngōlēi hū?

5 Ke i molia, ye: kpohū gatēi dōle wu yēya? Ke ti ndēa, tē, wōfēla.

6 Ke i ndēa nūnga ma, ye, ti hēi ndōi ma, ke kīna i kpohū gātē wōfēlēi wūmbuni, i sē-gbia, i tī yāngele, i fē ngi wōma-belésia wē, ye, ti hēi ti lābu, ke ti hēa ti lābu.

7 Ke tiye nyē mūmu wūloa jōi lo; ke kīna i sē-gbiāni, i ndē ti ma, ye, ti tia be hē ti lābu.

8 Tāmīa ti mēhe mēni ti go i vē, ke ti ikpukpulūisia wūmbua, nāsia tiye lōni tekpe wōfēla.

9 Ke nāsia tiye mēni tiye hondo nū fēlē gboyōngo, ke i pēa ti li.

10 Ke i wīlia ndéndé hū kē-yākpē ta ngi wōma-belésia, i wa Dalmanuta gākēi ma.

11 Ke Farisīsia ti wa ti tatō a ngi molila, ke i ngēlē-gōhū nāli gē atiē, ta ngi hūgo.

12 Ke i ndēvu gōto wa gūla a ngi yāfēi, ye: gbē lē mbōndēi jiā ta nāli gokoli? Nge ndē wu ma a tōnya, nāli gbī ē vē mbōndēi jiā wē.

13 Ke i hījēa ti gama, i wīli ndéndēi hū gboma, i li kāka wēkēi ma.

14 Ke (ngi wōma-belésia) tiye lāmani lo a kpohū yēla, ngīye kpohū gatē yākpē iye ti yēya ndéndēi hū.

15 Ke i ndēa ti ma, a gbēlēi a wu vuli māhū gbē Farisīsia ti hūve-hāni va, ke Herodi ngi hūve-hāni va.

16 Ke tia lo wu hītē ma ti nyongō ma, tē: jī va, mū kpohūa jōni, fāmia.

17 Ke kīna Jisu kōni, i ndē ti ma, ye, gbē va lo wu wu wē-hītēma wē, wū kpohū jōni? Wū lo ī lē, o wu kō ī lē, wu wū līsia ti kpakpaūngo lē lē?

18 Ngāmēi wu ma wē-hāni lo? ngōli wu ma, we njia mēni? wē-gīli?

19 Kpēi ma ngi kpohū yele lolutsia yāngalini nūnga hondo nū fēlē gboyōngō māhū hondo puīsia līa, tekpe dōle fēndāngo a ikpukpuīsia wuyē mbūmbuni? Tē, pu mahū fēlē.

20 Ke kpēi ma iwōfēlēi nūngā hondo nū fēlē gboyōngōīsia līa, tekpe dōle fēndāngo a ikpukpuīsia wu mbūmbuni? Tē: wōfēla.

21 Ke i ndēa ti ma, ye: iyē na nēni wē-hinda hūgo?

22 Ke i wā Bethsaida. Ke ti wā ngi ye a ngamabōlē-mo yēla, ke ti ngi mānēne tē, i jā angīē.

23 Ke i mbōlē-moi hōua ngi lōkōi ma, i gbīa a ngīē tē-hū; kīna i ndāyēi valini ngi yāma, i ngi lōkōīsia wu ngi ma, i ngi mōli, īna ta hāni loma?

24 Ke kīna i ngēlēya gbēni, ye: nya lo nūnga toma kīna ngūlua nā ta jia.

25 Na wōma i ngi lōkōīsia wu ngi yāma, i pē i ngēlēya gbē, ke i bāwa, i nūnga kpēlē tō pānda.

26 Kē i ngi dēwē, ngi yē pē-bu, ye: bā li tē-hū, tabao bā ndē nūmu gbī ma tē-hū.

27 Ke Jisu gbīa ta ngi wōma-bēlēsia ti li tēīsia

hū Sisaria Filipi. Ke pēlēi hū i ngi wōma-belēsia moli, ye ti ma: yē mīa nūngā ti ndēma tē āngé?

28 *Ke ti ndēa, tē: Johani baptisi-moi: ke ti tēnga tē: Eliu lē: ipēkeṣia tē: profitisia yēla.*

29 *Ke i ndēnga ti ma, ye: ke wua, we yē lo angē? ke Pita ndēa ngi ma, ye: Kristi lo abiē.*

30 *Ke i ndēa ti ma, ye: ta ngi yiā lēi nūmu gbī ma.*

31 *Ke i tatōa a ti gārāla, ye: nūmu-lōi a mone lo a hinda gbótō, nūnga wōvētsia, ke almamṣia, ke kolo-nyégi-belēsia ta gbēle lo ngi ma, ti ngi wā, ke fōlō sāwa wōma a hījē lo.*

32 *Iye njiēi na lēni nūnga yāma lo, ke Pita ngi wūmbua, i latō a ngi lāhila gboñ.*

33 *Ke kīna i wōtēwōtēni, i ngi wōma-belēsia gbē ta bē, i Pita lāhi, ye: hījē nya wōma, Satani. gbāmaile Ngéwo hānāsia ma gbē i bi ma, ngtye nūnga ti ndēi lēkē.*

34 *Kīna i nūnga dōlini ke ngi wōma-belēsia, i ndē ti ma, ye: Nūmui na lōni i tō nya wōma, i ngi vuli mabāli, i ngi Krosi wūmbu, i tō nya wōma.*

35 *Gbāmaile nūmui na a lō a ngi lēvui bāwōla a ndōlo-hū, ke nūmui na a ngi lēvui lō-hū nya va, ke njia-yēkpēi va, a mbāwō lo.*

36 *Gbāmaile gbē-hinda yēkpē lo se a wēlē a nūmu, kēbē i ndōlōi gbi joi lo, ina ngi yafēi lōa lo hū?*

37 Gbē lo nūmu a fē mālōvi va a ngi yāfēi?

38 Fālē nūmui na a wūfēma nya ma, ke nya la-
yiētsia pūē-gbia la, ke hinda nyāmu bōndēi jiā lā,
ta be lo nūmu-lōi a wūfēma ngi ma, kina a wāma
ta ngi Angēli yēkpetsia ngi ke belēi ngi ma.

NGŪ ĪTĀUGĒI IX.

Ke i ndē ti ma: a tōnya ngi ndē wu ma, ye, ti
tēnga lo na ti lōni be, tē ha go ngtyema ta Ngēwo
genyēi lo a wa a kpāya.

2 Fōlō wōita wōma Jisu i Pita, ke Jakobi, ke
Johani ye, a li a tiē ngtye gūha yēla mākū, tia
lēkē: ke i ngi mālōvia ti yāma.

3 Ke ngi golēi vōnga dan kolēngo fo, kina Sino
na, na nyūkoi nēin kūla gote-mo gbī ndōi hū, ā
gū kolēla.

4 Ke Eliasi ta Musa ti gbīa, tiyē ti yepē a Jisu.

5 Ke Pita ndēa Jisu ma, ye: kā-mo, nyāndēngo
lē mu va mu ye be: gbē mu kpua sūwa gbate, yēla
bi va, ke yēla Musa va, ke yēla Eliasi va.

6 Ke iye njiēi go a ndē, gbāmaile tiye lūwai lo
gboñ.

7 Ke ngēlē-gbīli lo iye na, iye ti mawēni: ke
ngi i hijēa ngēlē-gbīli hū, ye: ji lo nya līma lōi
lē: a ngi wō mēni.

8 Kina tiye gbiānga gbēkpēni kē-yākpē, ti nūmu
gbī lōni gbōma, ngtye Jisu yākpē ta tiēni.

9 Ke kina tiye yēni ngtyēi mähū, i ndē ti ma, ye, tā ndē nūmu gbi ma hāni nāsia ti ye ti loni, ngtye nūmu-lōi a hījē ha-belā lia.

10 Ti njiēi na lamāgbate ti nēmahū ta ti nyongo mowo li a gbo lo hījē la ha-belā lia, a ye na.

11 Ke ti molia, te: gbē le kolo-nyēgi-belēsia tē, Eliasi yēse pēn a wa?

12 Ke i pōtea i ndē ti ma, ye, a tōnya Eliasi yēse pēn a wa, i hānāsia gbi ti lagigbate: ke iye na nyēgingo nūmu-lōi va, tē, a mone lo a hāni gbōtō, ta dōlo angiē.

13 Ke nge wu ma, Eliasi i wēla bē a wēla, ti pēnga a ngi hīndēi gbi tiye lōi la, kina ngi hinda nyēgingo lo.

14 Ke kina i wāni ngi wōma-belēsia yē, i fāhā gbōtō lo ti gbēlānga, kolo-nyēgi-belēsia, ta ti molī.

15 Kina nūnga gbi ti ngi lōni kē-yākpē, ti hū iye wui lo gboñ, ke ti yā a pīmē ngi yē, ti va ngi ma.

16 Ke i kolo-nyēgi-belēsia molia, ye: gbolo wu ti molima la?

17 Ke nūmu yēla fāhēi tia ndēa ngi ma, ye: kā-mo, ngi wā a nya lōi bi yē, na ndā mumu yā-fēi jōni.

18 Ke hīndēi gbi lo a li na angiē a pē ngi ma, i gbēli a pē fūlēi a gbīa ngi la, a pē i ngi yongōli ya nyuma a ngi gānya: ngi ndēi lo bi wōma-belēsia ma, nge ti ngi gbīa ngi hū, ke ti gūni.

19 *Kē i pōtēa ngi yē, yē: o bōndēi jiā wua nēin nū hōu lo a tōnya, ī wu hū, ku dōle ma wuē ni ma yē tē? ku lōle nga mone a wuē? a wa ā ñgiē ngi yē.*

20 *Kē ti wā ā ñgiē ngi yē; kīna i ngi loni, kē ngāfēi ngi gbē lia kē-yākpē gbirrir, kē i gūla ndōi ma, a nikpanikpa, fū lēi a gbīa ngi la.*

21 *Kē i ngi kē molia, yē, mi gbē lo wō ji wāni ngi ma? kē i ndēa, yē, kpēi ngi lōlāngo.*

22 *Kē ku gbōtōma a ngi wīli ngūmbui ya, kē njēi hū, yē, i ngi wa; kē ina ba gū lo a hīnda gbi wēla, mānumū ma bi gbō mu ma.*

23 *Jisu yē ngi ma, ina ba tōnya hōu lo, hāni gbi ē kpakpau nūmui na wē a tōnya hōu.*

24 *Kē ndōpō ngi kē gbāwōa kē-yākpē, i ndē ā ngāya ngi yāma, Ndē-moi, ngi hōua a tōnya: gbō nyāma ji va tōnya hōu la ī nya hū.*

25 *Kīna Jisu i toni nūnga ti wāma ta wime a lēnga, i gbānda ngāfa nyāmui ma, yē ngi ma, bia ndāmumu, kē ngōli hū gbōnda yāfēi, ngi ndē bi ma: gbīa ngi hū, ba la li ngi hū gbōma.*

26 *Kē kīna ngāfēi gbāōni, i kpogboni lōli wē angiē gbon, i gbīa ngi hū: kē tā-moi wēa kīna hāmo na, ta lo ti gbōtōma ti ndēni, tē: i hā.*

27 *Kē Jisu ngi hōua ngi lōkō ma, i ngi wūmbu, kē i hījēa.*

28 *Kē kīna iye wāni pēlēi bu ngi wōma-belēsia ti ngi moli ndōwu hū, tē: gbē mū yē gūni a ngi gbīa la ngi hū?*

29 Ke i ndēa ti ma, ye: ji nyikōi hāni gbi ē kpia ngīye ma hē, ke sū-hōula.

30 Ke ti hījēa mīa ti lēwē Galili, iye lōni nūmu gbi ī hūgo.

31 Gbāmaile iye ngi wōma-beleisia gai lo, i ndē ti ma, ye: nūmu-lōi i gūla nūnga yēya, ta ngi wā lo, ke kīna ti kpoyóa lo a ngi wāla, a hījē lo fōlō isāwagēi ma.

32 Ke tiye njiēi na hūgoni, tiye lūwai lo a ngi molila.

33 Ke i wa Kaferni. Kīna iye pelēi bu, i ti moli, ye: gbē yia lo wuyē ndē pelēi-bu wu lūahū?

34 Ke tiye yiāni, gbāmaile tiye yiai lo pelēi-hū, ti nyonyo lūahū, tē, yē lo imbāwai lē.

35 Kīna i hēini, i pū mākū fēlē-bela lōli, i ndē ti ma, ye: nūmui na i lōni i wē a ihālagēi a wē lo a ikēlēmagēi, ke ti gbi boilōpōi.

36 Ke i ndōpō wūlo yēla yēa, i pū ti līa, kīna i ngi wūmbuni ngi nōkō hū.

37 Nūmui na a ndōpō mūmu nyikōi jiā yēla gūlu (o hinda hōu) nya bījēi va, i nya lo gūluni, ke i la lo gūluni na nya lōni.

38 Ke Johani tatōa a ndēla ngi ma, ye: kā-mo, muyē nūmu yēla doi lo, a devulisia a bi bījēi gbīa, ke ī tōma mu wōma, mu ngi mābāli lo, jīva ā tōma mu wōma.

39 Ke Jisu ye: wā ngi mābāli, gbāmaile nūmu

gbi na a kabānde gb̄ia a nya bijēi, i gū a nj̄ia nyāmu wūlo b̄e l̄e nya va.

40 Gbāmaile nūmui na i mu ma i mu va lo.

41 Gbāmaile nūmui na a nja bōla yēla v̄e wuē, ye, wu kpōle nya bijēi va, ji va ye Kristi wō lo a wuē, a tōnya ngi ndē wu ma, ē ngi mawāi lōhū.

42 Nūmui na a p̄e ndōpō mūmui jiā ti nya hōuni a tōnya yēla, i h̄inda nyāmu wē, nyāndēngo l̄e ngiē, ti ngi wīli nj̄ei hū a hāni vūka-gotu helēngo ngi bōlo ma.

43 Ma bi lōkōi p̄ea lo bi h̄inda nyāmu wē, t̄ewēnga kpe, nyāndēngo l̄e biē, bi li ndēvu hū bi ma l̄ētēngo, k̄ina bā li jahanama, a lōkō f̄elē ngōmbui na hū ē lūfē kunafo.

44 H̄indēi na ti gb̄olui, ē hā na, ngōmbui b̄e na ē lūfē.

45 Ina bi goi p̄ea lo bi h̄inda nyāmu wē, t̄ewēnga kp̄e, nyāndēngo l̄e biē, bi li ndēvu hū bi mal̄ētēngo, k̄ina ba kō f̄elē jō, ti bi wīli jahanama ngōmbui na hū ē lūfē kunafo.

46 H̄indēi na ti gb̄olui ē hā na, ngōmbui b̄e na ē lūfē.

47 Ina bi yāmēi p̄ea lo bi h̄inda nyāmu wē, kp̄ia bi ma: nyāndēngo l̄e biē bi li Nḡewo genyēi hū a ngāma yēla, k̄ina ba yāma f̄elē jō, ti bi wīli jahanama ngōmbui hū.

48 H̄indēi na ti gb̄olui ē hā na, ngōmbui b̄e na ē lūfē.

49 Gbāmaile ti gbi ta ngōmbui jō lo siango, tì ma kīna kpōlona, hē-hāni gbī a kpōlo jolo siango ngi ma.

50 Kpōlo gbēkpēngo lē; ke ina kpōlōi ngi nēnī lōalōhū, a gbo lo wa nein la? A kpōlo jō wu vuluīsia hū, ke wu ndīleili jō wu nyonyo lūa-hū.

NGŪ ĪPUIGĒI X.

Ke kīna i hījēni mīa, i wā Judia gākeīsia ma Jordani gāka wēkēi ma, ke nūnga ti gōmēa ngi yē gboma: ke kīna ngi wē-hīndēi iye na, i ti gara gboma.

2 Ke Farīstīsia ti wā ngi yē, ti ngi mōli, tē, ina nyāndēngo lē hīndō va i gbēlē ngi nyāhēi ma, ti ngi hūgomā.

3 Ke i pōtēa, ye ti ma: gbo lo Musa iye ndēni wu ma?

4 Ke ti ndēa, tē: Musa iye lūmani lo, ye: Nūmui i kpēlēma-golo-nyēgi i gbēlē ngi ma.

5 Ke Jisu i ndēa, ye ti ma: wu lī gbākpauīsia va lo, i sāwēi jī nyēgini wuē,

6 Ke hāni gbatela tōtōmēi Ngēwo iye hīndō lo wo gbatēni ke ngāhā.

7 Jī va lo hīndō a ngi ke lō, ke ngi njē i vefē ngi nyāhēi ma.

8 Ti vēnja ta wē lo a ndūvui yēla: fālē nā nūmu fēlē yā atiē gboma, njīye ke nūmu yēla.

9 *Fālē hāni gbi Ngēwo mākpōa lo nūmu gbī ā ndua-hū gōlē.*

10 *Kē ngi wōma-belēisia ti ngi molia gboma pēlēi bu a njia yākpēi.*

11 *Kē i ndēa ti ma, ye: nūmui na a gbēlē ngi nyāhēi ina (ma) i ipēka jō i puē-gbīa lā ta:*

12 *Ina ngāha bē i gbēlēa lo ngi hīna ma, i ipēka jō, i puē-gbīa.*

13 *Ti wa ngi ye a ndōpō mūmua, kō i jā atiē, kē ngi wōma-belēisia ti yīa nāsia ma, ti wāni a tiē;*

14 *Kē kīna Jisu toni ngi lī iye dē lo gboñ, ye ti ma: a pē ndēnga mūmuīsia ti wa nya yē, wā ti mābāle; gbāmaile nāsia nyīkōi va lo Ngēwo ngi genyēi na.*

15 *A tōnya nge wu ma, nūmui na ē Ngēwo genyēi gūlu kīna ndōpō wūlo ma, ē wā na.*

16 *Kē i ti wūmbua ngi gāhū, i ngi lōkōīsia la ti ma, i sā-gbīa ti ma.*

17 *Kē kīna iye līni pēlēi-bu, tā-mo yēla i wa a pīme, i wōmbi gbākpā ti lūwo, i ngi molī; ye, ka-mo yēkpēi, gbolo nya pē, kō ngi kunafō lēvu jō?*

18 *Kē Jisu ndēa ngi ma: gbē lē ba nya dōli a kpēkpē-mo? kpēkpē-mo gbī na ngīye ma yēla, Ngēwo.*

19 *Bi sāwētsia gō lo: tē: bā puē-gbīa, bā pā-wē, ba hūma wē, bā nde-jēli hōu, bā ba hūyānde wē, bi kē belē hōu, kē bi njē.*

20 *Kē i pōtēa, ye ngi ma, ka-mo, hīndēi jīa kpēre lo ngi hōua, kīna wōgba nya yiōnyo.*

21 Kina Jisu ngi gbēni t̄n̄, i lo angiē, ye ngi ma: bi hāni yēla lōa: bi biē hāni gbi mājia bi yēya, bi fē fēli-belū wē, ba nāvō jō lo ngēle-gō-hū: wa, bi krosi wumbu, bi tō nya wōma.

22 Kē ngi lī iye nyāni lo njiēi na va, kē i yā ngiē ngi lī lēngo, gbāmaile so-hāni gbōtō lo iye ngi yēya.

23 Kina Jisu ngi ma gbēkpēni, ye: ngi wōma-beleṛsia ma, a kpakpāu ma kpa nāsia va ti nāvō joni, ti li Ngēwo genyēi hū!

24 Kē ngi wōma-beleṛsia ti hū iye wui lo ngi yiēi nāsia va. Kē Jisu ndēa gboma ti ma, ye: ndēnga (o nya lēnga) a gbakpāu ma kpa nāsia va ti li wēngo nāvō ma, ti li Ngēwo genyēi hū.

25 E kpakpāu kāmeli wē dēwē va m̄ji wō hui kina a ye na kpatē-mo wē, li va Ngēwo genyēi.

26 Ngū hū wui iye ti hōuni nȳko gbī na, tē: yē lo na hō a bāōma?

27 Kina Jisu ti gbēni t̄n̄, ye: nūnga yē kūma hāni yā ji, ngiye-ma Ngēwo, gbāmaile hāni gbi ē gbākpaú Ngēwo yē.

28 Kē Pita i tatōa a ndēla ngi ma, ye: gbēle, mu hāni gbi lōa, mu tōa bi wōma.

29 Kē Jisu i pōtēa, ye: a tōnga nge wu ma: Nūmu gbī na i ngi wē lōa, o ngi ndē-hindōa, o ngi ndē-nyāhā-lōa, o ngi kē, o ngi njē, o ngi nyāha, o ngi lēnga, o ngi lōtsia nya va, kē njia-yēkpēi va,

30 Ke a pēsia jō lo hondo yēla gboyóngo, ke ndēhindōa, ke ndē-nyāhā-lōa, ke njēa, ke ndēnga, ke ndōisia ta monēa na a be gbēmēi, ke ikpēi wēka na ma a wama kunafō lēvu.

31 Ke ti gbōtō ma na tia yēsētē, ti ta wōtē a ikēlēmāgēsia, ikēlēmāgēsia ti wōtē ihālagēsia.

32 Ke tiye pēle-hū lo, ta li Jerusalemi: ke Jisu yā ti lūgo: ke ti hū wua, ke kina tiye tō ngi wōma ti lūa; ke i ti pu mahū fēlésia wūmbua, ke i tatōa a ndēla ti ma hindēisia ta ngi wēma.

33 Ye: gbēle mu lima Jerusalemi; nūmu-lōi ta vē lo almami watsia wē, ke kōlo-nyégi-belēisia, ta ngi lē lo, ngi wā va, ke ti ngi vē kafrīsia wē.

34 Ke ta ngi yele lo, ta ngi lēwē lo, ta ndāya wu lo ngi ma, ti ngi wā, ke fōlōi isāwagēi ma, a hījē lo gboma.

35 Ke Jakobi ke Johani, Zebedi ngi hindō lōtsia ti wā ngi yē, tē: kā-mo, mu lōni bi hīndā wē muē, na gbi, mu bi molia lo.

36 Ke i ndēa ti ma, ye: gbolo wu lōni ngi pē wuē?

37 Ke ti ndēa ngi ma, tē: pēmu hēi yēla bi yēya lōkōi ma, ipēkēi bi gowo lōkōi ma kpatēi-hū.

38 Ke Jisu i ndēa ti ma, ye: wū hāni gō wa fēli: wa hāni gbolē lo bōlē hū na nya gbolē? ti wu baptisi wē a baptisima na ta nya baptisi wē lo?

39 Ke ti ndēnga ti ma, tē, ma gū lo. Ke Jisu i ndēnga ti ma, ye: a tōnya wa hāni gbolē lo bōli hū

na nga gbole, ke baptisima na (ta) nya baptisingo la ta wu baptisi wē lo:

40 Ke hēila va nya lōkōi ma ke nya gowo lōkōi ma, nya wo yana fēla va wu wē, ngtyema nāsia ti gbatēni ti yē.

41 Ke kina ipugēisia ti mēnini, ke ti tatōa a lī dēwēla gboñ a Jakobi, ke Johani.

42 Ke Jisu ti dōlia i ndē ti ma, ye: wu ko lo, wē nāsia ti pēni ti kpāya jo kafrisia māhēi (ke mbā waisia) ke nāsia ti wolóngo ta kpāya hinda lo wō ti mahū.

43 Ke ni ī lē a wē wu lūa-hū: ke nūmui na a wē a imbāwāi wu lia, a wēa wu boilōpō lo.

44 Ke nūmui na a wēa imbāwāi a wē lo, a wu gbi boilōpō:

45 Ke nūmu-lōi ī wāni be ta vali ti gbē-gbia ngi wē, ke ta igbēi-gbā, ke i ngi lēvui vē a ngūmau hāni ti gbōtōma va.

46 Ke ti wa Jeriko: ke kina iye gbiani Jeriko ta ngi wōma-beleisia, ke nūnga gbōtōa Bartimēu bīmūngōi Timēi ngi lōi, i hēini pelēi yāka ma, a feli wēi.

47 Ke kina iye mēnini ke Jisu Nazareti-mo mīa, i tatōa a gbāwōla ngēleya, ye: Jisu, bia Davidi ngi lōi abiē, nya māmamāu lo.

48 Ke ti gbōtōma ti ngi lāhinga, tē, i lōndō; ke kina ta ndē ngi ma, a gbāwō lēkē ngēleya, bia Davisi ngi lōi nya māmamāu lo.

49 Ke Jisu dōa kpē, ke i ndēnga, ye: ti ngi dōli

ke ti tā-moi dōlia na ngi būmūngo, ye ngi ma (ndī lēli yēkpē jo) bi lī i lēli, hījē, ta lo bi dōlima.

50 Ke ta, i ngi gūlēi bilia yāká ma, ke i hījia i wā Jisu yē.

51 Ke Jisu i pōtea i ndē ngi ma, ye: gbo lo bi lōni ngi pē abiē? Tā-mo būmūngōi ye ngi ma, Ndēmōi, ngi lōni ngi tūwo lo.

52 Ke Jisu i ndēa ngi ma, ye, li bi ye, bi ilōnyēi i pēnga bi bāwō. Ke i tūwo lōa kē-yākpē, i tō Jisu wōma pelēi hū.

NGŪ IPU MAHŪ YĒLAGĒI XI.

Ke kīna tiyē wāni Jerusalemi gbēānga, ke Betfage ke Bethani ngtyē Olivi gama, i ngi wōma-belā fēlētsia dō,

2 Ke i ndēnga ti ma, ye: a li wu wa fūlēi hū wu lūgo, ke kīna ni wu wa hū, wa so lō dō lo ngilingo, nūmu gbī i la hēi lē ma, a ngi vulo wu wa a ngiē.

3 Ke ina nūmu gbi i ndēa lo wu ma, ye: gbē lē wa ji wē? a ndē ngi ma, wē, Ndēmōi lōngo lē la; a tēwē lo kē-yākpē hindēi ji ma.

4 Ke ti hītia pēlēi hū ti li, ke ti so-lōi doa ngilingo pē-la-gōi ma ngitīya hindēi na pelē fēlē ya a gōme na, ke ti ngi vulōa.

5 Ke ti tēnga tiyē dōni na ti lēnga, tē ti ma, gbo lo wa pē? wu so-lōi vulōma lo?

6 Kē ti ndēnga ti ma, tē, ni Jisu iyē ndēni, kē ti gbēnga ti ma ti li:

7 Kē ti wa a sō-lōi Jisu yē, ti ti gūlētsia wuli ngi ma, kē ti ngi hēnga sō-lōi mahū.

8 Kē ti gbōtōma ti ti gūlētsia vōmbo pēlēi hū, kē ti lēnga ta ngūlū bēkētsia dēwē, ta ndā pēlēi hū.

9 Kē nāsia tiyē lini tūgo, kē nāsia tiyē tō ngi wōma, taye gūla, tē: Hosanna, betēngo lē na a wa Ndē-moi bijēihū.

10 Mu kē Davidi gēnyē hū i betē, na a wa Ndē-moi bijēihū, Hosanna tēngo wai ngēleya.

11 Kē Jisu i ya Jerusalemi, i wa hē-wē-bu, kē kīna i wōtēni i hāntsia ma gbi gbē, kē kīna kpokōi iyē wāni na, i gbīa i li Bethani ta ngi wōma-belā pū mahū fēlētsia.

12 Kē fōlō wēkēi ma kīna tiyē hijēni Bethani, kē ndolē ngi hōu:

13 Kīna i ndāha wūlui doni kūhama pó, ndaētsia ti ma, i wa, kō woi a hāni do ngūlui ya, kē kīna i wāni kama, ī hāni gbī doni, ngīyē ma ndaētsia, gbāmaile ndāka-wa gbēi iyē hīti le.

14 Kē Jisu i pōtēa, i ndē ma, yē: nūmu gbī ē bi wā mē ji wōma kunafó. Kē ngi wōma-belētsia tiyē mēni lo.

15 Kē ti wa Jerusalemi, kē Jisu yā hē-wē-bu, kē i tatōa a nāsia gbēla ta hāni mājia, kē nāsia ta ngēya hē-wē-bu, i nāvō māvōvi-belētsia ti mesētsia gūla, kē na ta bōmukūloisiasia-mājia ti hē-wūluisiasia.

16 Ke ē lūma nūmu gbi ī li a kalo gbi he-wēlē-bu.

17 Ke i ti gā, i ndē ti ma, ye: nyégingo ī lē, nya wē lo mbōndēsia gbi ta tōli a hē-wē? ke wu pēnga a hūma-bela ti hēma.

18 Ke kolo-nyégi-belēsia, ke almami waisia ti mēnia, ke ti hinda hūla ta yē ngi wā; gbāmaile tiye lūwa lo ngi ma, jiva nūnga gbi ti hū iye wuni a ngi gai.

19 Kina kpokō iye wāni i gbia ta-wāi hū.

20 Ke a ngēndēi kina tiye dēwēma, ti ndāha wūlui do mbēngo gbēgele i hīti so ihapētsia ma.

21 Ke Pita kina i gili la i ndē ngi ma, ye: Ndē-moi, gbēle, ndāha wūlui na bi ye ngēlini i bēnga!

22 Ke Jisu i pōtēa, ye ti ma: a Ngēwo hōu a tōnya.

23 Gbāmaile a tōnya nge wu ma, nūmui na a ndē ngīye ji ma, hījē be bi wīli gbōye hū, ke ngi lī i ngi goni, ke i hōu a tōnya hīndēi nāsia iye ndēni ye, a wē lo na gbi i ndēa lo a so lo.

24 Fālē nge wu ma hāni na gbi wu lōngo la, wa he a lo a hōu a tōnya wē, wa ti jo lo.

25 Ke kina wu yā dōni wa hē: a mānuma wē nāsia ma ta hinda nyāmu wē a wuē, ta lo wu ke na be i ngēlē-gō-hū, a mānu wu ma a wu hinda nyāmuīsia.

26 Ke ina wū mānuma wē lo wu kēi na be ngēlē-gō-hū, ē mānu wu ma a wu hinda nyāmuīsia.

27 *Kē ti wa Jerusalemi gboma: kē kīna iye jiāma he-wé-bu, almami waṣsia ti wā ngi yē, kē kolonyégibēlēṣia, kē nūnga wōvṣia.*

28 *Kē ti ndēa ngi ma, tē: gbē kpāya lo ba hindēi jṣia wēla? kē yē lo bi woni a kpāyēi ji hindēi jṣia wē va?*

29 *Kē Jisu i pōtēa i ndē ti ma, yē: nya bē nga wu moli lo a moli yēla, wu lūma mbē, ta lo nga ndē wu ma, gbē kpāya lo ngi hindēi jṣia wēma la.*

30 *Johani ngi baptisimi iye hījēni ngēle-gō-hū lo, o nūnga yē? a lūma mbē.*

31 *Kē ti wu hītia ti nyonyo ma, tē: ina mu ndēa lo, mē: i hījēni ngēlē-gō-hū lo, a ndē lo, yē, gbēle wuyē hōuni hōu a tōnya?*

32 *Kē ina mu ndēa lo, mē: i hījēni nūnga yē lo, ti lūango nūnga ma, gbāmaile nūnga gbi ti Johani goi lo, tē, profiti lē a tōnya.*

33 *Kē ti pōtēa, tē, Jisu ma, mē gū a pōtēla. Kē Jisu i pōtēa i ndē ti ma, yē: nya bē, ngē ndē wu ma, gbē kpāya lo nga hindēi jṣia wēla.*

NGŪ IPŪ MAHŪ IFĒLĒGĒI XII.

Kē i tatōa a yiala tiyē salē-hū. Tā-mo yēla mīa wo iye gbālani i kāta dōma, i hinda yēla bo ndo yēi va, i mānēma hinda dō, i fē ngēngē-belā wē, i li kēnyē gūha hū.

2 *Kē kīna ikpēi iye hītini, i bōilōpō dēwēa*

ngengē-belā yē, ta lo ngengē-belēsia ta tūhani vē ngiē kpai-hū.

3 Ke ti ngi hōua, ti ngi lēwē, ti pē i li a ngi yēya hāka.

4 Ke i boilōpō wēkā dēwēa ti yē, ke ti kotua wilia ngi ma, ti ngi nēmu ngi wui hū, ti pē i li a ngūfē.

5 Ke iye pēkū dēwēa gboma, ta lo ti pāni, ke ipēka gbōtōma, ta ti tēnga lēwē, ta ti tēnga wā.

6 Ke ndō yākpē lēkē iye ngi yēya ngi limage, i ta be dēwē ti yē, ye: ta bāgo lo nya lōi ma.

7 Ke ngengē-belēsia ti ndēa ti nyonyo lūa-hū, ji lo a lōma ngi ke hēmēi, a wa, mu ngi wā, ke ngi nāvōi a wē lo a mu wo.

8 Ke ti ngi hōua ti ngi wā, ti ngi gbīa kpaēi-hū.

9 Kpē lo nā kpaēi imā-moi a pē? a wa lo i ngi ngengē-belēsia wā, i kpaēi vē ipēkā wē.

10 Wu la kēi lē kolōi hū: kotui na pēlo-belā ti gbēlēima, ta lo i wēlea a kotui ingū mbāge jokui hū?

11 Ngēwo lo iye ji wēni, ke māluama hīnda lo mu yāma?

12 Ke tia hīnda hōula ma ngi hōu va, ke tiye lūwai lo nūnga ma; gbāmaile tiye koi lo, tē, i sāle lēni ti va lo, ke ti ngi lōa ti li ti wē.

13 Ke ti Farisīsia, ke Herodisia tēnga dēwē a ngi yē, ta lo ta ngi hūyīli ngi la-yiēi hū.

14 Ke kīna tiye wāni tē ngi ma: Kā-mo, mu kolo mē tōnya-mo lo abiē, nūmu gbē gbi bi ma,

gbāmaile bi bāgo nūmu gbi lo ma, ke Ngéwo wē-
hindēi lo ba kā tōnya hū.

15 Ma hōungo lē mæ nāvō vē Sisari wē, o mā vē?
mu fē o mā fē? ke tā kīna i bayai hūgōni ye ti
ma: gbē lē wa nya gōle? a wa mbe a nāvō gekēle,
ta lo nga to.

16 Kē ti wā la. Kē i ndēa ti ma, ye: yē nomoli,
ke kolo-nyégingo lo a ji? Kē ti ndēa ngi ma, tē,
Sasari.

17 Kē Jisu i ndēnga ti ma, ye, a hāni nāsia vē
Sisari wē, na Sisari wō lē, ke a hāni nāsia vē
Ngéwo wē, na Ngéwo wō lē. Ke ti wu hū wa
ngi ma.

18 Kē Saddusīsia ti wā ngi yē, tē: hījē gbī hahū,
ke ti ngi molia, tē:

19 Kā-mo, Musa iye ngégi lo mu wē, ina nūmu
ngi ndē hū lo, i ngi nyāhēi lō, ke ī ndēnga gbī
lōni, ngi ndē a ngi nyāhēi jō lo, i ndēnga lē ngi
ndēi va.

20 Gbēle, ndēnga wofēla mia tiye na, ihālagēi i
nyāha jō, i hā, ī ndō gbī lēni.

21 Ifēlēgēi i ngi jō i hā, ke ta be ī ndō gbī lōni;
ke īsāwagēi be ni iye na.

22 Kē īwofēlēgēīsia ngi jōa, ke tī ndō gbī lōni:
īkelemēi nyāpōi be i hā.

23 Fālē hījē-gbēi-hēi-hū, kīna ti hījēa lo, yē nyāha
lo a wē angiē? gbāmaile ti wofēlēīsia tiye ngi jōi lo
a nyāha la.

24 Ke Jisu i pōtēa i ndē ti ma, ye: wu pōla wēni ni, gbāmaile wū kola go, Ngéwo ngi gbāyē be wū ko?

25 Gbāmaile ti hījēa lo hēi-hū tē so-wē, tia bāo tē ti vē ti jō va, kē ta wē lo kīna Ngéwo ngi Angēlīsia nā ngēlē-gohū.

26 Kē ndālōngo ha-bēla ma ta hījē lo wu kēi lē Musa golēi hū, kīna Ngéwo iye yiāni ngi ye ndōgboi-hū, ye: Abramī yēwoi lo aṅgē, kē Isaki, kē Jakobi?

27 Ngéwo yā āngiē hā-belā va, kē Ngéwo lo aṅgiē fū-belā va. Wa be wua pōla wa kpāma wē ma.

28 Kē kolo-nyēgi-belēsia yēlagē i wa ngi yē, kīna i ti wo mēnini ta yepē ti nyōnyo, ye: kē i kongo, kē i ti moli wōtēa pānda, i ngi moli, ye: Sāwēi igbē lo ihālagēi lē ti gbi ma?

29 Ke Jisu i pōtēa ngi wē, ye: Sāwēi ihālagēi sāwētsia gbi ma ta lo a jī: mēni o Israeli, Ndēmōi mu Yēwoi, Ndēmō yēla lē.

30 Ba tā lō a Ndēmōi bi Yēwoi a gbi lī gbi, kē bi yāfēi gbi, kē gbi nēmahūi gbi, kē gbi kpāyēi gbi, sāwēi ihālagēi lo.

31 Ifēlēgēi pēngo lē kīna na na. Ta lo a jī: ba lōlo a bi hēinyoi kīna bi vului na; Sāwa wēka gbī na ngongo i dēwē jīsia ma.

32 Kē kolo-nyēgi-moi i ndēa ngi ma, ye: Ē kāmo bi tōnyēi lēa, gbāmaile Ngéwo iyākpē; kē Ngéwo wēka i na ngīye ma ta.

33 Kē lōla va aṅgiē a ndī gbi, kē a nēmahū-dēwē

gbi, ke a ngāfa gbi, ke a kpāyē gbi, ke i lōla va a
ngi hēinyoi kina ta vuli, na i dēwēni sā-hāni gbi
mola ma, ke sāētsia ma.

34 Ke kina Jisu na loni ke i dūma ti wē pānda,
i ndē ngi ma, ye: bi ma i gūha Ngēwo genyēi
hū ma. Ke nā wōma nūmu gbī, i ngi hūgoni a ngi
molila a mōli gbi.

35 Ke Jisu i pōtēa i ndē, kina iye kā-wēma kā-
wēbu: gbē lē kolo-nyēgi-belētsia ta ndē, tē: Kristi
Davidi ngi lōi mīa?

36 Gbāmaile Davidi vuli be ndē lo, ye, a ngāfa
yēkpēi: Ndēmōi i ndē lo nya lēmōi ma, hēi nya
yēya lōkōi ma, ngīye ma nga pē wu goinyoītsia ta
wē a wu go dowūlu.

37 Davidi vūli be i ngi dōlia a Ndēmōi, ke mi
gbē lo nā i wēnga a ngi lōi? Ke nūnga gbāmētsia ti
gōhū iye nei lo, kina ti jī mēnini.

38 Ke i ndēnga ti ma ngi gai-hū: a hū mahū
gbē kolo-nyēgi-belētsia yēya, nā ti lōngo a kūla
gūhanga yilila, ke ti lōngo a fama wēla hāni
majiamētsia.

39 Ke hēima yēkpētsia ka-wētsia bu, ke ngēleya
gūndoītsia hū ta mēhe mē na.

40 Nā ta kpāwōtsia ti wēlētsia gapū, ke a yāra
hinda he-gūha wē: jia lo ta mone wāi jōma.

41 Ke Jisu i hēnga hīndēi mahū nā nāvōi i na ā
lo, kina nūnga ta nāvōi wīli hīndēi nāvōi nā, ke ti
gbōtōma ti kpatēngo, ti pili na gbōtōngo.

42 Ke kpawō velingo yēla wa, ke i kopo fēlē wilia na, i hīti fali hū.

43 Ke i ngi wōma-belēsia dōlia angiē, i ndē ti ma, a tōnya ngē wu ma, kpawō velingo i ji i pili lo i dēwē ti gbi ma, ti pilini hindēi nāvōi na.

44 Gbāmaile ti gbi ti nāvō gbōtō vuli lo na, kē ta nā ngi lōngola, i pili lo na iye ngi yēya, i wē bē a ngi navōi gbi.

NGŪ IPŪ MAHŪ ĪSĀWAGĒI XIII.

Ke kina iye gbiāni kā-wé-bu, ngi wōma-belēsia yēlagē, i ndē ngi ma: kā-mo, gbēle gbe gotua bōnda lo, ke gbe wē lōngoa lo, ti bē.

2 Ke Jisu lūma, ye ngi ma: bi pē-dongo wa jtsia loa? kotu gbī ē lo ngi mbā ma na, nā tē kūla.

3 Ke kina iye hēini ngtyē Olivi mahū kā-wē gbēānga, Pita, ke Johani, ke Jakobi, ke Anderu ti ngi moli ndōwu-hū.

4 Ndē mu ma: mi gbēi lo hindēi jtsia ta wēma, ke gbe nāli lo a gema, kina hindēi jtsia gbi ta wā ma wēma?

5 Kina Jisu i pōtēni tiē, ke i tatōa a ndēla: a pē pānda nūmu gbī a wu gōlē.

6 Gbāmaile ti gbōtōma ta wa lo nya bijēi hū, ta ndē, tē Kristi lo aṅgē, ke ti gbōtōma gōlē lo.

7 Ke kina wā koṣsia hinda mēnima, ke koṣsia ti ma yiēi, wā lūa, gbāmaile hindēi jiā ma hōungo lē ti wē, ke ikelemēi i hīti le.

8 *Gbāmaile mbōnda ta hījē lo mbōnda ma, kenyei kenyeima, ke ndo gbelingōtsia taye lo hinda gegeā; ndole a ye lo na, ke monea, hindesia ti dōtōmēsia lo a mamauma hinda.*

9 *Ke a wu vulutsia mahū gbē, gbāmailē ta li lo a wuē semē-bu, ke kā-wesia bu lo, ta wu lēwē lo na, ke ta wā lo a wuē mahū-bela, ke mahānga lābu, nya va, sēli va ti ma:*

10 *Ke njia-yēkpēi i lē pēi mbōndesia gbi yē.*

11 *Ke kina ta lima a wuē, ke ti wu vē, wa lālima na wa ndēma tūwo ma, ke gboma wā kili wē; ke hāni gbi lo a vēma wuē igbēi na ma, na lo wa ndē, gbāmaile wā i lē wa ndē, ngāfa yēkpēi mīa.*

12 *Ndēi a ngi ndēi vē lo ngi wā va, kēi i ndōi, ndēngesia ta hījē lo ti lē-belā va, ta pē lo ti ti wā.*

13 *Ke nūnga gbi ta dōlo a wuē nya bijēi va. Ke nūmui na a hōlima i hīti ikēlemēi, ta sē lo, a bāwō ma.*

14 *Ke kina wa toma hinda nyāmu ke kpovōi na Danieli profiti iye ndēni, ti dōni hindēi na ti doma i lē (gbē nūmui na a kēma i hūgo,) ke kpē ti ma na taye Judia, ti wēla, tā li ngtyesia hū;*

15 *Ke kpē ngi ma na a ye pē wūmba ā hīti, i li pē bu, ā li be, i hāni gbi wūmbu ngi wē-bu.*

16 *Ke bā pē nūmui na i kpaē-hū, a yema gboma ngi gūlēi wūmbu va.*

17 *Ke pōwō nāsia ta ye kōhū, ke nāsia ta nyini vē gbolē va fōlōi nāsia ma:*

18 Ke a hē wu wēla gbēlēi ā wa a hāmēi.

19 Gbāmaile ifōlōi nāsia ma mone lo aye na, na nytko ī la wēle ndōloi ikpatemēi tatō be, na Ngēwo iye gbateni, i hiti kpēkpē hū, ē wē gboma.

20 Ke ngtye ma Ngēwo i pē fōlōi nāsia ti kūtū, nūmu gbi ē bāō; ke ihū-wōyongoʻsia va, nā i ti hūwōyoni, iye vōlōʻsia gūtuni.

21 Ke ina nūmu gbi i ndēa lo wu ma: kpēle, Kristi i lo bē, o kpēle, ta lo mīa, bā hōu a tōnya.

22 Gbāmaile nde-Kristʻsia, ke nde profitʻsia ta hijē lo, ke ta nāli ge lo, ke ngū hū ba hinda, ta gbōwa, ina ta gū lo i wē be ngi hūwōyongoʻsia.

23 Ke a wu mahū-gbē; gbēle, ngi hūmbua a ndē wu ma.

24 Ke ifōlōi nāsia, mone na wōma, fōlōi a gbinidi lo, ke ngālui ē lā ngi vōi ge.

25 Ke dūmbēlēkēsia ngēlēma ta gūla lo, ke kpāyēsia ngēlē-gōhū ta jʻsia lo.

26 Ke ikpēi na ma ta nūmu-hindō-lōi do lo, na a wāma ngēlēya a kpāya wā, ke mbēlē hū.

27 Ke ikpēmēi na ma i ngi anjelʻsia dēwē, ke ti ngi hūwōngoi yāndo lo, ke hinda nāni fefēi a wē na, a hiti ndōloi gēlēma, i hiti ngēlē gēlēma.

28 Sālē ga nā ndāha wūlui ma: kina ngi bēkēi dālango a ye lē i ndāsia gbia, wa ko lo wē-hāma lo wāma.

29 Ni wa be, kina ji na wa hindēi jʻsia loma, ti wāma dēwēma, a ko ke ta hitima gbēānga, pēsia la be.

30 A tōnya lē nge wu ma ke mbōndēi ji ā wa lo dēwēma, ngtye hindēi jtsia gbi ta gboyo a wēla.

31 Ngēlēi ke ndōloi ta dēwē lo, ke nya la-yiētsia tē dēwē.

32 Ke ifōlōi na ma, ke ikpēi na ma, nūmu gbi ī ko; sāō anjeltsia be, na ti ngēlē-gōhū, ī wē be a nūmu-lōi, ngtye ma Kēi.

33 A pē pānda, a māne wē, wu hē, gbāmaile wū ikpēi na go.

34 Pēngo lē kina nūmu na i ya jia gūhā hū, na ngi wē lōni, i kpāya vē ngi boilōpōtsia wē, ke ngi yēngēi nūmu gbi wē, ke i ndēnga pē-la-mahū-gbē-moi ma, i māne wē.

35 A māne wē na, gbāmaile wū kpēi go ndēmōi pē va a wāma, a kpoko, o a kpindi lā, o tē-hinēi gokolē gbēi, o a ngēnda.

36 A wa wēi ke-yakpē i go lo wu ma wa yī.

37 Ke gbo lo nga ndē wu ma, nge ndē ti gbi ma : a māne wē.

NGŪ IPŪ INĀNIGĒI XIV.

Ke fōlō fēlē wōma : Tēwē gōmēi, ke kpohū nēni, ke almami watsia, ke kolo-nyēgi-belēsia tiye hinda hū-lama, ta yē ngi hōu a kāso, ti ngi wā.

2 Ke ti ndēa, te, kōma vōlōi ma ī lē, nūnga ta yīa njā wāi.

3 Kē kina iyē Betani, Simoni kpokpou-moi yē ngi pēbu, kina i hēini mēhēi mē ma, kē nyapō yēla i wa a alabasta gañdi ngi yēya sīa wūloi hū bā bāngo, kē i kañdi wōnga, i ngūloi wu ngi wū-mba.

4 Kē ti tēnga tiyē nā lo, ti lī i dēwēa ti vūlutsia hū, kē ti ndēa, tē: gbē lē ngūloi ñi ti hū-nyānini?

5 Gbāmaile ta mājia lo bē i dēwē kopo hondo sāwēi ma, kē ti fē nyāni-bela wē. Kē ti gbōnyema ngi ma.

6 Kē Jisu i ndēa, ye: a gbē ngi ma: gbē lē wa ngi vawōli? i ngēngē yēkpē lo wēni nya wē.

7 Gbāmaile wa nyāni-bela lē ku-gbi-ma; kē kpēi gbi lo wu lōi la, wa hinda yēkpē wē lo a tiē, kē nya lo mā wuēni i lē ku-gbi-ma.

8 I hindēi wēa na a gūa pēla; i wā tūwōma va nya gbuhēi mālīma hēi gbōhōumēi.

9 A tōnya lē nge wu ma, hindēi gbi lo njīa yēkpēi ñi a lēma na ndōloi kuru pē hū, hindēi vūlui bē na i pēni, ta ndē lo a gilila va a ngiē.

10 Kē Judasi Karioti-moi, ipū mahū fēle-bela yēlagē, i li almami watsia yē, ngi mājia va.

11 Kē kina tiyē mēnini, kē ti gāhū gbīa, kē ti ndēa ngi ma, tē, ta ngi wo lo a nāvō; kē ta hinda hūlāma a yē pē sēlē, i ngi mājia.

12 Kē fōlō ihālagē ma gbohui va levini gbī hū, ngi wōma-belēsīa ti ndē ngi ma, tē: mi lo bi lōni mu li na mu hūgbatē wē, ta lo mu paska mēhēi mē na?

13 Ke i ngi wōma-belésia fēlēa dōa, i ndē ti ma, ye: a li tā-wāi hū, wa tā-mo yēla malē lo, bōla wā ngi yēya, a tō ngi wōma.

14 Ke hindēi gbi lo a li na, a ndē nūmu yēkpēi ma pēbu, we: kā-moi ye: mi lo hōtānga ti gūndoi na, hindēi nga paska mēhēi mē na, ma nya wōma-belésia?

15 Ke a kūndo wā hūgo lo, a we pē ngēlēya gēi hū hakānga, ti na hūgbatengo, hūgbate mīa mu va.

16 Ke ngi wōma-belésia ti gbīa, ti li, ti wā tā-wāi hū, ke ti toa kīna iyē ndēi lo ti ma, ke ti paskēi hūgbatea na.

17 Ke a kpokoi ke i wā ipū mahū fēlésia yē.

18 Ke kīna tiyē hēini ta mēhē me, Jisu ye: tōnya lē nge wu ma, wu yēlagē nā ma ta ma mēhē me, ta lo, a nya mājia a bāya.

19 Ke ti lī tatōa a nyānila, ke tia lo ndēma ngi ma: a ngēla ngēla: nya lē? ke ipēka ndēa: nya lē?

20 Ke i pōtēa, i ndē ti ma, ye: ipū mahū fēlēi yēlagē lē, nā i ngi lōkōi hitēni kōlōi hū ma ta.

21 Nūmu-hindō-lōi a li lo a tōnya, kīna nyégingo la ngi va, ke pōwō lo aye hindōi nā ma, nā a nūmu-lōi mājia a bāya, nyāndēngo lē hindōi na va, ke tiyē ngi lēni.

22 Ke kīna tiyē mēhē mēma, Jisu i kpohui wūmbu, i se-gbīa, i ngāngalē, i fē tiē, i ndē: a mbūmbu, wu mē, nya lūi lo a ji.

23 Ke i bōlēi wūmbua; ke kina i se-gbīani, i fē tiē, ke ti gbi ti gbolēa.

24 Ke i ndēnga ti ma, ye: ji lo nya nāmēi lē hinda hūlāngo ninēi va, nā i gbīani ti gbōtōma va.

25 Tōnya lē ngi ndē wu ma, ngē la hape yēi na gbolē gboma, ngtye ma a ye fōlōi na, nga gbolē nināngo Ngēwo genyēi hū.

26 Ke kina ti kpoyōni a wūlēla, ti li ngiyēi Olivi mahū.

27 Ke Jisu i ndēnga ti ma, ye: wu gbi wa lī dēwē lo nyama a kpindi ji, gbāmaile nyégingo lē: nga mbāla mahū-gbē-moi lēwē lo, ke mbalēsia ta vāya lo.

28 Ke na wōma ngi hijēa lo, nga li lo wu lūgo Galili.

29 Ke Pita i ndēa ngi ma, ye: ji be ti gbi ti lī dēwēa bi ma, ke nya ngi lī dēwē lo bi ma.

30 Ke Jisu i ndēa ngi ma, ye: a tōnya nge bi ma, fōlōi ji i wē be a kpindi ji, kina tē-hinēi ā gokōlēma hū fēlē, ba māli lo nyama hū sāwa.

31 Ke a ndē lēkē gboma: ina nga hā lo a biē, ngē māli bi ma hindēi gbi lo hū. Ni be ipēkēsia gbi ti ndēni.

32 Ke ti hitia hinda yēla nā ta tōli a Gethsemane; ke i ndēa ngi wōma-belēsia ma; a hēi bē, ngi ya hēma.

33 Ke i Pita wūmbua, ke Jakobi, ke Johani, ke ngi wu hū tatōa wula gbon, ke ngi lī i tatōa nyānila.

34 Ke i ndēa ti ma, nya lī gbi nyāningo lē hā be va, a ye bē, wu māne wē.

35 Ke i yā tūwo ma kūlō, i gūla ndoēi ma, ke i hēnga: īna a wē lo, kpēi na i dēwē ngi ma ;

36 Ye: Abba, nya Ke, hāni gbi a wē lo biē, bōlēi ji wūmbu nya yēya, ngtye ma kina nya lūma la, ke kina ba lūma la.

37 Ke i wā, i ti mālē, ta yī ; i ndē Pita ma : Simoni, bi yīma lo ? bā māne wē kpē wūlōi ji be ?

38 A māne wē, wā wili woi hinda nyāmu hū. Ngāfēi a tōnya ngi lumāngo lē, ke ndūi hū hāngo lē.

39 Ke i ya gboma, i hē, i njā yakpētsia lē.

40 Ke kina i yāmani, i ti mālē, ta yī gboma, (gbāmaile ti yamētsia miningo yelē,) tia bao tī njiēi go, ta ndē ngi ma.

41 Ke ikpēi isāwagē wēa, i ndē ti ma, ye: a yī na, wu ndēvu wūmbu, i gūa, ikpēi i wā, kpē lē, nūmu-hindō-lōi ti ngi vēnga nūnga nyāmua we.

42 A hijē, mu li, a kpē lē, nūmui na nya vēma, ta mu gbēānga.

43 Ke-yakpē, kina iye yiama ke Judasi i wā, ipū mahū fēlētsia yēlagē, fāhā gbōtōa ti ngi wōma, mbāwa ti yēya, ke ngūlua ; ta hijē almami wātsia yē, ke kōlo-nyēgi-belētsia, ke ndē-belētsia.

44 Ke nūmui na, a ngi mājiani, iye nāli gēi lo a tiē, ye: nūmui na gbi lo, nga ngi la-gōmima, i nūmui na se lē, a ngi hōu kpà, wu li a ngiē.

45 Ke kina i wāni, i li ngi yē ke-yakpē, i ndē :
Ndémoi, Ndémoi, ke i ngi la-gōmia.

46 Ke ti ti lōkōtsia la ngi ma, ti ngi hōu.

47 Ke ti yēlagē na iye dōni ti gbēlānga, i mbāwēi
lānga, i almami wāi ngi boilōpōi nōna, i ngi wōli
dēwē.

48 Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: wu wā lo
nya hōuma, kina wa wa hūma-mo hōuma, a mbāwa,
ke ngūlua ?

49 Ku-gbi-ma ma wuēni yelē kā-wē-bu, nya kā-
wē, ke wū nya hōuni; ke njiēi na iye lēni tūwo ma
koloī hū, a wē lo.

50 Ke ti gbi ti gbēlēa ngi ma, ti wēla.

51 Ke ndakpō yēla i tōa ngi ma, kūla golēi
yīlīngo ngi gbūhēi ma, ke ko-angeṣia ti ngi hōua.

52 Ke i gbā kūla golēi ma, i wēla ti ma ngi
gambingo.

53 Ke ti ya a Jisu almami wāi yē; ke almami
wāṣia gbi, ke ndē-belṣia, ke kolo-nyēgi-belṣia ta
tiēni ye lē.

54 Ke Pita i tō ngi wōma kūhama pō, i hiti
almami wāi wē gama, ke i hēa boilōpōṣia gbēānga
a gowō a ngombui.

55 Ke almami wāṣia, ke nyāmṣia gbi ti lōni, ti
sēli hinda wokoli Jisu ma, ngi wā va, ke tī hāni gbi
doni.

56 Gbāmaile ti gbōtōma ti ye nde-jēli hōu lo ngi
va, ke ti jēli i wēni a ngo yēla.

57 *Ke ti tēnga ti hijēa, ti nde-jēli hōu ngi ma, tē :*

58 *Muyē mēnī lo i ndē : nga kā-wé ji nyāni lo, na ti kpateni a ti lōkōtsia, ke fōlō sāwa hū nga lo ipēka dōlo, na tī kpateni a ti lōkōtsia.*

59 *Ke ngi bao ti jēli i wēni a ngo yēla.*

60 *Ke almami wāi i dōa ti lāa, i Jisu mōli, yē : bi lūma gbī wēma ? Gbē hāni lo ni jia, ta sēli hōu bi va ?*

61 *Ke ngi lōndōnga yelē, ī lūma gbī wēni. Ke almami wāi i ngi mōlia gbōma, i ndē ngi ma, yē : Kristi lo a biē ? Nūmu betēngo ngi lōi.*

62 *Ke Jisu i ndēa, nya lē : ke wa nūmu-hindō-lōi lo lo, i hēini kpāya yēja lōkōi ma, ke a yē wāma fōfōi hū ngēlēya.*

63 *Ke almami wāi i ngi gūlēi bēmbēla, ke i ndēa : gbē jēlia lo gbōma mu lōngo la ?*

64 *Wu ngi yia nyāmui mēnia, gbo wu gilima la ? Ke ti gbi ti ngi lea hā va.*

65 *Ke ti tēnga ti tatōa a ndā-ya wula ngi ma, ke ta ngi yāmēi mawele ; ta ngi hija a botani, tē : ndē ngi ma tūwo ma yēi lē ; ke boilōpōtsia ti yē ngi gbōlēi lo a ti lōkōtsia.*

66 *Ke kina Pita iye pelēi imbui, ke almami wā ngi ngū-boilōpōi yēla, i wā ;*

67 *Ke kina i toni Pita, a gowō, i ngi gbē, yē : bia bē wa Jisu Nazareti-moi yē lē.*

68 *Ke i mālia, yē : ngī ngi go, nya bao ngi njiēi*

hūgo bi ndēma ; ke i gbāa piasēi hū, ke tē-hinēi gōkō lēa.

69 *Ke nyāhā-boilōpō i ngi loa gboma, ke i tatōa a ndēla na ma, tiye dōni ngi gbēānga : yēla lo a ji.*

70 *Ke i mālia gboma. Ke na wōma kŭlō nā ti dōni ngi gbēānga, te Pita ma gboma : tōnya lē, yēla lo abiē, gbāmaile Galili-mo lo abiē, ke bi la-yiēi kīna Galili-mo na.*

71 *Ke i tatōa a ngēli vūli la, a sōndu wā, ye : ngi hindōi ji go, wu ngi yīa lēma.*

72 *Ke kpēi ifēlēgēi ke tē-hinēi gōkō lēa. Ke Pita i gilia a njiēi Jisu iye ndēni ngi ma : a yēma tē-hinēi gōkō lēa hū fēlē ba māi lo nyāma hū sāwa. Ke kina i gilila, ke i wōnga.*

NGŪ IPŪ MAHŪ ILŌLUGĒI XV.

Ke-yakpē a ngēndēi almami watsia ti ngū hitē wē ta ndē-bela, ke kolo-nyēgi-bela, ke samēi gbi, ke ti Jisu yīlia, ti li a ngiē, ti ngi vē Pilatu wē.

2 *Ke Pilatu i ngi molia : Jewatsia ti mahēi lo abiē ? Ke i pōtēa, i ndē ngi ma, ta mīa bi ndēni.*

3 *Ke almami watsia ti ngi hōua a kayē hinda gbōtō va ; ke ī njīa gbī lēni.*

4 *Ke Pilatu i ngi molia gboma, ye ; bi njīa gbi lēma ? hāni gbōtōtsia gbē lē, ti sēlē hōula bi ma ?*

5 *Ke Jisu ī njīa gbi lēlē, ta lo Pilatu wū hū iye wūni.*

6 Kē kōmēi na ma, i kpindi-wé-bu-mo yēla vē tiē, nūmu gbi lo ti moli va.

7 Kē yēla lo iye na ngi bijēi lo a Barabbasi, nā ngiltingo a nā tiye ngū-hitēi wēni ta tiēni, kē iye nūmui wāni.

8 Kē fāhā gbōtō a lo kpāwoma ngēlēya, ta tatōa ndēla ngi ma, tē, i pē, kina iye pēla wō gbà a tiē.

9 Kē Pilatu i pōtēa ti yē, ye: wu lōi lo ngi Jewuīsia ti māhēi wēma?

10 Gbāmaile iye kōi lo, kē almami wātsia ti ngi wēni tōma va lo.

11 Kē almami wātsia ti kponda nūnga ma, kō i Barabbasi vē tiē.

12 Kē Pilatu i pōtēa, i ndē ti ma gboma, gbo wu lōi la hō ngi pē a ngiē, na wa tōli a Jewuīsia ti māhēi?

13 Kē ti kpāwoa gboma: a ngi gbàkpà ngūlui ma.

14 Kē Pilatu i ndēnga ti ma: gbē lē, gbē hinda nyāmu i pēa? Kē ti kpāwoma gboma lēkē: a ngi gbàkpà ngūlui ma.

15 Kē Pilatu i lūma nūnga lī lēli va, i Barabbasi vē tiē, i Jisu vē. Kina i gboyōni a ngi lēwēla, ti ngi gbàkpà ngūlui ma.

16 Kē kō-belēsia ti ya a ngiē kūndoi hū, nā ta tōli a sēmēi-bu, kē ti kō-bēla gbi dōlia dēnga.

17 Kē ti ngi mayilia a māhā-lōma, kē ti ngāli hēimbē vēa, kē ti pūnga ngi wū-mba.

18 Kē ti tatōa a vāla ngi ma: gōhū nēi bia,
Jewuṣia ti māhēi abiē!

19 Kē ti ngi lēwēa ngi wū-mba a kotō-pōa, kē ti
ndā-ya wu ngi ma, ti wōmbi gbàkpà, ti hē ngi ma.

20 Kē kina ti kpoyóni ngi yēlala, ti māhā-lōmēi
gbāa ngi ma, ti ngi ndā gūlēi wu ngi ma, kē ti ya
a ngiē ngitīya, ngi gbàkpà va ngūlui ma.

21 Kē ti pēnga Simoni yēla, Sarini-moi, na
iye dēwēma, a hijē ndoēi hū, Aleksandri kē
Rufusi ti ke, tē i ngūlui wūmbu, nā ta Kristi
gbàkpà ma.

22 Kē ti wa a ngiē hindēi Golgota, na ta tōli mu
yiēi hū: hindēi ngū-gōkōa ti na.*

23 Kē ti ndo vē ngi yē gbolē va, hūpūngo a hāni
nonaṅona, kē iye gbolēni.

24 Kē kina tiye wēlani a ngi kpàkpà la ngūlui
ma, ti ngi gūlēi gole ti lūa hū, nūmui ngi ndāngi
yēya.

25 Kē kpēi isāwagē ma lo, tiye ngi kpàkpàni
ngūlui ma.

26 Kē ngi māyia gēi nyégingo ye lē ngi wū ko:
JEWUṢIA TI MĀHĒI.

27 Kē hūma-bela fēlāa tiye ti kpàkpàni ta tiēni,
yēla ngi yēya lōkōi ma, ipēkēi ngi gowoi ma.

28 Kē tiye nyéginini koloi hū iye dēwē lo, na
iye ndēni, ye: ta ngi gbā lo a nāsia ta Ngéwo
jāwōi nyāni.

29 Kē na ta dēwē ta njā nyāmu lē ngi ma, ta ti

wui vivi, ta ndē, tē : a ! bia, ta Ngéwo wé nyāni, ke ba tō kū sāwa hū :

30 *Bi vūli bāwō, bi ye ngūlui ma.*

31 *Ni bē almami watsia ta ngi yēlē, ta ndē ti nyonyo lūahū ta kolo-nyégi-belésia : a nūnga wēkā bāwō, ke ta vūli ē gū a ngi bāwōla.*

32 *Gbē Kristi, Israeli ti māhēi i ye ngūlui ma, ta lo ma to, mu hōu a tōnya. Ke na ta tiēni tiye ti gbàkpàni ngūlui mu, ta n̄ja nyāmu lē ngi ma.*

33 *A fō ngūndia ke kpindi wēa ndoēi hū gbi, i hiti kpoko vōlōi ma.*

34 *Ke ikpoko vōlōi ma Jisu i gbāu ngēlēya, ye : ILOI, ILOI LĒMA SABATENI? na m̄a tiye po pōtēni : Nya Yēwōi, nya Yēwōi, gbē lē bi gbēlēa nya ma ?*

35 *Ke ti tēngéi na tiye dōni na, kina ti mēnini, tē : gbē lē, ta lo Eliasi dōlima.*

36 *Ke yēla i wimia, i spongi vēnda a ndo dagbāngoi, i pū kōtōpōi hū, i fē ngi yē gbolē va, ye : gbē lē ma, mu to, īna Eliasi a wa lo, i ngi yei.*

37 *Ke Jisu i gbāwo ngēlēya, ke i ngi lēvui vēa.*

38 *Ke kūlēi, na iye Ngéwo wé bu, i bēla kekere fēlē, i hijē māhūi i hiti mbūi.*

39 *Ke kina kūbēi, na iye dōni mahū, i toni, kina igbāwōi nyiko wēni ngēlēya, i ngi lēvui vē, ke ndēa, ye : tōnya lē, tā-moi ji, Ngéwo ngi hindō-lōi ye lē.*

40 *Nyāhāngi bē lo, tiye dōni kūhama, ta na gbē ti*

lāa Maria Magdalini lo iye na, ke Maria Jakobi wūlō ngi njē, ke Josisi, ke Salomí.

41 Tia vūli be kina iye Galili ti tō ngi wōma, ti kpē-gbāa ngi we. Ke nyāhānga wēkā gbōtōa, na tia wāni ta tiēni Jerusalemi hū.

42 Ke kina na kpoko iye wāni, gbāmaile ikpēi na lo ta hūgbate wē, na mia fōlōi na tēnē vōlōi lūgo.

43 Josufu, Arimatia-moi, nyama-bzēma-moi, ta be iye Ngéwo gēnyēi hū mawūlō, i wa, i li na kaji Pilatu yē, i Jisu ngi bōmēi vēli.

44 Ke Pilatu ngi hū wua, ina i gboyóa be a hāla, ke i kūbēi walea, i ngi moli, ina hū lēmbia, kina i hā.

45 Ke kina i mēnini kūbēi i ndēni, i pōmēi vē Josufu we.

46 Ke i wa a kūla golē nyandē nyandē, i ngi yēi, i ngi bēmbē kūla golēi hū, i ngi la kāmbeī hū, na tiye hāwani a kotu, ti kotu gikili kāmbeī la.

47 Ke Maria Magdalini, ke Maria Josi ngi njē, tiye na lōi lo hindēi tiye ngi lāni na.

NGŪ IPŪ MAHŪ IWOITAGĒI XVI.

Kina tēnē vōlōi iye dēwēni Maria Magdalini, ke Maria Jakobi ngi njē, ke Salome, ti kijésia yēya, kō ti wa, ti pū ngi ma.

2 Ke ngēnda tatēi tēnē vōlōi yēlagē ma, ti wā kāmbeī gama, a fōlōi hijē gbēi.

3 *Kē ti ndēa ti nyonyo lūahū : yē lo a kotui giki-
lēma mu wē kāmbeī la ?*

4 *Kē kina ti na gbēni, ti lo kē kotui gikilēgo lē,
gbāmaile ngōngo wā yelē.*

5 *Kē kina ti wāni kāmbeī hū, ti ndāgbaō dogbē
lo, i hēini ngēya lōkōi ma, ngi māyilīngo a kumba
gūha gogōlē, kē ndūwa wēa ti ma.*

6 *Kē i ndēa ti ma, yē : wā lūa, Jisu Nazareti-moi
māa, wa kōkoli, na tiye kpākpani ngūlui ma ; i
hijēa, i bē, a na gbēlē hindēi tiye ngi lai na.*

7 *Kē a li wuē, wu ndē ngi wōma-belēsia ma, kē
Pita wē, ta lo lima wu lūgo Galili, māa lo wa ngi
toma, kina i ndēi la wu ma.*

8 *Kē ti gbāa kākā, ti wēla kāmbeī ma, gbāmaile
ti līma yē gbēli lo, ti hū i wu, tia bao ti njiēi gbi
lēni nūmu gbi ma, gbāmaile tiye lūai lo.*

9 *Kē kina Jisu iye hijēni tētē tēnē vōlōi ihālagēi
ma, i ngi vūli gēma pēi a Maria Magdalini nā
ngi iye ngāfa nyāmu wofēlēsia gbāni.*

10 *Kē i yā, i ndē ti ma na ta tiēni tiye lē, kina
tiye māmaōma lōkō hū, ta wō.*

11 *Kē tia, kina tiye mēnini tē ngi vūngo lē, kē i
ngi donga, tē hōuni a tōnya.*

12 *Na wōma i ngi gē māvōvi lōkō hū a ifēlēgēa,
kina tiye jia, ta li ndōēi hū.*

13 *Kē ti yā, ti ndē ipēkēsia ma, tia bē tiye hōuni
a tōnya.*

14 *Na wōma i ngi gē a ipū mahū yēlēsia, kina*

tiye hēini mēhē mēma, ke i yā ti ma, ji va tīye hōuni a tōnya, ke ti lī gbàgbàwuṣia va, gbāmaile tī nā hōuni a tōnya, nā, ti ngi loni, kina iye hijēni.

15 Ke i ndēnga ti ma: a li ndoē kurupe, wu njā-yēkpēi lē nūmu gbi lo ma.

16 Nūmui na a hōu a tōnya, ke ti ngi baptisingo, a bāwō lo; ke nūmui na ē hōu a tōnya, a ngāmone jō lo.

17 Ke nāli jṣia ta tō lo ti wōma, na ta hōu a tōnya: nya bijēi hū lo ta ngāfa nyāmuṣia gbā lo, ta kēnyē yā wēkā lo lē;

18 Ta kālia wūmbu lo; ke ina ti hūbo hāni gbi gbolēa lo, ē ti nēmu; ke ti lōkōi la lo higbē-bela ma, ta bāō lo.

19 Ke na wōma, kina Ndēmōi i kpoyóni a yāla ti yē, ke ti ngi jōnga ngēlē-gō-hū, ke i hēa Ngēwo yēya lōkōi ma.

20 Ke ti gbā, ti li, ti njā-yēkpēi lē hndēi lo gbi. Ndēmōi iye jā na ta tiēni, ke a njiēi kpāya a nālia, ta tō ti ma. Amin.

(Njiēi yēkpēi na Marki iye nyégini ikēlēmēi.)

NJĪA-YĒKPĒĪ KIA LUKI NYĒGINI.

NGŪ I.

Kina nūnga gbōtōa ti ti vūlutsia vēnga, hindētsia hūgelēi hūgbāte va, nāsia va ti gboyoa seṅ a wēla mu lā ;

2 *Kia ti vēni la muē, mua nāsia tātō gbēlēi mu vūlutsia mu tonga, ke mua lo njiēi misiri a muē.*

3 *Nya bē, ngi toi lo kpēkpēngo, kia ngi hāni gbi jogbēnga pānda wānda, tātōngo itātōmēi, ngi nyēgi bi yē ngū ma, Teofilusi jāmāngo wāi.*

4 *Ko bi njiētsia itōnyēi go, ti bi gārani la.*

5 *Herodi vōlōtsia ma, Judia ngi mākēi, almami yēla lo, iye na, ngi bījēi lo a Sakaria, i Abia bōṅdēi hū, ke ngi nyāhēi Aron nyāha lēngeṅtsia yēlagē ye lē, ngi bijēi lo a Elisabeti.*

6 *Ke ti vēngo ti lōnyāngo ye lē Ngēwo yāma, ta jā Ndēmōi wēlēi hū, ke jāwaṅtsia hū, kāyē ī ti ma.*

7 *Ke ndō gbi īye ti yēya, gbāmailē Elisabeti gbēmāngo ye lē ; ke ti vēngo ti wōvāngo sē ye lē.*

8 Ke kina i wēni, kia iye almami yēngēi wēma lo Ngēwo yāma ngi ndā bōndēi hū ;

9 Kia ta almami yēngēi wēla, ngi ndēi lo a hāni gū-nēingoa mo la, kina i ya lo Ndēmoi wēlēi bu,

10 Ke fāhēi gbi tiye hēma lo ngitūya, hāni gū-nēingoi mo gbēlēi ma ;

11 Ke Ndēmoi ngi lō-mo i ngi vūlui gēnga a ngiē, i lōni yēja gākēi ma, hindēi ta ku nēi hāntsia mo na.

12 Ke kina Sakaria i ngi lōni, ke muamua lēnga a ngiē, ke ndūwa a ngi hōua.

13 Ke Ngēwo ngi lō-moi i ndēnga ngi ma, ye : Bā lū va, Sakaria, gbāmailē bi hēi mēningo lē, ke bi nyāhēi, Elisabeti, a hindō-lō lē lo bi wē, ba ngi bijēi wālē lo a Johani.

14 Ba kōhū-nē jō lo, ke kāhū gbā, ke ti gbōtōma, ta gōhū nēi lo ngi lē gbēlēi ma.

15 Gbāmailē a ye lo wo Ndēmoi yāma ; ē ndō gbolē, o ikpāngoi, ngi vēngo a ye lo a Holi-Yāfēi ngi njē gōhū.

16 Ke Israeli lēngētsia ti gbōtōma, a ti wōtē lo Ndēmoi yē, ti Yēwoi.

17 Ke a li lo ngi lūgo Eliasi yāfēi hū, ke kpāyēi, keṣia ti lēsia wōtē va ndēngētsia yē ; ke ngōhū gbonda-bēla wōtē va, tōnya-bēla ti nēmahū-lēwēi yē ; ko i nūnga hūgbātē Ndēmoi va.

18 Ke Sakaria i ndēnga Ngēwo ngi lō-moi ma :

nga ji go gbo ma? Gbāmailē nū wōva lo angē, ke nya nyāhēi bē wōvāngo sē.

19 Kē ndō-moi i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: Gabrieli lo angē, ngi lōni Ngéwo lābu, i nya lōnga ndē va bi ma, kē njia yēkpēi jtsia gē va abiē.

20 Kē kpēle, ba mūmu lo, bē gū a yīala, ngtye fōlōi na ma, hindēi jtsia ta wēma; gbāmailē bī nya lā-yiētsia hōuni a tōnya, nāsia ta wēma lo ti gbēlēi ma.

21 Kē nūngētsia tiye Sakaria māwulo ma lo, kē ti wū hū wūnga ji va, i lembini Ngéwo wēlēi bu.

22 Kē kina iye gbāni, i gūni a yīala, kē ti konga i kāma-hinda loa Ngéwo wēlēi bu; kē ngi lōkō yēnga fēya ti ma, kē ngi lā mūmua.

23 Kē kina iye wēni, kina ngi gbēi gbā vōlōtsia tiye gboyoni, kē i ya ngi yē pēlēi bu.

24 Kē ifōlōi nāsia wōma, ngi nyāhēi, Elisabeti, i gōnga, i ngi vūlui lowu ngālu lōlua, ye:

25 Nī lo Ndēmoi iye pēni angē fōlōi nāsia ma, i nya gbēni ma, nya wūfēi gbā va nūnga lā.

26 Kē ngālui iwoitagēi ma, Ngéwo i tō-moi Gabrieli lō Galili tā-wa yēla hū nda a Nazareti.

27 Tenīna yēla yē, mbōyango tā-moi yēla wē, ta tōli a Josufu, Davidi wēlēi bu, kē teninēi bijēi ye lo a Maria.

28 Kē Ngéwo ngi lō-moi i wā ngi yē, i ndē, ye: gāhū gbā, bia ngahū gōlē-mo wāi! Ndēmoi lo bi wōma: bi betēngo lē nyāhanga lā.

29 *Kina i ngi loni, ke ngi lī i ngi monea ngi lā-yiēi va, i gīli ngi nēmahū, ye: Gbe vāma lo a jī?*

30 *Ke Ngéwo ngi lō-moi i ndēnga ngi ma, ye: Bā lūwa, Maria, gbāmailē bi ngāma gōlē joa a Ngéwo.*

31 *Ke kpēle, ba gō lo, bi hindō-lō lē, bi ngi bijēi wāle a Jisu:*

32 *A ye lo wō, ti ngi wāle a na ngēlē ma ngi Lōi, ke Ndēmo Ngéwo a ngi go lo a ngi kēi Davidi māha-hēimēi.*

33 *Ke a wē lo a māha Jakobi ngi wēlēi mahū kūnafo, ke ngi genyēi kēlema ē ye na.*

34 *Ke Maria i ndēnga Ngéwo ngi lō-moi ma, ye: jī a yē wēma, jī va ngi hindō go?*

35 *Ke Ngéwo ngi lō-moi i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: Holi-Yāfēi, a wē lo bi ma, ke na i ngēlē ma ngi gbāyēi, a bi mawē lo: fālē holi-hāni na, ba ndēma, ta tōli lo a Ngéwo-Lōi.*

36 *Ke kpēle, bi ndēi Elisabeti, ta be i gonga ngi wōvangoi, ke jī lo ngālui iwoitagēi lē, i lēwēa ngi ma na wo ta tōlia kpēma-moi.*

37 *Gbāmailē Ngéwo va hinda gbi ē kpàkpàu.*

38 *Ke Maria i ndēnga, ye: kpēle, Ndēmoi nyāha-boilōpōi, gbe i nya wē, kia bi lā-yiēi na. Ke Ngéwo ngi lō-moi, i gbāa ngi gāma.*

39 *Ke Maria i hijēa fōlōi nāsia ma, i li ngtyē gēnyēi hū a pīmē, tā-wāi yēla hū, i Judia hū.*

40 *I wā Sakaria wēlēi bu, i vā Elisabeti ma.*

41 *Ke kina iye wēni, kia Elisabeti Maria ngi vāmēi mēnini, ke ndōlai i windēa ngi gōhū, ke Elisabeti i vēnga a Holi-Yafēi.*

42 *Ke i gbāwua ngēlēya, i ndē, ye: Bi bētēngo lē nyāhanga līa, ke nguēi bi gōhū hāni bētēngo lē.*

43 *Ke mi lo jī i hijēi na, i wēni nya yē, ke nya Lémoi ngi njēi i wa nya yē?*

44 *Gbāmailē, kpēle, kīa bi vāmēi wōi i wāni nya wōli hū, ke ndōlai i windēa nya gōhū a kōhū ne.*

45 *Ke ngi bētēngo lē na a hōu a tōnya, gbāmailē hindēi nāsia, ti ndēni ngi ma, ta hijē Ndēmoi ma, ta gboyo lo a wēla.*

46 *Ke Maria i ndēnga, ye: nya yāfēi a Ndēmoi lātō lo,*

47 *Ke nya yāfēi i gōhū nēnga Ngēwo hū, nya Bāwō-moi.*

48 *Gbāmailē i ngi nyāha-boilōpōi vēli hindēi gbēnga, ke kpēle, kūnafo mbōnda gbi, ta nya wāle lo a nūmu mbetēngoi.*

49 *Gbāmailē na kpāyāngo i hinda wā wēnga angē, ke ngi bijēi holingo lē.*

50 *Ke ngi mānuma hindēi i nāsia ma lo, ta lūwa ngi ma, a hijē mbōnda ma, i gēle mbōnda ma.*

51 *I kpāya gēnga a ngi lōkōi; i ngāwō-bēla vāya kīli hū i ti nēmahūtsia.*

52 *I kpāya-bēla yēinga ti hēmētsia ma; i nāsia lē ngēlēya, ti mayēngo.*

53 I ndōle-bēla ti go vēnga a hāni yēkpēa, ke kpāte-bēla, i ti lōnga a ti yēya hakà.

54 I gbonga ngi boilōpōi Israeli ma, kia a gūli a ngi mānuma hīndēi ;

55 Kia i ndēni mu ketsia ma, Abrahami ma, ke a ngi hūi kūnafo.

56 Ke Maria i hēinga ngi gbēlānga ngālu sāwa : i yāma ngi wēlēi bu.

57 Ji Elisabeti ngi gbēi i hītini pānda-wānda ndō lē va, ke i hindō-lō lēnga.

58 Ke ngi hēinyoṣia, ta ngi ndēngetsia, kina ti mēnini, ke ji Ndēmōi i mānuma hinda wā pēni a ngiē, ke ti gōhū nēnga ta tiēni.

59 Ke kina iye wēni, fōlōi iwayakpagēi ma, ke ti wā ndōi lēwē va, ke ti ngi wālea a Sakaria, a ngi kēi bijēi.

60 Ke ngi njē i pōtēa, i ndē, ye : Sāō, ngi bijēi a wē lo a Johani.

61 Ke ti ndēnga ngi ma, te : nūmu gbi i bi bōndēi lā ta tōli a mbijēi ji.

62 Ke ti lōkō yēnga ngi ke ma fēya, te : ta yē ngi wāle ?

63 Ke i ti moli, ti wa a mesēi ta kolo-nyēgi ma, i nyēgi, ye : ngi bijēi lo a Johani : ke ti gbi ti wū hū i wūnga.

64 Ke ngi lēi i wōnga ke-yakpē, ke ngi nēi i vūlōa, ke i yīa, i Ngéwo lātō.

65 Ke ndūwa i ti gbi hōunga, na tiye hēni ti

bembēngo, ke ti njiēi jisia gbi vāya hū, Judia ytyē gēnyēi hū gbi.

66 Ke nāsia gbi ti ti mēnini, ti ti lāi lo ti līma, te: Ndōi ji a wēma a gbe lo lo? Ke Ndēmōi lōkōi iye ngi ma lo.

67 Ke ngi ke, Sakaria, i vēnga a Holi-Yāfēi, i ndē, ye:

68 Ndēmōi bētēngo lē, Israeli ti Yēwoi, gbāmailē i ngi nūngēisia gbēnga, i ti wūma wōnga.

69 I mbāwō lōwō lōnga amuē, ngi boilōpōi Davidi wēlēi bu.

70 (Kīa i ndēni a ngi holi profitisia ti lēi, nāsia ti na wo a tātō gbēlēi.)

71 Ye: a mu bāwō lo mu gonyōtsia yēya, ke nāsia gbi yēya ti lōwōnga amuē.

72 Mānuma hindēi wē va, na i ndēni mu keisia ma, ke gīli va a ngi holi woyelēi.

73 Kpōrōi na i ngūani mu ke Abrahami, yz:

74 Kō i fē muē, kō kina i mū bāwōa lo mu gonyōtsia yēya, mu ngi gbē-kpīa ndūwa gbi i mu ma.

75 Holi hinda hū, ke tōnya hinda hū ngi yāma, fōlōtsia gbi hū ma lēvu.

76 Ke bia, ndōi, ta bi wālē lo a na ngēlēya ngi profiti, gbāmailē ba li lo Ndēmōi lūgo, ngi wēletsia hūgbāte va.

77 Pē va ngi nūngēisia ti mbāwō go, kia i mānua lo ti ma a ti hinda nyāmuisia.

78 *Mu Yéwoi mānuméi jahū, a na fōlō hijēngoi ngēlē ma, i mu gbēnga.*

79 *Fōfō vē va nāsia wē ti hēini kpindi hū, kē hā nēnēi hū ; mu gowoisia lō va ndīlēli wēlēi hū.*

80 *Kē ndōi i lōla, i kpāya ngāfa hū, kē iye ngōlētsia hū lo, ngīye i hītini ngi ge vōlōi ma a Israeli.*

NGŪ II.

Kē kina i wēni fōlōi nāsia ma, kē Sesari Augusti i sāwa la, ye : ndōloi gbi ti ti bijētsia wu kolo hū.

2 *Kē mbije wulēi jī kolo hū, tiye tātōi lo hālēi, kina Kirenu iye Siria mahū, a māha la.*

3 *Kē ti gbi ti ya ti bijēi wū va kolo hū, ti gbi ti nda lā-wāi hū.*

4 *Kē Josufu bē i lēnga a hijē Galili, a gbā tā-wāi Nazareti hū, a li Judia hū, Davidi ngi lā-wāi hū, gbāmailē iye Davidi ngi wēlēi bu lo, kē ngi bōndēi hū.*

5 *Ti bijēi wu va kolo hū, ta Maria ngi nyāha bōyangoi, na iye kōhū.*

6 *Kē kina i wēni, kia tiye na, kē fōlōtsia ti hītēa, ngi lō lē va.*

7 *Kē i kpā hindō-lō lēnga, i ngi bēmbē a kūla, i ngi la hindēi sōtsia ta mēli na, jī va hinda gbi iye na ti va pēlēi bu.*

8 *Kē mbāla-mahū-gbē-bēla lo tiye ndōloi na sē*

hũ, ta yĩ kpālēi hũ, ta ti bālanga-mahũ-gbē a kpindi.

9 *Kē kpēle, Ndēm̄oi ngi lō-moi i wā ti mahũ, kē Ndēm̄oi ngi māvōi i vōnga, i ti bēmbē; kē ti lūwa gboñ.*

10 *Kē Ngéwo ngi lō-moi i ndēnga ti ma, ye: Wā lūwa, gbāmailē, kpēle, ngi wā wu wē a ngō wili yēkpēa, kōhũ nē wā i hũ, na a wēma nūnga gbi wē:*

11 *Gbāmailē fōlōi ji ma lo ti mbāvō-mo lēnga wu wē, Davidi ngi lā-wai hũ, na Ndēm̄oi Kristi lē.*

12 *Kē ji lo a wēma a nāli wu ma, wa ndōlai mālē lo mbēmbēngo kūla hũ, i lani hindēi sōa ta mēli na.*

13 *Kē kē-yakpē, kē ngēlē-gōhũ-go-bela vāha ti wa la Ngéwo ngi lō-moi, ta Ngéwo lātō; tē:*

14 *Tātō lo Ngéwo ma ngēlēya, ndūlēli ndōloi hũ, līma hinda yēkpē nūnga ma.*

15 *Kē kina i wēni, kia Ngéwo ngi lō-bela tiye hijēni ti gbēla, ti yāma ngēlē-gōhũ, mbāla-mahũ-gbē-bela ti ndē ti nyonyo ma, tē: a mu li na Betlehem i hũ, mu hindēi ji lo, na i wēnga, na Ndēm̄oi i kēnga amuē.*

16 *Kē ti wa a pīmē, ti Maria mālē, kē Josufu, kē ndōlai i lāni hindēi sōa ta mēli na.*

17 *Kē kina ti toni, kē ti njiēi vāya hũ, na ti ndēni ti ma ndōi ji va.*

18 *Kē nāsia gbi ti mēnini, kē ti nēmahu i wūnga hindēi nāsia va mbāla-mahũ-gbē-bela ti ndēni ti ma.*

19 *Kē Maria i hindēi jīsia gbi lāma-gbātēi lo, i ti yāndo ngi līma.*

20 *Kē mbāla-mahū-gbē-bela ti yāma, ta Ngéwo bētē, ta ngi lātō hindētsia gbi va ti mēnini, kē ti toni, kia ti ndēni ti ma.*

21 *Kē kina fōlō wayakpētsia tiye gboyoni ndōi lēwē va, ti ngi bijēi wālē lo a Jisu, na Ngéwo lō-moi i ngi wālēi la, ta la be a ngi go wumbu.*

22 *Kē kina ngi gbēla gbāa vōlōtsia tiye gboyoni, kia Musa jāwai i ndēni la, kē ti wa a ngiē Jerusalemi hū, ngi vē va Ndémoi wē.*

23 *Kia nyégingo Ndémoi ngi jāwai hū: hindō-lōi gbi lo na a hūbu a lē, ta ngi wālē lo a holi Ndémoi wē.*

24 *Kē sā-gbia va, kia ndēngo la Ndémoi jāwai hū, bōmōkūlō fēlēa, o pōwō lēnga fēlēa.*

25 *Kē kpēle, Tā-mo yēla lo iye Jerusalemi hū, ngi bijēi a Simeoni lo, kē tā-moi jī ngi lōnyāngo, kē a Ngéwo līma hindēi wē, iye Israeli ti lī-lēli lo māwulo, kē Holi yafēi iye ngi ma lo.*

26 *Kē Holi-Yāfēi i kei lo a ngiē, ye: Ē hā lo ngtye kē a Ndémoi ngi Kristi loni.*

27 *Kē i wa ngāfēi hū Ngéwo wēlēi bu: kē kina ndē-belētsia ti wāni a ndōi Jisu pē va a ngiē kia sāwai i ndēi la:*

28 *I ngi wumbu ngi yāka hū, i Ngéwo bētē, i ndē, ye:*

29 Ndémoi, gbē na bi boilōpōi i yāma ndī-lēli hū, kia bi lā-yiēi i ndēni;

30 Gbāmailē nya yāmeṣia ti bi bāwō hindēi longa.

31 Na bi hūgbāteni nūnga gbi yāma.

32 Lambo, fōfō ge va a Kafṛisia, ke māwōi Israeli va, bi nūngeṣia.

33 Ke Josufu ke ngi njēi ti wū hū i wūnga hindēi ndsia va, i ndēni ngi va.

34 Ke Simeoni i ti bētēnga, i ndē Maria ma, ngi njēi, kpēle, ndōi ji hēingo lē ti gbōtōma ti gūla va Israeli hū, ke ti hijē va gbōma; ke nāli va na te njia yēkpē lē fa.

35 Mbōwa a bi nda lī bō lo, ko kilisia ti ti gbōtōa nēmahū, ti ge.

36 Ke Ana lo iye na, ke nyāha profiti a ngiē, Fanueli nyāha-lōi, Aser bōndēi hū; ke ngi wōvango gboñ, i lēmbia a ngi hīni fō wofēla, kia wo tēnina a ngiē.

37 Ke kpāwō yē lē a ngiē, ngi vō nū nāni gboyongo mahū nāni; i gbāni Ngéwo ngi wēlēi bu, ke a Ngéwo gbē-gbā a kpindi ke fō, a sū-hōu la, ke hē wēla.

38 Ke i wa ikpēlēi na sē ma, i sē-gbā ta bē Ndémoi ma, i njia lē ngi va ti gbi ma ta pēlē hū gbē ngūmawō hinda va Jerusalemi hū.

39 Ke kina ti hindēṣia gbi wēni, kia Ndémoi ngi sāwai i ndēni, ke ti yāma Galili hū, ti ndā lā-wāi Nazareti.

40 *Kē ndōi i lōla, i gbāya ngāfa hū, i nda vē a nēmahū lēwē, kē Ndēmōi yahū gōlēi iye ngi ma lo.*

41 *Kē ngi lē-bēlēsia ti li lo Jerusalemi hū fōi gbi ma, tēwē-mahū-gōmēi ma.*

42 *Kē kina ngi vō iye pū mahū fēlē, kē ti ya Jerusalemi hū, kia ta pē kōmē gbēlēi ma.*

43 *Kē kina ti fōlōtsia ti gbōyoni, kia ti yāmani, kē ndōi Jisu, i gbendea pōma Jerusalemi hū, kē Josufu, kē ngi njēi tī kōni.*

44 *Kē ti gīli lo, tē, ta lo fāhēi hū, kē ti fō yēla jīa ga, kē ti ngi lōnga ngi wōnga līa, kē ngi gō-bēla ;*

45 *Kē kina tī ngi loni, kē ti yāma gbōma Jerusalemi hū, ta ngi lōlo.*

46 *Kē kina i wēni fōlō sāwa wōma ti ngi mālē Ngēwo wēlēi bu, iye hēini kāra-bēla līa, a wōlo ti ma, a molia wē.*

47 *Kē nāsia gbi ti ngi wō mēnini, ti nēmahū i wūni lo, ngi hinda hūgōlēi va, kē ngi gbēmbōtsia.*

48 *Kē kina ti ngi loni, kē ti wū hū i wūnga, kē ngi njēi i ndēnga ngi ma, ye : Nya lō, gbē va lo bi jī wēnga amūē ?*

49 *Kē i ndēnga ti ma, ye : I yē na wa nya lō ? Wū kō lo, wē, kē nga nya Kē yēngēi wē lo ?*

50 *Kē tī njīēi hūgōni na iye ndēni ti ma.*

51 *Kē ti yēinga ta tiēni ti wa Nazareti hū, kē i gōwōi lo ti wē ; kē ngi njēi i njīēi jīsia gbi lāma-gbātēi lo ngi lī ma.*

52 Ke Jisu ngi nēmahū i lēwēa, ke ndōla, ke a ngāhū golē jō a Ngēwo ke a nūnga.

NGŪ III.

Fō pū mahū lōlugē ma Tiberiu Sesari māhayēi hū, kina Pontiu Pilatu sāma a ngiē Judia va, ke Herodi sāma a ngiē Galili va, ke Filipi, ngi ndēhindō, sāma a ngiē Ituria va, ke Trakoniti lōle va, ke Lisania sāma a ngiē Abileni va;

2 Ke Anasi ke Kaifasi almami watsia atiē, ke Ngēwo lāyiēi i wā Johani yē, Sakaria ngi lōi, ngōlēi hū.

3 Ke i wa tātētsia gbi hū, ti Jordani gbēla, a baptisi yiēi lē, nēmahū wōtē va, mānu va hinda nyāmuṣia ma.

4 Kia nyégingo kolo i hū Isaya, profiti lā-yiētsia hū, ye: Yēla ngi wōi a gbāa ngōlēi hū, ye: A Ndēmoi ngi wēlēi hūgbāte, wu ngi wēlētsia wona.

5 Ndēmbu-ndēmbu gbi lo a la vēlo, ke ngtyē gbi, ke mbēmēlē gbi lo a yēi lo, ke hāni yanūngōtsia ta wona lo, ke hinda gbōkōla-gbōkōlētsia ta gbōngbō lo.

6 Ke nūmu gbi a Ngēwo ngi bāwō hindēi lo lo.

7 Ke i ndēnga fāhēi ma ti wāni ngi yē, ti ti baptisi wē va: O Kāli bōndēi, yē lo i wu lāhinga wu wēla ndī-lēwē ma, na a wāma?

8 Fālē a wa a ngūlu-wua nāsia ti māhōungo nēmahū wōtē va; ke wā tātō a ndēla wu nēmahūtsia

hū, wē, mu Abrahami joi lo mu kē va; gbāmailē nge wu ma, Ngēwo ngi gūngo lē, i kotu jisia wē a ndēnga Abrahami wē.

9 *Kē konui lo na i lāni ngūlutsia ti hapetsia ma; fālē ngūlui gbi lo na ē wa a ngūa yēkpē, ta tēwē lo, ti pīli ngombui ya.*

10 *Kē nūngesia ti ngi molia, tē: fālē, ma gbo wē?*

11 *I pōtē, i ndē ti ma, ye: Nūmui kūla fēlēa ti ngi yēya, gbe i fē na wē hāni gbi ī ngi yēya. Kē na mzhāni ngi yēya, gbe ta be i pē.*

12 *Kē nāvō-yāndo-bela be ti wa ti ti baptisi wē va, ti ndē ngi ma, tē: kāra-moi, ma gbo wē?*

13 *Kē i ndēnga ti ma, ye: wā na wūmbu tēwēngo ma, na ti ndēni wu ma.*

14 *Kē ko-beletsia be ti ngi molia, tē: kē mua, ma gbo wē? Kē i ndēnga ti ma, ye: wā nū gbi vāwōli, wā nū mayia ge a ndē; kē a pē wu ltsia ti lēli wu pāgēi va.*

15 *Kē kia nūngetsia ti ye māwu lo ma, kē ti gbi tiye gili lo ti nēmahuksia Johani va, ina ta lo Kristi a ngiē, o ta ī lē.*

16 *Kē Johani i pōtēa, i ndē ti gbi ma, ye: Nya, ngi wu baptisi wē a nja, kē yēla lo wā ma, i kpāyani, i lēwē nya ma, na ngi gowoi i ngēyetsia, nya mā-ī-hōuni ngi vūlo; a wu baptisi wē lo, a Holi-Yāfēi, kē ngombu.*

17 *Na ngi vlēli i ngi yēya, a ngi bēi yāfē lo fō,*

a ngāndo lo ngi gbūēi bu, ke a kēi mo lo a ngombui na ē lūfē.

18 Kē hinda gbōtōa wēkā lo iye ndēni nūngeṣia ma ngi yēwo yiēi hū.

19 Kē jī va i yīani sāmēi Herodi ma, Herodiasi va, ngi ndē-hindō-lōi, Filipi, ngi nyāhēi, ke hinda nyāmuṣia gbi va, nāsia Herodi i ti wēni;

20 Ji lo i pūni gbi ma hū, i Johani wīli kpindi wēlēbu.

21 Kē kina i wēni kia nūngeṣia gbi tiye ti baptisi wēni, Jisu bē ti ngi baptisi wē; ke kia iye hēma ke Ngēlē-gōhū i lā-wōa:

22 Kē Holi-Yāfēi i yēinga ngi ma, a kpīagē kia bōmōkūlō na, ke ngō i gbīa Ngēlē-gōhū, na i ndēni, ye: Nya līma Lōi lō abiē, nya lī lēlingo bi ma.

23 Kē Jisu i ngi vūlui ngi vō i tātōa a hūtila nū jōyongo mahū pū hū ke, kia tiye gūli, te: ta lo Josufu ngi lōi; Heli ngi lōi.

24 Matati ngi lōi; Levi ngi lōi; Melki ngi lōi; Jana ngi lōi; Josufu ngi lōi;

25 Matiasi ngi lōi; Amosi ngi lōi; Naumi ngi lōi; Ešli ngi lōi; Naggi ngi lōi;

26 Maati ngi lōi; Matiasi ngi lōi; Sime i ngi lōi; Josufu ngi lōi; Juda ngi lōi;

27 Joana ngi lōi; Resa ngi lōi; Zorobabel ngi lōi; Salatiel ngi lōi; Neri ngi lōi.

28 Melki ngi lōi; Adi ngi lōi; Kosam ngi lōi; Elmodam ngi lōi; Eri ngi lōi;

29 Jose ngi lōi; Eliezer ngi lōi; Jorim ngi lōi; Matati ngi lōi; Levi ngi lōi;

30 Simeoni ngi lōi; Juda ngi lōi; Josufu ngi lōi; Jonan ngi lōi; Eliakim ngi lōi;

31 Melea ngi lōi; Menan ngi lōi; Matata ngi lōi; Natan ngi lōi; Davidi ngi lōi;

32 Jese ngi lōi; Obed ngi lōi; Boos ngi lōi; Salmoni ngi lōi; Nasoni ngi lōi;

33 Aminadabi ngi lōi; Arami ngi lōi; Esromi ngi lōi; Faresi ngi lōi; Juda ngi lōi;

34 Jakobi ngi lōi; Isāki ngi lōi; Abrami ngi lōi; Tera ngi lōi; Nako ngi lōi;

35 Saruki ngi lōi; Ragau ngi lōi; Faleki ngi lōi; Heber ngi lōi; Sala ngi lōi;

36 Kainani ngi lōi; Afaksadi ngi lōi; Semi ngi lōi; Noa ngi lōi; Lameki ngi lōi;

37 Matusela ngi lōi; Enoki ngi lōi; Jaredi ngi lōi; Maleleel ngi lōi; Kainani ngi lōi;

38 Enosi ngi lōi; Seti ngi lōi; Adami ngi lōi; Ngēwo ngi lōi.

NGŪ IV.

Kē kina Jisu i vēndani a Holi-Yāfēi kē i yāma Jordani yē; kē ngāfēi i ya a ngiē ngōlēi hū.

2 *Kē Satani i ngi gōlē fō nū fēlē gboyongo; kē i fōi nāsia ma, iye hāni gbi mēni; kē kina tiye gēleni, na wōma kē ndōlē ngi hōua.*

3 Ke Satani i ndēnga ngi ma, ye: ina bi Ngéwo lōi lo abiē, ndē kotui ji ma, i wōtē a kpohū.

4 Ke Jisu i pōtēa, ye: Nyégingo lē: Nūmu ē vūlu a kpohū lēkē, ngiye njiēi na gbi a gbā Ngéwo la.

5 Ke Satani i ngi wūmbua ngtyē gūha mahū; ke i ndōloi ngi kēnyetsia hū gbi ge a ngiē hū-gūtungo.

6 Ke Satani i ndēnga ngi ma, ye: Kpāyēi ji gbi lo nga fēma bi wē, ke hāni yēkpētsia ti hū; gbāmailē ti fēngo lē nya wē, ke nūmu gbi lo nya lōngo la, nya fē lo a ngiē.

7 Fālē, ina ba gūla lo nya gowo ma bu, gbi bi wo a ye lē.

8 Ke Jisu i pōtēa, ye ngi ma: hijē nya wōma, Satani; gbāmailē nyégingo lē: Bā gūla lo Ndēmōi bi Yéwoi gowo bu, ke ta yakpē lo, ba ngi hinda wēlē.

9 Ke i wa a ngiē Jerusalemi hū; i ngi hēi Ngéwo wēlēi mbōloi mahū, i ndē ngi ma, ye: ina bi Ngéwo Lōi lo abiē, gbuja:

10 Gbāmailē nyégingo lē: A ngi lō-bēla lāhi lo bi va, ti bi mahū-gbē:

11 Ta bi hōu ti yēya lo, ti bi de, ko bā bi gowo hō kotu ma.

12 Jisu i pōtēa, ye ngi ma, ndēngo lē: Bā Ndēmōi bi Yéwoi golē.

13 Ke kina Devili i wēlani a kolēi gbi, ke i gbēnga ngi ma kūlō.

14 *Kē Jisu i yāma ngāfa gbāyēi hū Galili hū, kē ngi ma lowo i vāya itatētsia hū gbi.*

15 *Kē i ti gāra sinagogtsia hū, ti gbi ti ngi lātō.*

16 *Kē i wa Nazareti hū, hindēi ti ngi makēi na; kē i ya sinagogi hū, kina ngi wē-hindēi iye na, sabati vōlōi ma; kē i lōa koloi gāra va.*

17 *Kē ti ngi goa a profitti Isaia goloi, kē kina i goloi la-wōni, i hindēi lo ti nyēgi na:*

18 *Ndēmōi ngi Yāfēi lo nya ma; gbāmailē i lōkō lo a nya ma ngi lā-yia yēkpē lē va feli-bela ma; i nya lōnga ngi ndī-nyānī-bela bāwō, ngi mbāwō vē kohōtsia wē, ngi pē pūmu-bela ti tūwo lo, ngi gbe nāsia ma ti ma bōwango.*

19 *Ngi Ndēmōi ngi vō yēkpēi yīa lē.*

20 *Kē i koloi gbōwua, i fē misiri wē, i hēi; kē nāsia gbi ti sinagogi hū, ti ti yāmēi longa ngi ma.*

21 *Kē i tātōa a ndēla ti ma, ye: fōlōi ji lo koloi lā-yiēi i wēlēnga wō hū.*

22 *Kē ti gbi ti ngi hōunga a ngi ma, kē ti wū hū i wūnga njīa yēkpētsia va, ti gbīani ngi lā hū; kē ti ndēnga, te: Josufu ngi lōi lo a ji?*

23 *Kē i ndēnga ti ma, ye: A tōnya wa sālēi ji hēi lo nya ma, hālēmōi, bi vūlui bāwō; hāni gbi lo mu mēnini i wēni Kapernaumi hū, pē bē bi loloi hū.*

24 *Kē i ndēnga, ye: A tōnya nge wu ma, nge, profitti gbi ī gūlu ngi nda loloi hū.*

25 *A tōnya nge wu ma, kpāwo gbōtōa tiye lo*

Israeli hũ, Eliasi gbēlēmēi, kina ngēlē-gōhũ iye gbōwuni fō sāwa ke ngālu woita, kina ndōle wāi iye na ndōloi gbi.

26 Ke tiye Eliasi lōni yēla be yē, ngtye ma Sarepta, Sidoni lā wāi hũ, nyāha yēla yē, kpāwo a ngiē.

27 Ke kpokpou-bela gbōtōa lo ti ye Israeli hũ, Eliseusi, profiti gbēlēmēi, ke yēla be iye bāwōni, ngtyema Naamani, Siria-moi.

28 Ke nāsia gbi tiye sinagogtsia hũ, kina ti hindēi jtsia mēnini, ke ti lī i lēwēnga.

29 Ke ti hijia, ti ngi lūkpē, i gbāa tēi hũ, ke ti wā a ngiē kōmbōi ya, hindēi ti tēi lōni na, ngi lūkpē va, a ngi wu ma wēlē.

30 Ke ta i lēwē a ti līa we, i li.

31 Ke i yēinga Kapernaumi hũ, Galili lā-wāi, i ti gāra sabati vōlōtsia ma.

32 Ke ti wū hũ wua ngi gārēi va; gbāmailē ngi lā-yiēi kpāyango ye lē.

33 Ke kēna yēla lo iye sinagogi hũ, ngāfa nyāmui i ngi hũ, i gbāwua ngēlēya, ye:

34 Gbē mu ma, gbo lo mu lūa hũ ma wuēni, bia Jisu lo Nazareti-moi? bi wā mu wā va lo? Ngī ko lo gbē nū-lō abiē, Ngēwo ngi Holi-moi.

35 Ke Jisu i gbandēa ngi ma, ye: bi lēi gbōwu, bi gbāa ngi hũ; ke kina ngāfa nyāmui i ngi gūlani ndā, ke i gbāa ngi hũ, ke ī ngi nēmuni.

36 Ke ti gbi ti wū hũ i wūnga, ti ndē ti nyonyo

ma, te: gbe yīa lo a ji? gbāmailē i ndēnga ngāfa nyāmuīsia ma a māha-lā-yīa a kpāya, ke ti gbā.

37 Ke ngi lowoi i vāya ndōloi hū i hindīi gbi.

38 Ke i hijia, i gbā sinagogi hū, i wa Simoni wēlīi bu, ke Simoni ngi Yēmoi iye māvula wā hū lo, ke ti ngi mānēnea ngi va.

39 Ke i lōa ngi mahū, i gbāndē māvulēi ma, ke i gbēnga ngi ma; ke i hijia ke-yakpē i ti ma kpē-gbā.

40 Ke kina fōlōi iye gūlama, nāsia gbi tiye higbe gege hū, ti wa a tiē ngi yē, ke i lōkō wēlēnga ti gbi ma, i ti bāwō.

41 Ke ngāfa nyāmua be ti gbāi lo ti gbōtōma hū, ta gbawu, te: Kristi lo abiē, Ngēwo ngi lōi; ke i gbandēa ti ma, ye, tā yīa; gbāmailē ti koi lo, te: Kristi lo a ngiē.

42 Ke kina ngēlē i wōni, ke i gbā, i li ngōlēi hū, ke fāhēi ngi lōnga, ti wā ngi yē, ti ngi hūhōu, te, a gbā ti ma.

43 Ke i ndēnga ti ma, ye: ngi lōni ngi njia yēkpēi lē, Ngēwo gēnyēi va tā wēkētsia be ma; gbāmailē nya lōnga na va lo.

44 Ke i njia yēkpēi lēnga Galili ti sinagogīsia hū.

NGŪ V.

Kina i wēni nūngeīsia ti gbondani ngi ma Ngēwo ngi yiēi mēni va, ke i lōa Genesareti wōpēi ma.

2 I ndende fēlēa lo ti lōni pōpēi ma, ke nye-gbe-bela tiye gbāa ti hū, ta ti bōmētsia wua.

3 Ke i wilia ndendeṣia yēlagē hū, Simoni ngi ndēi, i ndē ngi ma, ye: i gbāa kūlō ngiyēi ma, ke i hēnga, i nūnga gāra ndendēi hū.

4 Ke kina iye wēlani a yāla, ke i ndēnga Simoni ma, ye: gbāa isūsui hū, wu wu bōmētsia gūla i kpōtō va.

5 Ke Simoni i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: Ndēmoi, mu monea a kpindi ji p̄, mū hāni gbi hōuni, ke bi lā-yiēi va lo, nga mbōmēi gūla lo.

6 Kina ti ji wēni, ke ti sōndōa nye gbōtōa ma, ke ti bōmēi i tātōa a belala.

7 Ke ti lōkō ya mēmē ti mbānga yē, ti ye ndende wēkēi hū, ti wa ti gbo ti ma; ke ti wā ti ndende vēngo lavē, ke ti tātōa a wūla.

8 Ke kina Simoni Pita i toni, ke i gūla Jisu gowoi bu, ye: gbāa nya wōma, gbāmailē nū nyāmu lo angē, O Ndēmoi!

9 Gbāmailē ngi wū hū wūi lo, ke nāsia gbi tiye ngi wōma nye gbōtōṣia va tiye hōuni.

10 N̄i lo be Jakobi iye na, ke Johani Zebedi ngi lēnga, Simoni ngi mbānga. Ke Jisu i ndēnga Simoni ma: Ba lūwa, kia i tātōni fōlōi ji ma, ba nūnga lo hōu.

11 Ke kina ti wāni a ti lēndeṣia ngiyē ma, ke ti gbēlēa kpēlēma ti lō ngi wōma.

12 Kina i wēni iye tā-wā yēla hū, ke kpēle,

tā-moi yēla kpokpou lēkē ngi ma, kina i Jisu loni, ke i gūla ngi gowo bu, i ngi mānēnē, ye: Ndēmōi, ina bi lūmango lē, ba pē lo ngi bāwō.

13 Ke i ngi lōkōi lāmbōnga, ke i jā a ngiē, ye: Ngi lūma, bi bāwō; ke ke-yakpē kpokpoui i gbāa ngi ma.

14 Ke i ngi lāhinga, ye: bā ndē nū gbi ma, li, bi bi vūlui ge a almami, bi li a na bi bāwōlēi va, kia wo Musa ndēi la, a sēli va ti we.

15 Ke nī lēkē ngi ma lowoi a gbāa, ke fāha gbōtōa ti ngāndonga mēxi va, ko ti bāwō a ngiē ti higbētsia hū.

16 Ke i ngi vūlui gbāa ti lāa, i lī ngōlēi hū, i hē na.

17 Ke kina i wēni fōlōtsia yēla ma, iye kāra wēma, ke Faris̄tsia, ke sāwa-hūge-bela ti hēini, tiye gbāani tēi gbi lo hū ti Galili, ke Judia, ke Jerusalemi; ke Ndēmōi gbāyēi iye na lo ti bāwō va.

18 Ke kpēle, ke nūnga ti wā a tā-mo yēla ikpuko ma, i nānga higbē hū; ke ti konga a wāla a ngiē, ti ngi lā ngi lābu.

19 Ke kina tiye ipēlēi gbi jōni ta wa a ngiē, fāhēi va, ke ti lēnga pēlēi wū-mba, ti ngi yēi ikpukoi ma i ndiēi Jisu lābu.

20 Ke kina i toni ti ngi hōunga a tōnya, ke i ndēnga ngi ma, ye: Tā-moi, ngi mānua bi ma a bi hinda nyāmūtsia.

21 Ke kolo-nyēgi-bēlētsia, ke Faris̄tsia ti tātōa a

kāra la ti nēmahū, tē: Yē lo a jī, a njīa nyāmu lē? Yē lo a mānu hinda nyāmu ma, ngiyē ma Ngéwo yakpē?

22 *Kē kina Jisu i ti nēmahūtsia goni, kē i pōtēa, i ndē ti ma, yē: Gbo wu kāra ma nēmahū?*

23 *Igbo bebēngo, ndē va, ngi manua bi ma a bi hinda nyāmuṣia, O ndē va, bi hijē, bi jīa?*

24 *Kē kọ wu kọ kē hindō-lōi kpāya lo ngi yēya ndōloi hū mānu va hinda nyāmua ma (kē i ndēnga nānga higbe-moi ma) nge bi ma, hijē, bi bi gbukoi wūmbu, bi li bi wēlē bu.*

25 *Kē i hijēnga kē-yakpē ti yāma, i na wūmbu iyē lāni ma, kē i ya ngi wēlē bu; a Ngéwo lātō.*

26 *Kē ti gbi ti gāhū gbīa, kē ti Ngéwo lātōnga; kē ndūa i ti hū vēnga, tē: Mu kama-hinda lōa a fōlōi jī.*

27 *Kē hindēi jītsia wōma i gbīa, i li; kē i nāvō-yāndo-mo longa, ngi lā a Levi, i hēni nāvō-vēmēi ma, kē i ndēnga ngi ma, yē: Tō nya wōma.*

28 *Kē i gbi lōnga, i hijē, i tō ngi wōma.*

29 *Kē Levi i mēhē wā gbātea ngi wē ngi ndā wēlē bu; kē fāha gbōtōa lo tiyē na a nāvō-yāndo-bēla, kē pēkā, nāsia ti hēni ta tiēni.*

30 *Kē ti kolo-nyēgi-bēlētsia, kē Farisītsia ti gbo-yēnga ngi wōma-bēlētsia ma, tē: Gbē va lo wa mēhē mē, wu kpolē wē a nāvō-yāndo-bēla, kē hinda nyāmu-wē-bēla?*

31 *Kē Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, yē: Nāsia hinda*

gb̄i (ī) ti ma, tī lōni a hālē-mo, ngīyē ma nāsia ti hīgben̄go.

32 Ngī wāni tōnya-bela wālē va, kē hinda nyāmu-bela ti wōtē.

33 Kē ti ndēnga ngi ma, tē: Gbē va lo, Johani ngi wōma-belētsia ta sū-hōu pepe, ta hē wē, kē Faristsia ti wōma-belētsia be, kē bi ndētsia ta mēhē mē ta kpolē wē?

34 Kē i ndēnga ti ma, yē: Wa pē lo nyāha-jō-mo ninēi ngi mbānga ti sū-hōu kina lē nyāha-jō-mo ninēi i ti līa lo?

35 Kē ifōlōtsia ta wa lo, kina ta nyāha-jō-mo ninēi gbīa ma ti līa, kē ti sū-hōungo ta yē lo ifōlōi nāsia ma.

36 Kē i sālē be hēnga ti ma, yē: Nūmu gb̄i ē kūla nīna gūtu wē ingōva ma; ina na ī lē, inīnēi a mbela lo, kē gūtui na i gbīani ininēi ma ē lūma ngōvēi wē.

37 Kē nūmu gb̄i, ē ndō nīna wu sāni wōva hū, ina na ī lē ndō ninēi a sāntsia wō lo, kē i vāya, kē sāntsia ti nyānia.

38 Kē ndō ninēi a wu sāni nīna hū lo; kē ti vēngo ti lāma-gbāteā.

39 Kē nūmu gb̄i kina i wēla lo a ndō wōva gboēla kē-yakpē i māni ndō nīna ma; gbāmailē i yē: ngōvēi i fīsa.

NGŪ VI.

Ke kina i wēni, sabati ifēlēgēlēi ma, na i tōni ihālagēi ma, ke i lēwēa mba-gbaetsia hū, ke ngi wōma-beletsia ti mbēi wōnjenga, ta njowele ti yēya, ta mē.

2 *Ke Faristsia ti lēnga ti ndēnga ti ma, tē: Gbe va lo wa na wēlē mā-ī-hōuni pē va sabattsia ma?*

3 *Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: Wū ji be gei lo, na Davidi iye pēni wō, kina ndōle ngi hōuni, ke nāsia ma ti ngi wōma?*

4 *Kina i lini Ngēwo wēlēi bu, i ke-gbohū wūmbu, i ti mē, i fē nāsia be wē tiye ngi wōma, mā-ī-hōuni mē va, ngiye ma almami va lēkē?*

5 *Ke i ndēnga ti ma, ye: Hindō-lōi Ndēmo lē sabati be va.*

6 *Kina i wēni sabati ipēka ma, ke i wā sinagogi hū, i kāra wē: tā-mo yēla lo iye na, ngi yēja lōkōi bēngo.*

7 *Ke kolo-nyēgi-beletsia ke Faristsia ti ngi mānea, ina a bāwō wē lo sabati ma, kō ti ngi jāwu hōu.*

8 *Ke i ti nēmahūtsia gonga, ke i ndēnga tā-moi ma na ngi lōkōi bēngo ye lē, ye: hijē, bi lō ndīa.*

9 *Ke Jisu i ndēnga i ndē ti ma, ye: Nga wu moli lo a hinda yēla: māhōungo lē hinda yēkpē wē va sabati vōlōtsia ma, o hinda nyāmu wē va? Ndēvu bāwō va, o pā va?*

10 *Ke kina i ti gbi gbēni, i ndēnga tā-moi ma, ye: Bi lōkōi lāmbō; ke i pēa, ke ngi lōkōi i yāma, i bāwō kia ipēkēi na.*

11 *Ke ti gbōwa pāra, ke ti wu hitēnga ti nyonyo ma, hindēi mähōungo ti pē a Jisu.*

12 *Kina i wēni ifōlōi nāsia ma, ke i ya ngtyē yēla mahū, hē wē va; i yi kpindi pi hēma Ngēwo ma.*

13 *Kina ngēlē iye wōni, i ngi wōma-beletsia wāle ngi yē, i ti mahō pū mahū fēlē ti lā, ke i ti wālea a tō-bēla.*

14 *Simoni, na ta tōlini a Peta, ke Anderu, ngi ndē-hindōi; Jakobi ke Johani; Filipi ke Bartolomi;*

15 *Muti ke Tomasi, Jakobi Alfiu ngi hindō-lōi, ke Simoni, na ta tōli a Selotes;*

16 *Judasi Jakobi ngi ndē-hindōi, ke Judasi Karioti-moi, na bāya-moi ye lē.*

17 *Ke i yēinga a tiē, i lō būlōi ma, ke ngi wōma-beletsia ifāhēi, ke fāha gbōtōa, ta gbāa Judia hū gbi, ke Jerusalemi, ke Tire; ke Sidoni yēi gākunga; nāsia ti wāni ngi lā-yiēi mēni va, kō i ti bāwōa ti higbetsia hū.*

18 *Ke nāsia ngāfa nyāmuetsia ti ti lī hēini, ke i ti bāwōa.*

19 *Ke fāhēi gbi ti kōnga ja va a ngiē; gbāmailē kpāya i gbāni lo ngi hū, ke i ti gbi bāwōa.*

20 *Ke i ngi yāmeetsia wūmbunga, i ngi wōma-beletsia gbē, ye: Wu betēngo lē, fēli-bēla; gbāmailē wu wō lo a Ngēwo genyēi.*

21 Wu betēngo lē ndōle wu ma nā; gbāmailē wu gōi a vē lo: Wu betēngo lē wa wō nā; gbāmailē wa yēlē lo.

22 Wu betēngo lē, kina nūnga ta lōlō ma awuē, kina ta wu gbā ma ti lā, kē ti wu lōwo nyāni; kē ti wu bijēi gbā a hāni nyāmu, Nūmu-hindō-lōi va.

23 A gōhū nē ifōlōi nāsia ma, wu winde a kāhū gbā; gbāmailē nī lo wō ti kētsia ti pēni a profitīsia.

24 Ke pōwō lo wu ma, wua wu gbātengo; gbāmailē wu wēla a wu lā-lēli jō lo.

25 Pōwō lo wu ma, wua wu gō vēngo, gbāmailē ndōle a wu hōu lo: pōwō lo wu ma, wua wa yēlē nā; gbāmailē wa hinda mai hē wēlo, wu wō.

26 Pōwō lo wu ma, kina nūnga gbi ta wu yīa yēkpē lēma; gbāmailē nī lo ti kētsia ti pēni a nde-profitīsia.

27 Ke ngi nge wu ma, wua wu mēni ma: A lō a wu gonyōtsia; a hinda yēkpē wē a nāsia ti lōlongo a wuē.

28 A nāsia bētē ta wu yēli; wu hē nāsia va, ta wu hōu a nyāmu.

29 Nūmui a bi lēwē bi bā ma, ipēkēi bē wōtē ngi yē. Ke nūmui a bi lōmēi, imāhūgē, hōu, bā māwali ngi wē i mbuigē bē hōu va.

30 Fē nūmui na wē a fēli bi ma, kē nūmui a bi jō hānīsia hōu, bā njā lē gbōma.

31 *Ke* *kia* *wu* *lōni* *nūnga* *ti* *pē* *a* *wuē*, *a* *pē* *nī* *a* *tiē* *bē*.

32 *Ke* *wu* *lōnga* *lo* *a* *nāsia* *ti* *lōnga* *a* *wuē*, *gbē* *jē* *lo* *wa* *sō*? *gbāmailē* *hinda* *nyāmu-bēla* *ti* *lōngo* *a* *nāsia* *ti* *lōngo* *a* *tiē*.

33 *Ke* *wu* *hinda* *yēkpē* *wēnga* *lo* *a* *nāsia* *ta* *hinda* *yēkpē* *wē* *a* *wuē*, *gbē* *jē* *lo* *wa* *sō*? *gbāmailē* *hinda* *nyāmu-bēla* *bē*, *ta* *pē* *lo*.

34 *Ke* *wu* *nāsia* *jihū* *lo* *wa* *hōu* *a* *tōnya* *wa* *sō* *lo* *gboma* *a* *tiē*, *gbē* *jē* *lo* *wa* *sō*? *gbāmailē* *hinda* *nyāmu-bēla* *bē* *ta* *sihā* *wē* *lo* *hinda* *nyāmu-bēla* *ma*, *tēnga* *jō* *va* *gboma*.

35 *Ke* *a* *lō* *wu* *gonyōtsia*, *wu* *hinda* *yēkpē* *wē*, *wu* *sihā* *wē*, *wā* *gīli* *a* *hāni* *wēka* *gbi* *pōma*; *ke* *wu* *māwāi* *i* *ya* *wō*, *ke* *wu* *wēnga* *a* *na* *ngi* *lēnga* *ti* *ngēlēya*: *gbāmailē* *ngi* *hinda* *yēkpēngo* *nāsia* *va* *ti* *sābu* *go*, *ke* *hinda* *nyāmu-bēlētsia* *va*.

36 *Fālē*, *a* *mānuma* *wē*, *kia* *wu* *Ke* *mānumango*.

37 *Wā* *sēli* *wē*, *ke* *tē* *wu* *jēli*; *wa* *ndē* *wē*, *ke* *tē* *wu* *lē*; *a* *mānuma* *wē*, *ke* *ti* *manua* *lo* *wu* *ma*.

38 *A* *fē*, *ke* *ti* *fēnga* *wu* *wē*: *hūma* *yēkpē*, *kpondango* *hū*, *ke* *sējiango*, *a* *yēi* *ma*, *ta* *fē* *lo* *wu* *yāka* *hū*; *gbāmailē* *kia* *sē* *wa* *hūma* *la*, *nī* *bē* *ta* *hūma* *wu* *wē*.

39 *Ke* *i* *sālē* *hēnga* *ti* *ma*, *ye*: *mbōlē-mo* *a* *pēlē* *ge* *lo* *a* *mbōlē-mo*? *Ti* *vēnjo* *ti* *gula* *ma* *ndōwēi* *hū*?

40 *Kāra-wē-moi* *ī* *ngi* *gāra-moi* *mahū*, *ke* *na* *gbi* *lo* *kpyonga* *a* *wē* *lo* *bē* *ngi* *gāra-moi*.

41 Ke i yē na ba kēi lō bi ndēi yāma, ke bē ngūlu gūtu lō i bi ndā yāmēi?

42 O ba yē ndē bi ndēi ma, be, nya ndēi, gbē ngi kēi gbāa i bi yāmēi, ke bi vūlui bē ngūlu gūtu lō i bi ndā yāmēi? Bia ndā-fēlē-moi, ngūlu gūtui gbāa pēn bi ndā yāmēi, ta lo na ba tūwo lō pānda kēi gbāa va bi ndēi yāmēi ma.

43 Gbāmailē ngūru yēkpē ē wua a ngūlu wā nyāmu, o ngūru nyāmu ē wua a ngūlu wā yēkpē;

44 Gbāmailē ta ngūru gbi go ngi ndā wūlu wēi ma lo; gbāmailē tē ndāha wūru wuēi goli ngāli ya; ke tē goli ngāli wūru ya.

45 Nūmu yēkpēi a gbāa lo a hāni yēkpē so-hāni yēkpēi ma ngi lī ma; ke nūmu nyāmu a gbāa lo a hāni nyāmu so-hāni nyāmui ma ngi lī ma. Gbāmailē kia ndrī lāvēngo la, nī lo ndēi a ndē.

46 Ke gbē va lo wa nya wāle a Ndēmōi, Ndēmōi, ke wē-hindēisia wē nga ndē?

47 Nūmui gbi lo a wa nya yē, i nya lā-yiēisia mēni, i ti wē, nga ngi gbīayē ge lo a wuē.

48 Ngi gbāngo lē a nūmui i pēlē lōni, i ndōwēi bō sūsungo, i hāti kotu ma: ke kina njēi wēni, kpēlui i yēi pēlē ma, a vōmbō, ke ī gūni a sejiāla; jī va hitēngo yelē kotui ma.

49 Ke nūmui na a mēni, ke ī pēni, ngi gbāngo lē a nūmu i pēlē lōni ndōlo ma, ke ī hitēni; ke kpēlui i yēinga a vōmbō ipēlēi ma, ke-yakpē ke i gūla, ke pēlēi na itōmbōi ngōlongo yelē.

NGŪ VII.

Ke kina iye wēlani a ngi lā-yiētsia gbi lēla nūngeṣia wō hū, ke i ya Kapernaumi hū.

2 *Ke kugba yēla i hindō yēla mahū ngi boilōpōi na ngi lōnga la gboñ, i higbe hū yeke i hā.*

3 *Ke kina i Jisu hinda mēni, ke i Jewuṣia ti nūnga waṣia lōnga ngi yē, a ngi mānēnē, ko i wa i ngi boilōpōi lāwō.*

4 *Ke kina tiye wāni Jisū yē, ti ngi mānēnē kā, tē: mbēlē lo ngi ma, na a hindēi jì wē ngi va.*

5 *Gbāmailē ngi lōngo a mu gēnyēi, i sinagogi mu wē.*

6 *Ke Jisu i tōnga ti ma: ke kina nā ī ye pēlēi ma gūha ma, ke kugbēi i ngi mbānga lōnga ngi yē, ye ngi ma: Ndēmoi, bā bi vūlui mōnē; gbāmailē ngi gbēkpēni bi wa nya wēlēi bu.*

7 *Na va yelē ngi toni nya vūlui gbēkpēngo ngi wa bi yē, ke njā yakpē lē, ke nya boilōpōi i bāwōa.*

8 *Gbāmailē nya bē ngi mahū layīa bu lo, ko-bēla ti nya bu, nge jì ma, li, ke i linga, nge pēka ma, wa, ke i wa; nge nya boilōpōi ma, jì wēlē, ke i pēlēa.*

9 *Ke kina Jisu iye hindēi jṣia mēnini, ngi wū hū i wū ngi va, ke i wōtēa nūngeṣia yē tiye tōni ngi wōma, ye: nge wu ma, ngi tōnyēi nyoko loni lē Israeli bē hū.*

10 Ke kina nāsia tiye ti lōni ti yāmani p̄lēi bu, ti mālē boilōp̄oi iye higbēi hū, i bāwōa.

11 Ke kina i wēni, f̄lōi na wōma, ke i ya tā-wa yēla hū, na ta tōli a Nain; ke ngi wōma-beleṣia gbōtōma, ti tō ngi wōma, ke fāha gbōtōa.

12 Kina nā i lāni tā-wāi ikōi gbēla, kpēle, ke ti gbīa a kēna yēla hāngo, ta yēla kpe ngi njē yēya, ke kpāwō a ngiē, ke nūnga gbōtōa ti ye tā-wāi hū, ta tiēni yelē.

13 Ke kina Ndēmōi ngi loni i ngi mamāmahū lo, ye ngi ma, bā wō lo.

14 Ke i wā, i jā a hākēi, ke nāsia tiye li a ngiē, ti lōnga kpe, ke i ndēnga, ye: Ndākpau, nge bi ma, hijē.

15 Ke na i hāni, i hijēnga, i hēi, i tātō a yialu; ke i ngi vēnga ngi njēi we.

16 Ke ti gbi ti lūwa, ke ti Ngéwo lātōnga, te: profiti wā i hijēnga mu lā; Ngéwo i vānga ngi nūngeṣia ma.

17 Ke ngi ma lowoi ji i vāya Judia hū gbi, ke itātēi hū gbi.

18 Ke Johani ngi wōma-beleṣia ti hindēi jṣia gbi genga a ngiē.

19 Ke Johani i ngi wōma-beleṣia f̄lē wālea ngi yē, i ti lō Jisu, ye: Bia lo ba wāma, o mu tūwo gbē p̄ka va?

20 Kina kongēṣia tiye wāni, ke ti ndēnga, te: Johani, Baptisi-moi lo mu lōni bi yē, ye: Bia lo ba wāma, o mu tūwo gbē p̄ka va?

21 *Ikpēle yakpē na ma i ti higbeṣia gbōtōma, ke ti gāhū gbāleṣia bāwō, ke nāsia ngāfa nyāmua tiye ti hū, ke nāsia ti gbōtōma ti bōlēngo yelē, i pē ti tūwo lō.*

22 *Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: A li wu ndē Johani ma, hindeṣia wu toni, ke nāsia wu mēnini: kia mbōlē-bela, ti tūwo lōnga; nēmu-bela ti jā; kpokpou-bela ti bāwōa; ti ngōhu-gbonda-bela ti njia mēnia; pōmeṣia ti vūnga, ti njia-yēkpēi lēnga fēli-bela ma.*

23 *Ke na betēngo lē ē jāmbō nya va.*

24 *Ke kina Johani ngi lō-beleṣia tiye yāmani, i tātōa a ndēla nūngeṣia ma Johani va, ye: Gbo lo wu lini ngōlēi hū to va? kōtōpoñ lē fēfēi a sējia?*

25 *Ke gbo lo wu lini to va? Tā-mo lē kūla bebe ngi ma? kpēle, nāsia ta ti mayīli a kūla wānda-wānda, ti hēini ndr-lēi hū, ti māha wēlē bu lo.*

26 *Lē gbo lo wu lini to va? Profiti lē? A tōnya nge wu ma, i lēwēni profiti ma.*

27 *Ji lo nyēgingo ngi va, kpēle, ngi nya lō-moi lōngo bi lūgo, nā a bi wēlēi gbāte bi lūgo.*

28 *Nge wu ma nāsia gbi lā nyāhanga ti ti lēni, profiti gbī na a wō i lēwē Johani, Baptisti-moi ma; ke na ikūloi lē Ngēwo gēnyēi hū, i wōni i lēwē ngi ma.*

29 *Ke nūngeṣia gbi ti ngi wō mēnini, ke nāvō-yāndo-beleṣia ti Ngēwo lōnya yīa lēnga, gbāmailē ti baptisingo a Johani ngi baptisimi.*

30 Ke Faristsia, ke s̄awa-h̄uge-beleṣia, ti gbēl̄ea Ngéwo ngi l̄ima hind̄ei ma ti v̄uluṣia ma; gbāmailē ta ī lē, a ti baptisi wē.

31 Ke Nd̄em̄oi nd̄enga, ye: gbo lo na nga mb̄ond̄ei ji i n̄ungeṣia h̄uma ma? ke ti gb̄iani a gbo?

32 Ti gb̄iango lē a nd̄enga ti h̄ēini f̄el̄ēgom̄ei, ta ti nyonyo w̄ale, te: mu k̄olē v̄engo wu we, ke wū gūani; mu hinda mahi h̄ei w̄ēnga wu we, ke wū w̄ōni.

33 Gbāmailē Johani, Baptisi-moi, i w̄ani, ē m̄h̄ē m̄, ē nd̄o gbolē, ke wu nd̄enga, wē, ngāfa nyāmu lo ngi yēya.

34 Hind̄o-l̄oi i w̄a, a m̄h̄ē m̄, a kpolē wē, ke wu nd̄enga, wē, kp̄ele, m̄li-moi, ke nd̄o-gbolē-moi, n̄ar̄o-nyāndo-b̄ela ti mb̄ai, ke hinda nyāmu-b̄ela ti mb̄ai.

35 Ke n̄mah̄ū-l̄ewē gūlungo a ngi l̄engeṣia gbi.

36 Ke Farisi-mo yēla i ngi molia, ye: ti m̄h̄ē m̄ ta ta; ke i w̄a Farisi-mo ngi w̄l̄ei bu, ti h̄ei m̄h̄ē m̄ va.

37 Ke kp̄ele, nyāha yēla i tā-w̄ai h̄ū, hinda nyāmu-mo lo a ngiē; kina i k̄oni Jisu i h̄ēnga m̄h̄ē m̄ va, Farisi-moi ngi w̄l̄ei bu, ke i w̄a a alabasta gan̄ai ngūlo h̄ū.

38 Ke i l̄onga ngi ḡowoi gb̄ela ngi w̄oma a w̄o lo, ke i t̄āt̄a a ngi ḡowotsia wuala a ngāya, i ti yēla a ngi w̄und̄ei, i ngi ḡowotsia ma ḡomi, i ti m̄ali a ngūloi.

39 *Ke kina Farisi-moi na ngi wāleni i toni, ke i ndēnga ngi nēmahū, ye: Tā-moi ji, kia profiti lo, a ko lo, gbe nūmu lo a nyāhēi ji na a jā a ngiē, gbāmailē hinda nyāmu-mo lo a ngiē.*

40 *Ke Jisu i pōtēa, ye ngi ma, Simoni, hinda lo nya la ndē va bi ma. Ke i ndēnga, ye: kāra-moi, ndē o.*

41 *Kpā-wīli-mo yēla lo iye na, kpā-hōu-bēla fēlēa ti ngi yēya; yēla i kpēi hōu nāvō hondo lōlu, ipēkēi nū fēlē gboyongo mahū pū.*

42 *Ke kina hāni gbī iye ti yēya kpēi-gbīa va, i mānu ti ma gbāma fū; fālē ndē nya ma, ye: Yē lo a lō a ngiē i dēwē?*

43 *Simoni i pōtē, ye: Nga to na i mānu ngi ma i dēwē: ke i ndēnga ngi ma, ye: bi sēlia a tōnya.*

44 *Ke i wōtēa nyāhēi yē, i ndē Simoni ma, ye: bi nyāhēi ji longa? ngi wā bi wēlē bu; bi nya goni a nja gbi nya gowoṣia va, ke i nya gowoṣia wānga a ngāya, i ti mayela a ngi wūndiēi.*

45 *Bī nya lā-gōmini, ke nyāhēi ji kina gbà ngi wāni, i gbēni nya gowoṣia ma gōmi va.*

46 *Bī nya wūi mālīni a ngūlo; ke nyāhēi ji i nya gowoṣia mālīa a ngūlo.*

47 *Fālē, nge bi ma, ngi hinda nyāmuṣia ti gbōtōngo ngi mānu ti ma, gbāmailē i ndōma jēmbe wēi lo: ke na ta mānu ngi ma kūlō, ta lo a ndōma-wē kūlō.*

48 *Kē* i ndēnga ngi ma, *yē*: ngi mānua bi ma a bi hinda nyāmutsia.

49 *Kē* nāsia tiyē hēini ta mēhē mē a ngiē, ti tātōa a ndēla ti nēmahū, *tē*: *yē* bē lo a ji a mānu hinda nyāmua ma?

50 *Kē* i ndēnga nyāhēi ma, *yē*: Bi lōnya hindēi i bi bāwōa, li ndilēi hū.

NGŪ VIII.

Kē kina i wēni na wōma, i jesiani tā-wāi gbi hū, *kē* fūlēi, a hehe dōli, a njia yēkpetsia lē Ngēwo genyēi hū va, *kē* pū mahū fēlētsia tiyē ngi wōma lo.

2 *Kē* nyāhanga tēnga nāsia tiyē ti bāwōni ngāfa nyāmua yēya, *kē* māvuletsia, Maria ta tōlia Magdalini, na iyē ngāfa nyāmua wofēla gbiani ngi hū.

3 *Kē* Joana, Kusa ngi nyāhēi, Herodi ngi boilōpōi, *kē* Susana, *kē* ti gbōtōma nāsia tiyē ngi ma gbē-gbia a ti jō-hāni.

4 *Kē* kina nūnga gbōtōa tiyē yāndoni, ti wāni ngi yē, ti gbīa tā-wāi gbi hū, *kē* i yīanga sālē hū, *yē*:

5 Tū-hāni hī-moi i li ngi lū-hāni hī va; *kē* kia i hīni, tēnga gūla pēlēi ma, *kē* ti nyīmia ma, *kē* nōntsia ti ngēlē ma, ti ngonyōa.

6 Ti tēnga ti gūla kotu ma, *kē* kina iyē vālēni, *kē* i lōgbōa, gbāmailē i ndēndēi gbi joni.

7 *Ti t́ngá ti ǵlala nǵalia h́h, ḱ nǵaltsia ti v́aĺa la, ti h́hgb́.*

8 *Ḱ ti t́ngá ti ǵlala nd́lo ýkṕ ma, ti v́aĺ, ti wua a h́ma hondo ýla. Ḱ kina iye hind́i j́sia ĺni, i gb́wu ye: ńmu nǵlia ngi ma ḿni va, gb́ i ḿni.*

9 *Ḱ ngi ẃma-b́ĺtsia ti ngi ḿlia, t́: sáĺ j́ h́ lo a gb́?*

10 *Ḱ i nd́nga, ye, wua lo Nǵwo ṕni wu nd́wu ma hind́i go ngi ǵnýi va: ḱ iṕḱtsia ý sáĺ h́; ḱ ta t́wo gb́ t́ to, ta nj́a ḿni, ḱ t́ h́go.*

11 *Ḱ sáĺ lo a j́: T́-háni lo Nǵwo ngi ĺ-yíi ĺ.*

12 *Ńsia ti ṕĺi ma, tia lo ta ḿni, na ẃma, ḱ nǵafa nyámui i wa, i nj́a gb́a ti ĺsia ma, ḱ tá h́u a t́nya, ti b́wó.*

13 *Ńsia ti kotui ma, tia lo ti ḿnia lo, ḱ ti nj́i ǵrunga a ḱh́ ń; ḱ j́sia h́ṕ gb́ i ti bu, ta h́u ĺ a t́nya, ḱ h́go gb́ i hitia lo, ḱ ti ǵlala.*

14 *Ḱ na i ǵlani nǵalia h́h, tia lo, kina ti ḿnia lo, ḱ ti ya, ḱ nd́loi mágb́tsia, ḱ ikṕt́tsia, ḱ nd́-ĺ-ĺsia ti nj́i h́gb́nga, ḱ t́ la wua ti gb́wu.*

15 *Ḱ na nd́lo ýkṕi ma, tia lo, ti nj́i ḿnia lo, ta h́u lo a nd́ ýkṕ ḱ t́nya, ti wua a nǵuru wá a nd́ lo.*

16 *Ńmui gb́ kina i lambó t́anga ́ nd́wu háka*

bu, o i pū kpūko bu; ke a pū lambōi hēmēi lo, ko nāsia ta wa, ti lambō lo.

17 Gbāmailē hāni gbī na ndowungo, ē ge, o i lōwu, na tē ko, ē gbīa fōfō hū.

18 Fālē, a kpēle a njiēi mēnigi wa mēni: gbāmailē nūmui gbi lo a sō ta lo ta fē ngi wē; ke nūmui gbi lo ē sō, ta lo, ta na gbīa ngi yēya, a gīli ye ngi wō lē.

19 Ke ngi njē, ke ngi ndēnga ti wā ngi yē, ke ti gūni a hiti la ngi ma, fāhēi va.

20 Ke nū yēla i ndēnga ngi ma, ye: Bi njēi, ke bi ndēnga, tia lo lōni ngītīya, ti lōni ti bi lo.

21 Ke i pōtēa, ye ti ma, nya njē, ke nya ndēnga lo a nāsia ta Ngéwo lā-yiēi mēni, ti pē,

22 Ke kina i wēni, fōlōtsia yēla ma, ke i wīlia ndēnde hū ta ngi wōma-bēlētsia: ke i ndēnga ti ma, ye: A mu li pōpēi ikākēi na ma. Ke li ndēndēi gbīa.

23 Ke kina tiye jīama fēfēi ma, ke i yīnga; ke bigēi gūla pōpēi ya, ke njēi ndēnde la vēa, kpundē ye i gūla ti ma.

24 Ke ti wā ngi yē, ti ngi wū, tē: Ndēmōi, Ndēmōi, mu hā. Ke i hījēa, i gbandē fēfēi la, ke njēi a dūmbē, ke ti gbēnga ke hū lēlia.

25 Ke i ndēnga ti ma, ye: A wu lōnyēi? ke ti lūwa, ti wu hū i wū tē ti nyonyo ma: gbē nūmu lo a tū-moi ji? gbāmailē i yīa fēfēi ma ke njēi, ke ti ngi wō mēnia.

26 *Ke ti hitia Gadarentsia ti gēnyēi hū na i Galili lēnga.*

27 *Ke kina i lini ngīyēi ma, tā-mo yēla i ngi mālē, a hijē tā-wāi hū, ngāfa nyāmua ti ngi hū, hū lembingo; ē kūla - gbi yīli, ē hēi pēlē bu, ke kāmbeſsia hū.*

28 *Ke kina i Jisu loni, ke i gbāwūa; i gūla ngi gowoi bu, ke i ndēnga ngēlēya, ye: gbo lo mu lūahū, ma biē, Jisu bia, Ngēwo-lōi ngēlēya pó? Ngi bi mānēnea, bā nya yamone.*

29 *Gbāmailē i yīai lo ngāfa nyāmu ma, gbīa va tā-moi hū. Gbāmailē hū gbōtōma a ngi hōu, ke ti ngi yīlia a jowō, ti ngi kpàkpà kpēwo ya; ke i jowōi dēwēa, ke ngāfa nyāmui i ngi gbēnga, i li ngōlēi hū.*

30 *Ke Jisu i ngi molia, ye: bi bijēi? ke i ndēnga, ye: Legioni, gbāmailē ngāfa nyāmu gbōtōa, tiye wae lo ngi hū.*

31 *Ke ti ngi mānēnea, te, ā pē ti li jihanima.*

32 *Ke ndōnde vāha lo tiye mēli ngīyēi mahū, ke ti ngi mānēnea te, i lūma ti wa ti hū, ke i luma.*

33 *Ke ngāfa nyāmuſsia ti gbīa ta-moi hū, ke ti wā ndōndēſsia hū, ke ndōnde vāhēi ti lēwēa a pīmē ngīyē ya, ti wīli pōpēi isūsumēi, ke i ti bōala bēnga.*

34 *Ke kina nāsia tiye ti mākē, ti toni, ke ti wēla, ti li, ti ndē tā-wāi hū, ke tatēſsia hū.*

35 Ke ti ya hindēi hugbē va iye wēni na: ke ti wā Jisu yē, ti tā-moi mālē, i ngāfa nyāmuṣsia gbīani ngi hū, i hēini Jisu go ma, ngi māyīlingo, ngi nēmahū lēwēngo. Ke ti lūwa.

36 Ke nāsia ti toni, ti ndē ti ma, kia na ngāfa nyāmuṣsia tiye ngi hū, ti ngi bāwōni.

37 Ke fāhēi gbi nāsia ti Gadarentsia ti lōloi gbēla, ti ngi mānēnea, te, i gbīa ti līa; gbāmailē ti lūwai lo gboñ. Ke i wīlia ndēndēi hū, i yāma gboma.

38 Ke tā-moi na i ngāfa nyāmuṣsia gbīani ngi hū, i ngi mānēnea i hēi ta ta. Ke Jisu i ngi yāma, ye:

39 Yāma bi wēlēi bu, bi hinda wāwaṣsia ge Ngēwo i pēni bi va. Ke i ya, i fāya tā-wai hū gbi hinda wāwaṣsia Jisu iye pēni ngi va.

40 Ke kina i wēni ke Jisu i yāma, nūngeṣsia ti ngi gūru a kōhū ne; gbāmailē ti gbi tiye hēi lo ta ngi māwulō.

41 Ke kpēle, tā-mo yēla ngi la Jairusi i wā, ke ta lo iye sinagogi mahū-gbē, ke i gūla Jisu gowo bu, i ngi mānēne wa va ngi wēlē bu.

42 Gbāmailē nyāha-lō yēlakpē lo, iye ngi yēya, ngi vōi pū mahū fēlē, i lāni yeke i hā: ke kia iye lima nūnga ti gbonda ngi ma.

43 Ke nyāha yēla ngāma higbe ngi ma fō pū mahū fēlē, i ngi jo-hani gbi vēnga halē-bēla we, ke ti yēla be ti ngi bāwōni.

44 Ke i wā ngi wōma, i jā a ngi gūlēi ingōliyēi, ke ke-yakpē ngi nāma higbēi i bēnga.

45 Ke Jisu i ndēnga, ye: Yē lo i jāni angē? Kina ti gbi ti māwalini, Pita, ke nāsia tiye ngi wōma, ti ndēnga, te: Ndēmōi, fāhēi a bi hūgbe, ta bi gbonda, ke be, yē lo, a jāni angē?

46 Ke Jisu i ndēnga, ye: Nūmu i jānga angē; gbāmailē ngi kōa kpāya mbāwō va i gbānya hū.

47 Kina nyāhēi i toni, ke i lowuni, ke i wā ngi ma a gbēli, ke i gūla ngi gowo bu, ke i gbi hūge nūngeṣia gbi yāma, gbē va lo i jani a ngiē, ke kia i bāwōni ke-yakpē.

48 Ke i ndēnga ngi ma, ye: nyāha-lō, hōu bi līma, bi tōnyēi i pēnga bi bāwō. Li ndīlēli hū.

49 Kia le iye yīama, ke yēla hijēnga sinagogi mahū-gbē-moi yē pēlē bu, ye ngi ma, bi nyāha-lōi i hā, bā Ndēmōi mone.

50 Ke kina Jisu iye mēnini, ke i pōtēa, ye ngi ma, bā lūwa, hōu lēkē a tōnya, ke i bāwōa.

51 Ke kina iye wāni pēlē bu, i lūmani nūmu gbi i wa, ngīye ma Pita, ke Jakobi, ke Johani, ke nyāha-lōi ngi kē ke ngi njē.

52 Ke ti gbi ti wōngo ti ngi wōwō, ke i ndēnga, ye: wā wō, i hāni, ke i yīa lo.

53 Ke ti ngi yēlea, ti kōngo, ke i hā.

54 Ke i ti gbi gbā pēlē bu, i ngi lōkōi hōu, i ngi wāle, ye: nyāha-lōi, hijē!

55 *Ke* *ngi* *yāfēi* *i* *yāma*, *ke* *hijēa* *ke-yakpē*; *ke* *i* *ndēnga* *ti* *ma*, *ti* *ngi* *go* *a* *mēhē*.

56 *Ke* *ngi* *lē-beleṣia* *ti* *wū* *hū* *i* *wūnga*, *ke* *i* *ti* *lāhia* *yē*: *tā* *ndē* *nū* *gbi* *ma* *na* *iye* *wēni*.

NGŪ IX.

Ke *i* *ngi* *wōma-beleṣia* *pū* *mahū* *fēlēsia* *wālea*, *i* *ti* *go* *a* *kpāya*, *ke* *māha-lā-yīa* *ngāfa* *nyāmuṣia* *gbi* *mahū*, *ke* *higbeṣia* *bāwō* *va*.

2 *Ke* *i* *ti* *lōa* *ti* *hēhē* *lōli* *Ngēwo* *gēnyēi* *va*, *ke* *nāsia* *bāwō* *va* *ta* *higbe* *hū*.

3 *Ke* *i* *ndēnga* *ti* *ma*, *yē*: *Wā* *hāni* *gbi* *wūmbu* *pēlēi* *hū* *va*, *o* *tikpōa*, *o* *kpāva*, *o* *mēhāni*, *o* *nāvō*, *o* *kūmba* *fēfēlē*.

4 *Ke* *pēlēi* *gbi* *lo* *wa* *wā* *mbu*, *a* *hēi* *na*, *wu* *gbīa* *na*.

5 *Ke* *nāsia* *gbi* *lo* *tē* *wu* *gūru*, *kina* *wu* *gbīa* *lo* *itēi* *na* *hū*, *a* *ipōroi* *vūlui* *bē* *gbukpulē* *wu* *gowoṣia* *ya*, *a* *sēli* *la* *ti* *ma*.

6 *Ke* *ti* *gbīa*, *ti* *lēwē* *tēṣia* *gbi* *hū*, *ta* *njīa* *yēkpēi* *lē*, *ta* *mbāwō* *wē* *hindēi* *gbi* *lo*.

7 *Ke* *samēi* *Herodi* *i* *hindēṣia* *gbi* *mēnia* *i* *pēni*, *ke* *ngi* *nēmahū* *wūnga*; *gbāmailē* *ti* *tēnga* *ti* *ndēni* *lo*, *te*, *Johani* *i* *hijēa* *ndōwu* *hū*.

8 *Ke* *ti* *tēnga*, *te*, *Eliasi* *gēnga*, *ti* *tēnga*, *te*, *profiti* *ingōvēi* *yēla* *māa*, *i* *gbīa* *ndōwu* *hū* *gbōma*.

9 *Ke* *Herodi* *i* *ndēnga*, *yē*: *Johani* *lo* *ngi* *ngū* *tēni*, *ke* *yē* *lo* *a* *ji*? *nga* *hindēi* *nyoko* *mēni* *ngi* *va*? *Ke* *i* *mānia* *ngi* *lo* *va*.

10 *Kē tō-beleṣia kina tiye yāmani, ti hindēi gbi lē ngi ma, na ti pēni; kē i ti wūmbua, i lī a tiē kākà ma ndowu hū, ngōla yēla hū, itā-wāi ma na ta tōlia Betsaida.*

11 *Kē kina nūngeṣia ti kōni, kē ti tōnga ngi ma, kē i ti gārā, i Ngēwo gēnyēi hū yīa lē ti ma, i nāsia bāwō māni i ye ti ma.*

12 *Kē kina kpoko iye wēma, pū mahū fēleṣia ti wā ngi yē, tē ngi ma: ndē fāhēi ma ti yāma, ti li tēṣia hū, kē fūla lāteṣia hū, ti yī, ti mzhāni lō ti vūluṣia va, gbāmailē mu bēi ngōla hū lo.*

13 *Kē i ndēnga ti ma, ye: A fē ti wē ti mē. Kē ti ndēnga, tē, na mu yēya ī lēwēi kpohū lōlu ma, kē nye fēlē; ngīye ma ma li mu mēhē yēya nūngēi jṣia ti gbi va.*

14 *Gbāmailē tiye kēmē lōlu, kē i ndēnga ngi wōma-beleṣia ma, ye: A pē ti hēi mēhē mē va a nū fēlē gboyongo mahū pū pū.*

15 *Kē ti pēa nī, ti pē ti gbi ti hēi mēhēi mē va.*

16 *Kē i kpohū lōlu wūmbua, kē nye fēlēi, kē i ngēlē ma gbēnga, i se-gbīa ti va, i ngalē, i fē tō-pōma-beleṣ wē, pū va fāhēi lābu.*

17 *Kē ti mēnga, ti gbi i gū atiē, kē ti ikpāhamēi wūmbua na lōni, bala pū mahū fēlē.*

18 *Kē kina iye wēni, kia ta yakpē iye hēma, ngi wōma-beleṣia tiye na lo a ngiē, kē i ti molia, ye: Nūngeṣia tē ye lo angē?*

19 Ke ti pōtēa, te: Johani, Baptisi-moi, ke ti tēnga, te, Eliasi; ti tēnga, te, profiti ngōvoṛsia yēla māa, i gbāa ndōwu gboma.

20 I ndēnga ti ma, ye: ke wua, we, yē lo angē? Ke Pita i pōtēa, ye: Ngéwo ngi Kristi.

21 Ke i ti lāhinga ke-yakpē, i ndē ti ma, ye: tā hindēi na lē nū gbi ma.

22 Ye: Nūmu hindō-lōi a mone lo hinda gbōtōma, nūnga wāwāṛsia ti gbēlē ngi ma, ke simami waṛsia, ke kolo-ngégi-beṛṛsia, ke ti ngi wā, ke i hijē fōlōi isāwagēi ma.

23 Ke i ndēnga ti gbi ma, ye: nūmui gbi lo a tō nya wōma, gbē i māwali ngi vūlui ma, i ngi monēi wūmbu ku gbi ma, i tō nya wōma.

24 Gbāmailē nūmui na a ye ngi lēvui bāwō, a ndōlo hū, ke nūmui na gbi lo, a ngi lēvui lōhū nya va, inūmui na a mbāwō lo.

25 Gbāmailē gbē lo sē nūmu a sō, ke be i hāni yēkpēi gbi lo ndōloi hū ngi yēya, i ngi vūlui lōhū, o i wīli monēi hū?

26 Gbāmailē nūmu gbi lo, a wūfē nya ma, ke nya lā-yiṛṛsia ma, ta lo nūmu hindō-lōi a wūfē ma ngi ma, kina a wāma ngi ndā bēlē hōui hū, ke ngi Ke ndēi, ke Ngéwo lō-bela yēkpṛṛsia ti ndēi.

27 Ke nge wu ma a tōnya, ti tēnga lo bēi ti lōni, tē hā go, ngīye ma ta Ngéwo gēnyēi hū lo.

28 Ke kina i wēni fōlō wāyakpā njiṛi jṛsia wōma,

ke i Pita wūmbua, ke Johani, ke Jakobi, i li ngtyē yēla mahū hē va.

29 Ke kia iye hēma ngi yāmēi i māluvia, ngi gūlēi gōlēngo a ye mīamīa.

30 Ke kpēle hindō fēlēa ta yēpe a ngiē, Musa ke Eliasi.

31 Nāsia ti ti vūlui geni a māvō, ti ngi heī yāa lē, na a wāma pē va Jerusalemi hū.

32 Ke Pita, ke nāsia tiye ngi wōma ti yāmēi mīningo a nji māni, ke kina ti wūni, ti ngi māvōi lo, ke hīnga fēlētsia ti lōni a ngiē.

33 Kina i wēni ti yāmani, Pita i ndēnga Jisu ma, ye: Ndēmōi, nyāndēngo mu hēi bē, a mu baba sāwa wē, yēla bi va, yēla Musa va, yēla Eliasi va; iye njiēi go, a ndē.

34 Kina iye njiēi jtsia lēma, ngēlē i yiēnga, i ti māwe: ke ti lūwa, kina ti wāni ngēlēi hū.

35 Ke ngō i gbīa ngēlēi hū, ye: Ji lo nya līma lōi lo lē; a ngi wō mēni.

36 Ke kina ngōi i lēwēni, ke ti Jisu yakpē longa: ke ti lōndōa, tī ndēni nūmu gbi ma ifōlōi nāsia ma hindēi nāsia ti toni.

37 Kina i wēni fōlōi ipēkēi na ma, kina tiye yēini ngtyē mahū, fāha gbōtō ti ngi mālē.

38 Ke kpēle, tā-mo yēla ifāhēi līa i gbāwua, ye: kāra-moi, ngi bi mānēnea, nya lōi gbē le, ta yakpē lo i nya yēya.

39 Ke kpēle, ngāfa a ngi hōu, ke i gbāwua sēngē,

a ngi gbeli ndāya vūlē a gbāa ngi lā, ke i ngi mābōa, ke ē gbē ngi ma tara.

40 Ke ngi bi wōma-beleṣia mānene lo, gbāa va ngi hū, ke tī gūni.

41 Ke Jisu i pōtēa, ye: O tōnya veli bōnda, ke ngōhū gbonda, ku lōle ma wuēni, ma hēi, nga hōu nya lima wu va? Wa a bi lōi bēi.

42 Ke kina iye wāma, ke ngāfa nyāmui, i ngi gūla, a ngi gbēli; ke Jisu i gbondēa ngāfa nyāmui ma, i ndōi bāwō, ke i ngi yāma ngi ke ma.

43 Ke ti gbi ti wūhū wūnga Ngēwo kpāya wāi ma, ke kina ti gbi ti wū hū i wūni hindēsia gbi va Jisu iye pēni, ke i ndēnga ngi wōma-beleṣia ma, ye:

44 A njiēi jīsia wu wu wōhū, gbāmailē hindō-lōi, ta ngi wā lo nūnga yēya.

45 Ke tī njiēi jī hūgoni, ke ndōwungo ye lē ti ma, ke tī toni, ke ti lūwa a ngi mōli la a njiēi na.

46 Ke ti māwāi hōua ti nyonyo ma, nūmui a wēma a imbāwāi.

47 Ke Jisu ti nēmahū longā, ke i ndōpō wūlō wūmbua, i hēi ngi gbēla:

48 Ke i ndēnga ti ma, ye: nūmui na gbi lo a ndōpō wūlōi jī gūru nya bijēi hū, i nya lo gūruni, ke nūmui gbi lo a nya gūru, i na lo gūruni i nya lōni; gbāmailē na ikūlōi lē wu gbi lā, ta sē lo a ye wō.

49 Ke Johani i pōtēa, ye: Ndēmoi, mu nū yēla

loni lo a nyīna nyāmua gbā bi bijēi hū, ke mu ngi mābalia, gbāmailē ē tō mu wōma.

50 Ke Jisu i ndēnga ngi ma, ye: Bā ngi mābali, gbāmailē nūmui na ī mu gonyoi wōma, i mu va lo.

51 Kina i wēni, kia ifōlōtsia tiye hitini ngi le va ngēlē ma, i ngi yāmēi lō li va Jerusalemi hū.

52 Ke i tō-bela lōa ngi lūgo; ke ti ya, ti wa Samarit̄sia ti vūla yēla hū, ngi lūgo gbāte va.

53 Ke ti ngi gūluni, gbāmailē ngi yāmēi i ye lōni li va Jerusalemi hū.

54 Ke kina ngi wōma-bēlētsia Jakobi ke Johani ti ji loni, ke ti ndēnga, te: Ndēm̄oi, Ba lūma lo mu ngombu wālē a hijē ngēlē ma, i ti mo, kia wo Eliasi iye pēni?

55 Ke i wōtē, i gbandē ti ma, ye: wū ngāfēi na go i wu hū.

56 Gbāmailē hindō-lōi ī wāni nū lēvu wā va, ngīye ma ti bāwō va. Ke ti ya fūla wēka hū.

57 Kina i wēni, kia tiye lima pēlēi hū, tā-mo yēla ye ngi ma, Ndēm̄oi, nga tō lo bi wōma hindēi gbi lo ba li na.

58 Ke Jisu i ndēnga ngi ma, ye: Nyāngbētsia ndōwa lo ti yēya, ke nwon̄tsia ti ngēlē ma tā lo ti yēya, ke nūmu hindō-lōi, hinda gbī na a ngi wūi la na.

59 Ke i ndēnga ipēkēi ma, ye: tō nya wōma: ke i ndēa, ye: Ndēm̄oi, gbē ngi li pēn̄ ngi nya ke gbowu.

60 Ke Jisu i ndēnga ngi ma, ye: Gbē hatsia, ti ti hatsia gbowu: ke li, bi njā yēkpēi lē Ngéwo gēnyéi hū va.

61 Ke ipēka bē i ndēnga, ye: Ndēmōi, nga tō lo bi ma. Ke gbē ngi li pēñ ngi veli ti ma nāsia ti nya wēlēi bu.

62 Ke Jisu i ndēnga ngi ma, ye: Nūmu gbi lo a tōkō wē kāli ma, i ngi wōma gbē, ngi māhōungo ī lē Ngéwo gēnyéi hū va.

NGŪ X.

Hindēi jtsia wōma, Ndēmōi i pēkū nū sāwa gboyongo mahū pū mahō; i ti lō a fēlē fēlē ngi lūgo tā-wātsia gbi hū, ke hindēi ngi vūlvi a wāma na.

2 Fālē i ndēni ti ma, ye: Tū-hāni gbōtōngo lē ngāndo va, ke ngēngē-beletsia tī gbōtōni; fālē a Ndēmōi tū-hāni va mānene i ngēngē-bela lō ngi tū-hāni yāndo ma.

3 A li, kpēlē ngi wu lōnga, kīa mbālanga kolia līa.

4 Wā li a nāvō wu hāka, o kpāva, o kōwa: ke wā vā nū gbi ma pēlēi hū.

5 Ke pēlēi gbi lo wa wa mbu, a ndē pēñ, wē: ndīlēli pēlēi ji bu.

6 Ke ina ndī-lēli-mo lo na, wu līlēli a wa lo mbu: ina na ī lē, a yāma lo wu ma.

7 I pēlē yēlakpē bu lo wa ye na, wu mē, wu kpolē

na ta fē wu wē; gbāmailē ngēngē-moi mahōungo i ngi pāgēi jō. Wā gbā pēlē bu pēlē bu.

8 Kē tā-wai gbi lo wa wa hū, kē ti gūru, a na mē, tā hēi wu go bu.

9 Wu higbētsia bāwō ta ye hū; wu ndē ti ma, wē: Ngēwo gēnyēi i la wu gbēla.

10 Kē tā-wāi gbi lo wa wa hū, kē ti wu gūruni, a gbā ngitīsia ya, wu ndē, wē:

11 Pōrōi vūlui i wu lā-wāi hū, i vefēni mu ma, mu kpukpulēnga wu ma; kē a ji go, Ngēwo gēnyēi i la wu gbēla.

12 Kē ngē wu ma, a ye lo kūna fīsa fōlōi na ma Sidoni va, i lēwē tā-wāi na ma.

13 Pōwō lo bi ma, Korasin, pōwō lo bi ma Betsaida; gbāmailē ina kpāya yēngēi nāsia ti wēni bi hū, ti wēni Tire hū lo, kē Sidoni, kē ti wōtēnga wokpo, ti hēi hinda maigola kē ndūvu.

14 Kē a ye kūna jīsa Tire va kē Sidoni va sēli gbēi ma, i lēwē wu ma.

15 Kē bia Kapernaumi bia bi lengo ngēlē ma, ba yēi lo jihanima hū.

16 Nūmui a wu wō mēni, i nya lo wō mēnini; kē nūmui a gbēlē wu ma, i gbēlē nya lo ma; kē nūmui a gbēlē nya ma, i gbēlē na lo ma i nya lōni.

17 Kē nū sāwa gboyongo mahū puṣia ti yāma a kōhū ne, te: Ndēmoi, ngāfa nyāmuṣia bē ti gorwōa mu wē, bi bijēi hū.

18 Ke i ndēnga ti ma, ye: ngi Satani lōi lo i gūla kia ngēlēi a mīamia.

19 Ke kpēle, ngi wu gonga a kpāya nyīmi va kālia ma, ke kēkē ma, ke konyoi ngi gbāyēi gbi mahū, ke hinda gbi ē wu nēmu.

20 Ke wā gōhū ne ji va wē ngāfa nyāmuīsia ti gōwōngo wu wē, ke a gōhū ne, gbāmailē wu bijētsia nyégingo lē ngēlē-gōhū.

21 Ke ikpēlēi na sē ma, Jisu i gōhū ne ngāfa hū, ke i ndēnga, ye: ngi sē-gbīa bi ma, O nya Ke, Ndēmoi, ngēlē-gōhū va ke ndōloi, gbāmailē bi hindēi jtsia lōwua nēmahū-lēwē-bela ma, ke nāsia ta hinda go; ke bi ti genga a ndōlanga: A tōnya, nya Ke gbāmailē nī lo hōungo yelē bi līma.

22 Nya lo nya Ke i hāni gbi vēnga nya wē; ke nūmu gbi i Ndōi go, ngīye Kēi, ke na Kēi lē, ngīye Ndōi, ke nūmu Ndōi i lōni a ke lo a ngiē.

23 Ke i wōtēa ngi wōma-beleīsia yē, i ndē ti ma tōkē, ye: nyāmeīsia ti betēngo lē, ta hindēīsia lo, wu toma:

24 Gbāmcilē nge wu ma, nge, profitīsia ti gbōtōma, ke māhanga, tiye lōi lo, ti hindēi jtsia lo wu toma, ke tī toni, ke tiye lōi lo hindēi jtsia mēni, wu ti mēnima, ke tī mēnini.

25 Ke kpēle njia-lē-mo yēla i lōnga, i ngi hūgo, ye: kāra-moi, nga gbo wē, nya kūna fo lēvu jō?

26 Ke i ndēnga ngi ma, ye: gbo nyégingo sāwai hū? bi yē bi kārama?

27 Ke i pōtēa, ye: Ba lōlo a Ndēmōi bi Yēwoi a bi lī gbi, ke a bi yāfēi gbi, ke a bi gbāyēi gbi, ke a bi nēmahū gbi; ke bi lō a bi hēinyoi kia bi vūlui na.

28 Ke i ndēnga ngi ma, ye: bi pōtēa pānda: ji wē, ba ndēvu jō lo.

29 Ke ngi lūmango i ngi vūlui wē a tōnya-mo, ke i ndēnga Jisu ma, ye: ke yē lo nya hēinyoi lē?

30 Ke Jisu i pōtēa, ye: Tā-mo yēla i hijēni Jerusalemi hū, a li Jeriko, i gūla hūma-bēla līa; ti ngi gūlēi gbāa ngi ma, ti ngi nēmu, ti lī, ti ngi lō lāni, i lō te i hā.

31 Ke almami yēla i yēinga, i gola ngi ma pēlēi na hū: ke kina i ngi loni, i lēwē a kākā wēkēi ma.

32 Ke Leviti yēla be kina i hitī na, i wā, i ngi gbē, i lēwē a kākā wēkēi ma.

33 Ke Samaria-mo yēla, kia i jīani, ke i wa hindēi i ye na, kina i ngi loni, ke i ngi mamamau hū doa.

34 I ya ngi yē, i ngi nēmumētsia yīlī, i ngūlo wu na, ke ndō, i ngi hēi ngi jōi mahū, i wa a ngiē pēlē ba, i ngi mahū-gbē na.

35 Ke fōlōi na wōma, kina iye lima, i nāvō fēlēc wūmbu, i fē pēlē-moi ma, ke i ndēa ngi ma, ye: Ngi mahū-gbē; ke hāni gbi lo ba mājia tēwēngo ji ma, ngi wa lo gboma, nga bi ndēi vē lo.

36 Nūnga sāvāi jīsia līa, igbo ba gūli ngi hēinyoi yēlē na va i gūlani hūma-bēla līa?

37 Ke i ndēnga, ye: nā i mānui ngi ma. Ke Jisu i ndēnga ngi ma, ye: Li bi nyoko wē.

38 Kina iye wēni kia tiye lima, ke i wa fūla yēla hū, ke nyāha yēla, ngi bijēi a Marta, i ngi gūlua ngi wēlē bu.

39 Ke ndē-nyāha-lō lo iye ngi yēya, ngi bijēi a Maria, ta be iye hēini Jisu ngi gō ma, i ngi lā-yiēi mēni.

40 Ke Marta ngi nēmahū bāngo ye lē a kpē-gbōtō-gbāla, ke i wā ngi yē, i ndē ngi ma, ye: Ndēmōi, bi gbē gbi hū nya ndē-nyāha-lōi, i nya lōnga nya yakpē nga kpē-gbā? Fālē, ndē ngi ma, i gbo nya ma.

41 Ke Jisu i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: Marta, Marta, bi lī a hele, ke bā bi vūlui mone hinda gbōtōa va:

42 Ke hāni yēla māhōungo; ke Maria ikpēkēi mahōa, na tē gbā ngi yēya.

NGŪ XI.

Ke kina i wēni, kina iye hēma hinda yēla, kina i gbeni, ngi wōma-beletsia yēla i ndēnga ngi ma, ye: Ndēmōi, mu gāra mu hē, kia Johani be i ngi wōma-beletsia gāni la.

2 Ke i ndēnga ti ma, ye: kina wu hēnga lo, wē: Mu Kēi na ngēlē-gōhū, gbē mbēlē iye bi bijēi ma, gbē bi gēnyēi i wa. Gbē bi līma hindēi i wēlē ndōloi hū, kia a wēla ngēlē-gōhū.

3 *Mu go fōlō gbi ma a mu ku gbi ma mēhē.*

4 *Kē mānu mu ma a mu hinda nyāmuṣia; gbāmailē mu vūlui bē, ma mānu lo nūmui gbi ma mu-gbā ngi ma: kē bā wa a muē hūgo hū, kē mu gbā hinda nyāmu-moi yēya.*

5 *Kē i ndēngu ti ma, yē: Yē lo mba a yē ngi yēya, i li ngi yē a kpindi lā, i ndē ngi ma, yē: nya mbāi, nya jīha a kpohū sāwa;*

6 *Gbāmailē nya mbāi yēla i hijēnga jīa hū, i wā nya yē, kē hāni gbī nya yēya hēi va ngi lābu.*

7 *Kē na pēlēi gōhū a pōtē lo, yē: Bā nya lī he, pēlēi gbowungo lē na, ma nya lēnga lo lāni, ngē hijē ngi fē bi wē.*

8 *Ngi nge wu ma, gbāma lo bē ē hijē a fē ngi wē, gbāmailē ngi mba mīa, kē ngi mānēne va, a hijē lo, i ngi go a na gbi a gbē va.*

9 *Kē ngi nge wu ma, A fēli, kē ti fēnga wu wē; a ndōlo, a to lo; kē nūmui na a ndā lēwē, ta ndā wō lo ngi wē.*

10 *Gbāmailē nūmu gbi lo a fēli, a sō lo, kē nūmui a ndō lo, a to lo, kē nūmui a ndā lēwē, ta ndā wō lo ngi wē.*

11 *Ndō a kpohū veli lo nūmui gbi lo ma na ngi kē lē, a ngi go lo a kotu? o ina i nyē veli, a ngi go lo a kālī nyē va?*

12 *O ina i tē-yālu veli, a ngi go lo a kēkēma?*

13 *Fālē, ina wua, wu hinda nyāmungo, wu bēlingo a hāni yēkpēa vēla wu lēnga wē, i yē na wu*

Kéi ngēlē-gōhū ē bēli a Holi-Yāfēi vēla nāsia wē, ta feli ngi ma?

14 *Kē iye ngāfa nyāmu lo gbāama, kē ngi mūmungo ye lē. Kē kina i wēni, kina i ngāfa nyāmui gbāani ngi hū, kē ndāmūmui i yīa, kē nūngētsia ti wū hū wūnga.*

15 *Kē ti tēnga ti ndēnga, tē: A ngāfa nyāmua gbāa a Beelzebuli lo, ngāfa nyāmuṣia ti gūgbēi.*

16 *Kē ti tēnga ta ngi hūgo, ta nāli veli ngi ma, i gbāa ngēlē-gōhū.*

17 *Kē i ti nēmahūṣia gongo, kē i ndēnga ti ma, ye: Kēnyēi gbi lo, a golē ngi vūlui ma, a lōmbō lo, kē pēlē i golē pēlē ma, a gula lo.*

18 *Kē ina Satani i golē ngi vūlui ma, ngi gēnyēi a yē lo? gbāmailē wua wē nga ngāfa nyāmua gbāa a Beelzebuli lo.*

19 *Kē ina nga ngāfa nyāmua gbāa a Beelzebuli lo, wu lēnga ta ti gbāa a yē lo? Fālē tia lo wu jēli-bēla a tiē.*

20 *Kē ina nga ngāfa nyāmua gbāa a Ngéwo lēkōyuoī lo, fālē kē Ngéwo gēnyēi i hītia wa yē.*

21 *Kina kpāya-moi i ngi goma-yīli yīlia lo, a ngi wēlēi mahū gbēi lo, ngi jō-hāntsia ti ndīlēli hū lo.*

22 *Kē kina kpāya-mo tēwēngo ngi ma, i wa lo ngi ma, i lēwē ngi ma, i ngi goma-yīli gbi wūmbua lo ngi lī iye ti ma, kē i ngi jōhāntsia golēa.*

23 Nūmui na nya gongo ī lē, i nya va lo; ke nūmui na ē ngāndo angē, i fāya.

24 Kina ngāfa nyāmui i gbāa lo nūmu hū, a jia hinda bēngoa lo, a ndēvu goli, ke kina i toni, ke i ndēnga, ye: nga yāma lo nya wēlēi bu, hindēi ngi hijēi lo na.

25 Ke kina i wāni i mālē mbu yelango, ke mbu gbātengo.

26 Ke i ya, i ngāfa nyāmu wofēla wēkā wūmbu, ti nyāmungo ti lēwē ngi vūlui be ma; ke ti wa, ti hēi na, ke nūmu na ngi gēlēměi i nyāmuni i lēwē ihālagēi ma.

27 Kina i wēni kia iye hindēi jtsia lēma, nyāha yēla i fāhēi lā, i gbāwua, i ndē ngi ma, ye: kōi na betēngo lē i bi wapōni, ke nyīni nāsia ti bi gbolēni!

28 Ke ngi vūlui ye: a tōnya nāsia ti betēngo lē, ta Ngēwo ngi lā-yiēi mēni, ta hōu.

29 Ke kina nūngeṣia tiye yāndoni a fāha, ke i tātōa a ndēla, ye: Bōnda nyāmu la a jī; ta nāli lo lolu, ke nāli gbi ē ge la, ngiye ma profiti Jona ngi nāli.

30 Gbāmailē kia wo nāli a Jona Ninive-bēla va, nī be nūmu hindō-lōi a wēma bōndēi jī va.

31 Nyāha māhēi bui va a hijē lo kūna sēli gbēi ma a bōndēi jī inūngeṣia, i ti lē; gbāmailē i hijēi lo ndōloi gēlēměi, i wā, i Solomoni nēmahū-lēwēi mēni; ke kpēle, na tēwēngo Solomoni ma, ta lo mbēi na.

32 *Ninive-bela ta hijei lo kuna seli gbei ma a bondiei ji, ti nde; gbamailē ti wotei lo kina Jona iye Ngewo yiei leni ti ma; ke kpēle na tewengo Jona ma, ta lo mbei na.*

33 *Numu gbi kina i lambō lalōnga, ē pū ndōwu ma, o mola bu, ngiye lambōi hēmēi, ta lo nasia, ta wa, ta ngombu vōi lo.*

34 *Lambōi nduwui va ta lo a ngāmēi: fālē, ina bi yāmēi hinda gbi ma, bi lūwai gbi be ndāvengo a ye lē a fōfō: ke ina bi yāmēi hinda lo ma, bi lūwai gbi be ndāvengo a ye lē a kpindi.*

35 *Fālē, a kpēle fōfōi na bi hū, ā wēlē a kpindi.*

36 *Fālē, ina bi lūwui gbi ndāvengo lē a fōfō, kpindi ma gbi ma gbi ndāvengo a ye lē a fōfō, kia kina lambōi a vō bi hū a ngi vōi.*

37 *Ke kia iye yāma, Farisi-mo yēla i ngi molia mēhē mē va ta ta, ke i wā, i mēhē mē va.*

38 *Ke kina Farisi-moi i toni ngi wū hū i wū, ye i ngi yēya wuani pēn, a la mēhē mē.*

39 *Ke Ndēmōi i ndēnga ngi ma, ye: wua Faristsia wa bōlēi ngi wōma wā, ke sinji; ke na wū hū ndāvengo a ngāma wō, ke hinda nyāmu.*

40 *Wua, kpōwa-beletsia, na i na gbāteni ipōmu, ta i lē i na be gbāteni ikōhū?*

41 *Ke a mbōya hāni vē feli-bela wē a hāni nasia ti wu yēya; ke kpēle ke hāni gbi māwānga wu wē.*

42 *Ke pōwō lo wu ma, Faristsia, gbamailē wa ipugē vē a minti, ke ru, ke hakpa gegetsia gbi, wa*

winde sēli hindēi mahū, ke Ngéwo lōmēi. Jtsia lo māhōungo ye lē wu pē, ke wa ipēkēi lo pēngo ī lē.

43 Pōwō lo wu ma, Faristsia, gbāmailē wu lōngo a hēma wāwātsia sinagogtsia hū, ke fāma fēlē-gomētsia ma.

44 Pōwō lo wu ma, kolo-nyēgi-bēletsia, ke Faristsia, ndā fēfēlē-bēla; gbāmailē wu wēngo lo, kia kamba ti na tē ge, ke nūngēi nāsia ta jia ti mahū tē go.

45 Ke njia-lē-mo yēla, i ndēnga ngi ma, ye: kāra-moi, na bi ndēni, bi mua bē bēlē nyānia.

46 Ke i ndēnga, ye: Pōwō lo wu ma, njia-lē-bēla bē gbāmailē wa hāku mīni vē nūnga we pōpō va, ke wu vūlūtsia, wē jā a hāka mintsia a wu lōkōivoi yēla bē.

47 Pōwō lo wu ma, gbāmailē wa profittsia ti gambētsia lō, ke wu kētsia lo ti ti wāni.

48 A tōnya wu sēli hōua ke wu lūma a pē hindētsia wu kētsia ti pēni; gbāmailē ti ti wāi lo, ke wua wu ti gāmbētsia lō.

49 Fālē, Ngéwo nēmahū-lēwēi ye: ngi profitia, ke to-bēla lō lo ti yē; ti tēnga lo ta ti wāma, ke wu tō ti ma hindēi gbi lo.

50 Ke profittsia gbi ti nāmēi ti pūni wo ndōloi lātō gbēlēi ma, gbē ti moli a mbōndēi ji yēya.

51 I tātō Abeli ngi nāmēi ma, i gele Sakaria ndēi ma, na ti pāni Ngéwo wēlēi lūahū, ke sagbiāmēi. A tōnya, nge wu ma, ta moli lo mbōndēi ji yēya.

52 Pōwō lo wu ma, nj̄ia-lē-bela; gbāmailē wu nēmahū-lēwē ngi j̄ivi hōungo, wu vūlūtsia wū wāni, kē nāsia tiye wāma, wu ti mābalia.

53 Kē kia i hindēi j̄tsia lēni ti ma, kolo-nyégi-beletsia ti gbonda ngi ma gboñ, kē ngi la ne va hinda gbōtōa va.

54 Ta ngi manē, ta ngi la gbē hinda hōu va; kō ti ngi māyia ge.

NGŪ XII.

Kina fāha gbōtō wā tiye gōmeni, kē ta nyimi ti nyonyo ma, kē i tātōa a ndēla ngi wōma-beletsia ma pēñ, ye: A wu mahū-gbē Faris̄tsia ti gārēi va, na ndā-fefēlē lē.

2 Hāni gbī na māwēngo, na ē ge, kē ndōwungo na tē kō.

3 Fālē, hāni gbi lo wu ndēni kpindi hū, ta men̄ lo fōfōi hū, kē hāni gbi lo wu ndēni ngō hū kūndotsia hū, ta hēhē lōi lo pēletsia wū-mba.

4 Kē ngi nge wu ma, nya mbāngētsia, wā lūwa nāsia ma, ta ndūwui wā, kē na wōma, pēka gbī na gboma ta pē.

5 Kē nya hūmbu lo a wu lāhi na wa lūwa ngi ma, A lūwa na ma, kina i pā lo, kpāya lo ngi yēya, pili va jihanima hū. A tōnya nge wu ma, A lūwa ngi ma.

6 Ti kpandevēa lōlu mājiama a nāvō fēlēa? kē ti yēla bē Ngēwo ē lema ma.

7 *Ke ngūndetsia vūlwi be ti wu wū-mba gbi gbāngo lē; fālē wā lūwa: bā wu ma i lēwē kpandewe gbōtōa ma.*

8 *Ke ngi nge wu ma, na gbi lo a gāyē angē nūnga yāma, ta be lo nūmu hindō-lōi a gāye a ngiē Ngéwo ngi lō-beletsia yāma.*

9 *Ke na gbi lo a māwali nya ma nūnga yāma, ta māwali lo ngi ma Ngéwo ngi lō-beletsia yāma.*

10 *Ke nūmwi gbi lo a njia nyāmu lē nūmu hindō-lōi ma, a mānuma jō lo, ke na a njia nyāmu lē Holi-Yāfēi ma, ē mānuma gbi jō lo.*

11 *Ke kina ti wā lo a wuē sinagogtsia yē, ke mahū-bela yē, kē māha-lā-yīa-lē-bela yē, wā pē wu lisia ti hēle, wa yē pōtēma, o gbo wa ndēma.*

12 *Gbāmailē Holi-Yāfēi a wu gāra lo ikpēlēi na ma, hindetsia wa ndēma.*

13 *Ke yēla lo i ndēnga ngi ma fāhēi hū, ye: Kāra-moi, ndē nya ndē-hindō-lōi ma, ye: mu pō-hāni gole.*

14 *Ke i ndēnga ngi ma, ye: Tā-moi, yē lo nya hōuni a nyāma, o hāni gole-mo wu mahū?*

15 *Ke i ndēnga ti ma, ye: A kpēle, wu mahū-gbē ngāma wō va, gbāmailē nū lēvu ī lōni hāni gbōtōtsia hū i ngi yēya.*

16 *Ke i sālē hēnga ti ma, ye: kpāte-mo yēla ngi gbāēi i wua a tū-hāni gbōtō.*

17 *Ke i gilia ngi nēmahu, ye: nga gbo wē?*

Gbāmailē hinda gbì i nya yēya nga nya tū-hani wu na.

18 Ke i ndēnga, ye: jì lo nga pē, nga nya gbūwētsia wō lo, nga imbāwo lō lo, mīa lo nga nya lū-hāntsia gbi wu na, ke nya jō-hāni.

19 Ke nga ndē lo nya yāfēi ma, nge, nya yāfēi, sō-hāni gbōtō lo bi yēya ndāma-gbātengo fō gbōtōma va, gbe bi lī i lēli, mēhē mē, bi kpolē wē, bi gōhū nē.

20 Ke Ngéwo i ndēnga ngi ma, ye: Bia kpōwa-moi, a kpindi jì bē ta bi yāfēi veli lo bi ma. Yē lo a hāni nāsia jō bi ndāma-gbāteni?

21 Nī lo nūmui na, na a sō-hāni yāndo ngi vūlui va, ke ī gbāteni Ngéwo hū.

22 Ke i ndēnga ngi wōma-bēletsia ma, ye: fālē nge wu ma, wū lī a hēlē wu lēvui va, gbo wa mē, o ndūwui va, gbo wa ngīli.

23 Ndēvui i lēwēni mēhāni ma, ke ndūwui i lēwēni kūlēi ma.

24 A gīli a gomētsia, gbāmailē tē hāni hī, tē tēwē, ngāndo wēlē ī ti yēya, o kpūwa: ke Ngéwo a ti makē: ke wu fīsa, wu lēwē nwonōtsia ma?

25 Yē lo ngi lī a hēlē, i ngi gūhēi matō a kubiti yēla?

26 Ma wē gū a na wēla kū lōngo, i yē na wu lī a hēlē nāsia va ti lōni.

27 A gīli a dēneōtsia kia ta lōla: tē yēngē, tē fandē limba, ke nge wu ma, Salomoni ngi gbālēi gbi hū, ngi māyīlingo ī ye lē, kia jītsia yēla na.

28 *Fālē, ina Ngéwo a kpiti māyīli lo, na i kpālēi hū hā, ke sina ke ti pīlia ngombui ya, i yē na ke ē wu māyīli i lēwē ti ma, O wua wa hinda hōu a tōnya kūlō lē!*

29 *Ke wā na lo na wa mē, o na wa kpolē, ke wū nēmahui a golē.*

30 *Gbāmailē hāni j̄tsia gbi lo bōndētsia ti ndōloi hū ta ndōlo, ke wu Kēi i kọ lo yē ma gbē lō wu ma.*

31 *Ke a Ngéwo genyēi hū lo, ke hāni j̄tsia gbi ti mātōa wu wē.*

32 *Wā lūwa, mbālanga tī gbōtō, gbāmailē wu Kēi ngi lī lūmango lē wu go va a kēnyēi.*

33 *A na mājia i wu yēya, wu mbōya wāla felibela ma, a nōngba gbāte wu vūlutsia va, nāsia tē wōva, sō-hāni na ē gboyo ngēlē-gōhū, hindēi na hūma-mo ē wa na, ke fūvulu ē nyāni.*

34 *Gbāmailē hindēi bi jō-hāni i na, na lo bi lī be a ye na.*

35 *A wu hāmētsia ti māyīli, ke wu lāmbōtsia ta mo.*

36 *Ke wua wu vūlutsia wu wē kia nāsia na ta ti lēmoi māwulo, kina a hijēma nyāka-jō-gōmēi hū, kina i wā lo, i ndā-lēwē, ti ndā wō ngi wē ke-yakpē.*

37 *Boilōpōi nāsia ti betēngo lē na Ndēmōi, a wā, i ti mālē ta māne wē. A tōnya nge wu ma, a ngi vūlui māyīli lo, i pē ti hēi mēhē mē va, ke a wa lo, i ti ma gbē-gbā.*

38 Ke ina a wa lo māne ifēlēgē ma, o māne isāwagē ma, i ti mālē nī, boilōpōi nāsia ti betēngo lē.

39 Ke a ji go, ina nūmu yēkpēi pēlēi va i koi lo kpēlēi hūma-mo a wa, a māne wē lo, ke ē ngi wēlēi lō ti ngō.

40 Fālē, wa be, a wu hēi gīli gbāte, gbāmailē nūmu hindō-lōi a wa lo ikpēlēi na, wē gīli la.

41 Ke Pita i ndēnga ngi ma, ye: Ndēmoi, bi sālēi ji hēni mu ma lo, o ti gbi ma?

42 Ke Ndēmoi i ndēnga, ye: Yē lo ho boilōpōi lē tōnyango, ke nēmahū lēwēngo na ngi lēmoi a ngi lō ngi māwēi mahū, i ndā mēhē vē va ikpēlēi ma?

43 Boilōpōi na i betēngo lē, na ngi lēmoi, kina i wa lo, a mālē a pē nī.

44 A tōnya ngi nge wu ma, a ngi lō lo ngi jō-hāntsia gbi mahū.

45 Ke ina boilōpōi na a ndē lo ngi nēmahū, ye: nya lēmoi i gbēndēnga wa va, i tātō a hindō boilōpōtsia lēwēla, ke nyāha-boilōpōtsia, a mēhē mē, ke a kpolē wē, ke a pē ndō a ngi hōu,

46 Boilōpōi na ngi lēmoi a wa lo fōlōi na ma, ē pēlē hūgbē ngi va, ke kpēlēi na ma ē ko, ke a ngi lēwē lo ndā, ke a tō lo ngi ndēi ma ngi va ta nāsia tōnya-bela yā atiē.

47 Ke boilōpōi na i ngi lēmoi wē-hindēi gongo, ke i ngi hē gīli gbāteni, ke i ngi wē-hindēi wēni, ta ngi lēwē lo kpōtō.

48 Ke na i koni, i hinda wē mähōungo ti ngi lēwē, ta ngi lēwē lo kũlō; gbāmailē nūmui ta fē ngi wē kpōtō, ta lo ta ngi moli a kpōtō: ke nūmui nunga ta fē ngi wē, ndāma-gbāte va kpōtō, ta lo ta ngi moli a kpōtō.

49 Ngi wā ngombu lō va ndōloi ma, ke gbo ngi lōni la ina ti lōānga?

50 Ke baptisimi lo nya yēya, ti nya baptisi wē va, ke nya lī a ye nya mone ngiye ma a gboyo.

51 Wa gili lo, wē, ngi wā ndilēli vē va lo ndōloi hū? Ngi nge wu ma, sādō, ngiye ma ndūahū gole.

52 Gbāmailē kpēlēi ji ma, ta ye lōlu pēlē yēla bu, ti lūahū golengo. Sāwa fēlē ma, fēlē sāwa ma.

53 Kēi a gole lo ngi hindō-lōi ma, hindō-lōi kēi ma, njēi nyāha-lōi ma, nyāha-lōi njēi ma; njē-moi, ngi lōi nyāhēi ma, ke ndōi nyāhēi njē-moi ma.

54 Ke i ndēnga nūngētsia ma be, ye: kina wu toa lo ngēlē i hijē kpūndoi hū, ke wu ndēa ke-yakpē, wē, nja a wa lo, ke nī na.

55 Ke kina wu toa lo mbūi vefēi i vē, ke wu ndēa, wē, a gbāndi lo, ke nī na.

56 Wua ndā-fēfēlē-beleṣia, wa ngēlēi yāma lōahu go lo, ke ndōloi, ke i yē na, wē kpēlēi ji lōahū go?

57 Ke i yē na, wu vūluṣia wē sēli wē na tōnyango?

58 Kina bi ya lo lima a bi lōmanyoi mahū-gbē moi yē, kina ba ye pēlēi hū wa ta, bi māgau bi gbāa ngi yēya, kō a bi gendē nyāmēi yē, nyāmēi i bi

vē kpayia-lēmōi wē, ke kpāyīa-lēmōi i bi wīli kpindi wēlē bu.

59 Ngi nge bi ma, bē gbīa na, ngiye ma ba wēla a nārōi ikēlēmagē vēla.

NGŪ XIII.

Tēnga lo tiye na ikpēlēi na ma, ti ndēni ngi ma Galili-beḃetsia va, nāsia Pilati i ti nāmēi hūpuni a ti jā-hāntsia.

2 Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: Wa gīli lo, wē, Galili-beḃēi jīsia ti hinda nyāmungo ye lē ti lēwē Galili-beḃetsia gbi ma, ji va hindēi nāsia nyoko i ti wēni?

3 Ngi nge wu ma, Sāō, ngiye ma wa wōtē, wa be wu gbi wa hā lo.

4 O nāsia pū-mahū-wāyakpēi, Siloam gūtēi i gūlani ti ma, i ti wā, wa gīli lo, ti hinda nyāmungo ye lē, ti lēwē nūnga gbi ma, ti Jerusalemi hū?

5 Ngi nge wu ma, Sāō, ngiye wa wōtē, wa be wu gbi wa hā lo.

6 Ke i sālēi ji hēnga, ye: Tā-moi yēla i ndāha wūlu hīni ngi yēyako-gātēi hū, ke i wa, i ngūru wua wokolinga, ke ī soni.

7 Ke i ndēnga kata-mahū-gbē-moi ma, ye: kpēle, fō sāvēi jīsia ngi wā, nga ngūlu wua wokolī ndāha wūlui ji ya, ke ngē sō. Pō i gūla; gbē va lo a ndōloi nyāni?

8 *Kē i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: Ndēmōi, gbē ma fōi ji bē ma, ngiye nga mabō, ngi kpō wu ma.*

9 *Kē ina i wua lo, kē ta māa; kē ina ī wuani, na wōma bi pō i gūla.*

10 *Kē iye kāra wēma lo sinagogtsia yēla hū sabati ma.*

11 *Kē kpēle, nyāha yēla lo iye na i higbē hū fō pū mahū wāyakpa, kē ngi gōtōngo ye lē, kē ē gū a ngi vūlui lambōla kūlō bē.*

12 *Kē kina Jisu i ngi loni, i ngi wāle, i ndē ngi ma, ye: nyāhapōi bi vūlōa a bi higbēi hū.*

13 *Kē i ngi lōkōtsia wēnga ngi ma, kē-yakpē kē i lambōa, kē i Ngéwo lātōnga.*

14 *Kē sinagogi mahū-gbē-moi i pōtēa a ndr-lēwē, gbāmailē Jisu i mbāwō wēa sabati vōlōi ma, kē i ndēnga nūngeṣia ma, ye: Lo waita lo na māhōungo nūmu i yēngē: ti ma lo wa wa, ti wu bāwō, kē sabati vōlōi ma ī lē.*

15 *Fālē Ndēmōi i pōtēni, i ndē ngi ma, ye: Bia ndā-fēfēlē-moi, kē wu gbi, wū wu nīka-hīnēi, o wu jōi, vūlōma sabati vōlōi ma, ti mēlimēi, wu li a tiē nja gbolē ma?*

16 *Kē mā-ī-hōuni nyāhapōi ji Abrahami ngi nyāha-lōi, na Satani i ngi yīlia, kpēle, fō pū mahū wayakpēi jtsia, i vūlō ngīli ji hū sabati vōlōi ma?*

17 *Kē kina i hindēi jtsia lēni, ngi lōmanyōtsia gbi ti wūfēnga: kē nūngeṣia gbi ti gōkhū nēnga, hinda yēkpētsia gbi va i ti wēni.*

18 *Ke i ndēnga, ye: Ngéwo gēnyéi i gbīani a gbo? ke gbo nga hūma ma?*

19 *Kpīango lē kia purugipo gāle na tā-mo yēla i būmbuni, i pīli ngi gātēi hū; ke i vālēa, i wē a ngūlu wā, ke nwon̄tsia ti ngēlē ma, ti hēnga imbekētsia ma.*

20 *Ke i ndēnga gboma, ye: Gbo nga Ngéwo gēnyéi hūma ma?*

21 *Kpīango lē a lōkpolō, na nyāha yēla i mbūmbuni i ndōwu kpohū yūfe mola sāwa hū, ngiye gbi i hūpuni a tōkpolōi.*

22 *Ke i ya tā-watsia hū ke fulētsia, a kāra wē; a li Jerusalemi hū.*

23 *Ke yēla i ndēnga ngi ma, ye: Nāsia ti mbāwō jō ti gbōtō? ke i ndēnga ti ma, ye:*

24 *A māgawō wu wu ko lā gbengoi hū; gbāmailē ngi nge wu ma, nūnga gbōtōma, ta ndō lo ti wa va, ke tē gū.*

25 *Kina pēlē-mahū-gbē-moi i hijia lo, i pēlēi gbowu, ke wu tātōa a lōla ngītiya, wa ndā-lēwē, we, Ndēmoi, Ndēmoi, ndāwō mu wē; ke a pōtē lo, i ndē wu ma, ye: ngī wu go hindēi wu hijia na.*

26 *Ke wu tātōa a ndēla, wē, mu mēhē mēnga, mu kpolē wēnga bi yāma, ke bi kāra wēnga mu yīttsia ya?*

27 *Ke a ndē lo, ye, nge wu ma, ngi wu go hindēi wu hijia na. A gbīa bēindō, wua gbi wa hinda nyāmu yēnga wē.*

28 Na lo ngo a ye na, ke ngongolu holanga, kina wa Abrami longa, ke Isaki, ke Jakobi, ke profitisia gbi Ngéwo gēnyéi hū, ke wua wu vūlutsia wu gbāngo pōma.

29 Ke ta hijē lo koi, ke kpūndōi hū, ke māhūi, ke mbūi, ti hēinā Ngéwo gēnyéi hū.

30 Ke kpēle, kēlēmageṣia lo na, ta wē ā ihālageṣia, ke hālageṣia lo na, ta wē a ikēlēmageṣia.

31 Ifōlōi yakpē ma, Farisṣia ti tēnga ti wā, ti ndē ngi ma, te: Gbā, bi li, gbāmailē Herodi a bi wā lo.

32 Ke i ndēnga ti ma, ye, a li, wu ndē nyāngbēi na ma, kpēle, nga ngāfa nyāmua gbā, nga mbāwōa wē lo, hā ke sīna, ke fōlōi isāwagēi ma nga kpoyo lo.

33 Ke nga jīa lo hā, ke sīna, ke fōlōi na wōma, gbāmailē ē wē ke profiti a hā lo ngīye ma Jerusalemi hū.

34 O Jerusalemi, Jerusalemi, bia ba profitisia wā, ba nāsia ho a kotu ta ti lō bi yē; hū lōle ngīye lōni ngi bi lēngeṣia yāndo, kia te-hā a ngi lēngeṣia yāndo ngi gbākṣia bu, ke wu lūmani.

35 Kpēle, wu wēlēi i lōnga wu wē a tōmbō. A tōnya nge wu ma, wē nya lo ngīye kpēlēi a wa, kina wa ndē, wē, na betēngo lē a wa Ndémoi ngi bijēi hū.

NGŪ XIV.

Ke kina i wēni, kia i lini Farisi ti mbāwaŋsia yēla yē pēlē bu sabati vōlōi ma, mēhē mē va, ke ti ngi mānēnga.

2 *Ke kpēle, tā-mo yēla i ngi lūgo i nji-higbe hū.*

3 *Ke Jisu i pōtēa, i ndē-njia-lē-beleŋsia ma, ke Farisŋsia ma, ye: māhōungo lē mbāwō wē va sabati vōlōi ma?*

4 *Ke ti lōndōnga. Ke i ngi wūmbua, i ngi bāwō, i gbē ngi ma, i li.*

5 *Ke i pōtēa ti ma, ye: i gbē lo sō ngi yēya, o nīka hīna a gūla ndōwa hū, ē ngi gbīa ke-yakpē sabati vōlōi ma?*

6 *Ke tī gūni gboma a hindēi jŋsia wōtēla.*

7 *Ke i sālē hēnga nāsia ma ti ti wāleni, kina i toni ti hēima yēkpēŋsia wūmbu, ke i ndēnga ti ma, ye:*

8 *Kina nūmu gbi i bi wālea lo nyāha-jō-gōmēi hū, bā hēi hēima yēkpēi, ko i mbēlema-moi wāle ngi lēwēngo bi ma.*

9 *Ke na i bi wāleni ke ta, ke i wa, i ndē bi ma, ye: Tā-moi ji go a hēimēi; ke bi tātōa a hēima wūlui wūmbula a ngūfē.*

10 *Ke kina ti bi wālea lo, li bi hēima wūlui wūmbu, ko kina na i bi wāleni, i wa lo, a ndē lo bi ma, ye: ndakpēi, de ngēlē ma, ke mbēle i ya bi ma nāsia yāma ti hēini, ta mēhē mē a biē.*

11 *Gbāmailē nūmu gbi lo, a ngi vūlui lē ngēlē ma, ta ngi yēi lo: kē nūmui gbi lo, a ngi vūlui ma yēi, ta ngi lē lo.*

12 *Kē i ndēnga na bē ma ngi wāleni, yē: kina bi mēhē gbātea lo, bā bi mbāngētsia wālē, o bi ndēngētsia, o bi bōnda, o bi hēinyoi gbātengōtsia, ko tia bē, ta bi wālē gboma, kē ti bi gonga a sōngo.*

13 *Kē kina bi kōmēi gbātea lo, feli-bēla wālē, kē kpōtō-bēla, kē nēmu-bēla, kē mbōlē-bēla:*

14 *Kē ti bi betēnga, gbāmailē tē gū a sōngo yēla, kē bi sōngo jōnga a tōnya-bēla ti hijē-gbēlēi-hā hū.*

15 *Kē kina nāsia ti hēni, ta mēhē mē a ngiē, ti yēla i hindēi jtsia mēnini, kē i ndēnga ngi ma, yē: nā betēngo lē, ta mēhē mē Ngēwo gēnyēi hū.*

16 *Kē i ndēnga ngi ma, yē: Tā-mo yēla i mēhē wā gbāte, i nūnga kpōtōma wālē.*

17 *I ngi boilōpōi lō mēhē mē gbēlēi ma, ndē va nāsia ma, i ti wāleni, yē: A wa, gbāmailē hāntsia gbi ti kpoyoa.*

18 *Kē ti gbi ti a ngō yēla ti tātōa a kpē gēla. Ihālagē i ndē ngi ma, yē: ngi ndōlo yēya, kē mākōungo ngi li ngi to: kōnē bē gbē nyama ngi li.*

19 *Kē ipēka i ndēa, yē: ngi nīka-hīna pū yēya, ngi ya, ngi ti hūgo. Kōnē bē, gbē nyama ngi li.*

20 *Kē ipēka i ndēa, ngi nyāha jōnga, fālē ngē wa.*

21 *Kē boilōpōi i yāma, i hindēi jtsia gē a ngi lēmōi; kē ndēmōi pēlēi va i lī lēwēnga, kē i ndēnga*

ngi boilōpōi ma, ye: li kàkà pēlē watsia ma, ke pēlē wūlōtsia ma ti tā-wāi hū, ke bi wa a felibeletsia, ke kōtō-beletsia, ke nēmu-beletsia, ke mbōlē-beletsia.

22 Ke boilōpōi i ndēnga, ndēmōi, ngi pēnga, kia bi ndēni nya ma, ke hēima lo lē na.

23 Ke ndēmōi i ndēnga boilōpōi ma, li ngittsia ya, ke pēlē yagbengōtsia hū, bi kponda ti ma, ti wa, ko nya wēlēi la i vē.

24 Gbāmailē nge wu ma, nūngēi nāsia ti yēla be ngi ti wāleni, tē nya mēhē go.

25 Ke fāha gbōtōa ti tōnga ngi wōma, ke i wōtēa, i ndē ti ma, ye:

26 Ina nūmu gbi lo, i wa lo nya yē, ke i lōni a ngi ke, ke ngi njē, ke ngi nyāhēi, ke ngi lēnga, ke ngi ndēnga, ke ngi ndē-nyāha-lēnga, ke ngi ndā-lēvui be, ē wē a nya wōma-mo.

27 Ke nūmui gbi lo ē ngi monēi wōpō, i tō nya wōma, ē wē a nya wōma-mo.

28 Gbāmailē yē lo i lōni i kutē lō i hēima pēn, i bai gbā, ina ta lo ngi yēya kpōtō kpoyola va?

29 Ke tēnga, kina i wēla lo a hitēla, ke ī gūni a kpoyola, nāsia gbi ta to, ta tātō lo a ngi yelela;

30 Te: Tā-moi ji, i tātōi lo a tōla, ke ī gūni a kpoyola.

31 O māhēi īgbe lo, i ko gbātema māha wēka ma, ē hēi pēn, i wu hite, ina a gū lo a kēmē pū na mālē va, a wa a kēmē nū gboyongo?

32 *O ina na ī lē, kia lē ipēkēi i kūhama pō, ke i tō-mo lōa, i ndī-lēli mōli.*

33 *Nī wu gbi lo ī gbēlēi lo na gbi ma i ngi yēya, ē wē a nya wōma-mo.*

34 *Kpōlo yēkpēngo lē, ke kpōloi i ngi nēni hindēi lōahū lo, nūmu a pē lo i nēni a gbo?*

35 *Mā-ī-hōvuni ndōloi va, o kāwoi va, ke nūnga ta pīli lo ngītiya. Nūmu ngōlia ngi ma mēni va, gbē i mēni.*

NGŪ XV.

Ke nāvō-yāndo-bēla gbi, ke hinda nyāmu-bēla, ti lā ngi gbēla, ngi wō mēni va.

2 *Ke Faristsia, ke kolo-nyēgi-bēla ti gboyenga, te: Tā-moi ji, a hinda nyāmu-bēla gūru, ke a mēhē mē a tiē.*

3 *Ke i sālē ji hēnga ti ma, ye:*

4 *Yē lo wu lā mbāla hondo yēla ngi yēya, ina i yēla lōa-lo-hū, ī nū nāni gboyongōi mahū pū mahū tāui lōma ngōlē hū, i li na wōma, i loni hū, ngīye ke a tō?*

5 *Ke kina i toni, a ndā gbaktsia ma lo a gōhū ne,*

6 *Ke kina i wa lo ngi wēlē bu, i ngi mbāngeṣia wāle lo, ke ngi hēinyoṣia, ye ti ma, a mu gōhū ne, gbāmailē ngi nya bālēi longā, na iye loni hū.*

7 *Ngī nge wu ma, nī kōhū ne a ye ngēlē-gōhū*

hinda nyāmu-mo yēla va a wōtē, i lēwē tōnya-bēla nū nāni gboyongōi mahū pū mahū tāui, māni gbi tī ma wōtē va.

8 *O nyāha igbe lo pata nāvō pū ti ngi yēya, ina i ti yēla lōa-lo-hū, ī lamboi lōnga, i pēlē bu yēla, i kokoli pānda-wānda, ngīye kē a to.*

9 *Kē kina i toni, i ngi mbāngētsia wāle, kē ngi hēinyōtsia, ye: A mu gōhū ne, gbāmailē ngi nāvōi longa, na ngi ndōni hū.*

10 *Ngī nge wu ma, nī kōhū ne lo Ngēwo lō-bēlētsia yāma, hinda nyāmu-mo yēla va a wōtē.*

11 *Kē i ndēa, ye: Tā-mo yēla ndēnga fēlēa ngi yēya.*

12 *Kē ikūlōi i ndēnga ngi kē ma, ye: Nya kē, nyo a sō-hāni na nya ndēi lē. Kē i ngi jō-hāni golēa ti ma.*

13 *Kē fōlōi ī gbōtōni na wōma, ndōi ikūlōi i gbi yāndo, i li jīa hū kēnye gūahū po; kē na lo i ngi jō-hāni nyānini a pōwōgē.*

14 *Kē kina i mālamani, ndōle wā lo iye ndōloi na hū, kē māni i ngi hōunga.*

15 *Kē i ya, i ngi vūlui vefē ndōloli yēla ma, ndōloi na hū: kē i ngi lōnga ngi gbālētsia hū ndōndēnga makē va.*

16 *Kē iye lōni lo ngi gō i vē a nyogēi na ndōndēnga tiye mē, kē nūmu gbi ī ngi goni.*

17 *Kē kina ngi nēmahūi i wāni, kē i ndēnga, ye:*

nya ke ngi yēngē-boilōpōtsia ti lōlē mēhē gbōtōngo ti yēya ta ndō, ke nga hā a ndōle!

18 Nga hijē lo, ngi li nya kē yē, ngi ndē ngi ma, nge: nya kē, ngi hinda nyāmu wēnga ngēlē-gōhū ma, ke bi yāma.

19 Ke nya mā-ī-hōuni gboma ti nya wāle a bi lōi. Nya wē kia bi yēngē-boilōpōtsia yēla ma.

20 Ke i hijēa; i wa ngi kēi yē. Ke kina le iye kūhama po, ngi kēi i ngi lo, i ngi māmamau lo, i wīmē, i gūla ngi gbāki ma, i ngi la-gōmi.

21 Ke ndōi i ndēnga ngi ma, ye: Nya kē, ngi hinda nyāmu wēa ngēlē-gōhū ma, ke bi yāma, ke mā-ī-hōuni gboma bi nya wāle a bi lōi.

22 Ke kēi i ndēnga ngi boilōpōtsia ma, ye: A wa a ndōma yēkpēi, wu pū ngi ma, wu fūlē wū ngi lōkō ma, wu kōwa wū ngi gowo ma,

23 Wu wa a nīka dogbe wūlōngōi, wu pā, mu mē, mu gōhū ne.

24 Gbāmailē nya lōi ji hā wō, i vūnga gboma, i lōa-wō-hū, ke ngi longā; ke ti tātōa a gōhū nēla.

25 Ke ngi lōi imbāwāi iye kpālēi hū lo, ke kina i wāni i la pēlēi gbēla, i mbāka wō mēni ke kūēi.

26 Ke i boilōpōtsia ti yēla wālea, ke i molia hindēi jtsia hū lo a gbē?

27 Kē i ndēnga ngi ma, ye: bi ndēi i wā; ke bi kēi i nīka dogbe wōlōngōi wā, gbāmailē i ngi gūrua hinda gbī ngi ma.

28 Ke *ngi lī i dēwēa, ke iye lōni i wa pēlēi bu ; fālē ngi kēi i gbīani, i ngi mānēnē.*

29 Ke *i pōtēa, i ndē ngi kēi ma, ye: kpēle, fō sāvāi jīsia nga bi ma gbē-gbīa ; ngī bi lā-yīēi nyāni lē ku yēla ma bē ; ke bī nya go ī lē a njē-lō yēla bē, kō ngi gōhū nē wē a nya mbāngētsia.*

30 Ke *kina bi lōi jī i wāni, na bi jō-hāni mēni a hāte-nyāhanga, bi nīka dogbē wūlōngōi wā ngi va.*

31 Ke *i ndēnga ngi ma, ye: nya lōi, bia lo ma bia mu hēini kū-gbi-ma, ke na gbi i nya yēya, bi wō lē:*

32 *Māhōungo ye lē mu gōhū nē, ke mu gāhū i gbīa ; gbāmailē bi ndēi jī i hā wō, ke i vūnga gbōma : ke i lōa-wō-hū, ke ngi longā.*

NGŪ XVI.

Ke i ndēnga bē ngi wōma-bēlētsia ma, ye: kpāte-mo yēla lo iye na, boilōpōi ngi yēya, ke tā-moi jī ti ngi māyia gēnga, tē, i ngi jō-hāntsia nyānia.

2 Ke *kina i ngi wālea, i ndē ngi ma, ye: Gbē va lo ngi jī mēnia bi va? kōnda gbīa bi boyēi va, gbāmailē bē la wē a boilōpōi.*

3 Ke *boilōpōi i ndēnga ngi nēmahū, ye: nga gbo wē, gbāmailē nya lēmōi i boyēi gbīa nya yēya? ngē gū a mbōla, nga iwūfē a fēli-wēla.*

4 *Ngī hindēi gōa nga pē, ta lo, kina ti nya gbīa lo boyēi hū, ti nya gūru ti wēlētsia bu.*

5 Ke i ngi lẹmoi gbā-beleṣia gbi wālea ngi yē, i ndē ihālagēi ma, ye: Nya lẹmoi gbēi bi ma lōlē?

6 Ke i ndēnga, ye, ngūlo mola hondo yēla, ke i ndēnga ngi ma, ye: bi goloji wūmbu, bi hēi kàkà, bi nyégi nū fēlē gboyongo mahū pū.

7 Na wōma ke i ndēnga ipēkēi ma, ye: ke kpēi bi ma i lōlē? ke i ndēnga, ye, mbā mola hondo yēla. Ke i ndēnga ngi ma, ye: bi goloji wūmbu, bi nyégi, nū nāni gboyongo.

8 Ke ndēmoi i kafa boilōpōi lātōnga, jiva i nēmahū-lēwē hinda lo wēni; gbāmailē ndēngēṣia ti ndōloi ji hū ti bōndēi hū, ti nēmahū lēwēni, ti lēwē fōfō lēngēṣia ma.

9 Ke ngi nge wu ma, a mbānga hōu wu vūlutsia ma, a mamoni na kāfango, ta lo, kina wu gbāha lo, ti wu gūru kūnafō hēima ma.

10 Na ngi lōnyango na hū ī gbōtō, ngi lōnyango lē bē na hū kpōtōngo. Ke na kāfango i kūlōi hū, kāfango lē bē i kpōtō hū.

11 Fālē ina wū lōnyani na hū mbā ti wō lē, yē lo a tōnya gbātēi vē wu wē mahū-gbē va?

12 Ke ina wū lōnyani na hū mbā ti wō lē a wu go a wu ndēi?

13 Boilōpō gbi ē ndēmo fēlēa gbē-gbā, gbāmailē a ndōlo a yēla, i lō a ipēkēi, o a yēla hōu lo, i gbētē ipēkēi ma. Wē gū a Nyēwo gbē-gbāla, ke mamoni.

14 Ke Farisṣia bē ti yama nengo ti hindēi jṣia gbi mēni lo, ke ti hōkpa lōnga ngi ma.

15 Ke i ndēnga ti ma, ye: Wua lo wa vūlutsia wē a tōnya-bēla nūnga yāma, ke Ngéwo i wu ltsia go lo, gbāmailē hāni na ngóngo nūnga yāma, tōma hāni i lē Ngéwo yāma.

16 Sāwēi ke profittsia tiye na lo ngīye Johani i wāni; ke ti tātōa a Ngéwo gēnyēi yia-lēla, ke nūmui gbi i gbonda hū.

17 Ke bēbēngo lē ngēlē-gōhū ke ndōloi ti lēwē, ke sāwēi ingēngau bē ē gbā ma.

18 Nūmui gbi lo a gbēlē ngi nyāhēi ma, i ipēka jō, i pūē-gbā. Ke nūmui gbi lo a na jō ti gbēlēi ma ngi hāni yēya, i pūē-gbā.

19 Kpāte-mo yēla lo iye na, ngi māyīlingo a kūla yēkpē wānda-wānda, a mēhē yēkpē mē ku gbi ma.

20 Ke feli-wē-moi yēla lo iye na, ngi bijēi a Lazaru, na ti ngi lāni ngi gatē la, kpāma lēkē ngi lū ma.

21 Ke i lōni ti ngi makē a mēhē gbukpultsia nāsia ti gūlani kpāte-moi ngi mesēi ma: ke ngi-langa bē ti wā, ti ngi gbāmetsia ya-gōmi.

22 Ke kina i wēni ke feli-wē-moi i hā, ke Ngéwo ngi lō-bēletsia ti ya a ngiē Abrahami yāka hū: ke kpāte-moi bē i hā, ke ti ngi gbowua.

23 Ke i ngi yāmetsia lenga jihanima hū, i nīmisa hū, i Abrahami lo kūhama po, ke Lazaru ngi yāka hū.

24 Ke i gbāwua, i ndē, ye: Nya ke Abrahami, mānu nya ma, bi Lazaru lō, ko i ngi lōkōyuo i ya

hite nja hũ, i nya n̄i leli, gbāmailē nya nim̄sango lē ngombu v̄i ji hũ.

25 *Ke Abrahami i ndēnga, ye: nya lō, ḡli, kina wo bi ye bi l̄vui hũ, ba bi h̄ni yēkp̄a jō lo, ke Lazaru bē h̄ni nyamua; ke kp̄e na, ngi l̄lingo, ke bia bi nim̄sango.*

26 *Ke ji gbi bē ma, mu lūahũ ma biēni ndōwa wā wūngo lē na; ta lo n̄sia ti l̄ni ti hijē bē ti tēwē bi yē, tē gū, ke n̄sia ti m̄andō, tē gū ti wa bēi mu yē.*

27 *Ke i ndēnga, ye: Fālē ngi bi mānenengo, nya ke, bi ngi lō nya ke w̄l̄i bu.*

28 *Gbāmailē ndēnga l̄lua lo nya yēya, ko i s̄li h̄u ti ma, tia bē tā wa nim̄sa hind̄i ji.*

29 *Abrahami i ndē ngi ma, ye: Musa ke profit̄sia lo ti yēya, gbē ti ti w̄ m̄ni.*

30 *Ke i ndēnga, ye: Sāō, nya ke Abrahami, ke ina yēla i hijēa lo ndōwu, ta w̄tēla.*

31 *Ke i ndēnga ngi ma, ye: ina tē Musa ke profit̄sia ti w̄ m̄nini, ke bē yēla i hijē ndōwu, tē h̄u a t̄nya.*

NGŪ XVII.

Ke i ndēnga ngi w̄ma-bēl̄sia ma, ye: kpakpaungo lē na va a p̄e nūmu i hinda nyāmu wē ē wa, ke p̄ow̄ lo na ma a p̄e ti wa.

2 *I f̄isa ngi va ti h̄ni gbōngbō gotu h̄l̄e ngi b̄l̄*

ma, ke ti ngi wīli njēi hū, ko a hinda nyāmu wē a ikūlōi jīsia yēla bē.

3 A kpēle wu vūlutsia va, ina bi ndēi i hinda nyāmu wēa lo abiē, gbandē ngi ma, ke ina ngi nēmahūi wōtēa lo, mānu ngi ma.

4 Ke ina i hinda nyāmu wēa lo abiē hū wofēla fōlō yēla ma, ke hū wofēla fōlō yēla ma i wōtē gboma bi yē, ye: nya nēmahūi i wōtēa, ba mānu lo ngi ma.

5 Ke tō-beletsia ti ndēnga Ndēmoi ma, tē, mu lōnya hindēi matō!

6 Ke Ndēmoi i ndēnga, ye: ina tōnya lē wu yēya kia purugipo gāle yēla na, wa ndē lo sukani wuru ji ma, wē, wa kpīa, bi hī njēi hū, ke i wu wō mēnia.

7 Ke yē lo boilōpōi i ngi yēya, a yēngē kpālēi hū, o a tō-hānia mākē, a ndē ngi ma, i hijēa lo kpālēi ma, ye: Li bi hēi mēhē mē va.

8 Ke ē ndē ngi ma, na gbātē nga mēma, bi bi vūlui hāma yīli, bi nya gbē-gbīa, ngīye ke nga mēhē mē, ngi kpolē wē, ke na wōma ba mēhē mē lo, bi kpolē wē.

9 A sē-gbīa lo boilōpōi ma, jiva i hindēi nāsia wēni ti ndēni ngi ma? ngi ko a tōnya la.

10 Nī wa bē, kina wu hindētsia gbi wēa lo, ti ndēni wu ma, a ndē, wē, boilōpōa gbāma lo amuē, mu na wēa mu yēngēi ye lē pē va.

11 Ke kina i wēni, kia i lini Jerusalemi hū, ke i lēwēa Samaria līa kē Galili,

12 Ke kina i wāni fūla yēla hū, ke nūnga pūa kpokpou-bela atiē, ti ngi mālēa, ti lōni kūhama.

13 Ke ti gbāwua, te, Jisu, Ndēmoi, mānu mi ma!

14 Ke kina i ti loni ke i ndēnga ti ma, ye: A li wu wu vūlūtsia ge alمامtsia. Ke kina i wēni, kia tiye lima, ke ti mawānga.

15 Ke ti yēlagē, kina i toni ke i bāwōa, i yāma, ke Ngēwo lātōnga ngēlēya.

16 Ke i gūla ngi yāmēi ma ngi gowo bu, a sē-gbāa ngi ma, ke Samaria-mo iye lē.

17 Ke Jisu i pōtēa, i ndē, ye: Tiye pū, ti mawāni? ke tauisia lo mī?

18 Ngī nāsia loni ti yāmani Ngēwo lātō va, ngiye hōtēi ji.

19 Ke i ndēnga ngi ma, ye: hijē, bi li, bi lōnyēi i bi bāwōa.

20 Ke kina Faristsia ti ngi molini, te, Mī gbē lo Ngēwo gēnyēi a wa? ke i pōtēa, i ndē ti ma, ye: Ngēwo gēnyēi i wāma a māne.

21 Ke te ndē, te, kpē, bēindō, o kpē, mīandō, gbāmailē kpē le Ngēwo gēnyēi lo wu hū.

22 Ke i ndēnga tō-pōma-bēlētsia ma, ye: ifōlōtsia ta wa lo kina wa manima hindō-lōi vōlōtsia yēla lo va, ke wē to.

23 Ke ta ndē lo wu ma, te, kpē, bēindō, o kpē, mīandō: wā li ti wōma, ke wā tō ti ma.

24 Gbāmailē kia ngēlēi imiamieī a vō ngēlēi ikāka

yēla ma, i vō kākēi ipēkēi ma, nī be hindō-lōi a wēma ngi vōlōi ma.

25 Ke a monē lo pēn a hinda gbōtōma, bōndēi ji a gbēlē ngi ma.

26 Ke kia wō iye na Noe vōlōisia ma, nī be a wēma hindō-lōi vōlōisia ma.

27 Ti mēhē mēi lo, ta kpolē wē, ta nyāhanga jō, ta ti vē sō va, ngīye fōlōi na Noe i wāni ndēnde wāi hū, ke nja-vē i wa, i ti gbi wā.

28 Nī be iye na Loti vōlōisia ma, ti mēhē mēi lo, ti kpolē wē, ti ngēya wē, ti mājia, ti tū-hāni hī, ti pēlēa lo :

29 Ke ifōlōi yakpē ma Loti i gbīani Sodomī hū, ngombu i hijē ngēlē-gōhū, i ti gbi wā.

30 Nī be a wēma fōlōi na ma hindō-lōi a gema.

31 Fōlōi na ma, nūmui a ye pēlēi wū-mba, ke ngi hāketsia ti pēlēi bu, gbē ā yēi ti wūmbu va : ke nūmui a ye kpālēi hū, gbē la bē ā yāma.

32 A gīli a Loti ngi nyāhēi !

33 Nūmui gbi lo a ndō ngi lēvui bāwō va, a ndōlohū, ke nūmui gbi lo a ngi lēvui lohū a fūlo.

34 Ngi ngē wu ma, i kpindi na ma, nūnga fēlēa ta ye lo kpuko yēla ma, ta yēla wūmbu lo, ipēkēi i lo.

35 Nyāhanga fēlēa ta ye lo hāni gbōngbōma, ta yēla wūmbu lo, ipēkēi i lo.

36 Ke ti pōtēa ti ndē ngi ma, tē, mīndō, Ndēmoi ?

Ke i ndēnga ti ma, ye: hindēi pōmēi na, na lo kowētsia ta yāndo.

NGŪ XVIII.

Ke i sālē hēnga ti ma, ye: māhōungo lē nūnga ti hē ku gbi ma, ke ti lū hū ā hā.

2 *Yē nyāma yēla lo iye tā-wā yēla hū, ē lūwa Ngéwo ma, ke ē nūmu bēlē hōu.*

3 *Ke kpāwō yēla lo iye tā-wāi na hū, ke i wā ngi yē, ye: tōnya wē angē nya lōmanyoi ma.*

4 *Ke i lūmani ikpēlēi na ma; na wōma ke i gilia ngi vūlui nēmahū, ye: Ina be ngē lūwa Ngéwo ma, ke ngē nūmu bēlē hōu.*

5 *Ke jiva kpāwōi ji a nya lī hē, nga tōnya wē lo a ngiē, kō kina a wa ku gbi ma, i nya lū hū hā.*

6 *Ke Ndémoi i ndēnga, ye: a njiēi mēni kāfa nyamēi i ndēni.*

7 *Ke Ngéwo ē tōnya wē a ngi nda māhōtsia, ta wō ngi yē a fō ke kpindi, ke a lī lēli ti ma hū gūango?*

8 *Ngī ngē wu ma, a tōnya wē lo atiē hū gūtungo. Ke kina hindō-lōi a wa lo, a tōnya hōu mālē lo ndōloi hū?*

9 *Ke i sālē ji hēnga ti tēnga ma, ta ti vūlui hōu, te, ti lōnyango, ti mbānga mindi.*

10 *Nūnga fēlēa ti lini lo hēma Ngéwo wēlēi bu, yēla Farisi-mo, ipēkēi nāvō yāndo-mo.*

11 Ke Farisi-mo i lõnga, i hē, a hindēi j̄tsia ngi v̄lui nēmahū, ye: Ngéwo ngi sē-gb̄ia bi ma, ngē wēni kia nūnga wēk̄a na, kapu-bēla, kāfa-bēla, puē-gb̄ia-bēla, o kia nāvō yāndo-moi ji na.

12 Nya sū-hōu hū fēlē loēi hū, nga ipūgē vē nu gbi va i nya yēya.

13 Ke nāvō yāndo-moi i lõni kūhama po, ē ngi yāmētsia le be ngēlē ma, ke i ngi l̄i ma lēwē, ye: Ngéwo mānu nya ma, hinda nyāmu-moi!

14 Ngi nge wu ma, Tā-moi ji i yāmai lo ngi wēlē bu tōnyango, i lēwē ipēkēi ma: Gbāmailē nūmu gbi lo a ngi v̄lui le ngēlē ma, ta ngi yēi lo: ke nūmui gbi lo, a ngi v̄lui mayēi, ta ngi le lo ngēlē ma.

15 Ke ti wa a ndōlanga ngi yē, ko i jā atiē, ke kina ngi wōma-bēlētsia ti toni, ke ti gbandēa ti ma.

16 Ke Jisu i ti wālea, i ndē ti ma, ye: A gbē ndōpō mūmua ti wa nya yē, ke a wā ti mābali, gbāmxilē nāsia nyoko lo Ngéwo gēnyēi hū va.

17 A tōnya nge wu ma, nūmui gbi lo, ē Ngéwo gēnyēi gūru kia ndōpō wūlō na, ē wa na fō.

18 Ke mahū-gbē-mo yēla i ngi molia, ye: Kāra-moi yēkpēi, gbo nga pē, ngi kūnafō lēvu jō?

19 Ke Jisu i ndēnga ngi ma, ye: Gbē va lo ba nya wāle a nū yēkpē? Nū gb̄i ī gbēkpēni, ngīye yēla, ta lo a Ngéwo.

20 Bi sāwētsia go lo: Bā pūē-gb̄ia, bā nū wā, ba kūma wē, bā ndē-jēli hōu, bi ke bēlē hōu, ke bi njē.

21 Ke i ndēnga, ye: Hindēi j̄tsia gbi lo ngi hōunga a nya lapau gbēi.

22 Ke ina Jisu i hindēi j̄tsia mēnini, e i ndēnga ngi ma, ye: ke hāni yēla i lōngo bi va yē wēlē: Na gbi mājia i bi yēya, bi kole fēli-bēla ma, ke bi sō-hāni jōnga ngēlē-gōhū, bi wa, bi tō nya wōma.

23 Ke kina i ji mēnini, ke ngi lī i nyānia, gbāmailē ngi gbātengo yelē gboñ.

24 Ke kina Jisu i toni ke ngi lī nyāningo lē, ye: i kpakpauni nāsia va kpāte ti yēya ti wa Ngéwo gēnyéi hū!

25 Bebēngo lē kameli va i lēwē m̄ji wō hū, kina kpāte-mo a wa Ngéwo gēnyéi hū.

26 Ke nāsia ti mēnini, te, yē lo na a wa bāwōma?

27 Ke i ndēnga, ye, hāni nāsia ti kpakpaúngo nūnga va, tī kpakpaúni Ngéwo va.

28 Ke Pita i ndēnga, ye: kpēle, mu gbi lōnga, mu tōnga bi ma.

29 Ke i ndēnga ti ma, ye: a tōnya ngi nge wu ma, nūmu gb̄i na a pēlē lō, o ndē-bēla, o ndēnga, o nyāha, o ndēngetsia Ngéwo gēnyéi va,

30 Na ē sō-hū gbōtōma kpēlēi ji ma, ke ndōloi nu hū a wāma kūnafō lēvu.

31 Ke i pū mahū fēlēi wūmbua, i ndē ti ma, ye: kpēle, mu lima Jerusalemi hū, ke hāntsia gbi profi-tsia tiye nyégini wō nūmu hindō-lōi va ta wē lo.

32 Gbāmailē ta ngi vē lo kafɾtsia we, ta ngi yele lo, ta ngi hōu lo a nyāmungo, ta ndāya vāli lo ngi ma.

33 Ke ta ngi lēwē lo, ti ngi wā, ke fōlō isāwagēi ma, a hijē lo gboma.

34 Ke tī hindēi jtsia hūgōni kŭlō be, ke njiēi ji lōwungo ye lē ti ma, ke tī hindētsia hūgōni na iye ndēni.

35 Ke kina i wēni, kia iye lāni Jeriko gbēla, mbōlē-mo yēla i hēini pēlēi yāka ma, a feli wē.

36 Ke kina i fāhēi ti wō mēnini ta lēwē, ke i molia, ye, hū lo a gbē.

37 Ke ti ndēnga ngi ma, te, Jisu Nazareti-mo, a lēwēma.

38 Ke i gbāwua, ye, Jisu Davidi ngi lōi, mānu nya ma.

39 Ke nāsia tiye tūgo, ti gbandēa ngi la, ko i lōndō, ke a gbāwu lēkē, Davidi ngi lōi, mānu nya ma.

40 Ke Jisu i lōnga, i ndē ti wā a ngiē. Ke kina i wāni, ke i ngi molia,

41 Ye: gbo bi lōni ngi pē bi ma? ke i ndēnga, ye: Ndēmoi, ko ngi tūwo lo.

42 Ke Jisu i ndēnga ngi ma, ye: Tūwo lo, bi lōnyēi i bi bāwō.

43 Ke-yakpē ke i tūwo lōnga, i tō ngi wōma; a Ngéwo lātō. Ke nūngeɾtsia gbi, kina ti toni, ti lātō vēnga Ngéwo we.

NGŪ XIX.

Ke Jisu i wa, i lēwē Jeriko hū.

2 *Ke kpēle, tā-mo yēla lo iye na, ngi bijēi lo a Sakiu, ta lo iye nāvō-yando-bēla ti mahū-gbē, ke ngi gbātengo ye lē.*

3 *Ke iye lōni lo i Jisu lo, gbē nūmu lē a ngiē, ke i gūni fāhēi va, gbāmailē ngi gūtungo ye lē.*

4 *Ke i lēwēa tūwo a pīmē, i lē sikami-wūlu hū ngi lo va; gbāmailē iye lēwē pēlēi na lo.*

5 *Ke kina Jisu i hitini hindēi na, ke i ngi yāmeṣia lenga, i ngi lo, i ndē ngi ma, ye: Sakiu, pē kākà, bi yēi, gbāmailē a fōlōi jì, nga hēi bi yē pēlēi bu lo.*

6 *Ke i pēa kākà, i yēi, i ngi gūru a kōhū nē.*

7 *Ke kina ti toni ke ti gbi gbonyea, te, i ya mēhē mē va a nūmui na hinda nyāmu-mo a ngiē.*

8 *Ke Sakiu i lōnga, i ndē Ndēmōi ma, ye: kpēle, Ndēmōi, nya jōhāntsia ngi kolea ndīa, ngi fē felibela we, ke ina ngi nūmu gbi gāfanga lo, hāni gbī hū, nga gāma lo hēma nāni.*

9 *Ke Jisu i ndēnga ngi ma, ye: Fōlōi jì lo mbāwō hinda i wā pēlēi jì bu, gbāmailē ta be Abrahami ngi lōi lo a ngiē.*

10 *Gbāmailē nūmu hindō-lōi i wā lo ndō va, ke bāwō va na iye lōni-hū.*

11 *Ke kia ti hindēi jīsia mēnini, ke i ndā lōnga,*

i sālē hēi, ye; gbāmailē iye Jerusalemi gbēla lo, ke ji va, tiye gīli, te, Ngéwo gēnyéi a wa lo ke-yakpē.

12 *Fālē i ndēni, ye: Tā-mo wā yēla i lini ndōlo hū po, kēnyéi jō va ngi vūlui va, i yāma.*

13 *Ke i ngi boilōpō puṣsia wālea, i ti go a mīna puṣsia, i ndē ti ma, ye: A fēlēgo ngīye nga wa.*

14 *Ke ngi lalṣia ti dōi lo a ngiē, ti ngō wīli lō ngi wōma, te, mū lōni a tā-moi ji iye mu mahū.*

15 *Ke kina i wēni, pōma i yāmani, kina i kēnyéi jōni, ke i ndēnga ti boilōpōi jṣia wāle ngi yē, nṣia iye nāvōi vēni ti we, ko i ko na ti sōni fēlē-golēi hū.*

16 *Ke ihālayē i wā, ye: Ndēmōi, bi mīnēi i hūnga a mīna pū.*

17 *Ke i ndēnga ngi ma, ye: Tā mīa, boilōpō yēkpēi; gbāmailē bi tōnya wēnga kūlō pōti hū, ye tā-wā pū mahū.*

18 *Ke ifēlēgē i wā, ye: Ndēmōi, bi mīnēi i hūnga a mīna lōlu.*

19 *Ke i ndēnga ji be ma, ye: Bia be, ye tā-wā lōlua mahū.*

20 *Ke ipēka i wā, ye: Ndēmōi, bi mīnēi gbēle, ngi ndama-gbāteni kpāya hū:*

21 *Gbāmailē ngi lūwai lo bi ma, jiva nūmu kpàkpàu lo abiē, ba na wūmbu bī ndāni, ba na lēwē bī hīni.*

22 *Ke i ndē ngi ma, ye: nga bi jēli lo a bi lā-yiēi, bia boilōpō nyāmu: bi kōi lo ke nūmu*

kpàkpàu lo angē, nga na wūmbu ngī ndāni, ke nga na lēwē ngī hīni,

23 Gbē va lo bī nya nāvōi vēni nāvō māluvēmēi, kọ kina ngi wa lo ngi nya ndēi jō, ke hāni mātōngo gboma?

24 Kē i ndēnga nāsia ma ti lōni na, ye, a mīnēi wūmbu ngi yēya, wu fē na wē mīna pūa ti ngi yēya.

25 (Kē ti ndēnga ngi ma, te, Ndēmōi, mīna pūa lo ngi yēya.)

26 Gbāmailē ngi nge wu ma, nūmui gbi lo a sō, ta fē lo ngi wē; ke nūmui ē sō, na bē a sō, ta mbūmbu lo ngi yēya.

27 Kē nya gonyoi nāsia tīye lōni ngi ye ti mahū, a wa a tiē mbēi, wu ti wa nya yāma.

28 Kē kina iye hindēi jīsia lēni, ke i ya tūgo a lē Jerusalemi hū.

29 Kē kina i wēni kia iye lāni Betfage gbēla, ke Betani, ngīyē ma na ta tōlia Elaion, i ngi wōma-beletsia fēlā lō.

30 Yē: a li fūlēi hū i wu lāwa, wu wa lo na, wa sō dogbē mālē lo ngīlingo, nūmu gbi ī hēi lē ma; a ngi vūlō, wu wa a ngīyē mbēi.

31 Kē ina nūmu gbi lo, i wu molia lo, gbē va lo wa ngi vūlō? Nī wa ndē ngi ma, wē, gbāmailē Ndēmōi i gbēnga ngi va.

32 Kē nāsia i ti lōni, ti ya, ti mālē, kia i ndēi la ti ma.

33 Ke kina tiye sō dogbēi vūlōma, ngi mābelēi ti ndēnga ti ma, te, gbē va lo wa sō dogbēi vūlō ?

34 Ke ti ndēnga, te, Ndēmōi i gbēnga ngi va.

35 Ke ti wā a ngiē Jisu yē; ke ti ti gūlētsia wūnga sō dogbēi ma, ke ti Jisu hēinga mahū.

36 Ke kia i lini ke ti gūlētsia vōmbōa pēlēi hū.

37 Ke kina iye lāni ngtyē Elaion gbēla, tō-pōma-belētsia ifāhēi gbi ti tātōa a gōhūnela, ta Ngēwo lātō ngēlēya ngēngē wāwaṣtsia gbi va ti toni,

38 Te: Māhēi na betēngo lē a wāma Ndēmōi bijēi hū, ndīleli ngēlē-gōhū, ke māvō ngēlē ma.

39 Ke Farisṣtsia ti tēnga ti fāhēi līa, ti ndēnga ngi ma, te: kāra-moi, gbandē bi wōma-belētsia ma.

40 Ke i pōtēa, i ndē ti ma, ye: ngi nge wu ma, ina jṣtsia ti lōndōa lo kotuṣtsia bē ta gbāwu lo ke-yakpē.

41 Ke kina iye lāni kpēla, i tā-wāi gbē, i wō fa:

42 Ye, ina bi kō lo, bia bē, bi vōlōi jī hū, hindētsia ti bi līleli va! ke ti lōwungo lē nā bi yāmeṣtsia ma.

43 Gbāmailē fōlōṣtsia ta wa lo bi ma, bi gonyoṣtsia ta ndōwa bō bi ma, ti bi bēmbē, ti bi gbē hū kākēi gbi lo ma.

44 Ke ti bi yālewu a ndōloi, bia ke bi lēngeṣtsia, ke tē kotu yēla lō ngi mbēi mahū bi hū, gbāmailē bī bi vāma gbēlēi goni.

45 Ke i wā Ngēwo wēlēi bu, i tātō a nāsia gbāla ta mājia wē mbu, ke nāsia ta ngēya wē.

46 Ye ti ma, nyégingo lē, nya wēlēi hē-wēlē lē, ke wu pēa a hūma-bēla ti lōwa.

47 Ke a kāra wē fōlō gbi ma Ngéwo wēlēi bu: ke almami wātsia ke kolo-nyégi-bēletsia, ke nūnga wāwātsia ti ngi lōnga ngi wā va.

48 Ke ti hindēi loni pē va, gbāmailē nūngetsia gbi ti wō iye lōi lo ngi wō mēni va.

NGŪ XX.

Ke kina i wēni fōlōi nāsia yēla ma, kia i nūngetsia gārani Ngéwo wēlēi bu, ke i njia yēkpē lē, ke almami wātsia ke kolo-nyégi-bēletsia ti wā ngi ma, ke nūnga wāwātsia.

2 Ti ndē ngi ma, te, ndē mu ma, a gbē māha-lā-yīa lo, ba hindēi jīsia wē, o yē lo, i bi goni a māha-lā-yīēi jī?

3 Ke i pōtēa, i ndē ti ma, ye: nya bē nga wu mōli lo a hinda yēla, wu ndē nya ma.

4 Johani ngi baptisimi i hijēni ngēlē-gōhū lo, o a nūnga ma?

5 Ke ti ti wū hitēngā a ti nyonyo, te, ina mu ndēa lo, mē, ngēlē-gōhū, a ndē lo, ye, gbē va lo wu ngi hōui a tōnya?

6 Ke ina mu ndēa lo, mē, nūnga ma, nūngetsia gbi ta mu hō lo a kotu, gbāmailē ti hōui lo a tōnya, te, Johani profiti lē.

7 Ke ti pōtēa, te, tī kō hindēi i hijē na.

8 *Ke Jisu i ndēnga ti ma, ye, ke nya be ngi ndē wu ma, a gbē māha-lā-yīa lo nga hindēi j̄tsia wē.*

9 *Ke i tātōa a sālēi ji hēla nūngētsia ma: Tā-mo yēla i ngēyako gāta hite, i ndō ngēngē-bēla yēya, i li ndōlo hū po hū lembingo.*

10 *Ke ikpēlēi ma i boilōpō lo ngēngē-bēla yē, ko ti ngi go ngūlu wēi hū ikātēi hū; ke ngēngē-bēlētsia ti ngi lēwēa, ti ngi yāma a yēya haka.*

11 *Ke i boilōpō wēka lōnga gboma, ke ti ta be lēwēa, ti ngi hōuma wūfēngo, ti ngi yāma a yēya haka.*

12 *Ke isāwagē lōnga gboma, ke ti ta be nemua, ti ngi gbīa ngītiya.*

13 *Ke Ndēmōi ngēyako gātēi va i ndēnga, ye: Nga gbo wē? Nga nya līma lōi dō lo, tēnga kina ti ngi loa lo, ta ngi bēlē.*

14 *Ke kina ngēngē-bēlētsia ti ngi loni, ke ti ti wū hitēnga ti nyonyo ma, te, ji lo pō-hāni jō-moi lē, a wa, mu ngi wā, ke pō-hāni i wēnga a mu wō.*

15 *Ke ti ngi gbīa ngēyako gātēi hū, ti ngi wā. Fālē gbo lo Ndēmōi ngēyako gātēi va a pē atiē?*

16 *A wa lo, i ngēngē-bēlēi j̄tsia wā, i ngēyako gātēi vē pēkā wē; ke kina ti mēnini, ti ndēa, te, Ngēwo i kpula ma.*

17 *Ke i ti gbēlēa, i ndē ti ma, ye, gbo ho a ji nyējingo? kotui tō-bēla ti gbēlēima, ta sē lo i wēnga a ngūi kundōi va.*

18 Nūmui gbi lo a gūla kotui na ma, a wōlō lo :
ke nūmui na a gūla ngi ma, a ngi gbukpulu lo.

19 Ke almami watsia, ke kolo-nyégi-belētsia ti ndōi
lo ngi hōu va ikpēlēi sē ma, ke ti lūwa nūngeṣia
ma, gbāmailē ti koi lo, te, i sālēi ji lēni ti ma lo.

20 Ke ti ngi mānenga, ti ne-bela lō, ti ti vūlui
wē a tōnya-bela, ko ti ngi lā-yiṣia hōu, ko ti ngi
wā sāmēi yēya, ke ngi gbāyēi.

21 Ke ti ngi molia, te: kāra-moi, mu ko lo, me,
ba njia lē ba kāra wē a tōnya, ke bē nūmu yāma
gūru, ke ba Ngéwo hindēi gāra a tōnya :

22 Māhōungo lē mu nāvō-māha vē Sisari wē, o
mā fē?

23 Ke i ti gāsōi longa, i ndē ti ma, ye: Gbe va lo
wa nya hūgo?

24 A nāvō yēla ge lē angē. Yē gbiāyē lo i ma,
ke kolo-nyégingoi i mahū? Ke ti pōtēa, te: Sisari
wō nīa.

25 Ke i ndēnga ti ma, ye: Fālē, a fē Sisari wē
nāsia Sisari wō lē, ke a fē Ngéwo wē, nāsia Ngéwo
wō lē.

26 Ke ti gūni a ngi lā-yiṣia hōula nūngeṣia
yāma. Ke ti wū hū i wūnga ngi gbembōi va, ke ti
lōndōa.

27 Ke Saddustsia ti tēnga ti wā ngi yē, nāsia ta
māwali, te: hijē gbī hā hū ī lē; ke ti ngi molia :

28 Te, kāra-moi, Musa i nyégi lo mu wē, ye: ina
nū ngi ndē i hā lo, nyāha ngi yēya, ke i hā ī

ndēnga lēni, ngi ndē i ngi nyāhēi jō lo, i hū lo ngi ndēi wē.

29 Ndēnga wofēla lo ti ye na, ihālagē i nyāha jō lo, i hā, ī ndēnga lēni.

30 Ifēlēgē i ngi jō, i hā, ī ndō lēni.

31 Isāwagē i ngi jō, ke iwofēlēgē be, ke tī ndēnga gbi lōni, ke ti hā.

32 Ikēlēmēi nyāhēi be i hā.

33 Fā!ē hijē gbē-kūna-hāi hū, yē lo ngi nyāhēi lē? gbāmailē ti wofēla ti ngi jōni.

34 Kē Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: ndōloi ji hū ti lēngēsia ta sō wē lo, ta ti vē sō va,

35 Kē nāsia ta gili atiē ti māhōungo ndōloi na jō va, ke hijēi hāi hū, tē sō wē, tē ti vē sō va.

36 Gbāmailē tē hā gbōma, ke ti hēwungo a Ngēwo lō-beleṣia, ke Ngēwo lēnga atiē; gbāmailē hijēi hāi hū lēnga lo atiē.

37 Kē hijēi va hāi hū, Musa be kei lo ndōgbōi hū, kina i Ndēmōi wāleni a Abrahami Yēwoi, ke Isaki Yēwoi, ke Jakobi Yēwoi.

38 Kē Ngēwo yā a ngiē hāṣia va, ngīye ke ifūlūṣia va, gbāmailē ti gbi ta vū ngi hū lo.

39 Kē kolo-nyēgi-beleṣia ti tēnga ti pōtēa, ti ndē, tē, kara-moi, bi ndēnga pānda.

40 Kē na wōma ti lī ī lōni ti ngi moli a hinda gbi kūlō be.

41 Kē i ndēnga ti ma, ye: Iye na ta ndē, tē, Kristi Davidi ngi lōi lo?

42 *Ke Davidi ngi vūlui i ndē ngūlē goloji hū, ye: Ndēmoi i ndēi lo nya Lēmoi ma, ye: hēi nya yēja lōkōi ma,*

43 *Ngīye nga bi gonyoṣia wē ta hēi wūru bi gowoṣia va.*

44 *Fālē Davidi i ngi wāle a Ndēmo, ngi lōi i yē na hō?*

45 *Kina nūngēṣia gbi tiye wōlō ma, ke ti ndēnga ngi wōma-beleṣia ma, ye:*

46 *A gbēlē kolo-nyēgi-beleṣia va, ti lōni a jiala ndōma gūha hū, ti lōnga a fāma fēlē-gomeṣia hū, ke hēma waṣia sinagogṣia hū, ke hēma yēkpēṣia mēhē mēmēṣia.*

47 *Ta kpāwōṣia ti wēleṣia mē, ke kō ti ti lo, ta hē gūha wē, jṣia lo ta sēli wāi jō lo.*

NGŪ XXI.

Ke i mahū gbēnga, i to nāsia ti gbātengo ye lē ta ti bōya hāntṣia wu nāvō wumēi hū.

2 *Ke i kpāwō velingo yēla longa, i nāvō mūmu fēlēa wu hū.*

3 *Ke i ndēnga, ye: a tōnya nge wu ma kpāwō velingoji ji i pūnga hū, i lēwē ti gbi ma.*

4 *Gbāmailē jṣia gbi ti pūnga bōya hantṣia hū ti hāni gbōtōṣia hū, ke ta ngi veli hū, i gbi wūnga i ngi yēyu.*

5 *Ke kia ti tēnga ti Ngēwo wēlēi yā lēni, te*

magbātengo lē a kotu yēkpēa, ke bōya hānia, ke i ndēnga, ye,

6 Hāni j̄tsia wa ti lo, ifōlōtsia ta wa lo, kina te kotu yēla lō ipēkēi mahū, na ē gūla.

7 Ke ti ngi molia, te, kāra-moi, ke mī gbē hindēi j̄tsia ta wēma? ke gbo nāli lē, kina hindēi j̄tsia ta wēma?

8 Ke i ndēnga, ye: A kpēle tā wu yandē. Gbāmailē ti gbōtōma ta wa lo nya bijēi, te, Kristi lo angē, ke ikpēlēi i la kpēla; fālē wā tō ti ma.

9 Ke kina wa koi ma lo mēnima, ke yēyē hindētsia, a wā lūwa, gbāmailē hindēi j̄tsia ta wa pēn, ke ikēlēmēi t̄ sāngē.

10 Ke i ndēnga ti ma, ye: mbōnda ta hijē lo mbōnda ma, kēnyē kēnyēi ma.

11 Ke ndōloi ikpēli wāi a ye lo hinda gēgea, ke ndōle wā, ke kpēkpē, ke mālūwa ma hinda, ke nāli wāwā ta wē ngēlē ya.

12 Ke hindēi j̄tsia gbi lūgo ta wu hōu lo, ke ta lō wu ma wu wā ra, ta wu vē sinagogtsia wē, ke kpindi wēlētsia bu, ta wa awuē māhanga lābu, ke sāmanga nya bijēi va.

13 Ke a wē lo wu wē a sēli.

14 Fālē a pū wu nēmahuṣtsia wu lī ā hēlē na va wa ndēma.

15 Gbāmailē nga wu go lo a ndā, ke nēmahū-lēwē na wu lōmanyōtsia gbi tē gū pōma gbīa va, o ti lāpila.

16 Ke ndē-bela ta wu mayīa lo a bāya, ke mbōnda, ke mbānga, ta pē lo ti wu lēnga wa.

17 Ke nūnga gbi ta wu lōlo awuē nya bijēi va.

18 Ke wa wūndiēi yēla be ā lōhū.

19 A wu yūfētsia hōu a ndī lēli.

20 Ke kina wa toma Jerusalemi mbēmbēngo a ko, a ko ke ngi nyāni gbēlēi a la kpēla.

21 Gbē nāsia taye Judia hū ti wēla ti li ngīyētsia hū, ke nāsia taye ndīa, gbē tī gbīa na, ke nāsia taye tātētsia hū, gbē tā wa hū.

22 Gbāmailē fōlōi jītsia tōnya wē vōlōa lo, ko hindēi nāsia gbi ti nyégingo ti wē.

23 Ke pōwō lo nāsia ma taye kōhū, ke nāsia ma nyīni vē ndēngētsia wē fōlōi nāsia ma; gbāmailē mone wā lo aye ndōloi hū, ke ndī lēwē nūngēi jītsia ma.

24 Ke ta gūla lo a mbōwē yāi, ti lī atiē a kōhōa ndōloi gbi hū, ke kafrtsia ta nyīmi lo Jerusalemi ma, ngīyē kafrtsia ti gbēlēi a wē.

25 Ke nālia lo taye fōlōi hū, ke ngālui hū, ke lumbelēkeṣtsia hū, ke mone ndōloi hū bōndeṣtsia ma, a yēyē; gbōyēi, ke nja gātētsia ta jūlē.

26 Nūnga ti lītsia ta nyāni a ndūwa, ke hindēi nāsia gbi va, ta wāma ndōloi hū, gbāmailē ngēlē-gōhū ngi gbāyētsia ta jējia lo.

27 Ke ikpēlēi na ma ta nūmu-hindō-lōi do lo a wa ngēlēi ma a kpāya, ke māvō wā.

28 Ke kina hindēi jītsia ti tātōa lo a wēla, a

ngēlēya gbē, wu wu wuṣia wūmbu, gbāmailē wu wūmaōi i la kpēla.

29 Ke i sālē hēinga ti ma, ye: ndāha wūrui gbēle, ke ngūruṣia gbi.

30 Kina ti gbokua lo, wa to lo, wu ko wu vūluṣia va, we, ngēvō i la kpēla.

31 Nī wua be, kina wu hindēi jṣia loa lo ti wē, a ko ke Ngēwo gēnyēi i la kpēla.

32 A tōnya ngi nge wu ma bōndēi ji ē lēwē, ngīye gbi a wē.

33 Ngēlē-gōhū ke ndōloi ta lēwē lo, ke nya lā-yiṣia tē lēwē.

34 A kpēle wu vūluṣia va, ko wu ṣia tā mīni a mēli wēla, ke ndō hōula, ke ndēvui ji māgbēsia, ke fōlōi na i wa wu ma a kora ma.

35 Gbāmailē kia mānina a wa lo ti gbi ma, ti hēini ndōloi yāma.

36 Fālē, a māne wē, wu hē ku gbi ma, ko ti gīli awuē māhōungo wu bāwō hindēi jṣia gbi yēya ta wāma, ke wu lō nūmu hindō-lōi lābu.

37 Ke a fōlōi iye kāra wē lo Ngēwo wēlēi bu; ke a kpindi i gbāa i yī ngīyēi hū ta tōli a Elaion.

38 Ke nūngeṣia gbi ti wa ngi yē a ngēndē tete, Ngēwo wēlēi bu ngi wō mēni va.

NGŪ XXII.

Ke kōme gbohūi na tokpōlō gbī hū i la kpēla, na ta tōlia tēwē mahū (paska).

2 *Ke almami watsia ke kolo-nyégi-beletsia ti ngi lōnga, ko ti ngi wā; jiva ti lūwai lo nūngeʼtsia ma.*

3 *Ke Satani i wa Judasi hū, ta tōli a Karioti-moi na iye pū mahū fēletsia lā.*

4 *Ke i yā i wū hite a almami watsia ke kūgbeʼtsia, a yē pē i ngi mājia ti ma a bāya.*

5 *Ke ti gōhūnengo, ti nda ngi go va a nāvō.*

6 *Ke i kūrua a ikpē yēkpē lo, ngi mājia va ti ma a bāya fāhēi wōma.*

7 *Ke fōlōi i wa kpohūi va tokpōlō i gbī hū, ikpēlēi ta tēwē-mahūi wā.*

8 *Ke i Pita lōnga, ke Johani, ye: A li, wu tēwē mahui gbāte mu va, mu mē.*

9 *Ke ti ndēnga ngi ma, te: mī lo bi lōni mu gbāte na?*

10 *Ke i ndēnga ti ma, ye: kpēle, kina wu wā lo tā-wāi hū, tā-mo yēla a wu mālē lo, a li a nja-ve, a tō ngi ma pēlēi bu, a wa na.*

11 *Ke wa ndē lo pēlē-moi ma, we, kāra-moi ye bi ma, kūndoi lo mī hindēi nga tēwē-mahū mē na, ke nya wōma-beletsia?*

12 *Ke a kūndo wā ge lo a wuē ngēlēya mbu gbātēngo, mīa lo wa gbāte na.*

13 *K₂ ti ya, ti mālē, kia i ndēni ti ma, ke ti tēwē-mahūi gbātenga.*

14 *Kē kina ikpēlēi iye wāni, ke i hēinga mēhē mē va, ta tō-bēla pū mahū fēlētsia.*

15 *Kē i ndēnga ti ma, ye, ngi mānia gboñ tēwē-mahūi ji mē awuē, nga la mone.*

16 *Gbāmailē ngi nge wu ma, ngē la mē gboma ngīye ke a wē Ngéwo gēnyéi hū.*

17 *Kē i bōlēi wūmbua, i sē-gbīa, i ndē, ye: A ji wūmbu, wu kolē wu nyonyo ma.*

18 *Gbāmailē ngi nge wu ma, ngē la ngēyakoī ingūru wa. yéi gbolē gboma, ngīye Ngéwo gēnyéi a wāma.*

19 *Kē i kpohūi wūmbua, i sē-gbīa, i ngālē, i fē ti wē, ye: Nya lūwui lo a ji, na fēngo wu va; a ji wē, wa gīli angē.*

20 *Kē i bōlēi bē wūmbua, ji ti kpoyoni a mēhē mēla, ke i ndēnga, ye: Bōlēi ji lo ngō-yēla nūnēi lē nya nāmēi hū, na fāyango wu va.*

21 *Kē kpēle, nūmui na i nya mājia a bāya, ngi lōkōi ta nyadēi lē.*

22 *Kē a tōnya, nūmu-hindō-lōi lo lima, kia tiye ndāni; ke pōwō lo tā-moi na ma, na i ngi mājiani a bāya.*

23 *Kē ti tātōa a molila ti nyonyo ma, te, yē lo ti lūa a hindēi ji wē.*

24 *Kē fā lo iye ti lūa yē lo a wēma imbāwāi.*

25 *Kē i ndēnga ti ma, ye: kafrītsia ti māhētsia ti*

wēni ti mahū lo, ke nāsia ta wē ti mahū a kpāya, ta ti lōlia hinda yēkpē-bēla.

26 Ke wua, wē wē nī; ke na i mbāwāi lē wu līa, gbē i wē kia ikūlōi na, ke na i ngūi lē, kia na na a kpē-gbīa.

27 Gbāmailē yē lo ngōngo, na hēini a mēhē mē, o na a kpē-gbīa? Na ī lē a mēhē mē? Ke ngi wu līa lo kia na na a kpē-gbīa.

28 Wua lo wu lembia hēini angē nya hūgōtsia hū.

29 Ke ngi kēnyēi hēnga kākā ma wu wē, kia nya Kēi i hēi la kākā ma nya wē.

30 Kō wu mēhē mē, wu kpolē wē, nya mesēi ma, nya gēnyēi hū; wu hēi māha hēimeṣia ma, wa Israeli bōnda pū mahū fēlēṣia jēli.

31 Ke Ndēmoi i ndēnga, ye: Simoni, Simoni, kpēle, Satana i mānia i wu jō ngi yēya, kō i wu gbekpe kia mbā na.

32 Ke ngi hēnga bi va bi lōnyēi a gbāhā; ke kina bi wōtēa lo, bi ndēngetsia gbāya.

33 Ke i ndēnga ngi ma, ye, Ndēmoi, nya hūgbā-tengo lē li va bi wōma kpindi wēlēi bu, ke hā hū.

34 Ke i ndēnga, ye, ngi nge bi ma, Pita, te-hīnēi ē gokō lē a fōlōr jī ngīye ba māwali hū-sāwa, bē, bī nya go.

35 Ke i ndēnga ti ma, ye: kina ngi wu lōni nongba gbi ī wu yēya, ke kpāva, ke kowa, wu gbē lo hāni gbi va? Ke ti ndēnga, te, hāni gbī ī lē.

36 Ke i ndēnga ti ma, ye: ke nūmui na nongba

ngi yēya, gbē i mbūmbu, ke kpāwa be, ke nūmui mbōwa ī ngi yēya, gbē i ngi gūlēi mājia, i yēla yēya.

37 Gbāmailē ngi nge wu ma, ke ji na nyégingo a gboyo lē nya hū. Ke ti ngi gbānga hinda nyamu-beleṣia lā, gbāmailē hindēṣia ti nya va kelema lo ti ma.

38 Ke ti ndēnga, te, Ndémoi, kpēle, mbōwa fēlēa lo bēi. Ke i ndēnga, ye: i gūa.

39 Ke i gbā, i li kia ge a pē ngīye Elaion mahū, ke ngi wōma-beleṣia ti tōnga ngi wōma.

40 Ke kina i hitini hindēi, ke i ndēnga ti ma, ye, a hē, ko wā wa hūgo hū.

41 Ke i gbā ti gbēla kia nūmu a kotu wīli, i ndōa hū, i wōmbi kpàkpà, i hē:

42 Ye: Nya Ke, ina bi lūmango lē, bōlēi ji gbā nya ma, ke nya līma hinda ī lē, ke bi ndēi i wē.

43 Ke Ngéwo lō-mo yēla i gēnga a ngiē, i hijē ngēlē-gōhū a ngi gbāya.

44 Ke iye ndapi hū lo ngi nēmahū, ke i hēnga a kpāya gboñ, ke nyi vōndōi iye lē kia nāma gātē wā-wa na, a gūla ndōloi ma.

45 Ke kina i hijēni hēi ma, iye wāni ngi wōma-beleṣia yē, i ti mālē ta yī ndī mini va.

46 Ke i ndēnga ti ma, ye: Gbe va lo wa yī? A hijē, wu hē, ko wā wa hūgo hū.

47 Ke kina lē iye yīama, kpēle, ke fāha, ke na ta tōlia Judasi, pū mahū fēlēṣia ti yēla, i ya ti lūgo, i la Jisu gbēla, ngi lā 7ōmi va.

48 *Kē Jisu i ndēnga ngi ma, Judasi bi nūmu hindō-lōi mājia a bāya a ndā-gōmi?*

49 *Kina nāsia tiye ngi ma ti toni hindēi a wēma, kē ti ndēnga ngi ma, tē, Ndēmōi, ma ndēwē wē lo a mbōwēi?*

50 *Kē ti yēlagē, i almami wāi ngi boilōpōi lēwā, i ngi yējā wōli dēwēnga.*

51 *Kē Jisu i pōtēa, i ndē, ye: Gbē iye nī. Kē i jā a ngi wōli, i ngi bāwō.*

52 *Kē Jisu i ndēnga almami wāisia ma, kē kūgbanga Ngēwo wēlēi va, kē nūnga wāwāisia nāsia tiye wāni ngi yē, ye: wu wa nya yē a mbōwani, kē tikpōni kia ti lí hūma-mo yāma?*

53 *Fōlō gbi ma ngi Ngēwo wēlēi bu ma wuēni, kē wū lōkō lambōni nya ma: kē wu ndā gbēlēi lo, kē kāya ma kpōngo a sō nyōmu.*

54 *Kē ti ngi wūmbua, ti li, ti wa a ngiē almami wāi wēlēi bu; kē Pita i tōnga ti ma, ī kūkama po.*

55 *Kina ti ngombu yāteni pēlēi bu, kē tiye hēini, Pita i hēi ti līa.*

56 *Kē nyāha boilōpō yēla i ngi longa, kina i hēini ngombui gbēla, i ngi gbē tī, i ndē, ye: Tā-moi jī bē, iye ngi wōma lo.*

57 *Kē i māwalia ngi hinda ma, ye: nyāhapōi, ngi ngi gō.*

58 *Kē hū lembingo kūlō ipēkēi i ngi lo, i ndē, ye: Bia bē biye ngi wōma lo. Kē Pita i ndēnga, ye: Tā-moi nya ī lē.*

59 *Ke wamandē ndēwē yēla na wōma, ke ipēka yēla i ndēnga ngi ma a kpāya, ye: A tōnya, ji be iye ngi wōma lo, gbāmailē Galili-mo lo a-ngiē.*

60 *Ke Pita i ndēnga, ye: Tā-moi, ngi njiēi go ba ndē. Ke ke-yakpē, kia le iye yāma, ke te-hīnēi i gōkō lēa.*

61 *Ke Ndēmoi i wōtēnga, i Pita gbē. Ke Pita i gilia a Ndēmoi lā-yiēi, kia iye ndēni ngi ma, ye: Te-hīnēi ē gōkō lē, ba māwali lo nya hinda ma hū sāwa.*

62 *Ke Pita i gbīa ngītiya, i wō kékélē.*

63 *Ke nūngēisia ti Jisu hōuni, ti ngi yēle, ti ngi lēwē.*

64 *Kina ti ngi yāma yilini, ti ngi lēwē ngi yāma; ti ngi moli, te: Ndē, yē lo i bi lēwēni?*

65 *Ke hinda gbōtōma wēka lo ti ndēni ngi ma a nyāmungo.*

66 *Ke kia ngēlē i wōni, nūnga wāwātsia, ke almami wātsia, ke kolo-nyégi-beleṣia, ti wa hinda yēla, ti li a ngiē ngū hitēmēi, te:*

67 *Kristi lo abiē? ndē mu ma. Ke i ndēnga ti ma, ye: ina ngi ndē wu ma, wē hōu a tōnya;*

68 *Ke ina nya be ngi wu moli, wē pōtē, ke wē gbē nya ma ngi li.*

69 *Ji wōma kūna nūmu hindō-lōi a hēi lo Ngēwo gbāya yēja lōkōi ma.*

70 *Ke ti gbi ti ndēnga, te, Bia lo hō Ngēwo ngi Lōi lē? Ke i ndēnga ti ma, ye: wua wē nya lē.*

71 *Kē ti ndēnga, tē: Gbē va lo mu lōni a sēli-mo? gbāmailē mu vūlūsia mu mēnia ngi lā hū.*

NGŪ XXIII.

Kē fāhēi gbi ti hijēa, ti li a ngiē Pilati yē.

2 *Kē ti tātōa a ngi māyia gēla, tē, mu tā-moi jì mālēi lo, a bōndēi wū wōtē, a ti mābali ndōlo-nāvō vē va Sisari wē, yē, ta ngi vūlui lo Kristi lē māhēi.*

3 *Kē Pilati i ngi molia, yē: Bīa lo Jewūsia ti māhēi lē? kē i pōtēa ngi ma, i ndē, yē: Bi dēnga.*

4 *Kē Pilati i ndēnga almami wātsia ma, kē nūngētsia ma, yē: Ngī kāyē loni tā-moi jì ma.*

5 *Kē ti yā a kpāya, tē: a nūngētsia jējia, a kāra wē Judia gbi hū, tātōnga Galili ma, i hiti hindēi jì ma.*

6 *Kē kina Pilati i mēnini Galili, kē i molia, yē, ina tā-moi Galili-mo lē.*

7 *Kē kia i kōni kē i Herodi hēmbēi hū lo, kē i ngi lōa Herodi yē, na ngi vūlui bē iye Jerusalemi hū a na gbēlēmēi.*

8 *Kē kina Herodi i Jisu loni, kē i gōhū nēnya gboñ, jiva iye lōi lo i ngi lo hū lembingo, gbāmailē i hinda gbōtōma mēni lo ngi va: kē i gililo, yē, a to lo i kama-yēngē wē.*

9 *Kē i ngi molia a molì gbōtōa, kē Jisu ī njia gbi wōtēni ngi ma.*

10 *Kē alrami wātsia, kē kolo-nyēgi-bēletsia, ti lōnga, ta ngi māyia gē lēkē a kpāya.*

11 *Ke Herodi, ke ngi go-beleṣia ti gbēlēa ngi ma, ti ngi yeḷe, ti ngi māyīli a ndōma gōle, ti ngi lō gboma Pilati yē.*

12 *Ifōlōi sē ma, Pilati ke Herodi ti wēnga a mbānga, gbāmailē tōma lo iye ti lūa hū ngōva ma.*

13 *Ke Pilati i almami waṣia wālea, ke mahū-gbē-beleṣia, ke nūngeṣia.*

14 *I ndē ti ma, ye: wu wa a tā-moi ji nya yē, kia nūmui na na a nūngeṣia ti wū hū wōtē; ke kpēle, ke nya, kina ngi ngi molini wu yāma, ngi kāyē gbi loni tā-moi ji hū, hāni nāsia va wu ngi māyīa geni va.*

15 *O Herodi be, gbāmailē ngi wu lōi lo ngi yē, ke kpēle ti hinda gbi wēni a ngi yē, a hā gāma wēle.*

16 *Fālē, nga ngi lēwē lo, ngi gbē ngi ma, i li.*

17 *Gbāmailē mākōungo yelē, i gbē nūmu yēla ma ti wē kōmēi ma.*

18 *Ke ti gbi ti gbāwua yēla kpē, tē ā tā-moi ji wa, bi gbē Barabasi ma mu wē.*

19 *Na njanja hinda yēla va, i pēni tā-wāi hū, ke nū wā va, ti ngi wīli kpindi wēlē bu.*

20 *Ke Pilati, ngi lūmango, i gbē Jisu ma, i ndēnga gboma ti ma.*

21 *Ke ti gbāwua, te, ngi kpàkpà krosi ma, ngi kpàkpà krosi ma.*

22 *Ke i ndēnga ti ma isāwagēi ma, ye: Gbe hinda nyāmu lo tā-moi ji i pēnga? ngi hinda gbi*

loni ngi hũ mähōungo i hā; fālē nga ngi lēwē lo, ngi gbē ngi ma, i li.

23 Kē ti gbonda hũ a ti wōi ngēlē ma, ta moli ngi kpàkpà va krosi ma; kē ti wōtsia, kē almami waṣsia ti ndēi ti lēwēa.

24 Kē Pilati i sēlia, i wē kia ti moli la.

25 Kē i gbēnga na ma ti wē na njanja hinda va, kē nū wā va ti pīlini kpindi wēlēi bu, na tiye molini, kē i Jisu vēa ti wē, kia ti lōni la.

26 Kē kina tiye lima a ngiē, kē ti Simoni hōunga Kirine-mo yēla a hijē kpālēi hũ, ta lo ti krosi lāni ngi ma, pōpō va Jisu wōma.

27 Kē fāha gbōtōa ti tōnga ngi ma, kē nyāhanga, nāsia ta ngi wōwo, ta ngāya wu ngi va.

28 Kē Jisu i wōtēa ti yē, i ndē, ye: Jerusalemi ngi nyāha-lēnga, wā wō nya va, kē a wō wu vūlūtsia va, kē wu lēngeṣia.

29 Gbāmailē, kpēlē, ifōlōtsia lo wāma, na hũ ta ndēma, tē, nāsia ti betēngo lē ti gbēmango, kē kōi nāsia tī ndēnga lēni, kē nyinṣia, tī fēni ndō wē.

30 Kē ta tātō lo a ndēla ngīyēṣia ma, tē: gūla mu ma, kē bēmēlēṣia ma, mu māwēlē.

31 Gbāmailē ina ti hindēi jṣia wēnga ngūru wūndu hũ, gbo ta wēma imbēi hũ?

32 Kē ti ya a hinda nyāmu-bēla wēka fēlēa, kē tx ti wā va.

33 Kē kina tiye wāni hindēi ta tōli a Ngū-gōkō, na lo ti ngi kpàkpài krosi ma, kē hinda nyāmu-

beleṣṣia be; yēla ngi yēja lōkōi ma, ke ipēkēi ngi gōwoi ma.

34 Ke Jisu i ndēnga, ye: Nya Ke, mānu ti ma, ji va tī hindēi go ta pē. Ke ti ngi gūlēi golea, a ndā gbē la.

35 Ke nūngeṣṣia ti lōnga, ta kpēle: ke mahū-gbē-beleṣṣia be, ti ngi yelea, te, A mbānga bāwō, gbē i ngi vūlui bāwō; ina Kristi lo a ngiē, Ngēwo mahō-moi.

36 Ke ko-beleṣṣia be ti ngi yelea, ta wā ngi yē, ta ngi go a ndō dagba.

37 Te: ina Jewuṣṣia ti māhēi lo abiē bi vūlui bāwō.

38 Ke kolo nyégingo lo iye ngi mahū Helleni yiēi hū, ke Latini, ke Hibru: **JI LO JEWUṢṢIA TI MAHĒI LĒ.**

39 Ke hinda nyāmu-bēla ti yēla na tiye heleni, i njia nyāmu lēnga ngi ma, ye: ina Kristi lo abiē, bi vūlui bāwō, ke mua.

40 Ke ipēkēi i pōtēa, i gbāndē ngi ma, ye: Bē lūwa Ngēwo ma, ji va bia be bi sēli hinda yakpēi hū lo?

41 Ke mua, mu na lo a tōnya, gbāmailē mua lo pāgēi joma, mahōunga mu hinda nyāmuṣṣia va: ke tā-moi ji i hinda gbi wēni nyāmungo.

42 Ke i ndēnga Jisu ma, ye: Ndēmōi, gīli angē, kina bi wa lo bi gēnyēi hū.

43 Ke Jisu i ndēnga ngi ma, ye: A tōnya

ngi nge bi ma, fōlōi ji ma, bia, ma ye lē
Paradisi hū.

44 Kē fōlō ngūndia ye lo, kē kpindi wēlēnga
ndōloi hū gbi ngīye kē kpoko vōlōi.

45 Kē fōlōi i gbindia, kē kōlēi Ngéwo wēlēi bu, i
bēla ndīa.

46 Kē kina Jisu i gbāwuni ngēlēya, kē i ndēnga,
ye: Nya Kē ngi nya yāfēi vēnga bi yēya mahū-gbē
va, kē kina i ji lēni kē i hānga.

47 Kē kina kūgbēi, iko-bēla hondo yēlēi mahū, i
na loni iye wēni, kē i Ngéwo lātōnga, ye: A tōnya,
tā-moi ji tōnya-mo ye lē.

48 Kē nūngētsia gbi tiye wāni to va, kia ti hin-
dētsia loni ti wēni, ti ti līmētsia lēwē ti yāma.

49 Kē ngi go-bēlētsia gbi, kē nyāhangētsia ti tōni
ngi ma, ta hijē Galili ti lō kūhama po, ta hindēi
jītsia gbē.

50 Kē kpēle, tā-mo yēla lo iye na, ngi bijēi a
Josufu, ngū hite-mo yēla, kē nūmu yēkpē lo a ngiē,
kē tōnyango.

51 Tā-moi ji iye lūmani ti wu hitēi ma, kē na ti
pēni; iye hijēni Arimatia lo, Jewuītsia ti lā-wa yēla
hū, ngi vūlui bē iye Ngéwo gēnyēi mawulō.

52 Tā-moi ji i lī lo Pilati yē, i Jisu ngi wōmēi
veli.

53 Kē i ngi njēinga, i bēmbē kūla gōlē hū, i ndā
kāmba hū, tiye mbōni kotu hū, hindēi tī nūmu gbī
lai lo na.

54 Ke hūgbāte vōlōi ye lē, ke Sabati i la kpēla.

55 Ke nyāhangetsia be nāsia ti hijēni Galili ti tō
ngi wōma, ti kāmbeī gbē, ke ngi wōmēi la gi.

56 Ke ti yāma ti hēwēa hūgbāte ke mali wulōa, ti
lēvu Sabati vōlōi ma, kia sāwēi ndēni.

NGŪ XXIV.

Ke ifōlōi ihālagēi ma i loēi hū, a ngēnda tetēi, ti
wā kāmbeī gāma, ti wa a hēwētsia tiye hūgbāteni,
ke mbānga wēka ti ti wōma.

2 Ke ti mālēa kotui gīkilingo kāmbeī la ma.

3 Ke ti wanga, ke ti Ndēmoi Jisu ngi wōmēi
mālēni na.

4 Ke kina i wēni, kia ti wū hū wūngo ye lē gboñ
hindēi ji va, kpēle hindō fēlēa ti lōni ti gbēla kula
māvōngo hū.

5 Kia tiye lūwani, ke ti ti yāmeṭsia wē ndōlomēi,
ti ndē ti ma, te, gbē va lo wa fū-moi goli hā-
bēla lia.

6 Ī bēi, ke i hijēa ndōwu: A gīli kia iye ndēni
wu ma, kina le iye Galili hū.

7 Ye, ta nūmu hindō-lōi vē lo nūnga nyāmuṭsia ti
yēya, ti ngi gbākpa krosi ma, ke fōlōi isāwagēi ma a
gbā lo ndōwu.

8 Ke ti gīlia a ngi lā-yiēisia.

9 Ke ti hijē kāmbeī gāma, ti hindēi jtsia gbi lē
nāsia ma, ti pū mahū yēla, ke nāsia gbi ma ti loni.

10 Ke Maria Magdalini ye lē, ke Joana, ke Maria Jakobi ngi njē, ke nyāha wēkētsia, tiye ti wōma, ti hindēi j̄tsia lēni tō-belētsia ma.

11 Ke ti lā-yiētsia ti wēni kiu nj̄a gbāma na, ke t̄i ti hōuni a t̄nya.

12 Ke Pita i hij̄a, i li a pimē kāmbēi gāma, i māwē, i kūla gōlētsiu lo ti lāni gbà, i yāma, ngi nēmahū wūnga na va iye wēni.

13 Ke kp̄le, ti f̄lēgē, ti yu f̄o yukp̄e na ma, fūla yēla hū, ta t̄oli a Emausi na hū gūhangō ye lē Jerusalemi ma stadia nū sāwa gboyongo.

14 Ke ti yep̄enga hindēi j̄tsia gbi va, tiye wēni.

15 Ke kina i wēni, kia tiye yep̄ema ta ti nyonyo moli, ke Jisu ngi vūlwi i la ti gbēla, i li ta tiēni.

16 Ke ti yāmētsia hōingo ye lē, ke tā ngi go.

17 Ke i ndēnga ti ma, ye: gbē yep̄e lo a j̄tsia wa ndēwē wu nyonyo ma, kia wa j̄a? Ke gbē va lo wu l̄i nyāningo?

18 Ke ti yēlagē na ngi bij̄i Kleopasi, i p̄t̄a, i ndē ngi ma, ye: Bia lēkē lo hōta abiē Jerusalemi hū, na b̄i hindēi j̄tsia gō ti wēni f̄lōi j̄tsia ma?

19 Ke i ndēnga ti ma, ye: gbē hinda? ke ti ndēnga ngi ma, Jisu va, Nazareti-moi, na profiti ye lē, kp̄ayango ngi wēlē hinda hū, ke nj̄a hū Ngēwo yāma, ke nūngētsia gbi.

20 Ke kia almami wātsia ke mu mahū-gbē-belētsia ti ngi vēni, ti ngi j̄l̄ini, ngi wā va, ke ti ngi gbàkpà krosi ma.

21 *Kē muye to, me, ta lo nūmui lē a Israeli wumāō-wō; ke a ji gbi, fōlōi ji lo isāwagēi lē kia hindēi jtsia tiye wēni.*

22 *Kē nyāhanga tēnga ti mu līa nāsia ti lini a ngēnda tetēi kāmbeī gāma, ti pēi lo mu wū hū i wū.*

23 *Kē kina ti ngi wōmēi loni, ke ti wa, ti ndē te, ti Ngēwo lō-bēla bē loni nene hū, nāsia ti ndēni, te, ngi vūngo lē.*

24 *Kē ti tēnga ti mu līa ti lini lo kāmbeī gāma, ti mālē kia nyāhangētsia ti ndēni, ke ta lo ti ngi loni.*

25 *Kē i ndēnga ti ma, ye: O wua wu nēmahū ī lēwēni, ke wu lī lelēngo hōu va a tōnya na gbi profittsia ti ndēni wo!*

26 *Mā-ī-hōuni Kristi va, i mone a hindēi jtsia, i wa ngi māvōi hū?*

27 *Kē i tātōnga Musa ma, ke profittsia gbi, i kolo nyégingōtsia gbi hūge atiē ngi vūlui va.*

28 *Kē ti la fūlēi gbēla, hindēi tiye lima na, ke i pēnga pēngo bē a lēwē lo.*

29 *Kē ti ngi hūhōunga a kpāya, te, A mu hēi, gbāmailē kpoko lo, ke fōlōi i ya na; ke i wānga hēi va ta tiēni.*

30 *Kē kina i wēni, kia i hēni mēhē mē va ta tiēni, i kpohūi wūmbu, i mbēte, i ngālē, i fē ti wē.*

31 *Kē ti yāmetsia ti lāwōa, ke ti ngi gōnga, ke i lōnga hū ti yāma.*

32 Kẹ ti ndẹnga ti nyonyo ma, te: Mu l̄sia t̄i mu moni mu ḡoh̄i, kia iye p̄eni amuē p̄l̄i h̄u, ke kia i kolo nyéginḡōisia h̄ugen̄i amuē?

33 Kẹ ti hij̄nga ikp̄l̄i s̄e ma, ti yāma Jeru-salemi h̄u, ti māl̄e p̄u mah̄i ȳl̄ēsia, ti yāndongo, ke n̄asia ta tīni ye l̄e:

34 Te: Nd̄moi, i gb̄anga nd̄wu a t̄onya, i ḡnga a Simoni.

35 Kẹ ti ndẹnga ti ma hind̄esia ti ye w̄eni p̄l̄i h̄u, ke kia ti ngi ḡoni kpohui yal̄l̄i h̄u.

36 Kia ti hind̄i j̄sia l̄eni, ke Jisu ngi v̄lui i l̄onga ti l̄a, i nd̄e ti ma, ye: Nd̄l̄li iye wu ma.

37 Kẹ muamua i l̄nga atī, ti l̄wa gbōn, ta ḡli, te, ti nḡafa lonḡa.

38 Kẹ i ndẹnga ti ma, ye: Gbe va lo wa l̄wa? Kẹ gbe va lo wu n̄mah̄usia ti ḡli?

39 Nya-l̄k̄ōisia gb̄e l̄e, ke nya gowōisia, wu k̄o, ke nya v̄lui m̄a. A j̄a anḡe, wu to; gb̄amail̄e nduwu i nḡafa ma, ke k̄al̄e, kia wa to i nya ma.

40 Kẹ kina i ji l̄eni, ke i ngi l̄k̄ōisia ḡnga atī. ke ngi gowōisia.

41 Kẹ kia l̄e t̄i h̄uni a t̄onya k̄oh̄n̄ēi va ti w̄u h̄u w̄ngo, ke i ndẹnga ti ma, ye: m̄h̄e lo mb̄ēi wu ȳya?

42 Kẹ ti ngi ḡnga a nȳe ȳl̄ingo, ke komi ta.

43 Kẹ i mb̄umbua, i m̄e ti yāma.

44 Kẹ i ndẹnga ti ma, ye: Nj̄īi j̄sia lo ngi nd̄eni wu ma, kia l̄e ngiȳe wu l̄a, nge, hind̄esia gbi ta w̄e

lo, násia nyégingo Musa jáwāi hū, ke profitísia, ke ngūlē goloí hū nya va.

45 Kē i ti nēmahuísia lawōa, ko ti kolo nyégingo-ísia hūgo.

46 I ndē ti ma, ye: Nī lo nyégingo, ke nī lo māhōungo Kristi i mone, i gbīa ndōwu fōlōi isāwagēi ma.

47 Kē ko ti nēmahūi wōtē lē, ke mānula hinda nyāmua ma ngi bijēi hū kēnyēi gbi līa, tātōngo Jerusalemi hū.

48 Kē wua lo sēlia awuē hindēi jísia va.

49 Kē kpēlē, ngi nya Kē lā-yiēi lōnga wu ma, ke a hēi tā-wāi Jerusalemi hū, ngīye wu māyīlingo a ye lē a kpāya a hijē ngēlē ma.

50 Kē i gbīa ta tiēni, ti hiti Betani hū, ke i ngi lōkōtsia lenga, i ti bētē.

51 Kē kina i wēni, kia lē i ti bētēma, ke i gbenda ti ma, i lē ngēlē-gōhū.

52 Kē ti māwēnga ngi yē, ti yāma Jerusalemi hū, a kōhūne wā,

53 Tiye Ngéwo wēlēi bu lo ku gbi ma, ta Ngéwo lātō, ta ngi bēlē. Amin.

(Ikēlēma.)

NJĪA-YĒKPĒĪ JOHANI NYĒGINI.

NGŪ I.

Itātōmēi Njiēi iye na lo, ke Njiēi ta Ngéwo yelē, ke Njiēi Ngéwo yelē.

2 *Na sē lo iye itātōmēi a Ngéwo.*

3 *Ta lo i hāńsĩa gbi gbāteni; ke ngi wōma hāni gbi iye gbāteni, na iye gbāteni.*

4 *Ngī hū lo Ndēvu iye na; ke Ndēvui na lo i wēni a nūnga, i ti vōvō.*

5 *Ke Hēmui i vōa kpindi hū; ke kpindi i hūgoni.*

6 *Hindō yēla lo iye na Ngéwo tēwēni, ngi bijēi lo a Johani.*

7 *Ta sē lo i wāni sēli va; sēli hōu va Hēmui ma, ta lo nūmui gbi a hōu a tōnya ngi jā hū.*

8 *Ta i lē Hēmui na a wē a ngiē, ke tiye ngi dēwē lo, sēli hōu va Hēmui na ma.*

9 *Ta lo Hēmui itōnyagēi yelē, na a Hēmu ge a nūnga gbi, ta wa ndōloi hū.*

10 *Iye ndōloi hū lo; ke ta lo iye ndōloi gbāteni; ke ndōloi iye ngi goni.*

11 Iye wāi lo ngi ndēi yē, ke ngi ndetsia tī ngi gūluni.

12 Ke na gbi yē, ti ngi jōni, tia lo, i kpāya vēni, ti wē a Ngéwo lēnga; nā yē ta ngi bijēi hōu a tōnya.

13 Nāsia tīye ti lēni a nāma; tabao ndūi īye lūmani; tabao nūmu be īye lūmani, ngtyema Ngéwo.

14 Ke Njēi iye gbāte lo a Ndū; iye mu lūahū; ke mu ngi loa ngi gbātēi hū, kpātēi Kēi lo yakpēi lēkē va, vēnjo a mānuma, ke tōnya.

15 Ke Johani iye sēli hōui lo ngi va, a gbao, ye: Ji lo ngi yē ngi yīa lē: Nūmui na, a wāma nya wōma, iye nya lūwo lo; gbāmailē iye nya lūwo lo.

16 Ke a ngi lavēi mu gbi, mu soa mānuma mānuma va.

17 Gbāmailē Musa lo iye sāvēi vēni; mānuma ke tōnya tiye wāni a Jisu Kristi lo.

18 Nūmu gbi ī la Ngéwo do ī lē ku gbi ma; ngi Lōi yakpēi iye ndēni, na nī i Kēi yāka hū, i ngi gēa a muē.

19 Ke Johani ngi jēli lo, kina Jewutsia ti almamtsia ke Levititsia dēwēni, ta hijē Jerusalemi hū ngi moli va, ye: Yē lo abiē?

20 Ke i lūma a tōnya, ī magālini, ke i lūma a tōnya, ye: Kristi yā angē.

21 Ke ti ngi mōlia, te: gbē hāni hō? Eliasi lo

abiē? ke i ndēa, ye: ta yā angē. Bia lo profiti na
abiē? Ke i pōtēa, ye: sāgō.

22 Ke ti ndēnga ngi ma, te: yē lo abiē? ko ma
lūma nā wē ti mu lēwēni, bē gbē bi vūlui va?

23 I ndē: Nya lē a ngō yēlēi a gbao ngōlēi hū:
a pēlēi bona gbāte Ndēmōi wē, kina profiti Isaya,
iye ndēni wō.

24 Ke nā Faristisia tiye, ti ti dēwēni.

25 Ke ti ngi mōlia, te ngi ma: gbē lē ho ba
baptisi wē, ina Kristi na, yā abiē o Eliasi, o
profiti nā?

26 Ke Johani i pōtēa ti ma, ye: nga baptisi wē a
nja lo, ke yēla lo dōni wu lia, nā wū ko;

27 Ta lo a wāma nya wōma, iye nya lūwo lo,
ngi gokēi ingēyēi nya mā-ī-hōuni vūlō va.

28 Hindēi jisia tiye wēni Betabara lo Jordani
wōma, na Johani iye baptisi wē na.

29 Fōlō wēkēi na ma Johani i Jisu lo, a wa ngi
yē, i ndē: Ngēwo ngi Bāla-lōi gbēlē, na a hinda
nyāmui wūmbuma ndōloi hū!

30 Ji lo na ngi yēma, nge: Hindō lo wāma nya
wōma, na nya lūgo; gbāmarlē iye nya lūgo lo.

31 Ke ngiye ngi go, ke ta ngi ge lo a Israelitisia,
na va mā, ngi wā baptisi wēma a nja.

32 Ke Johani i sēli hōua, ye: ngi Ngāfēi doi lo,
a hijē ngēlē-gōhū, a yēi kina Bōmukūlō na, ke i
hēi ngi ma.

33 Ke ngiye ngi go, ke na i nya dōni baptisi

wēma a nja, i ndē lo nya ma: tā lo ba lo Ngāfēi a yēi, i hēi ngi ma, ta sē lo, a baptisi wē a (Ngéwo) Ngāfa yakpēi.

34 Kē ngi toa, ngi sēli hōua, kē ji lo Ngéwo-hindō-lōi lē.

35 Fōlō wēkēi ma gboma Johani i dōni, kē ngi wōma-bela fēlēa.

36 Kē kina iyē Jisu lo a jīa, i ndē: a Ngéwo ngi Bāla-lōi kpēle!

37 Kē ngi wōma-bela fēlēisia ti mēnia, a yīa, kē ti tōa Jisu wōma.

38 Kē Jisu i wōtēa, i ti lo, ta tō ngi wōma, i ndē ti ma, yē:

39 Gbē lo wa kōkoli? Kē ti ndēa ngi ma, tē: Rabbi, na mīa ta ndē: Kā-moi, mī lo bi na?

40 Kē i ndēa ti ma: a wa, wu to. Kē ti wa, ti hindēi lo i na. Kē tiyē na lo ta tiēni a fōlōi na; gbāmailē kpoko vōi yelē.

41 Na fēlēi tiyē Johani wō mēnini, ti tōni ngi wōma, yēla lo Anderu, Simoni Pita ngi ndēi.

42 Ta yēsē lo iyē ngi ndēi vūlui, Simoni, doni, i ndē ngi ma, yē: Mu Messia doa, ta lo ta pōtē Kristi.

43 Kē i wā a ngiē Jisu yē. Kina Jisu i ngi loni, i ndē, yē: Simoni lo abiē, Jona ngi lōi; ta bi dōli lo a Pita, ta lo ta ndē a kotu.

44 Fōlō wēkēi na ma lo iyē lūmai lo a lila Galili

hũ, ke i Filipi doa ; ke Jisu i ndĕa ngi ma : tō nya wōma.

45 *Ke Filipi iye nũ Betsaida lo, Anderu ke Filipi ti dĕi.*

46' *Ke Filipi i Natanieli do, i ndĕ ngi ma, ye : mu nũmui loa, na Musa sãwĕi hũ, ke profitisia tiye nyĕgini, Jisu, Nazareti-moi, Josufu ngi hindō-lōi.*

47 *Ke Natanaeli i ndĕ ngi ma, ye : hinda yĕkpĕ a gb̄a lo Nazareti hũ? Filipi i ndĕ ngi ma, ye : wa, bi to.*

48 *Ke Jisu i Natanaeli doa, a wa ngi yĕ, i ndĕ ngi ma, ye : kpĕle, Israeli-moi lo a tōnya, nã ñi bāya gb̄i ngi hũ.*

49 *Ke Natanieli i ndĕa ngi ma, ye : m̄i gb̄e lo bi nya goni? ke Jisu i pōtĕ, i ndĕ ngi ma, ye : kpĕi Filipi iye bi dōlini, gb̄ei bi ye ndāha wūlui bu, ngiye bi doi lo.*

50 *Natanieli i pōtĕ, i ndĕ ngi ma, ye : Rabbi, Ngĕwo ngi Hindō-lōi lo abiĕ ; Israelitisia ti māhĕi lo abiĕ.*

51 *Ke Jisu i pōtĕa, i ndĕ ngi ma, ye : ji va ngi ndĕni bi ma, nge, ngi bi doi lo ndāha wūlui bu, bi hōu a tōnya? Ba hāni wāwā do lo, ti dĕwĕ j̄isia ma.*

52 *Ke i ndĕnga ngi ma : a tōnya, a tōnya, ngi ndĕ bi ma, ji wōma, wa ngĕlĕ-gōhũ do lo i lawō, ke Ngĕwo ngi anjelisia ta bĕ dĕ ta yĕi nũmu hindō-lōi ma.*

NGŪ II.

Ke fōlōi isāwagēi ma nyāha-jō-gōmēi lo, iye Kana, Galili hū, ke Jisu ngi njēi iye na lo.

2 *Ke Jisu, ke ngi wōma-belēsia tiye ti dōli lo nyāha-jō-gōmēi ma.*

3 *Ke kina tiye lōni a ndō, Jisu ngi njē, i ndē ngi ma, ye: ndō gbī ti yēya.*

4 *Ke Jisu i ndē ngi ma, Mamēi, gbo lo nga pē a biē? kpēi i la wāi lo nya va.*

5 *Ngī njēi i ndē boilōpōtsia ma, ye: njiēi gbi lo, i ndēa lo wu ma, a pē.*

6 *Ke kotu ya-vē woita lo tiye hēi na, kina Jewutsia ti wē-hindēi na ngūa wē va, ti gbi gāli fēlē o sāwa jōngo.*

7 *Jisu i ndē ti ma, ye: a fētsia vēnda a nja, ke ti ti vēnda, i hiti ndā jō.*

8 *Ke i ndē ti ma, ye: a ndā na, wu li la fāhēi imahū-moi yē mēhēi, ke ti yā la.*

9 *Ke kina fāhēi imahū-moi mēhēi va iye njēi goni na tiye gbāteni a ndō (ke iye kpē go iye gbāteni, ke boilōpōtsia ti njē lāni tiye koi lo) fāhēi imahū-moi mēhēi va, i nyāha-jō-moi dōli;*

10 *I ndē ngi ma, ye: nūmui gbi a tātōmēi a ndō yēkpē hēi lo, ke kina nūnga ti gbolēa lo pānda, ke na nī nyāmungo, ke bi ndō yēkpē lāma-gbāte ke ikpēi ji.*

11 Kabānde dōtōmēi jì lo Jisu i pēni Kana Galili hū, ke i ngi gbātēi hūge, ke ngi wōma-belēsia ti ngi hōu a tōnya.

12 Ji wōma i yēi Kaperni, ta, ngi njē, ke ngi ndēnga, ke ngi wōma-belēsia, ke tì lembini na fōlō gbōtōa.

13 Ke Jewutsia ti gōmēi paska iye hiti lo ma, ke Jisu yā Jerusalemi hū.

14 Ke i toa kā-wé bu nāsia ta nīkanga mājia, ke mbālanga, ke bōmukūlōa, ke nāvō mawōvi-bēla ti hēini.

15 Ke kina iye ngēya mūmu gbāteni a gbāto, i ti gbe kā-wé bu mbālangēsia, ke nīkangēsia, i nāvō wōtē-belēsia ti nāvōi vāya, i ti mesēi gūla.

16 I ndē na ma, ta bōmukūlōtsia mājia, ye: a hāni jtsia wūmbu bē; wā nya Ké wēlēi wē a fēlēgo-bēla ti wēlē.

17 Ke na iye nyégini ke i hitia ngi wōma-belēsia ti nēmahū: ndī gbandi be wēlēi va, i nya mēa.

18 Ke Jewutsia ti ndē ngi ma, te: Gbē nāli lo, be ke a muē, jì va ba hindēi jtsia wē?

19 Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: A kā-wēi jì nyāni, ke fōlō-sāwa hū nga tō lo.

20 Ke Jewutsia ti ndēa, te: nū fēlē gboyongo, ke fō woi ta kā-wēi jì ti tōma, ke be ba tō lo fōlō sāwa hū?

21 Ke iye yā ngi gbūha gā-wé ma lo.

22 Ke kina iye hijēni hēi hū, ngi wōma-belēsia

tiye gūli lo, ke iye ji lē lo ti ma; ke ti kolo hōua a tōnya, ke njiēi Jisu iye ndēni.

23 Ke kina iye Jerusalemi paska ikōmēi vōlōi ma, ti gbōtōma ti ngi bijēi hōu a tōnya, kina tiye kabānde hindēsia loni, iye pēni na.

24 Ke Jisu ī ngi nēmahū wuana ti ma, gbāmailē i nūnga gbi go lo.

25 Ke i nga-māni gbi joni nūmu i wa a sēli va ngi mbā ma, gbāmailē i hāni go lo nūmu hū.

NGŪ III.

Hindō yēla iye na Farisi-mo, ngi bijēi Nikodemu, Jewuṣsia ti mahū-mo.

2 Na vūlui lo iye wāni Jisu yē a kpindi, i ndē ngi ma, ye: Rabbi, mu kō lo ke kā-mo lo abiē, bi hijēni Ngēwo yē; gbāmailē nūmu gbi ē kabānde hindēi jṣia wē, bi pēma, ngtyema ta Ngēwo ta ye lē.

3 Ke Jisu i pōtē, i ndē ngi ma, ye: A tōnya, a tōnya, ngi ndē bi ma, ngtye ma nūmu a lē wōma gboma, ē gū a Ngēwo gēnyēi do lo.

4 Nikodemu i ndē ngi ma, ye: nūmu a yē lē kina i wōva lē? A li lo gboma hū fēlē ngi njēi gōhū i lē?

5 Jisu i pōtē, a tōnya, a tōnya, ngi ndē bi ma, ngtye ma, nūmu a lē a njēi ke Ngāfēi, ē gū a lila Ngēwo gēnyēi hū.

6 Na nī ndūi i ndēni, ndū lē, na nī Ngāfēi i ndēni ngāfa lē.

7 Bi hū a wū ji va ngi ndēni bi ma, nge, wa lē lo gboma?

8 Fēfēi a vē lo hindēi gbi i lōni, i vē na, kē ba ngi wōi mēni lo, kē bī hindēi go a hijē na, kē hindēi a li na; nī nūmui gbi lo na Ngāfēi i ndēni.

9 Nikodemu i pōtē, i ndē ngi ma, ye: hindēi jisia ta yē wē?

10 Jisu i pōtē, i ndē ngi ma, ye: bia lo Israeli-belēsia ti gā-moi abiē, kē bī hindēi jisia go?

11 A tōnya, a tōnya, ngi ndē bi ma, nge, hāni na mu kongo, ta lo ma ndē; hāni na mu toa, ta lo ma sēli hōuma, kē wū mu jēli jōni.

12 Ina ngi hānsia ti yīa lēa lo wu ma ndōēi ji hū, kē wē hōu a tōnya, wa yē hōu a tōnya ina ngi hānsia ngēlē-gōhū yīa lēa lo?

13 Kē nūmu gbi i la li lē ngēlē-gōhū, ngīye ma na i hijēni ngēlē-gōhū, Nūmu-hindō-lōi na ngēlē-gōhū.

14 Kē kina Musa iye kālī deni ngēlēyā ngōlēi hū, nī bē Nūmu-hindō-lōi a dema ngēlēyā.

15 Ta lo nūmui gbi i ngi hōu lo a tōnya ē lōhū, kē kūnafo lēvu lo a jō.

16 Gbāmailē Ngēwo iye lōi lo nī a ndōloi, ta lo i ngi lōi yakpēi vēni, iye jōni; ta lo nūmui gbi lo ngi hōua lo a tōnya, ē lōhū, kē kūnafo lēvu lo a jō.

17 Gbāmailē Ngēwo iye ngi Lōi dēwēni ndōloi hū, i ndōloi jēli va, ko ndōloi a bāwō ngi hū.

18 Nūmui na a ngi hōu a tōnya, tē ngi jēli; ke nūmui na ī ngi hōuni a tōnya, ngi lengo lē ke-yakpē; gbāmailē ī Ngéwo Lōi yakpēi i jōni, ī ngi bijēi hōuni a tōnya.

19 Ke jēli lo a ji, ke Fōfōi i wā ndōloi hū, ke nūnga ti lōnga a kpindi i dēwē fōfō ma; gbāmailē ti wē-hindésia nyāmungo lē.

20 Gbāmailē nūmui gbi a hinda nyāmu wē tolōngo lē a fōfōi, tabao ē wa fōfōi gāma; ko ngi wē-hindésia ta ge woi.

21 Ke nūmui na a tōnya hindēi wē, a wa lo fōfōi gāma, ko ngi wē-hindésia ti ge; gbāmailē ti wēni Ngéwo hū lo.

22 Hindēi jtsia wōma Jisu, ta ngi wōma-belésia ti wā Judia lōi hū; mīa lo ta tiēni ti ge na, ti baptisi wē.

23 Johani be iye baptisi wē lo Ainin, Salemi gbēlānga, gbāmailē nja gbōtō iye na lo, ke ti wā, i ti baptisi wē.

24 Gbāmailē tīye Johani wīli lē kpindi wēbu.

25 Ke Johani ngi wōma-belésia ke Jewuśia ti yia ngua va.

26 Ke ti wā a Johani wē, ti ndē ngi ma, tē: Rabbi, nūmui na ta wu yelē Jordani wōma, na nī be sēli hōuni ngi yē, kpēle, ta sē lo baptisi wē na, ke nūnga gbi ti wa ngi yē.

27 Ke Johani i pōtē, i ndē, ye, hindō ē gū a hāni gbi jō lo, ngtye ma a hijē ngēlē-gōhū lo, i vē ngi yē.

28 Wu vūlui wa nya jēli lo, na ngi ndēni, nge, Kristi yā angē, ke tā-mo lo angē ngi lūgo.

29 Nūmui na a nyāhēi jō, nyāha-jō-moi lē; ke nyāha-jō-moi ngi mbāi, na i dōni, a ngi wō mēni, ke ngi gōhūnēingo gboñ; gbāmailē i nyāha-jō-moi wō mēnia. Nya gōhūnēi lavēa na.

30 Ta a gbōtō lo, ke nya nga gonye lo.

31 Nūmui na a hijē mahū, i ti gbi mahū lo; nūmui na a ndōloi hū, ndōloi-hū-mo lē; a ndōloi yīa lo, a ndē; nūmui na a hijē ngēlē-gōhū, i ti gbi mahū lo.

32 Ke hāni na i toa, ke i mēnia, i jēli hōuma; ke nūmu gbi i ngi jēli hōuni.

33 Ke nūmui na, a ngi jēli hōu, i ndēa lo Ngéwo tōnyango lē.

34 Ke nūmui na Ngéwo i tēwēni, a Ngéwo yēi lo lē; gbāmailē Ngéwo i Ngāfēi hūmani a vē a ngiē.

35 Kēi i lōngo lē a Ndōi, ke i hāntsia gbi vēa a ngiē.

36 Nūmui na a Ndōi hōu a tōnya, i kūnafo lēvu lo joni; ke nūmui na i Ndōi hōuni a tōnya, ē ndēvu do, ke Ngéwo ngi līdēi lo ngi ma.

NGŪ IV.

Kina nā Ndēmōi i kōni ke Farīstia ti mēnia, ke Jisu i gbātei lo, ke ngi wōma-bēla ti gbōtōngo, i baptisi wē, ti dēwē Johani ma;

2 (Ji va be Jisu ta vūli, iye baptisi wē, ke ngiye ma ngi wōma-belésia.)

3 Iye hijēi lo Judia, i lī gboma Galili hū.

4 Ma hōungo yelē ngi va, i dēwē a Samaria wē.

5 Ke i wa ta-wāi hū Samaria, na ta tōli a Sikara, ndōloi na gbēānga Jakobu iye vēni ngi hindō-lōi Josufu wē.

6 Ke mīa lo Jakobu ngi yā-lōwēi iye na. Jisu gāhū hāngo a ngi jiēi i hēi nja-lōwēi-la; ke fōlō ngūndia iye lē kinēi.

7 Ke nyápō yēla i hijē Samaria a wā njē-lama. Jisu i ndē ngi ma, ye: ngo gbolē va.

8 Gbāmailē ngi wōma-belésia tiye lī tā-wāi hū lo, mēhāni yēya va.

9 Ke Samaria nyápōi i ndēa ngi ma, ye: i yē na, bia, Jewu-mo a biē, ba nya mōli gbolē va, ke Samaria nyápō angē? gbāmailē Jewūsia tī gbēi gbī Samari-belésia ti hinda hū.

10 Jisu i pōtē, i ndē ngi ma, ye: ina biye Ngéwo bōyēi goi lo, ke nūmui na i ndēni bi ma: ngo gbolē va, ba ngi mōli lo a ndēvu njēi vē lo biē.

11 Ke nyápōi i ndēnga ngi ma, ye: Ndēmōi, hāni gbī na bi yēya ndā va, ke nja-lōwēi hū jujungo lē, mī lo bi hijēni na a ndēvu yēi na?

12 Bi wōngo lē bi dēwē mu kēi Jakobu ma, na i nja-lōwēi vēni mua, ke ta vūli be iye gbolē lo, ke ngi lēnga, ke ngi do-hāntsia?

13 *Jisu i pōtē, i ndē ngi ma, ye: nūmui lo gbi i njēi ji gbolēa lo ngi bōlo hū a bē lo gboma.*

14 *Kē nūmui gbi lo i njēi na gbolēa lo, nga fē ngi yē, ngi bōlo hū ē bē kūnafo; kē njēi na nga fē ngi yē, a wē lo ngi hū a nja-lōwa na a de ndēvu hū kūnafo.*

15 *Nyápōi i ndēa ngi ma, ye: Ndémoi, ngo a njēi ji, ta lo nya bōlo hū ē bē gboma, tabao ngē wa bē nja lama.*

16 *Jisu i ndē ngi ma, ye: li, bi bi hīni dōli, wu wa bē.*

17 *Kē nyápōi i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: hīni gbī nya yēya. Jisu i ndē ngi ma, ye: bi ndē lo a tōnya: bē hīni gbī nya yēya.*

18 *Gbāmailē biye hīni lōlua jōi lo, kē i na nā bi jōa, bi hīni yā na; na bi ndēni tōnya lē.*

19 *Nyápōi i ndē ngi ma, ye: Ndémoi, ngi gīli nge profiti lo abiē.*

20 *Mu kēni tiye hē-wē lo ngtyē ji hū; kē wē Jerusalemi lo hindēi lē, māhōungo nūnga ti hē-wē na.*

21 *Jisu i ndē ngi ma, ye: Nyápōi, nya hōu a tōnya, ikpēi lo wāma, kina wē hē-wē ngiyēi ji hū, o Jerusalemi, wē hē-wē na Kēi ma.*

22 *Wa hēi-wē, kē wū hāni na go; mu hāni go lo ma hēma; gbāmailē mbāwō i hijēni Jewutsia ma lo.*

23 *Kē ikpēi lo wāma, kē ta lo na, kina tōnya-hē-wē-bela ta hē-wē Kēi ma ngāfa hū, kē tōnya hū; gbāmailē Kēi a nā bōndēi lo goli hē va ngi ma.*

24 Ngéwo ngāfa lē, kē nāsia ta hē-wē ngi ma, ta hē lo ngi ma ngāfa hū, kē tōnya hū.

25 Nyápōi i ndē ngi ma, yē: ngi kō lo kē Messiai lo wāma (na ta tōli a Kristi, kē kina i wa lo, a hindéi gbi ge lo a muē).

26 Jisu i ndē ngi ma, yē: nya ngi yāma biē, nya lē.

27 Kē jì hū lo ngi wōma-belésia ti wā, kē ti hū i wū, kina a yēpē a nyápōi, kē nūmu gbì ì ndēni ngi ma: gbo lo bi kolima? o gbo bi ndēma ngi ma?

28 Nyápōi i ngi ya-véi lōa, i li ngi yē tā-wāi hū; i ndē nūnga ma:

29 A wa, wu hindōi lo, i hindésia gbi lēni nya ma, ngi pēni ngōva ma; Kristi yā na jì?

30 Kē ti gbiā tā-wāi hū, ti li ngi yē.

31 Ikpéi na ma ngi wōma-belésia ti ngi mānēne, tē: kǎ-moi, mēhē mē.

32 Kē i ndēa ti ma, yē: mēhāni lo nya yēya mē va, wū kō.

33 Ta mīa na ngi wōma-belésia ti ndēni ti nyōnyo ma: nūmu gbi wa lē ngiē a mēhāni mē va?

34 Jisu i ndē ti ma, yē: nya mēhāni lo a nūmui wē hindéi wēla, na nya dōni, kē ngi yēngéi gboyo va.

35 Wā ndē, ngālui nāni lē, kē tū-hāni-tēwē gbéi i wa? kpēle, ngi ndē wu ma, a wu yāmésia de ngēlējā, wu gbāésia hū gbē; gbāmailē ti gbōwua kinéi tēwē va.

36 Ke nūmui na a tēwē a pāwa jōla, ke a ngūlu wēi yāndo kūnafo lēvu hū; ke na a tū-hāni hī, ke i na a tēwē ta gōhūnēi lo a dēnga.

37 Ke ndālōngo hindēi ji ma njiēi tōnya lē: yēla a hī-wē, ipēkēi a tēwē.

38 Ngi wu dēwēa tēwē va, ta lo wē mone bi jō, wū ngēngē gbi wēni; nūnga wēkā ti yēngēa, ke wu wa ti yēngēi hū.

39 Ke Samari-belēsia ti gbōtōma tā-wāi na hū, ti ngi hōui lo a tōnya, nyāpōi lā-yiēi va, iye hōuni a sēli, ye: I hindēi gbi lēi lo nya ma, na ngiye pēni ngōva ma.

40 Ta mīa na kina Samari-belēsia tiye wāni ngi yē, ti ngi mānene, te, ta tiēni tiye lē; i lembi na fōlō fēlē.

41 Ti gbōtōma tiye hōui lo gboma a tōnya, gbāmailē ngi vūli lā-yiēi va.

42 Ti ndēnga nyāpōi ma, mū hōua na a tōnya bi lā-yiēi va; gbāmailē mu mu ngi wō mēnina, mua mu vūli bē; mu kōa ke Kristi lo a tōnya, ndōloi Bāwō-moi.

43 Ta mīa fōlō fēlē wōma, i dēwē mīa ma, i li Galili hū.

44 Gbāmailē Jisu vūli bē, iye hōui lo a sēli, ke profiti ē mbēlē jō ngi ndōloi hū.

45 Ke kina iye wāni Galili hū, Galili-belēsia ti ngo jō; tiye hindēi gbi doi lo, iye pēni Jerusalemi hū kōmē-gāmēi; gbāmailē tia bē tiye li lo kōmē gamēi.

46 Nī gboma Jisu i wāni Kana Galili, hindēi iye njei i wōtē a ndō. Ke Sāma-lākpāō yēla lo iye na, ngi hindō-lōi i higbe hū Kaperni.

47 Ke kina iye mēnini ke Jisu i gbiā Judia, i wā Galili hū, i li ngi yē, i ngi mānene ko a yei, i ngi hindō-lōi bāwō; gbāmailē lēkē i hā.

48 Ke Jisu i ndēa ngi ma, ye: ke wā nāli do pēi, ke hinda wāwā, wē hōu a tōnya.

49 Sāma-lā-kpa-lōi i ndē ngi ma, ye: Ndēmōi, yēi, nya lōi a la hā.

50 Ke Jisu i ndē ngi ma, ye: li biē, bi hindō-lōi vūngo lē; ke tā-moi i njei hōua a tōnya Jisu i ndēni ngi ma, ke i ya ngiē.

51 Ke kina iye yeima ngi bōilōpōtsia ti ngi mālē, ti ndē ngi ma, te: bi hindō-lōi vūngo lē.

52 Ke i ti mōlia a ikpēi iye tātōni a bāwōla, ke ti ndēa ngi ma, te: sina, kpēi iwofēlagē ma lo higbēi i gbēni ngi ma.

53 Ta mīa kēi iye goni ke māvulēi iye gbēni ngi ma a igbēi na lo Jisu iye ndēni ngi ma, ye: bi hindō-lōi vūngo lē; ke ta vūli be i hōu a tōnya, ke ngi wēlēi gbi.

54 Ji lo kabāndē ifēlēgēi lē Jisu i pēni kina iye gbiāni Judia hū, i wā Galili ma.

NGŪ V.

Ji wōma Jewutsia ti gōme-gbēi lo, ke Jisu i denga Jerusalemi ma.

2 Pōpa lo iye Jerusalemi, mbāla mājiamēi gbē-lānga, na ta tōli a Hībru yiēi hū Betesda, kolēnga hinda lōlua.

3 Jia hū lo higbe-bela gbōtōa, ke mbōlē-bela, ke tala-bela, ke na ti bēngo ti lāni, ta njēi jijialēi māwulo.

4 Gbāmailē anjeli yēla iye wā lo a gbē hūlāngo pōpēi hū i njē jijia. Nūmui na yēsē a wīli njē hū, kina njēi jijialēi wōma, ke be higbe-gēaē lē a bawō lo.

5 Ke tā-mo yēla lo iye na higbe ngi ma fō nū yēla gboyongo mahū pū mahū woyakpa.

6 Ke kina Jisu i ngi loni i lāni, ke i kongo, ke i lembia na higbēi na hū, i ndē ngi ma, ye: bi lōni bi bawō?

7 Ke higbe-moi i pōtēa, ye: Ndēmōi, nūmu gbī nya yēya, kina njē-jijia lo, i nya wīli pōpēi hū; ke kina ngi yā lima, ke ipēka hitēa hū nya lūgo.

8 Jisu i ndē ngi ma, ye: hijē, bi bi kpukoi wūmbu, bi jīa.

9 Ke tā-moi i bawōa ke-yakpē; ke i ngi gbukoi wūmbua, i jīa. Ke ifōlōi na sē lē tēnē ma yelē.

10 Ke Jewuṣia ti ndēnga ngi ma na iye bawōni: tēnē vōloi lo; mā-ī-hōuni bi va lila a bi gbukoi.

11 Ke i pōtēa ti ma, ye: nūmui na nya bawōni, ta sē lo i ndēni nya ma, bi gbukoi wūmbu, bi jīa.

12 Ke ti ngi mōlia, nūmui i gbe māa iye ndēni bi ma, bi gbukoi wūmbu, bi jīa?

13 Ke nūmui na iye bawōni, iye nūmui go;

gbāmailē Jisu i dēwēa hindēi na ma; fāha gbōtō iye na.

14 *Na wōma Jisu i ngi lo kā-wé bu; i ndē ngi ma, ye: kpēle, bi bāwōa, bā hinda nyāmu gbī wē gboma, o ngīye ma hāni nyāmu a wa lo bi yē.*

15 *Kē tā-moi yā i ndē Jewuṣsia ma, ye: Jisu mīa iye ngi bāwōni.*

16 *Ta mīa na Jewuṣsia ta tō Jisu wōma, ko ta ngi wā; gbāmailē i hindēi jṣia wēnga tēnē vōlōi ma.*

17 *Kē Jisu i pōtēa, ye ti ma: nya Kēi lo yēngēma a gbēi jī bē, nya bē lo yēngēma.*

18 *Kē Jewuṣsia tia hinda hūlama lēkē ngi wā va; gbāmailē i tēnē vōlōi lēkē nyānini, kē i ndē lo gboma, ye: Ngéwo ngi Kē lē, a ngi vūli māhēwu a Ngéwo.*

19 *Kē Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: a tōnya, a tōnya, ngi ndē wu ma: Hindō-lōi ē hinda gbi wē a ngi wūmagē, kē na a Kēi do a pē; gbāmailē hāni gbi lo a pē, jīa lo Hindō-lōi a pē.*

20 *Gbāmailē Kēi lōngo lē a Hindō-lōi, kē a hānṣia gbi gē lo a ngiē na ta vūli a pē; kē a ngēngē wāwā gē lo a ngiē, ti dēwē jīa ma, ta lo wū hū a wū.*

21 *Kē kina Kēi a pē hā-belṣia ti hijē, i ndēvu vē tia, nī bē Hindō-lōi a ndēvu vē na wē i lōni.*

22 *Gbāmailē Kēi ē nūmu gbi jēli; kē i sēli gbi vēa ngi Hindō-lōi wē.*

23 Ta lo nūnga gbi ta bāgo Hindō-lōi ma, kina ta bāgo Kēi ma. Nūmu na ē bāgo Hindō-lōi ma, ē bāgo Kēi ma, na iye ngi dōni.

24 A tōnya, a tōnya, nge wu ma, nūmui na a nya lā-yiēi mēni, ke i nūmui na hōu a tōnya, na nga dōni, kūnafo lēvu lo a jō, ke ē wa sēli gāma, ke i dēwēa hā hū, i wā ndēvu hū.

25 A tōnya, a tōnya, nge wu ma, igbēi lo wāma, ke ta lo na, kina hā-belésia ta Ngéwo Hindō-lōi ngi wō mēni, ke na ta mēni ta ndēvu jō lo.

26 Gbāmailē kina nī ndēvui Kē vūli hū, nī be i ndēvu vēa Hindō-lōi wē, iye ngi vūli hū.

27 Kē i kpāya vēa a ngiē sēli wē va; gbāmailē ta lo Nūmu-hindō-lōi a ngiē.

28 Wū hū a wū a jī: igbēi lo wāma, kina na gbi ti kāmbeisia hū, ta ngi wō mēni lo;

29 Kē ta gbā lo na ti hinda yēkpē wēni, i hiti ndēvu hijē gbēi ma; ke na ti hinda nyāmui wēni i hiti hā-hijē gbēi ma jēli ma.

30 Ngē hinda gbi wē a nya vūli wūmagē; kina nga mēni ngi sēli wē; ke nya jēli tōnyango lē; gbāmailē ngī nya vūli wūma hinda lo ma, Kē na wūma hindēi i nya dōni.

31 Ina nga sēli hōu lo a nya wūmagē, nya jēli tōnya ī lē.

32 Ipēka lo na nya hōu a jēli, ke ngi kō lo, ke sēli na, a nya jēli la tōnya lē.

33 Wu wō dēwēa Johani yē, ke i tōnyēi hōua sēli.

34 Ke ngē sēli hōu hindō yēya ; ke hindēi j̄sia nya ndē, ta lo kō wa bāwō.

35 Ta lo hēmui ifōgē, ke imogē a ngiē ; wuye lūmai lo a gōhūnēi la ngi hēmui hū kūlō n̄i.

36 Ke sēli wā lo nya yēya na i dēwēni Johani ndēi ma ; gbāmailē ngēngēi Kēi i vēni mbe gboyo va, ingēngēi na sē lo, a nya hōu a sēli ; ke Kēi lo nya dōni.

37 Ke Kēi na vūli nya dōni, i nya hōu a sēli : Wū la ngi wō mēni lēa kpēi gbi ; ngi gbiayēi bē wū toi lē

38 Ke wū ngi yiēi gēlēni wu hū ; gbāmailē nūmui i tōni wu ngi hōuni a tōnya.

39 A kolo yēkpētsia hūgbēi, gbāmailē wa gīli wē, wu kūnafo lēvui jōa ; ke tia lo a na ta nya hōua jēli.

40 Ke wē wa nya yē, kō wa ndēvu jō.

41 Ngī mbēlē gbi jōma nūnga yēya.

42 Ke ngi wu gō lo ke ndōma gbi wū hū Ngēwo va.

43 Ngī wā nya Ke bijēi hū lo, ke wū nya jōni ; ke ipēka wa lo ngi vūli bijēi hū, ta lo wa ngi jō.

44 Wa ye hōu a tōnya nā ta ti nyonyo hōu, wū mbēlēi na wokolima, na a hijē Ngēwo lēkē yē.

45 Wā gīli wē, nga wu mayāfa lo Kēi yē ; yēla lo na a wu mayāfa, Musa na wu wu lī wēa ngi ma.

46 Gbāmailē ti ndē tē, wu yē Musa hōui lo a

tōnya, wa nya hōu lo a tōnya; gbāmailē i hāni nyégia na nya wō lē.

47 Ke ina wū ngi golo nyégingoṣsia hōuni a tōnya, wa yē nya la-yiṣsia hōu a tōnya?

NGŪ VI.

Hindēi jṣia wōma Jisu i lī Galili gbōyēi wōma, ta lo a Tiberiasi ti gbōyēi.

2 Ke nūnga gbōtōa ti tōnga ngi wōma; gbāmailē tiye kabāndṣsia doi lo iye pēni higbe-belṣsia ma.

3 Ke Jisu i ya ngtyē yēla mahū; mīa lo i hēi na a ngi wōma-belṣsia.

4 Ke paskēi Jewuṣsia ti gōmēi yeke i hiti.

5 Ke kina Jisu i ngi yāmēi deni, i fāha gbōtō lo ta wa ngi yē, i ndē Filipi ma, ye: Mī gbē lo ma mēhāni yēya, ta lo jiā ta mē?

6 Ji lo i ndēni ngi gole va, gbāmailē iye hindēi go lo a pēma.

7 Ke Filipi i pōtēa ngi yē, ye: kopo nū hundo fēlē gboyongo kpohū ī gūni ti va, ta lo ti gbi ta mbūmbu kūlō bē.

8 Ke ngi wōma-belṣsia yēlagē, Anderu, Simoni Pita ngi ndēi, i ndē ngi ma, ye:

9 Hilōpō yēla lo bē kpohū gatē lōlu ngi yēya, ke nyē mūmu fēlēa, ke gbo lo a tiē nūnga gbōtōi jiā lūa hū?

10 Ke Jisu i ndēnga: pē nūngēi jiā ti hēi; ke

kpiti gbōtō lo iye hindēi na. Ta lo nūnga ti hēini hondo nū fēlē gboyongo mahū pū hondo gboyongo.

11 *Kē Jisu i kpohū gātēsia wūmbua; kē kina i kpoyoni a sē-gbīala, i fē ngi wōma-belēsia wē; ngi wōma-belēsia ti fē na wē tiye hēini, nī be tiye a nyēnga, kina ti lōi lo.*

12 *Kē kina ti gō iye vēni, i ndē ngi wōma-belēsia ma, ye: a ipēlētsia yāndo, na ti lōni; ta lo hāni gbi ē lōhū.*

13 *Na va mīa tiye ti yāndoni a dēnga ti tekpe pū mahū fēlē vēnda a kpohū lōlūtsia ikpūkpūli, na i lōni, kina ti gbi ti kpoyoni a mēla.*

14 *Kē nūngēi nāsia, kina ti kabāndēi doni Jisu i pēni, te: tōnya lo a jī profiti lo na a wa ndoēi hū.*

15 *Kē Jisu kōngo kē ta wa lo ngi hōuma a kpāya, ti ngi wē a māha, i lī gbōma ngīyē hū kē-yakpē lēkē.*

16 *Kē kina kpoko iye wēni na ngi wōma-belēsia ti lē gbōyēi hū.*

17 *Kē ti wīlia ndendēi hū, kē ti ya gbōya yāka wēkēi ma, Kaperni dēnga; kē kpindi yelē na kē Jisu iye wāi lo ti yē.*

18 *Kē gbōyēi dūmbēa, gbāmailē fēfē wā lo iye vē.*

19 *Kē kina ti njēi wūlini ti lī hōu hondo pū sāwa gboyongo, kē hondo wofēla gboyongo, kē nū nāni gboyongo; (o hōu hondo pū nāni gboyongo, kē nū nāni gboyongo mahū pū mahū lōlu,) ti Jisu lo,*

a jia gbōyēi mahū, kina i lāni ndendēi gbēlānga, ke ti lūwa.

20 Ke i ndēa ti ma, ye: nya lē, wā lūwa.

21 Ke ti lūma ti ngi wūmbu ndendēi hū, ke ke-yakpē ndendēi iye ngtyē ma la hindēi ti ye lo na.

22 Fōlō wēkēi na ma nūngēi na tiye dōni gbōya yāka wēkēi ma, ti to ke ndende wēka gbī na, ngtye na yakpē ngi wōma-belēsia tiye wīli hū; ke Jisu ī lini ta ngi wōma-belēsia ndendēi hū, ke ngi wōma-belēsia tiye lī lo kūhama, tia lēkē.

23 Ke ndende wēka ti wā, ti hijē Tiberiasi, hindēi na gbēānga tiye kpohū mē na, na wōma Ndēmōi i sē-gbā;

24 Ke kina nūnga ti toni ke Jisu iye na, ke ngi wōma-belēsia tia be wīli ndendēi hū, ti wā Kaperni, ta Jisu wokoli.

25 Ke kina ti ngi loni gbōya wēka ma, hindēi ma, ti ndē ngi ma, te: Ndēmōi, mī lo bi hijē na, bi wāi bē?

26 Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: a tōnya, a tōnya, ngi ndē wu ma, wā lo nya gokolima kabandēsia va, ī lē, wu toni; ke wuyē kpohū gātēsia mēi lo, wu gō i vē.

27 Wā yēngē mēhāni va, na a nyāni, ke mēhāni na va, na a lembi kūnafo lēvui hū, nā Hindō-lōi a fē wuē; gbāmailē ta lo Ngēwo Kēi i ngi ma gūde wēa.

28 *Kē ti ndēa ngi ma, tē: gbo ma pē, kō ma Ngéwo yēngētsia wē?*

29 *Jisu i pōtē, i ndē ti ma, yē: ji lo Ngéwo yēngēi lē, wu ngi hōu a tōnya na i ngi dēwēni.*

30 *Kē ti ndēa ngi ma, tē: Gbē nāli lo bi kēma na, kō ma to mu hōu a tōnya? gbē yēngē lo ba pē?*

31 *Mu kētsia tiyē Man mēi lo ngōlēi hū, kina nyēgingo la, i kpohū vēi lo ti yē, a hijē ngēlē-gōhū, mē va.*

32 *Kē Jisu i ndēa ti ma, yē: A tōnya, a tōnya, ngi ndē wu ma, nge, Musa ī wu woni a kpohū na i hijēni ngēlē-gōhū, kē nya Kē i wu woa a tōnya kpohūi na i hijēni ngēlē-gōhū.*

33 *Gbāmailē Ngéwo ngi gbohūi ta mīa, a hijē ngēlē-gōhū, i wa ndōloi hū, kē i ngi lēvu vē ndōloi va.*

34 *Ke ti ndēnga ngi ma, tē: Ndēmōi, mu go kūnafo a gbohūi ji.*

35 *Kē Jisu i ndē ti ma, yē: nya lo ndēvu gbohūi angē. Nūmui na a wa nya yē, ndōlē ē ngi hōu kūnafo, kē nūmui na a nya hōu a tōnya ngi bōlo hū ē bē gbolē va.*

36 *Kē ngi ndēa wu ma, nge: Kē wua wa bē, wu nya doa, kē wē hōu a tōnya.*

37 *Nā gbi Kēi i vēni mbe, ta wa lo nya yē; kē nūmui na a wa nya yē, ngē ngi lūkpē ngītiya.*

38 *Gbāmailē ngi hijēni ngēlē-gōhū pē hinda wē va*

nya vūli wē, nḡtyema nūmui na wē-hinda, na nya dōni.

39 Ji lo K̄éi wē-hind̄éi lē, na nya dōni, ke na gbi i vēni nya we, nḡē hāni gbi lōhū; ke nga ngi wumbu lo f̄lōi ikelemagē ma.

40 Ji lo nūmui wē-hind̄éi lē, na nya dōni; ke nūmui na gbi i Hindō-lōi loa, ke i ngi hōu a tōnya, a kūnafo lēvu jō lo, ke nga ngi wumbu lo f̄lōi ikēlēmagē ma.

41 Ke Jewutsia ti gbōnyea ngi ma; gbāmailē i ndēa, ye: nya lo gbohui angē, ngi hijēni nḡlē-gōhū, (ngi wā ndōloi hū.)

42 Ke ti ndēa, te: Jisu lo a ji, Josufu ngi hindō-lōi, na ngi ke ke ngi njē mu kongo? i yē na hō n̄i a ndē, ye: ngi hijēni nḡlē-gōhū lo, (ngi wā ndōloi hū?)

43 Ke Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: wā gbōnye wu vūlutsia lūa hū.

44 Nūmu gbi ē wa nya yē, nḡtyema K̄éi, na nya dōni, a ngi lā, ke nga ngi wumbu lo f̄lōi ikēlēmagē ma.

45 Nyégingo lē profit̄tsia ti golōtsia hū, ke Nḡéwo a ti gbi gā lo: Nūmui na gbi i mēnia, ke K̄éi i ngi gā, a wa lo nya yē.

46 Nūmu gbi ē la K̄éi doi lo, nḡtyema nūmui na ta Nḡéwo ta yelē, na i K̄éi doa.

47 A tōnya, a tōnya, ngi ndē wu ma, nge, nūmui na a nya hōu a tōnya, i kūnafo lēvu jōa.

48 *Nya lo ndēvu gbohūi angē.*

49 *Wu keisia ti Man mēi lo ngōlē hū, ke ti hū.*

50 *Ji lo gbohūi na i hijēni ngēlē-gōhū, i yēi, ta lo nūmu a mē, ko ā hā.*

51 *Nya lo ndēvu gbohūi angē, na i hijēni ngēlē-gōhū i yēi, ina numu gbi i gbohūi ji lo mēa lo, a ndēvu jō lo kūnafo. Ke kpohūi na nga fē, nya lūi lē, na nga fē ndōloi ma lēvui va.*

52 *Ke Jewusia ti yīa ti nyonyo lūa hū, te: tā-moi ji, a yē ngi lūi vē mu we mē va?*

53 *Ke Jisu i ndēa ti ma, ye: a tōnya, a tōnya, ngi ndē wu ma, ngiyema wa Nūmu-hindō-lōi ngi lūi mē, wu ngi nāmēi gbolē, wū ndēvu gbi joni wu hū.*

54 *Nūmui na a nya lūi mē, ke nya nāmēi gbolē, i kūnafo lēvu jōa, ke nga ngi wumbu lo fōlōi ikēlēmagē ma.*

55 *Gbāmailē nya lūi mēhē lē a tōnya, ke nya nāmēi gbolē hāni lē a tōnya.*

56 *Nūmui na a nya lūi mē, i nya nāmēi gbolē, i nya hū lo, ke nya be ngi hū.*

57 *Ke kina Kēi vūlūngoi i nya dōni, ke ngi ndēvu jōma Kēi hū lo, ta māa nūmui na, a nya mē, ta lo a ndēvu jō nya hū.*

58 *Ji lo kpohūi na lē, na i hijēni ngēlē-gōhū, i yēi, ngiyema kina wu keisia ti Man mē la, ke ti hā; nūmui na a kpohūi ji mē, a ndēvu jō lo kūnafo.*

59 *Hāni j̄tsia lo iye ndēni k̄a-wē bu, kina iye k̄ai wē Kaperni.*

60 *N̄i na ngi wōma-bel̄esia ti gbōtōma, kina ti ji mēnini, tē: n̄j̄i ji kpakpaungo lē; yē lo a gū a mēnila?*

61 *Kē kina Jisu i k̄oni ngi vūli hū, kē ngi wōma-bel̄esia lo gbōnyema ma, i ndē ti ma, ye: hind̄i a wu j̄jia lo?*

62 *Ina wu Nūmu-hindō-l̄oi doa lo, a de hind̄i na, iye na ngōva ma?*

63 *Ngāf̄i m̄ta, a ndēvu vē; ndūi lo a gbāma wē k̄ulō: n̄j̄i na nga ndē wu ma, ngāf̄i lo atiē, kē ndēvui lo atiē.*

64 *Kē wu tēnga lo, na wū hōuni a tōnya. Gbāmailē Jisu iye k̄oi lo itātōm̄i na t̄i hōuni a tōnya; kē nūmui na a ngi m̄jia lo a b̄ya.*

65 *Kē i ndēa, ye: n̄i na nga ndē wu ma, kē nūmu gbi ē gū a wāla nya wē, nḡyema kē nya K̄i a f̄e ngi yē.*

66 *Ikp̄i na wōma ngi wōma-bel̄esia ti gbōtōma ti yāma; t̄iye jiani gboma ta tiēni.*

67 *Kē Jisu i ndēa ipū mahū f̄el̄esia ma: wa bē wa li lo?*

68 *Kē Simoni Pita i pōtēa ngi ma, ye: Nd̄moi, yē lo ma li ngi yē? n̄j̄i na lo bi yēya k̄unaso l̄vui va.*

69 *Kē mua mu hōu a tōnya, kē mua mu k̄o lo,*

ke bia lo Kristi na abiž, Ngéwoē na ndēvu ngi hū, ngi Hindō-lōi.

70 Ke Jisu i pōtēa ti ma, ye: ngīye wu pū mahū fēlēi hūwonyoni? Ke wu yēlagē Devili lē.

71 Ji iye ndēni Judasi va, Simoni ngi lōi; gbāmailē ta lo a ngi mājia lo a bāya; ipū mahū fēlētsia yēlagē lo angiē.

NGŪ VII.

Hindēi jtsia wōma Jisu i jia Galili hū; ji va ē jia Juri hū; gbāmailē Jewuṣsia ta ngi gokoli ngi wā va.

2 Ke Jewuṣsia ti kpūa-dō gōmēi i hitia ma.

3 Ngi ndēnga ti ndē ngi ma, te: gbā bē, bi li Judia, ta lo bi wōma-bēlētsia ta bi yēngēsia lo, ba pē.

4 Gbāmailē nūmu gbī a hinda wē ndōwu hū, ke ta bē i lōni, ti ngi ko fōfō hū; ina bi hindēi jtsia wēngo lē, bi vūli ge a ndōloi ma.

5 Ke ngi ndēngēsia bē tī ngi hōuni a tōnya.

6 Ke Jisu i ndēa ti ma, ye: nya kpēi ī la wāi lo nya wē, ke wu gbēi ku gbi ma hūlango lē.

7 Ndōloi ē dōlo awuē, ke tōlongo a nya lo, ji va nga sēli hōu va, nge, ngēngēsia ti nyāmungo lē.

8 A wu gbūa-lō gōmēi ji mahū; gbāmailē ikpēi ī wāi lē nya wē pānda.

9 Kina i njiēi jtsia lēni ti yē, iye Galili lōni lo.

10 *Kē kina ngi ndēnga tiyē lini mahū, kē ta bē i ya gbūa-lō gōmēi mahū; fōfō hū iye lē, kē i ye ndōhū lo.*

11 *Kē Jewuṣia ti ngi gokolia kōmēi hū, kē ti ndēa, tē: ta lo mī?*

12 *Kē gbōnyē gbōtō ti ye pē lo nūnga lūahū ndālōngo ngi ma; gbāmailē ti lēnga tē: nūmu yēkpē lo angiē; ti lēnga tē: sāō, a nūnga hūyāndē lo.*

13 *Ji bē nūmu gbī ē ngi yīa lē fōfō hū; gbāmailē ta lūwa Jewuṣia ma.*

14 *Kē gbūa-lō gōmēi līa, kinēi Jisu i li mahū; i li kā-wē bu, i kā wē.*

15 *Kē Jewuṣia ti nēmahū wua, tē: Tā-moi ji, i yē pēa i kolēṣia goa, i la gāi lē wogba?*

16 *Kē Jisu i pōtēa ti ma, i ndē, ye: nya gāi nya wō i lē, kē na wō lē, i nya dōni.*

17 *Ina nūmu gbi i ngi wē-hindēi wēa lo, a kāi go lo, kē bē i hijē Ngēwo yē: o ina nya vūli yīa lo, ngi ndēma.*

18 *Nūmui na a ta vūli yīa lo, i ngi bēlē gokolima, kē nūmui na a na bēlē gokoi i ngi dōni, ta vūli lo tōnya lē, kē hinda-nyāmu gbī i lē ngi hū.*

19 *Musa lo iye sāwēi vēni wuē? Kē wu yēlagē bē wu sāwēi hōuni? Gbē lē wa gokoli nya wā va?*

20 *Kē nūnga ti lūma, ti ndē, tē: ngāfa nyāmu lo bi yēya; yē lo gokolima bi wā va?*

21 *Jisu i lūma, i ndē ti ma, ye: ngi ngēngē yēla wēa, ke wu gbi wū hū wua;*

22 *Ke kpēle Musa iye bili hitēni wu we, tī ndēni gbāmailē Musa wō lē, ke kētsia wō lē, ke wua tēnē vōlōi ma, wu nūmu hēi lo biliya.*

23 *Ina ti nūmu hēa biliya tēnē vōlōi ma, ta lo Musa ngi sāvēi ē nyāni, wu lī dēwē nya ma, gbāmailē ngi nūmu bāōwa tēnē vōlōi ma?*

24 *Wā sēli wē, kina wa nūmu dola; ke a hinda yekpē jēli hōu.*

25 *Ke Jerusalem̄tsia ti tēnga, te: ta yā ji nā ta gokoli pa va?*

26 *Ke kpē le, a kā ji ye lē, ke tī hinda gbī lēma ngi ma. Mahū-belēsia ti kolo a tōnya, ke Kristi nā vūli lo?*

27 *Ji va, mu hindēi go lo tā-moi ji i hijēi na, ke kina Kristi a wāma, nūmu gbī ē ngi hijēmēi go.*

28 *Ke Jisu i kpāwo kā-wē-bu kina iye kāi wēma, ye: wu nya go lo, ke wu nya hijēmēi go lo; ke ngī wāni a nya wūmagē, ke tōnya lē nūmu na nya dōni, nā nī wū ko.*

29 *Ke ngi ngi go lo, gbāmailē ngi hijēa ngi yē lo; ke ta lo nya dōni.*

30 *Ke tia hinda gokolima ngi hōu va, ke nūmu gbī ī ngi hōuni; gbāmailē ngi gbēi ī la wāi lē.*

31 *Ke nūnga ti gbōtōma ti ngi hōua a tōnya, ta ndē, te: kina Kristi a wa lo, a kapānde hinda wē lo, i dēwē jiā ma, tā-moi ji pēa?*

32 *Ke Faristsia ti mēnia, ke nūnga lo gbōnyema hindēi jtsia va ndālongo ngi ma; ke Faristsia, ke almami watsia ti kogubanga dōa, ngi hōu va.*

33 *Ke Jisu i ndēa ti ma, ye: ku wūlō nī nga ye wu lā; ke ngi ya na yē, i nya dōni.*

34 *Wa nya gokoli lo, ke wē nya do, hindēi nga ye na, wē wā na.*

35 *Ke Jewutsia ti ndēa ti nyonyo lūa hū: mī lo a li na, ta lo mē ngi do? a li lo ti vāyangōi yē Hellenistsia hū lā, i Hellenistsia gā?*

36 *Gbē yta bōnda lo a ji, i ndēni; wa nya gokoli lo, ke wē nya lo; ke hindēi nga ye na, wē wa na?*

37 *Fōlōi ikēlēmagē gbūa-lō gōmēi, ifōlō wāi na ma, Jisu i dō, i kpāwo, ye: ina nūmu gbi i bōlō hū bēngo lē, gbē i wa nya yē, i gbolē.*

38 *Nūmui na a nya hōu a tōnya, kina kolo yēkpēi i ndēi la, ngi gōi hū ndēvu-gbēluyētsia ta yēi.*

39 *(Ke i ye ji lē Ngāfēi va lo, ta lo nā ta ngi hōu a tōnya ta jō; gbāmailē Ngēwo Yāfēi iye na; gbāmailē tīye Jisu bētēi lē.)*

40 *Nūnga gbōtōma kina ti ji mēnini, te: tōnya lē, ji lo profiti lē.*

41 *Ipēkā te: ji lo Kristi lē; ke ti tēnga, te: Kristi a hijē lo Galili hū?*

42 *Kolo yēkpēi iye ndēni, ye: Kristi a hijē Davidi*

ngi bōndēi hū lo? ke ī hijēni tē-hū lo Betlehemi, hindēi Davidi iye na.

43 Tāmīa nūnga ti nyonyo lūahū, iye goloni ndālongo ngi ma.

44 Ke ti lēnga ti lōni ta ngi hōu lo; ke nūmu gbī ī lōkō wēni ngi ma.

45 Ke kogubetsia ti wā almami watsia, ke Faristsia yē, ti ndē ti ma, tē, gbē lē wū wāni a ngiē?

46 Ke kogubetsia ti pōtēa, tē: nūmu gbī ī la yiēi lo, kina tā-moi ji i na.

47 Ke Faristsia ti pōtēa ti yē, tē: wa be ti wu māmua?

48 Mahū-belēsia yēla be o Faristsia, ti ngi hōu a tōnya?

49 Ke nūngēi jtsia, ti sāvēi go, ti yēlingo lē.

50 Nikodimu i ndē ti ma, yē; nūmui na i wāni Jisu yē a kpindi, yēlagē lo a tiē.

51 Mu sāvēi a nūmu gbi jēli lo, ā la ngi wō mēni, ke i kō nā a pē?

52 Ke ti pōtēa, ti ndē ngi ma, tē: bia be, Galilimo lo abiē? A gokoli wu to, ke Galili hū lo profiti gbi ē hijē na.

53 Ke nūmui gbi ti ya ti wetsia bu.

NGŪ VIII.

Ke Jisu i li nḡiyēi Olivi hū.

2 *Ke a nḡenda tet̄ēi i wā gboma kā-wé-bu ; ke nūnga gbi ti wā a nḡiē, ke i hēa, i ti gā.*

3 *Ke kolo-nyégi-bēla, ke Faristsia ti wā ngi yē a nyāha, ti hōuni a pōē-gbā ; ke kina ti ngi hēni ti lā.*

4 *Ti ndē ngi ma : Kā-moi, nyápōi i tiyē hōuni a pōē-kpā, kina iye pē.*

5 *Ke Musa sāvēi hū iye ndēni lo mu ma, ye : mu bōndēi ta ho lo a kotu, ke bē gbē ?*

6 *Ji lo ti ndēni ngi gōlē va, ta lo ta kāyē hōu ngi ma ; ke Jisu i māwēa a ndōi ma nyégi a ngi lōkōyuoi, pēngo bēkē ī ti wō mēnima.*

7 *Ke kina ti nōni ngi molila ma, i ngi hijē, i ndē ti ma, ye : nūmui na n̄i, ī hinda nyāmu wēi le, gbē ta yēsē i kotu wīli ngi ma.*

8 *Ke i māwēa gboma, i ndōēi ma nyégi.*

9 *Ke nā ti mēnini, ti ti hinda nyāmu gonga, ti lima, ti kpā a ngila-ngila, i tātō imbāwa, i ma i hiti ikūlō wūlōi ma ; ke Jisu i lōa lo ta yākpē, ke nyápōi, i dōni ndā.*

10 *Ke kina Jisu i hijēni, ī nūmu gbī loni, ke nyápōi ; i ndēa ngi ma, ye : nyápōi, ā bi mayāfa-bēla ? nūmu gbī ī bi leni ?*

11 *I ndēa, ye, nūmu gbī ī nya leni, Ndēmōi ; ke*

Jisu i ndēa ngi ma, ye: nyā be ngī bi leni; bi li; bā hinda nyāmu wē gboma.

12 *Kē Jisu i yīa ti yē gboma, ye: nya lo hēmu vōi angē ndōloi va; nūmui na a tō nya wōma, ē jīa kpindi hū, kē a ndēvu-hēmu-vōi lo jō.*

13 *Kē Faristsia ti ndēa ngi ma, te: bia lo jēli hōuma bi vūli ma, bi jēli tōnya ī lē.*

14 *Kē Jisu i pōtēa, i ndē ti ma, ye: Ji be ngi sēli hōuma nya vūli ma, nya jēli tōnya lē; gbāmailē ngi nya hijēmēi go lo, kē hindēi nga li na; kē wē nya hijēmēi go, kē hindēi nga li na.*

15 *Wa jēli wē ndūi ma lo, ngē nūmu gbī jēli.*

16 *Kē ina ngi jēli wēa lo nya jēli tōnya lē; gbāmailē nya yāngo ī lē, kē ma Kēi i lē, na nya dōni.*

17 *Nyēgingo lē be wu jāwēi hū, kē nūnga fēlēa ti jēli tōnya lē.*

18 *Yēla lo angē nya sēli hōu nya vūli ma, kē Kēi na nya dōni, a sēli hōu nya ma.*

19 *Kē ti ndēa ngi ma, te: Bi Kē lo mī? Jisu i pōtē, wu nya go, nya Kē be wu ko; ti ndē, te: wu ye nya goi lo, wa nya Kē be go lo.*

20 *Njēi jīsia Jisu i ndēni nāvō-lāma kpātemēi, kina iye kāi wē kā-wē-bu; kē nūmu gbī ī ngi hōuni, gbāmailē ngi gbēi ī la wāi lē.*

21 *Kē Jisu i ndēa gboma, ye: ngi ya mbē, kē wa nya gokoli lo, wu wā hinda nyāmutsia hū; hindēi nya li na, wē gu a wāla na.*

22 *Kē Jewuṣṣia ti ndēa, tē: a ngi vūli wā lo? gbāmailē ye, hindēi nga li na, wē gū a wāla na.*

23 *Kē i ndēa ti ma, ye: wa hijē mbui lo, nya hijē mahū lo: ndoēi-ji-hū-mo yā angē.*

24 *Ji va ngi ndē wu ma, nge, wu hā wu hinda nyāmuṣṣia hū; gbāmailē ina wū hōuni a tōnya, kē nya lē, wa hā wu hinda nyāmuṣṣia hū lo.*

25 *Kē ti ndēa ngi ma, tē: Yē lo abiē? Kē Jisu i ndēa ti ma, ye: ji be na vūli ngi ndēni wu ma itātōmēi.*

26 *Hāni gbōtō lo nā ndē va, kē wu jēli va; kē nā nya dōni tōnyango lē, kē nā ngi mēnia ngi va, ihindēṣṣia mīa ngi ndēma ndoēi ma.*

27 *Ti hūgoni, kē ta lo Kēi yā lēma ti yē.*

28 *Kē Jisu i ndēa ti ma, ye: kina wu Nūmu-hindō-lōi gbāwōa lo, ta lo wa kō, kē nya lē; kē ngi nya wuma hinda gbi wēma, kē hāni nya Kē nya gāi lo, tia vūli mīa nga ndē.*

29 *Kē nūmui nā nya dōni ma ta lē; Kēi ē gbē nya yāngo ma; gbāmailē nga hindēi nāsia wē ku gbi ma, na a ngi lī lēli.*

30 *Kina i njiēi jīṣia lēni ti gbōtōma ti ngi hōu a tōnya.*

31 *Kē Jisu i ndēnga Jewui nāsia ma, ti ngi hōuni a tōnya: ina wu noa nya lā-yiēi ma, kē wu wēa nya wōma-bēla a tōnya;*

32 *Kē wa lōnyēi go lo, kē tōnyēi a wu wu māwo.*

33 *Kē ti lūma a ngiē, mu hijēni Abrahamama ma*

lo, ke mū wē le ndūo nūmu gbi yē; bi yē ndēa be, wa bau lo?

34 Jisu i pōtēa ti ma, ye: a tōnya, ngi ndē wu ma, nūmui lo gbi a hinda nyāmu wē, boilōpōi lo a ngiē hinda nyāmu ma.

35 Kē boilōpōi ē ye pēbu kūnafo, ke ndōi a lo lo kūnafo.

36 Kē ina ndōi i wu māwōa lo, wu wua māwō lo a tōnya.

37 Ngi kō lo wu hijēni Abrahamama ma lo, ke wa gokoli nya wā va; gbāmailē nya yiēi ē lo wu hū.

38 Hāni ngi toni ma nya Kē, ta mīa nya ndē; ke na wu toni ma wu ke, ta mīa wa pē.

39 Kē ti pōtēa ti lē ngi ma, tē: Abrahamama mu ke lē. Jisu i ndēa ti ma, ye: ina Abrahamama ngi lēnga lo awuē, wa Abrahamama ngi yēngētsia wē lo.

40 Kē kpēle, wa kokoli nya wā va; nūmui i tōnya yiēi lēa wu ma, na ngi mēni a Ngéwo, Abrahamama i ji wēni.

41 Wa wu ke ngi yēngētsia lo wē. Kē ti ndēa ngi ma, tē: mū lēni a pōē; Kē-yakpē mu yēya, Ngéwo be.

42 Jisu i ndē ti ma, ye: ti ndē tē: Ngéwo wu ke lē, wa lōlo angē; gbāmailē ngi hijēni Ngéwo yē lo; ngi wāni be a nya wūmagē, ke ta lo nya dōni.

43 Gbe lē wē njiēi go nya ndē; gbāmailē wē gū nya lā-yiēi mēnila.

44 Kē Devili lo wu ke lē; ke wu kēi wē hindētsia

lo wa pē; nūmu-wā-mo lo a ngiē i hijē itātōmēi ke iye tōnya hū; gbāmailē tōnya gbī ngi hū; i nde-gola lo a ngi vūli ndēi lo lē; gbāmailē nde-gola-mo lo a ngiē, ke i lo a ngiē fa.

45 Ke ji va nga tōnya yiēi lē wu ma wē hōu a tōnya.

46 I gbē lo a kege ngi hinda nyāmu wēa? ke ina ngi tōnya yiēi lēa lo, gbē lē wē nya hōu a tōnya?

47 Nūmui na a Ngéwo wō lē, a Ngéwo lā-yiēi mēni lo, ke wū mēnima, gbāmailē Ngéwo wō ya a wuē.

48 Ke Jewutsia ti pōtēa, ti ndē ngi ma, tē: mu ndēma pānda, ke Samariti-mo lo abiē, ke Devilī lo bi yēya?

49 Jisu i pōtē, ye: Devilī ē nya yēya, ke bā mīa nga kō nya ke ma, Ke wu wē bāgo nya ma.

50 Ke ngī nya vūli bēlē gōkoli ma, nūmu yēla na a kōkoli, a jēli.

51 A tōnya, a tōnya ngi ndē wu ma: nūmu gbi i nya lā-yiēi hōua lo a tōnya, ē hā do kēnafo.

52 Ke Jewutsia ti ndē ngi ma, tē: mu kō lo na ke Devilī lo bi yēya; Abrahamā i hā, ke profitīsia ti hā, ke bi ndēa bē, ina nūmu bi la-yiēi hōua lo a tōnya, ē hā gō kūnafo.

53 Bi wōngo lē bi dēwē mu ke Abrahamā ma, nā i hā, ke profitīsia ti hā; gbē lo bi bi vūli wēma la?

54 Jisu i pōtēa, ye: ina ngi nya vūli bē lo gōma

nya bēlēi hinda gbi ī lē; nya Ke māa i nya bēlēi goma, nā nī wa ndē, wē, wu Yēwoi lo a ngiē.

55 Wu la ngi go ī lē, ke ngi nji go lo, ke ina ngi ndēa lo nge ngi ngi go, nga wē lo a ndē-golamo wu yē; ke ngi ngi go lo, nga ngi yiētsia hōu a tōnya.

56 Wu ke Abrahamama iye gōhūnēi lo, i nya vōlōi do, i to, ke ngi gōhūnēa.

57 Ke Jewuētsia ti ndēnga ngi ma, te: bi fō ī hiti lē nū fēlē gboyongo mahū pū, ke bi Abrahamama doa lo?

58 Jisu i ndēa ti ma, ye: a tōnya, a tōnya ngi ndē wu ma, gbēi lē Abrahamama iye na, ngi ye na lo.

59 Ke ti kotuētsia wūmbua ngi hō va; ke Jisu ngi vūli lōwua, i gbā kā-wē-bu, i jia ti lā, nī i gbiāni.

NGŪ IX.

Ke kina iye dēwēma, i nūmu yēla do, tiye ndēni pūmūngo.

2 Ke ngi wōma-bēlētsia ti ngi molia, te: Kā-mo, yē lo hinda nyāmui wēni, tā-moi ji, o ngi lē-bēla, ji va ti ngi lēni ngi būmūngo?

3 Jisu i pōtēa, ye: Tā-moi ji ī hinda nyāmu wēni, o ngi lē-bēla bē; ke ta lo Ngēwo ngi yēngētsia ta wē i ge ngi hū.

4 Ngā yēngē lo nā yēngēi i nya dōni, ji vōlō lē

le, kpindi i wa lo, ta lo nūmu gbi ē gū a yēngēla.

5 Ji le ngi ndoēi hū, hēmu-vōi lo angē ndoēi va.

6 Kina i ji lēni, i ndā-yēi wū ndoēi ma, i pōlōi hugbo a ndā-yēi, i pōlōi jia pūmu-moi yāmētsia ma.

7 Kē i ndēnga ngi ma, ye: li, bi wua pōpēi hū Siloam, (na nī ti pōtēa lo, ta lo: a tēwē;) ta mīa i lini ngi yē, i mua, kina i wāni a hinda lo.

8 Kē ngi hēinyōtsia, na tiye ngi loni ngōva ma, ke tiye ngi lēi lo ngi bumūngo, te: Ta ya ji, iyē hēni a fēli wē?

9 Ti lēnga te: ta lo; ipēka, te: kpīango lē a ngiē; ta vūli i ndē, ye: nya lē.

10 Tā mīa ti ndēni ngi ma, te: bi yāmēsia ti yē wēni ti la-wōni?

11 I pōtē, i ndē, ye: hindōi ti tōli a Jisu, ta pōlōi gbāteni, i sia nya yāmēsia, i ndē nya ma: li, bi wua pōpēi hū Siloam, ke ngi ya, ngi wua, ke ngi hinda doa.

12 Kē ti ndēnga ngi ma, te: ta lo mī? i ndē, ye: ngī kō.

13 Kē ti wā a ngiē Farisētsia yē, a na tiye ngi lēni bōlongo.

14 Kē tēnē vōlōi ma ye lē Jisu iyē pōlōi gbāteni, i ngi yāmētsia lawō.

15 Kē Farisētsia bē ti ngi molia gboma, te: i yē pēni, i hinda loni? I ndē ti ma, ye, i pōlēi lo puni nya yāmētsia, ngi mua, ke ngi hinda loa.

16 *Tā mīa Faristsia tēnga ti ndē ngi ma, tē: Tā-moi ji Ngéwo wō ī lē; gbāmailē ē tēnē vōlōi hōu. Ipēkā tē: Tā-moi, i yē na hinda nyāmu-mo a ngiē, a gū a kapānde hindēi nyīko wē? ke ti lūahū gōlea.*

17 *Ke ti ndēa gboma pūmu-moi ma: bē gbē ngi va, ji i bi yāmēsia lawō? I ndē, ye: profiti lo a ngiē.*

18 *Ke Jewutsia tiye hōuni a tōnya ndālongo ngi ma, ke ngi būmūngo ye lē, i hinda loa; ngīyema ti ngi lē-bēla dōlini nā ngi yāmēi iye lawōni, nā iye hinda doni.*

19 *Ke ti ti mōlia, tē: wu lōi lo, nā wuyē ndē, wē, iye lēi lo ngi būmūngo, i yē wēa nā a hinda lo?*

20 *Ngī lē-bēla ti pōtē, ti ndē ti ma, tē: mu kō lo ke ji lo mu lōi lē, ke iye lēi lo pūmungo:*

21 *Ke i yē pēni i hinda loa nā mū kō, o nūmui ngi yāmēsia lawōni, mū kō, ngi wōvāngo lē, ngi mōli, i yīa lo ta vūli ma.*

22 *Ngī lē-bēla ti ji lo lēni, gbāmailē ta lūwa Jewutsia ma, ji va Jewutsia tiye gboyonia a hūlala, ina nūmu gbi i ndēa lo, ye: Kristi lo a ngiē, ta gbīa lo kā-wē-bu.*

23 *Tāmīa ngi lē-bēla tiye ndēni, tē: ngi wōvāngo lē, ti ngi mōli.*

24 *Ke ti tā-moi dōlia gboma, nā pūmungo ye lē, ti ndē ngi ma, tē: sē vē Ngéwo wē; mu kō lo ke tā-moi ji hinda nyamu-wē-mo lē.*

25 *I pōtē, i ndē, ye, ina hinda nyamu-wē-mo lo*

a ngiē, o sāō, ngī kō; hāni yēla ngi kongo, ke nya bŭmūngo ye lē, ngi hinda lo nā.

26 Ke ti ndēa ngi ma gboma, te: igbo wēni abiē? i yē pēni, i bi yāmētsia lawōni?

27 I pōtē ti ma, ye: ngi wēla a ndēla wu ma, ke wu mēnini; wa ye pē wu meni gboma? Wa wē lo wōte a ngi wōma-belēsia?

28 Ke ti ngi yēlea, ti ndē, te, bia lo ngi wōma-moi abiē, ke mua lo Musa ngi wōma-belēsia a muē.

29 Mu kō lo ke Ngēwo i yiēi lo Musa yē, ke ndālongo ji ma, mū hindēi go i hijēi na.

30 Tā-moi i pōtē, i ndē ti ma, ye: kapānde hinda lo a ji, wū hindēi go i hijēni, ke i nya yāmētsia lawōni!

31 Mu kō lo ke Ngēwo ē hinda nyāmu-wē-bela wō mēni, ke ina hē-mo lo, nūmu Ngēwo ma i ngi wē-hinda wē, ta lo a ngi wō mēni.

32 Kina ndoēi iye tātōni nūmu ī mēni lē, ke nūmu gbi iye la yāmētsia lawōa, na tiye ndēni pūmūngo.

33 Ti ndē te tā-moi ji Ngēwo wō ī lē, ē gū i hinda gbi wēla.

34 Ke ti pōtēa, ti ndē ngi ma, te: tiye bi lēni poloñ bē hinda nyamu hū lo, ke ba mu gā lo? ke ti ngi gbīa ngītiyā;

35 Ke kina Jisu iye mēnini ke ti ngi gbīa ngītiyā, kina i ngi doni, i ndē ngi ma: bi Ngēwo-hindō-lōi hōu a tōnya?

36 *I pōtē, i ndē, ye: yē lo a ngiē, Ndēmōi tā lo ngā ngi hōu a tōnya?*

37 *Jisu i ndē ngi ma, ye: bi ngi loa, ke tā lo a ngiē, nā a yīa biē.*

38 *Ke i ndēa, ye: Ndēmōi, ngi hōu a tōnya, ke i hēa ngi ma.*

39 *Jisu i ndē, ye: sēli va lo ngi wāni ndoēi ji hū, tā lo nā tē hinda lo, kō wēi tā to, ke na tā to, kō wēi ta būmū.*

40 *Ke Faristsia nā ta tiēni ti ye lē, ti njiēi jtsia mēnini, ti ndē ngi ma, tē, mua bē mu būmungo lē?*

41 *Jisu i ndē ti ma, ye: ti ndē wu būmūngo lē, wū wa hinda nyāmu gbi jō; ke wē nā mu toa, fālē wu hinda nyāmui i lōa wu ma.*

NGŪ X.

A tōnya, a tōnya, ngi ndē wu ma, nge: Nūmui na ē wa a ndā wē mbāla gātēi hū, ke i de ngēlēya a kākā wēka ma wēlē, ta sē lo hūma-mo, ke kapū-mo.

2 *Ke nūmui na a wa a ndā wē, mbāla-mahū-gbē-moi lo a ngiē.*

3 *Ngī yē lo pēi-la-wō-moi i lawō, ke mbālēsia ta ngi wō mēni; a ngi vūli bālēsia dōli a ti bijēi, i gbāa a tiē ngitīyā.*

4 *Ke kina i gbāa lo a ngi bālēsia, ke i yā ti*

lūgo, ke ngi bāleṣia, ti tōa ngi wōma ; gbāmailē ti ngi wōi gō lo.

5 *Ke tē tō hōta wōma ; ta wēla lo ngi ma ; gbāmailē tī hōtēi ngi wōi gō.*

6 *Sālēi ji lo Jisu iye ndēni ti ma, ke tī hūgoni hanṣia iye njā lē ti ma.*

7 *Ke Jisu i ndēa ti ma gboma, ye: a tōnya, a tōnya, ngi ndē wu ma, nge: nya lo nētēi angē mbāleṣia va.*

8 *Nā wō gbi ti wāni nya lūgo, hūma-bēla lo atiē, ke kapū-bēla, ke mbāleṣia tī ti wō mēnini.*

9 *Nya lo ndēi angē, ke nya jā hū, ina nūmu wa lo hū, a bāwō lo, ke a wa lo hū, i gbāa, a mēlima jō lo.*

10 *Hūma-moi ī wāma, ngtye ma hūma wē va, ke pā wē va, ke nyāni wē va ; ngi wā, kō ta ndēvu jō lo, ke ta lo ta jō gbōtōngo.*

11 *Nya lo mbāla-mahū-gbē-mo yēkpēi angē : mbāla-māhū-gbē-mo yēkpēi, a ngi lēvui vē ngi bāleṣia va lo.*

12 *Ke nūmui nā ti ngi hūvelini, mbāla-mahū-gbē-moi ī lē, mbālanga ngi wō ī lē, i nyāngbēi doa lo a wa, ke i ti lōa i wēla ; ke nyāngbēi i ti hōua, i mbālanga hūvāya.*

13 *Hūveli-moi a wēla ; gbāmailē ti ngi hūveli lo, ke mbālanga ti gbē ī ngi ma.*

14 *Nya lo bāla-mahū-gbē-ma yēkpēi angē, ngi nya bālanga gō lo, ke nya ndēṣia ti nya gō lo.*

15 Kina Kéi nya gongo la, ni be ngi Kéi gongo, ke ngi nya levui la mbalanga va.

16 Ke mbala wēka lo nya yēya, kātēi ji hū mamoya a tiē; tia be ngā wa lo a tiē, ke ta nya wōi mēni lo; ke kāta yēla be lo a ye na, ke mbala-mahū-gbē-mo yēla.

17 Ji va lo nya Kē lōngo angē; gbāmailē ngi nya levui lāi lo; ta lo nya mbumbu gboma.

18 Nūmui gbi ē mbumbu nya yēya, ngi ndā a nya wūmagē lo, kpāya lo nya yēya ndā va, ke kpāya lo nya yēya mbumbu va gboma; ke sāwēi ji ngi soni nya Kē yēya.

19 Tā mā ke Jewutsia ti lūahū golea njiēi jisia va.

20 Ti gbōtōma ti ndē, tē: Devilī lo ngi yēya, ngi gbōwango lē; gbē lē wa ngi wō mēni?

21 Ipēkā a tē, nūmui na Devilī ngi yēya ngi yā yā a ji. Devilī i gū lo a pūmū-mo ngi yāmēsia wōla?

22 Kōmēi kā-wē nīna va; ke kolē-gbēi i ye na lē.

23 Ke Jisu iye jiāi lo kā-wē-bu, Salomoni ngi vākēi bu.

24 Ke Jewutsia ti ngi bēmbēngo, ti ndē ngi ma, tē, hū a yē lembi ba mu nēmahū dēwē? ina Kristi lo abiē, ndē mu ma lēn.

25 Jisu i pōtē ti ma, ye: ngi ndēa wu ma, ke wū hōuni a tōnya; ngēngēi nāsia ngā pē nya Kē bijēi hū, ti jēli hōu nya va.

26 Ke wū hōuni a tōnya; gbāmailē wū nya bālanga hū, kina ngi ndēi la wu ma:

27 Nya bālanga ta nya wō mēni lo, ke ngi ti go lo, ke ti tō nya wōma.

28 Ke ngi ti go lo a kūnafo lēvu; ke tē lōhū kūnafo, tabao nūmu gbi, ē ti gbia nya yēya.

29 Nya Kēi na ti vēni mbe i wōni ti gbi ma, ke nūmu gbi ē gūa ti gbīa la nya Kēi yēya.

30 Mā nya Ke mu yakpē.

31 Tāmīa Jewūsia ti gotu wūmbuni gboma, ngi hō va.

32 Jisu i pōtē ti ma, ye: njīa gbōtō yēkpēi ngi kea awuē, a hijē nya Ke gē; ngēngēi nāsia va gbē lo, wa nya hō a kotu?

33 Ke Jewūsia ti pōtēa ngi yē, te: ngēngē yēkpē va, mē bi hō a kotu, ke njīa nyāmu va; gbāmailē, numu lo abiē, ba bi vūli wē a Ngēwo.

34 Jisu i pōtē ti ma, ye: nyégingo ī lē wu jāwēi hū, ngi ndēa, nge, ngēwoa lo awuē?

35 Ina i ti dōlia lo ngēwoa na njiēi a hijē Ngēwo yē, ke kolo ē mawōvi,

36 Wē ngi va, na Kēi hēni kāka ma, i tēwē ndōēi hū, ba njīa nyāmu wē; gbāmailē ngi ndēa, nge, Ngēwo Hindō-lōi lo angē?

37 Ina ngi nya Ke ngi yēngētsia wēi lo, wā nya hōu a tōnya.

38 Ke ina ngi pēa lo ji be wū nya hōu a tōnya, a ngēngētsia hōu a tōnya, tā lo wā kō

wu hōu a tōnya, ke Kēi lo nya hū, nya be ngi ngi hū.

39 Ji va ti ngi gōkoini ngi hōu va, ke i ya bāwōi lo ti yēya.

40 Ke i ya gboma Jordani wōma, hindēi Johani i baptisi wēi na halēi, ke mīa iye na.

41 Ke ti gbōtōma ti yāma ngi yē; ti ndē te: Johani iye kapānde gbiāni; ke hindēi gbi Johani iye ndēni tā-moi ji va, tōnya lē.

42 Ke ti gbōtōma tiye ngi hōuni a tōnya mīa lo.

NGŪ XI.

Kēna yēla mīa iye higbe hū, ngi bijēi lo a Lazaru, Betani-mo, Maria ke Marta ngi ndē ti dēi hū.

2 Maria na mīa iye Ndēmōi mālīni, i ngi goi mayēla a ngi wūndīēi, nā ngi ndē Lazaru iye higbe hū.

3 Tāmīa ngi ndēnga tiye wō dēni Ndēmōi yē, te: kpēle, numui bi ngi lōngo la ta higbe hū.

4 Ke kina Jisu iye mēnini, i ndēni, ye: higbēi ji hā va i lē, ke Ngēwo bēlēi va; ta lo Ngēwo-hindō-lōi a mbēlē jō va.

5 Ke Jisu ngi lōngo ye lē a Marta, ke ngi ndēnya-lōi, ke Lazaru.

6 Kina iyē mēnini ke ta lo higbe hū i lembi ku fēlē hindēi iye na.

7 Na wōma i ndē ngi wōma-belēsia ma: a mu li Judia gboma.

8 Ngi wōma-belēsia ti ndē ngi ma, te: Kā-mo, Jewutsia tiye lōi gē ti bi hō a kotu, ke ba li na gboma?

9 Jisu i pōtē: gbēi pū mahū fēlē ī lē fōlōi hū? ina nūmu gbi i jia lo a fōlō ī goi lo, gbāmailē i hēmu-vōi doa ndōēi ji hū.

10 Ke ina nūmu gbi i jia lo kpindi hū, i go, gbāmailē hēmu-vō gbī na.

11 Jisia lo i ndēni; ke na wōma i ndē ti ma, ye: Lazaru, mu mbāi lo yīma; ke ngi ya, ta lo ngā ngi wū nji hū.

12 Ke ngi wōma-belēsia ti ndēa, te: Ndēmoi, ina i nji hū lo, i pēma pānda.

13 Ke Jisu i ngi hālēi lo yīa lē, ke tiye tote iye yīa nji va lo ndēvu hū.

14 Ke Jisu i ndēnga ti ma lēn: Lazarū i hā.

15 Ke nya gāhū gbiāngo lē wu va ji ngi ya na, tā lo wu hōu a tōnya; gbāmailē be, a mu li ngi yē.

16 Ke Toma, na ta tōli a Diddemu, i ndē ngi mbānga ma: a mu li mua be, tā lo mu hā a ngiē.

17 Ke kina Jisu i wāni i to, ke ti ngi la kāmbeī hū vōlō nāni kinēi.

18 Betani iye Jerusalemi gbēānga lo hōu hondo pū gboyongo, ke hondo wofēla gboyongo mahū nū sawa gboyongo mahū fēlē.

19 Ke Jewuṣia ti gbōtōma, ti wā Marta, ke Maria yē, ti mānēne va, ti ndē va.

20 Ke Marta kina i mēnini ke Jisu lo wāma, i li ngi malē; ke Maria iye hēi lo gbē pēlē bu.

21 Ke Marta i ndēa Jisu ma, yē: Ndēmōi, ti ndē te, bi ye bē lo nya ndē ī wa hā.

22 Ke ngi kọ lo ke ji bē na hāni gbi ba mōli Ngéwọ ma, Ngéwọ a fē lo biē.

23 Jisu i ndē ngi ma, yē: bi ndē a hijē lo gboma.

24 Marta i ndē ngi ma, ye: ngi kọ lo ke a hijē lo gboma kēlēma-hijē-vōlōi ma.

25 Jisu i ndē ngi ma, ye: nya lo hijēla hēi hū angē, ke ndēvu: nūmui na a nya hōu a tōnya, gbāmailē bē iye hāni, ke a vu lo.

26 Ke nūmui na gbi a vū i nya hōu a tōnya, ē hā kūnafo. Bi ji hōu a tōnya?

27 I ndē ngi ma, ye: I, Ndēmōi, ngi hōu a tōnya ke Kristi lo abiē, Ngéwọ ngi Hindō-lōi, na a wa ndoēi hū.

28 Ke kina iye ji lēni, i li ngiē, i Maria ngi ndē-nyāha-lōi dōli ndōwu hū; ye: Ndēmōi i wā, a bi dōli.

29 Kina nī i na mēnini, i hijē ke-yakpē, i wā ngi yē.

30 Ke Jisu īye wāi lo tēi hū, ke iye hindēi na lo nā Marta ngi mālēni na.

31 Jewuī nāsia nī ta tiēni tiye pēlē bu, ta ngi manēne kina ti Maria doni, i hijēni ja, i gbā,

ti tō ngi wōma, tē: i lima kāmbēi gāma lo wō va na.

32 Kē kina Maria i wāni Jisu yē, i ngi loi i gūla ngi go bu i ndē ngi ma, ye: Ndēmoi, ina bi ye bē lo, nya ndē i wa hā.

33 Kina Jisu ngi loni a wō, Jewuṣia bē ti wāni ngi yē, ta wō, i gbonye ngāfēi hū, kē ngi lī hēlea.

34 I ndē, ye: mī lo wu ngi lāi na? kē ti ndēa ngi ma, tē: Ndēmoi, wa, bi to.

35 Jisu i wō.

36 Kē Jewuṣia ti ndēa, tē: kpēle, kina ngi lōngo a ngiē.

37 Kē ti tēnga ti ndēa, tē: Tā-moi jì i pūmū-moi ngi yāmēi lawōni ē gū pēla tā-moi jì bē ā hā?

38 Tāmīa Jisu i gbonye gboma ngi vūli hū, i wā kāmbēi gāma, kpūlu iye lē; kē kotu lāni ma.

39 Jisu i ndē, a kotu wūmbu. Nūmui na iye hāni ngi ndē-nyá-lōi, Marta i ndē ngi ma, ye: Ndēmoi, a gbēi jì ta gūma; gbāmailē fōlō nāni i hā.

40 Jisu i ndē ngi ma, ye: ngīye ndēni bi ma, nge, ina bi hōula a tōnya, ba Ngéwo bāgēi do lo?

41 Kē ti kotui wūmbu hindēi na tiye hēi lāi na. Kē Jisu i ngi yāmēi dea ngēlēya; i ndē, ye: Kēi, ngi sē-gbā bi ma, jì bi nya wō mēnini;

42 Kē ngi kō lo kē ba nya wō mēni lo ku gbi ma; kē gbāmailē nūnga va, ti dōni nya gbēa, ngi jì. lēni, tā lo ta hōu a tōnya, kē bia lo bi nya dōni.

43 *Kina i gboyoni a yīala, i gbāu a ngō wā, yē: Lazaru gbā!*

44 *Kē nūmui na iyē hēi hū, kē i gbiā, ngi lōkōi kē ngi goi ngīlingo a kām̄ba-gūlēsia; kē ngi yāmēi ngīlingo yē lē a kūla-gūtu. Jisu i ndē ti ma, yē: a ngi vūlo; wa pē i li.*

45 *Kē Jewūsia ti gbōtōma na tiyē wāni Maria yē ti hindēsia doni Jisu pēni, ti ngi hōu a tōnya*

46 *Kē ti tēnga ti ya tiē Faristsia yē, kē ti ndēa ti ma, tē, gbē hinda lo Jisu i pēni.*

47 *Kē almami wāisia ti yāndoa kē Faristsia jēmē bu, kē ti ndēa, tē, gbo ma pē; gbāmailē tā-moi jī kabānde gbōtō gbā?*

48 *Ma mu gbēa lo ngi ma, nūnga gbi ta ngi hōu lo a tōnya; kē Romi-bēla tā wa lo; kē ti mūyē yēi lo, kē mu nūnga.*

49 *Kē ti yēlagē ngi bijēi lo a Kaifasi, almami wāi lo a ngiē fōi na va, i ndē ti ma, yē: wū hānda gbī gō.*

50 *Wē gīli, kē a nyāndē lo mu va, tā lo nūmu yēla a hā nūnga va, kē nūnga gbi tā-mōne va.*

51 *Kē iyē jī lēni ngi wūmagē, kē gbāmailē tā lo almami wā a ngiē fōi na ma, i profisi wē, kē Jisu a hā lo nūnga gbi va (ndōēi gbi va).*

52 *Kē kēnyēi nāsia lēkē va ī lē, kē kō i Ngēwo lēnga yāndo hinda yēla nā a tiyē vāyani hū gbi.*

53 *Kē i hijē vōlōi na ma tiyē ngo yēlēi lāni a dēnga, kō ta ngi wā.*

54 Tāmīa Jisu ī la jīama gbōma fōfō hū Jewuṣsia līa, kē i ya ndo yēla hū ngōlēi gbēānga ta-wā yēla hū, ta tōli a Efraim, mīa lo iye na tā ngi wōma-belēsia.

55 Kē Jewuṣsia ti pāskēi iye lōni i hitima, kē ti gbōtōma ti gbīa ndoēi hū, ti lī Jerusalemi paskēi a la hitima, ti vūli hūgbāte va.

56 Kē ti Jisu gokolia, ta ndē ti nyonyo lūa hū, kina tiye dōni kā-mēi: gbo wa gīhila, kē ē wa kōmēi hū?

57 Kē almami waṣsia kē Farisṣia, tiye ndēi lo, te: ina nūmu gbi i hindēi goa lo i na ge, ko ta ngi hōu.

NGŪ XII.

Kē Jisu fōlō woita paska gōmēi ā la hiti, i wā Betani, hindēi Lazaru iye na, nā iye hāni, na iye pēni i hijē hēi hū.

2 Mīa lo ti mēhēi gbātēi na ngiē, kē Marta i kpē-gbīa, kē Lazaru yēlagē lo a ntiē, nā tiye hēini mēsēi ma a ngiē.

3 Kē kina Maria i nardu wūlo bōlēi wūmbuni, bā gbanga, i jia Jisu go ma, i ngi go mayēla a ngi wūndiēi, pē-bu iye vēndai lo, a ngāloi ikunēnēni.

4 Kē ngi wōma-belēsia yēlagē, Judasi, Karioti-moi, Simoni ngi ndē, na a ngi mājia a bāyagē:

5 Gbē lē ngūloi jī bī mājiani kopō hondo sāwa gboyongo va, bi vē feli-bēla wē?

6 Ke jì iyē ndēni ti yē ma feli-bēla i gbē lo ngi ma, ke gbāmailē hūma-mo lo a ngiē, ke nongbēi iyē ngi yēya lo, ke hāntsia tiyē pū hū.

7 Ke Jisu i ndēa, yē: gbē ngi ma, nya gbou gbe va lo, i jì lama-gbātenī.

8 Gbāmailē wa nyāni-belēsia lē ku gbi ma, ke nya lo ma wuēni ì lē ku gbi ma.

9 Jewuſsia ti gbōtōma tiyē koi lo tē lā lo na, ke tiyē wāni Jisu va lēkē, ke kō wēi ta Lazaru bē lo, na i pēni i hijē hēi hū.

10 Ke almami watsia ti hūla kō wēi ta Lazaru bē wā.

11 Gbāmailē ngi va lo Jewuſsia ti gbōtōma ti lini, ti Jisu hōua a tōnya.

12 Ngēlē wēkēi na ma nūnga gbōtōi na ti wāni mēhē-mē gōmēi ma, kina ti mēnini lē Jisu lo wāma Jerusalemi hū.

13 Ti tōkpō bēkēa wūmbu, ti li ngi mālēma; ta gbau, tē: Hosana Israeli ti māhēi ma, betēngo lē nā a wa Ndēmōi bijēi hū.

14 Ke Jisu kina i sō dogbēi dōni, i hēi mahū, kina nyégingo la.

15 Bā lūwa, Sioni nyāha-lōi: kpēlē bi māhēi a wa; i hēini sō dogbēi mahū.

16 Hāni jia lo ngi wōma-belēsia hālēi tī hūgōni; ke kina ti Jisu betēni, ke ti gīlia, ke hāni jīsia ti nyégingo yē lē ngi va, ke ti hindēi jīsia wēa a ngiē lo.

17 Tāmīa nūngēi na ta tiēni ti yelē, kina i Lazaru dōlini kāmbeī hū, i pē i hijē hēi hū, ti hōu a sēli.

18 Ji va lo nūnga bē ti ngi mālēni, gbāmailē tiye mēni lo, kē i kabāndēi ji wēa.

19 Tāmīa Farisīsia tē ti nyonyo lūa hū, wu ko lo kē wē hinda gbi wē; kpēlē ndōloi gbi, i ya ngi wōma.

20 Kē Helleni-bēla ti tēnga tiye na līa ti wāni hē wē ma mēhē-mē gōmēi gāma.

21 Tāmīa jīa sē lē ti wāni Filipi yē, na iye Betsaida-mo, Galili hū; ti ngi mānene, tē, nya Kē, ma Jisu do lo.

22 Kē Filipi i wā, i ndē Anderu ma, kē Anderu kē Filipi ti ndēa Jisu ma gboma.

23 Kē Jisu i pōtēa ti ma, ye: ikpēi i wā, na nūmu-hindō-lōi a betē.

24 A tōnya, a tōnya, nge wu ma, ngīyema ngo gālēi i gūla ndoēi ma, i hā, i lo na ta yāngo; kē ina i ha lo, a wa lo a ngūlu-wa gbōtō.

25 Nūmui na ngi lōngō a ngi lēvui, a ndōlōhū, kē nūmui na ngi dōngo a ngi lēvui ndoēi ji hū, a ndāmagbāte lo kūnafo lēvu hū.

26 Ma nūmu gbi a kpēi-gbīa lo mbē, gbē i tō nya wōma, kē hindēi nga ye na, na nya boilōpōi a ye na; ina nūmu gbi i kpēi-gbīa lo mbē, tā lo nya Kē a mbēgo ngi ma.

27 Kpēlē nya lī i vāwōlia, kē gbē lo ngā ndē?

Kéi nya bāwō gbéi ji ma; gbāmailē ji va lo ngi wāni gbéi ji ma.

28 *Kéi, bi bijéi bētē. Kē ngō i gbāa ngēlē-gōhū, ye: ngi mbetēa, kē nga mbētē lo gboma.*

29 *Tāmāa nūngéi na tiye dōni ti gbēānga, kina tiye mēnini, tē, ngēlē mia a gbandē; ti lēnga, tē, Anjeli māa a yepē ngi ma.*

30 *Kē Jisu i pōtēa, i ndē, ye: ngōi ji ī gbāani nya va, kē gbāmailē wu va.*

31 *Sēlē ndoéi ji hū i wa na, kē māha ndōloi, ta gbāa lo ndoéi ji hū na.*

32 *Kē nya, kina ti nya wūmbua lo ndoéi hū nūnga gbi ngā ti gbi la lo nya' yē.*

33 *Ji i ndēni ndālōngo gbē hā lo a hā la.*

34 *Kē nūnga ti pōtēa ngi ma, tē: mu mēnia kē sāwéi hū lo Kristi a ye na kūnafo, kē ba yēpē, nūmu-hindō-lōi a wūmbu lo ngēlēya? Yē lo a nūmu-hindō-lōi ji?*

35 *Kē Jisu i ndēnga ti ma, ye: hēmu-vōi wa liēni lē lē kūlō nī, a jīa ji hēmu-vōi i wu yēya; kpindi a wē woi wu ma; gbāmailē nūmui na, a jīa gbindi hū, ī hindéi gō a li na.*

36 *Ji lē hēmu-vōi i wu yēya, a hēmu-vōi hōu a tōnya, kō woi wa wē a hēmu-vō lēnga. Jīsia lo Jisu i ndēni, kē i ya ngi vūli lōwu ti ma.*

37 *Kē ji bē i kabāndē gbōtō gbāani ti yāma, kē tī ngi hōuni a tōnya.*

38 *Tū lo Isaia, profiti ngi lū-yiéi a dēwē, na iye*

ndēni wo: Ndémoi, nā mu yiēi hōuni a tōnya? Na nī ngi yē Ndémoi lōkōi iye geni?

39 Famāa tiye gūni a ngi hōula a tōnya, gbāmailē Isāia i ndēi lo gboma:

40 I ti yāmēsia bōlēa, i ti l̄sia kpākpāwua, ta lo tē hinda lo a ti yāmēsia, tabao tē ti l̄sia hinda hūgo; ke ti wōtē, nga ti bāwō lo.

41 Jia lo Isāia iye ndēni, kina i ngi bētēi doni, i ngi yāa lē.

42 Gbāmailē bē mahū-belēsia lua hū ti gbōtōma ti ngi hōu a tōnya, ke jiva Faristsia tiye gayeni a ngiē, ke tā ti gbia woi kamēi.

43 Gbāmailē tiye lōi lo nūnga ti ti dātō i dēwē Ngéwo dātōi ma.

44 Jisu i gbau, ye: nūmui a nyā hōu a tōnyu, ī nya hōuni a tōnya, ke nūmui na i nya dōni.

45 Ke nūmui na a nya do, i na do, i nya dōni.

46 Ngī wā kina hēmu-vō na ndoēi hū, ta lo nūmui gbi, i nya hōu lo a tōnya, ē ye gbindi hū;

47 Ke ina nūmu gbi i nya yiētsia mēnia lo, ī hōu a tōnya, ngē ngi jēli; gbāmailē ngī wāni ndoēi jēli va, ke ndoēi bāwō va.

48 Nūmui na a gbēle nya ma, ke ī nya lā-yiētsia jōni, iye la joi lo ā ngi jēli, njiēi na ngiye ndēni, ta sē lo a ngi jēli la kēlēma vōlōi ma.

49 Gbāmailē ngī ji lēni vūli va, ke Kēi va, na nya dōni; ke Kēi na nya dōni, i nya woa a sāwēi na nga ndē, ke njiēi na nga ndē.

50 *Ke* *ngi* *go* *lo*, *ke* *ngi* *jāwéi* *kūnafo* *lēvu* *lē*; *tāmā* *na* *gbi* *nga* *ndē* *Kéi* *bē* *a* *ndē* *nya* *ma* *nī* *nya* *bē*.

NGŪ XIII.

Ke *kpéi* *Paska* *gōmēi* *īye* *hiti* *le* *Jisu* *i* *ko* *ngi* *gbéi* *i* *wā* *na* *a* *gbā* *ndoéi* *ji* *hū* *i* *li* *Kéi* *yē*, *ndōngo* *yelē* *ngi* *ndéi*, *na* *tīye* *ndoéi* *hū*, *iye* *lōi* *lo* *a* *tiē*, *i* *hiti* *ikēlēmēi*.

2 *Ke* *kina* *mēhē* *mēléi* *i* *gēlēni*, *Devili* *i* *pūa* *na* *Judasi*, *Karioti-moi*, *ngi* *lī* *hū*, *Simoni* *lōi*, *ngi* *mājia* *va* *a* *bāya*:

3 *Kina* *Jisū* *i* *koni* *ke* *Kéi* *i* *hāntsia* *gbi* *vēa* *ngiē*, *ke* *i* *hijēa* *Ngéwo* *yē* *lo*, *ke* *i* *li* *Ngéwo* *yē*;

4 *I* *hijē* *mēhē* *mēmēi* *i* *ngi* *gūmbétsia* *lā* *kāka* *ma*, *i* *kūlo* *gūtu* *wūmbu*, *i* *mbēmbē* *ngi* *ma*.

5 *Na* *wōma* *i* *njéi* *wū* *bōli* *hū*, *i* *tātō* *a* *ngi* *wōma-bétsia* *go* *ma* *wuala*, *a* *ngēla* *a* *kūla* *gūtui* *na* *iye* *bēmbēni* *ngi* *ma*.

6 *Ke* *i* *wā* *Simoni* *Pita* *yē*; *ke* *Pita* *i* *ndēa* *ngi* *ma*, *yē*: *Ndémoi* *bā* *nya* *go* *ma* *wala*?

7 *Jisu* *i* *pōtēa*, *i* *ndē* *ngi* *ma*, *yē*: *nā* *nga* *pē*, *bī* *ko* *lo*, *ke* *ba* *ko* *lo* *tūwa* *ma*.

8 *Pita* *i* *ndē* *ngi* *ma*, *yē*: *kūnafo* *bē* *nya* *go* *ma* *wā* (*wua*). *Jisu* *i* *pōtēa* *ngi* *ma*, *yē*: *ina* *ngē* *bi* *wāi* *lo* *bi* *ndā* *yā* *angē*.

9 *Simoni* *Pita* *i* *ndē* *ngi* *ma*, *yē*: *Ndémoi* *nya* *gōi* *ma* *lēkē* *ī* *lē*, *ke* *nya* *lōkōtsia* *ma* *bē*, *ke* *nya* *wūi*.

10 *Jisu i ndē ngi ma, ye: nūmui na ngi wāngo, ī lōni i mua ngíye ma ngi gońsia ma, ke ngi ma gbi gōlēngo lē; ke wu gōlēngo lē, ke gbī ī lē.*

11 *Gbāmailē i nūmui go lo, a ngi mājia a bāya; tāmīa i ndēni, ye: wu gōlēngo, ke gbī ī lē.*

12 *Tāmīa ti go ma wālēi wōma, i ngi gūmbésia wūmbu, i hēi gboma, i ndē ti ma, ye: wu hindēi go lo, ngi pēni a wuē?*

13 *Wa nya dōli a Kā-moi ke Ndémoi, ke tōnya mīa wa ndē, gbāmailē nī ngi na.*

14 *Ina nya lo wu Lémoi ke Kā-moi lē, ngi wu gońsia ma wā, wua be māhōungo lē wu nyonyo go ma wā.*

15 *Gbāmailē tōmbē mīa ngi kēni a wuē, ko wa pē, kina ngi pēla a wuē.*

16 *A tōnya, a tōnya ngi ndē wu ma, nge, ke boilōpōi ī wōni i dēwē ngi lēmoi, tabao tō-moi ī wōni i dēwē nā ma i ngi dōni.*

17 *Ina wu hindēi jńsia gonga lo, wa betēngo lo, ina wu ti wēngo lo.*

18 *Ngī yīama wu gbi va, ngi nā go lo ngi ti hūwoyoni; ke koloi lā-yiēi ko a dēwē: nūmui na a mēhē mē angē, i ngi digbēi dea ngēlēya nya va.*

19 *Ngī ndēa wu ma nā a ye ma ī wa, ke kina i wa lo, wa hōu lo a tōnya, ke ta lo angē.*

20 *Tōnya lē, tōnya lē, ngi ndē wu ma, nge: nūmui na, a nūmui gbi jō lo, nga tō, i nya lo jōni; ke nūmui na, a nya jō, i nā jōa, nā nya dōni.*

21 *Kina Jisu i ji lēni ngi lī i hēle ngāfu hū, i gbā lo gboñ, i ndē, ye: a tōnya, a tōnya, ngi ndē wu ma, nge: wu yēla lo a nya mājiana a bāya.*

22 *Ke ngi wōma-belésia ti ti nyonyo gbēa, tī nūmui gōi ma:*

23 *Ke Jisu ngi wōma-belésia yēla iye digbini ngi yāka hū lo nā Jisu lōngo la.*

24 *Simoni Pita i nāli ge a ngiē, ko a ngi moli, yē lo a wēa nūmui nā, a ngi yīa lēma.*

25 *Ke ta i lāni Jisu ngi yāka hū, i ndē ngi ma, ye: Ndēmōi, yē lo?*

26 *Jisu i pōtē ngi ma, ye: tā lo a nūmui nā nga kekelē wūlō vē ngiē, kina ngi dōmbua lo: ke kina i kekelē wūlōi lōmbua, i fē Judasi, Karioti-moi wē, Simoni ngi lōi.*

27 *Ke ikeke wūlōi wōma Satani i wā ngi hū; ke Jisu i ndēa ngi ma, ye: nā wa pē, pē kākà.*

28 *Ke nūmui gbī tiye meséi ma tiye ko, gbē va lo i ji lēni ngi ma.*

29 *Gbāmailē ti tēnga tiye tō, ke nongba iye lo Judasi ngi yēya, ke Jisu iye ndēni lo ngi ma, hāni nāsia yēya na mu lōngo la mēhē mē gōmēi va, o tā lo ma hāni vē feli-bela ma.*

30 *Kina i mēhāni kekelēi joni, i li ngītiya ke-yakpē, ke kpindi i wēa.*

31 *Tāmīa kina iye lini ngītiya, Jisu i ndē, ye: Nūmu-hindō-lōi, i betēa, ke Ngéwo betēngo lē ngi hū.*

32 *Ina Ngéwo ngi betēngo lē ngi hū, Ngéwo be a*

ngi betēngo lo ngi vūli hū; ke a ngi betē lo ke-yakpē.

33 Ndēnga mūmua, ke kpē wūlō nī ma wuēni ma ye lē, wa nya gokoi lo, ke kina ngi ndēni Jeruṣia ma, hindēi nga li na, wē gū a wāla na, nī ngi ndē wu ma nā.

34 Sāwa nīna lo ngi vēnga a wuē, tā lo wa lō a wu nyonyo, kina ngiye lōi lo a wuē; tā lo wua bē wa lō a wu nyonyo.

35 A ji lo nūnga gbi ta koma tē nya wōma-bēla lo a wuē, ina wu lōa a wu nyonyo.

36 Simoni Pita i ndē ngi ma, ye: Ndēmoi, mī lo ba li na? Ke Jisu i pōtē ngi ma, ye: hindēi nga i na, bē gūa tōla nya wōma nā, ke ba tō lo nya wōma ku wēka ma.

37 Pita i ndē ngi ma, ye: Ndēmoi, gbe lē ngē tō bi wōma nā? nga nya lēvui lā lo bi va.

38 Jisu i pōtē ngi ma, ye: ba bi lēvui lā lo nya va? A tōnya, a tōnya, ngi ndē bi ma, nge: tē-hinēi ē gōkō lē ke bi mālinga nya ma hū sāwa.

NGŪ XIV.

Wā pē wu l̄sia ti hēle: A Ngēwo hōu a tōnya, a nya bē hōu a tōnya.

2 Nya Ke ngi wēbu kūndo gbōtōa lo na; ti ndē te nī ī lē ī na, nga ndē lo wu mā, ngi yā ngi hinda gbāte wu va.

3 Ke ina ngi yā lo hinda gbātēma wu va, nga wa lo, ngi wu jō gboma nya vūli yē; ke hindēi nga ye na, nā wua bē wa ye na.

4 Ke hindēi nga li na wu kō lo, ke ipēlēi wu kō lo.

5 Tomasi i ndē ngi ma, ye: Ndēmōi, mū hindēi go bi lima na, ke ma yē pē mu pēlēi go?

6 Jisu i ndē ngi ma, ye: nya lo pēlēi angē, ke tōnyēi, ke ndēvui; nūmu gbī ē ya Kēi yē, ngīye ma nya hū.

7 Ma wu nya go lo, wa Ke bē go lo; ke i hijē bē wu ngi goa, ke wu ngi doa.

8 Filipi i ndē ngi ma, ye: Ndēmōi, Kēi gē a muē, i gū mu va.

9 Jisu i ndē ngi ma, ye: ngi lembini gboñ ma wuēni, ke wū nya go, Filipi? nūmui na i nya doa, i Kēi doa, ke wa yē ndē na, Kēi gē a muē?

10 Wū hōuni a tōnya ke nya lo Kēi hū, ke Kēi nya hū? njiētsia nga ndē wu ma, nya vūli wūmagēi ī lē nga ndē wu ma, ke Kēi nā i nya hū, tā lo ngēngētsia wēma.

11 Wu nya hōu a tōnya, ke nya lo Kēi hū, Kēi nya hū, o nya hōu a tōnya ngēngēi vūlūtsia lēkē va.

12 A tōnya, a tōnya, ngi ndē wu ma, nge, nūmui na, a nya hōu a tōnya ngēngēi nāsia nga pē, tā lo tā bē a pē, ke ngēngēi wāwā, ti dēwē jtsia ma a pē, gbāmailē ngi yā nya Kēi yē.

13 Kē hāni gbi lo wa moli nya bijēi hū, na lo nga pē, tā lo Kēi a betēma ndoi hū.

14 Ina wu hāni gbi molia lē nya bijēi hū, nga pē lo,

15 Ina wu lōngoi angē, a nya jāwēisia hōu.

16 Kē nga hē lo Kēi ma, tā lo a wu go a lāvalē wēka, kē wa tiēni wa yelē kūnafo.

17 Tōnya yāfēi bē, na ndoēi ē gū a jō lo, gbāmailē ē ngi do; tabao i ngi go lo, kē wu ko lo; kē tā lo wu hū, kē a ye wu hū lo.

18 Nge wu lō kina pōndoa ti na, nga wa lo wu yē.

19 Kē kūlō nī ndoēi ē nya do kūnafo, kē wa nya do lo, gbāmailē ndēvu nya hū, wa ndēvu jō lo bē.

20 Kē ifōlōi na ma lo wa ko, kē nya lo nya Kēi hū, kē wua nya hū, kē nya wu hū.

21 Nūmui na nya jāwēi ngi yēya, i ti hōu; tā mīa ngi lōngo angē; kē nūmui na ngi lōngō angē, nya Kē a lō lo a ngiē, nga lō lo a ngiē, nga nya vūli gē lo a ngiē.

22 Judasi i ndē ngi ma, ye: Karioti-moi ī lē, Ndēmoi, i yē na, ba bi vūli gē lo amūē, kē ndoēi ī lē?

23 Jisu i pōtē, i ndē ti ma, ye: ina numu lōnga lo angē, a nyā lā-yiēisia hōu lo, nya Kē a lō lo a ngiē, kē ma wa lo ngi yē, kē ma ye ta lō yē.

24 Nūmui na ngi lōngo ī lē angē, ē nya lā-yiēisia

hōu, ke njiēi na ā mēni nya wō ī lē; ke Kēi na nya dōni.

25 *Jisia lo ngi ndēma wu ma, ji le ma wuēni lē.*

26 *Ke Ngēwo yāfēi na lāvalēi lē, na Kēi a tēwē nya bijēi hū, tā lo a wu gā a hāni gbi; ke a wa lo a hānsia gbi wū lēmai ma, nā gbi ngīye ndēni wu ma.*

27 *Ndīlēi ma wuēni ye lē; ndīlēli ngi vēnga wuē; ngi vēni kina ndoēi fē la wuē; wā pē wu lisia ti hēlē; tabao wa pē ī lūwa.*

28 *Kē wuyē mēni lo kina ngi ndēni wu ma, ngi yā mbē, nga wa lo gboma wu yē; ina wu lōngo lē angē wu gōhū a nei lo; gbāmailē ngi ndēa, ngi ya Kēi yē. Gbāmailē nya Kē wōni nya ma.*

29 *Ke ngi ndēa na wu ma, a yēma i wēnga, ke kina i wēa lo, wa hōu lo a tōnya.*

30 *Ji wōma ngē yēpē kākà a wuē; gbāmailē ndoēi ji ngi māhēi a wāma, ke ī hāni gbi jōni nya hū.*

31 *Ke tā lo ndoēi a ko ke nya nya Kē lōngo lē, ke kina Kēi sāwēi wēa nya wē, nī be nga pē. A hijē, mu li.*

NGŪ XV.

Nya lo tōnya ndō-wūlui angē; ke nya Kē lo kpāla-moi a ngiē.

2 *Bēkēi gbi nya hū na ē wā, mbūmbu lo na; ke*

bēkēi na gbi a wa, a ma nikpa lo, kō a wā a ngūlu-wa gbōtō.

3 *Kē wu gōlēngo lē, njiēi va, na ngi ndēni wu ma.*

4 *A lo nya hū, nya bē ngi lo wu hū; kina mbēkēi ē wā a ngūlu-wā a ngi wūmagē, ngīye ma a lo ndō-wūlui hū, nī wua bē wē pē, ngīye ma wa lo nya hū.*

5 *Nya lo ndō-wūlui angē, wua lo imbēkētsia a wē. Nūmui nā a ye nya hū, nya bē ngi ngi hū, tā sē lo, a wā a ngūlu-wā gbōtō; gbāmailē nya wōma wē gū a hinda wēla.*

6 *Ina nūmu iye lo nya hū, ta pīli lo kina mbēkē na, kē i bēa, kē nūnga ti ti woyōa, ti ti wīli ngombui ya, kē ti moa.*

7 *Ma wu ya lo nya hū, kē nya lā-yiētsia ti ye wu hū, wa hāni gbi mōli lo wu lōi la, kē a wē lo a wū.*

8 *Ji hū lo nya Kē betēngo, kē wa wā a ngūlu wā gbōtō, ta lo wa wē a nya wōma-bēla.*

9 *Kina Kēi i lōnga angē, nī nya lōngo a wū; a lo nya lōmēi hū.*

10 *Ina wa nya jāwētsia hōu lo, wa ye lo nyu lōmēi hū, kina ngi ngi Kē ngi jāwētsia hōui lo, ngi ngi lōmēi hū.*

11 *Hāni jīsia lo ngi ndēni wu ma, kō nyu gōhūnēi a lo wu hū, kē wu gōhūnēi yā a hīti.*

12 Nya jāwēi lo ji tā lo wa lō a wuē nyonyo, kina nya lōngo la a wuē.

13 Nūmu gbī ī ndōma wā jōni i dēwē ji ma, nūmui i ngi lēvui lā ngi mbāngētsia va.

14 Wua lo nya mbāngētsia a wuē, ina wu hindēi gbi wēa lo nga ndē wu ma.

15 I hijē ji ma ngē wu dōli a boilōpōa; gbāmailē boilōpōi ī hindēi go ngi lēmoi a pē; kē ngi dōli a nya mbānga; gbāmailē hindētsia gbi ngi mēnia nya Kēi yē, ngi konga a wuē.

16 Wū nya hūwoyoni, kē nya ngi wu hūwoyoni, ngi wu wēni, kē wa li, wa a ngūlu-wā, kō wu wuwētsia tā lo; hāni gbi lo wa lo mōli Kēi va nya bijēi hū, kō a fē wuē.

17 Hāni jtsia lo ngi ndēni wu ma nge wu lō a wu nyonyo.

18 Ma ndōēi dōa lo a wuē, wa kō lo, kē i ndōnga angē a la a dō a wuē.

19 Ma ndōēi wu lo a wuē, ndōēi a lō lo a ngi ndēi, kē ji va ndōēi wo ya a wuē, kē nya lo ngi wu hūwoyoni ndōēi hū, fālē ndōēi dōngo a wuē.

20 A gīli a njiēi ngi ndēni wu ma, boilōpōi ī wōni ngi lēmoi ma; ina ti nya yāfa lo, ti wua be yāfa lo; ina ti nya lā-yiētsia hōua, ta wū ndētsia be hōu lo.

21 Kē hāni jtsia gbi lo ta pē a wuē nya bijēi va; gbāmailē tī nūmui go nya dōni.

22 Ti ndē te ngī wāni, ngi yā ti yē, hinda

nyāmu ̄ye ti ma, ke māwē gbī tī ma ti hinda nyāmui va.

23 Nūmui na tōlōngo angē, tōngoi a nya Ke be.

24 Ma ngīye ngēngētsia wēni, nūmu wēka gbī ē pē, hinda nyāmu gbī tī ma, ke ti hinda nyāmu wēnga ti dōlo angē, ke nya Ke mu vēnjo.

25 Ke ji a wa dēma, ta lo njiēi a wa dēma nu nya va nyēgingo sāvēi hū, ti dōnga angē gbāma.

26 Ke kina lāvalēi i wa lo, nā nya tō wu yē, a hijē Kēi yē, tōnya yāfēi be, nā a hijē Kēi yē, a nya hōula a sēlē.

27 Ke wu be, wa nya hōu lo a sēlē, gbāmailē ma wuēni yēlē i hijē itātōmēi.

NGŪ XVI.

Hāni jīsia lo ngiye ndēni wu ma, ko wu lī ā dēwē.

2 Ti wu kpīa lo kā-wēsia bu; ikpēi be a wa lo, ke nūmu gbi lo a wu wā, a gīli lo, ye: i kpē-lo-gbīani Ngēwo we.

3 Ke hāni jīsia lo ta pē a wuē; gbāmailē tī Kēi go lo, o nya.

4 Ke hāni jīsia ngiye ndēni wu ma, ke kina kpēi i wa lo, wa gīli lo, ke ngiye ndēi lo wu ma; ke hāni jīsia ngāye ndēni wu ma itātōmēi; gbāmailē ma wuēni yēlē.

5 Ke ngi ya nā na yē na nya dōni, ke wu yēla be, wū nya molini, mī lo ba li na?

6 Ke gbāmailē ngiyē hindēi j̄tsia lēi lo wu ma, māmaruma lēkē i wu lī v̄nda.

7 Gbāmailē be ngi tōnyēi lēma wu ma, m̄hōungo lē wu va, ngi li mbē, gbāmailē ngi li lo mbē, nēpo-moi ē wa wu yē; ke ina ngi ya lo, nga ngi dē lo wu yē.

8 Ke kina i wā lo, a ndōēi hinda nyāmu lē lo; ke tōnya hinda va, ke j̄li la.

9 A hinda nyāmu, gbāmailē tōnya tē nya hōu a tōnya;

10 Tōnya hinda va, gbāmailē ngi lima nya Ke yē lo; ke wū nya lo gboma.

11 A sēli la, gbāmailē m̄hēi ndōēi ji i j̄lia.

12 Hāni gbōtōa lo na lē ndē va wu ma, ke wē gū lē ti bū nā.

13 Ke kina ta, tōnya yāfēi, i wā lo, a dō lo wu lūgo tōnyēi gbi hū; gbāmailē ē ngi vūli yīa lē, ke hāni gbi lo, a mēni, nū lo a ndē, ke a hānsia ge lo a wuē ta wāma.

14 A nya bētē lo, gbāmailē a nya ndēi jō lo, ke a ke lo a wuē.

15 Han̄sia gbi Kēi yēya nya wō lē; fālē nge a nya ndēi wūmbu lo, i ke a wuē.

16 Kū wūlō wē nya do, ke gboma, kū wūlō n̄i, wa nya do lo, gbāmailē ngi ya Kēi yē.

17 Ke ngi wōma-bēlēsia, ti tēnga, ti ndēa ti nyonyo lūa hū, tē: gbo lo a ji ndēma mu ma? Kū wūlō n̄i wē nya do, ke gboma, kū wūlō

ni wa nya do lo, gbāmailē ngi lima Kēi yē lo?

18 Tāmīa ti ndēni, tē: gbo lo a ji i ndēni, kū wūlō ni? Mū hāni gō, i ndēni.

19 Kē Jisu iye koi lo, kē ti lōi lo gboñ ti ngi moli, i ndē ti ma, yē: wua lo wu nyonyo molima a na ngi ndēni, kū wūlō ni, wē nya do, kē gboma, kū wūlō ni, wa nya do lo?

20 A tōnya, a tōnya, ngi ndē wu ma, nge, wa wō lo, wu gbau, kē ndoēi gōhūnēi lo, kē wu ma a māma lo, kē wu māmanui a wōtē lo a kōhūnēi.

21 Nyāha kina i ya ndōlēma ngi māmanungo; gbāmailē ngi gbēi i wā, kē kina ni i ndōi lēa lo, ē gili gboma a gbālēi kōhūnēi va, kē i nūmu lēa ndoēi hū.

22 Kē māmaūma lo nā wu jōni, kē nya wu do lo gboma, kē wu lisia ti gōhūanēi lo, kē wu gōhūnēi, nūmu gbī ē gbīa wu yēya.

23 Kē ifōlōi na ma wē hāni gbī moli; a tōnya, a tōnya, ngi ndē wu ma, nge, hāni gbī wa nya Kē moli va, nya bijēi hū, a fē lo wu yē.

24 I hiti jō gbēgbēi ma, wū hāni gbī moli lo nya bijēi hū; a moli, wa jō lo, ta lo wu gōhūnēi a vēnda.

25 Hāni jisia ngiye ndē wu ma lēnga-yīa hū, kē kpēi lo wāma, kina nge lēnga-yīa lē wu ma, nga nya Kē yīa lē lo lēn wu ma.

26 Fōlōi na ma wa moli lo nya bijēi hū, ke ngē ndē wu ma, nga hē lo Kēi yē wu va :

27 Gbāmailē Kēi vūli be lōngo lē a wuē, ji va wu lōa angē ; ke wu hōua a tōnya, ke ngi hijēni Ngēwo yēlē.

28 Ngi hijēni Kēi yē lo, ngi wā ndoēi hū ; ngi gbīa ndoēi hū gbōma, ngi li Kēi yē.

29 Ngi wōma-belēsia ti ndē ngi ma, te : kpēle, bia nā yīama lēn, bi yīama gbōma sālēi hū ;

30 Mu kō lo nā a tōnya, ke bi hindēsia gbi go lo, ke nūmui gbī ī lōni, i bi moli, jiva lo mu hōua a tōnya, ke bi hijēni Ngēwo yē lo.

31 Jisu i pōtē ti ma, ye : wu houa nā a tōnya ?

32 Kpēle, ikpēi lo wāma, ke i wā na, ke wa vāya lo nūmu gbi ngi vūli yē, ke wa nya lō lo nya yāngo, ke nya yāngo ī lē ; gbāmailē ma Kēi i lē.

33 Hāni jīsia ngi ye ndēni wu ma, ke nya hū lo wu ndīlēli jō : ndoēi hū wa mōne jō lo, ke a li dō, ngi gboyoa a dēwē ndoēi ma.

NGŪ XVII.

Njiēi jīsia lo Jisu iye ndēni ; i ngi yāmēsia de ngēlēya, i ndē, ye : Kēi, ikpēi i wā, bi Lōi bētē, tā lo bi Lōi be a bi bētē.

2 Ke bi ngi woa a kpāya ndūtsia gbi mahū, tā lo a kūnafo lēvu vē ti gbōtōma wē, kina bi fēi la ngi wē.

3 Ke ji kũnafo lēru lē tā lo ta bi go tōnya Yēwo yakpēi, ke Jisu Kristi nā biye tēwēni.

4 Ngi bi betēa ndoēi hū; ngi gboyoa a ngēngēi wēla, na biye fēni mbe pē va.

5 Ke nā, O Kēi, nya bētē a bi vūli, a mbētē ngiye jōni abiē ndōloi ā la gbāte.

6 Ngi bi bijēi gēnga a nūnga nā biye fēni mbe ndōloi hū, bi wō yelē, ke bia lo bi ti vēni mbe, ke ti bi lā-yiēi hōua.

7 Ti ko lo nā ke hāntsia gbi na a gbi ti vēni mbe, ti hijēni biē lo.

8 Gbāmailē ngi njiēi vēnga tiē na biye fēni mbe, ke ti ti jōanga, ke ti kōnga a tōnya, ke ngi hijēni biē lo, ke ti hōua a tōnya, ke bia lo, bi nya dōni.

9 Ke ngi hēa ti va, ke ngi hēma ndoēi va, ke nā va biye ti vēni mbe; gbāmailē ti bi-wō lē a tiē.

10 Ke nya ndētsia gbi, bi wō lē, ke bi ndētsia nya wō lē; ke nya betēngo lē ti hū.

11 Ke ngi la ndoēi hū, ke jisia lo ti ndoēi hū; ke ngi wa biē. Kē holingo! ye bi nda bijēi hū, na biye ti vēni mbe, tā lo ta wē yēlagē, kina mu yēlagē na.

12 Kina ma tiēni yelē ndoēi hū, ngi ti lāma-gbāteni bi bijēi hū lo, nā bi ti vēni mbe, ngi ti lāma-gbātea, ke ti yēlagē be tī lōi hū, ngiye ma hindō-nyāni-lōi, tā lo kolo yēkpēi yiēi, a wa dēwēma.

13 *Ke* *ngi* *wa* *nā* *biē*, *ke* *hāni* *jīsia* *nya* *ndē* *ndoēi* *hū*, *tā* *lo* *ta* *pē* *nya* *gōhūnēi* *a* *wa* *dēma* *ti* *hū*.

14 *Ngī* *ti* *woa* *a* *bi* *lā-yiēi*, *ke* *ndoēi* *i* *dōlongo* *a* *tiē*; *gbāmailē* *ndoēi* *hū*-*mo* *yā* *a* *tiē*, *jiva* *ndoēi* *hū*-*mo* *yā* *angē*.

15 *Ngī* *hēni* *bi* *ma*, *ko* *ba* *ti* *wūmbu* *ndōloi* *hū*, *ke* *tā* *lo* *ba* *ti* *gbā* *hinda* *nyāmu* *hū*.

16 *Ndoēi* *hū*-*mo* *yā* *a* *tiē*; *gbāmailē* *be* *ndoēi* *hū*-*mo* *angē*.

17 *Bi* *wā* *ti* *golē* *bi* *dōnyēi* *hū*, *bi* *lā-yiēi* *tōnya* *lē*.

18 *Kina* *bi* *nya* *dēwēni* *ndoēi* *hū*, *nī* *be* *ngi* *ti* *dēwēni* *ndoēi* *hū*.

19 *Ke* *ti* *va* *lo* *ngi* *nya* *vūli* *vēni*, *tā* *lo* *tia* *be* *ta* *ti* *vūli* *vē* *tōnyēi* *hū*.

20 *Nya* *bao* *ngi* *hēma* *jiā* *lēkē* *va*, *ke* *nā* *va* *be* *va*, *ta* *nya* *hōu* *a* *tōnya* *ti* *lā-yiēi* *hū*.

21 *Tā* *lo* *ti* *gbi*, *ko* *ta* *ye* *yēla*, *kina* *bia* *Kēi*, *bi* *na* *nya* *hū*, *ke* *nya* *bi* *hū*; *ta* *lo* *tia* *be*, *ta* *ye* *yēla* *mu* *hū*; *tā* *lo* *ndoēi* *a* *hōu* *a* *tōnya*, *ke* *bia* *bi* *nya* *dōni*.

22 *Ke* *mbētēi* *bi* *vēni* *mbe*, *ngi* *vēnga* *a* *tiē*, *tā* *lo* *ta* *ye* *yēla*, *kina* *mu* *na* *yēla*.

23 *Ngī* *ti* *hū*, *ke* *bi* *nya* *hū*, *tā* *lo* *ti* *lōmēi* *a* *ye* *yēla*, *tā* *lo* *ndoēi* *a* *ko*, *ke* *bia* *bi* *nya* *dōni*.

24 *Kēi*, *ngi* *lōni* *tia* *be* *nā* *bi* *ti* *vēni* *mbe* *ma* *tiēni* *mu* *yelē*, *hindēi* *ngi* *nā*, *tā* *lo* *ta* *nya* *bētē* *do*, *na* *bi* *vēni* *mbe*; *gbāmailē* *biye* *lōi* *lo* *angē* *ndōloi* *ā* *la* *gbāte*.

25 O tōnya Kēi, ndōloi i bi gonī; ke nya ngi bi gonga, ke bia bi nya dōni.

26 Ke ngi bi bijēi yīa lēa ti ma, ke nga ndē lo, ke ndōmēi na bi lōngo la angē, ko a ye ti hū, ke nya ti hū.

NGŪ XVIII.

Ke kina Jisu iye njiēi jisia lēni, i lī ta ngi wōma-belēsia gbēlwi Kidron wōma, hindēi kātēi iye na, nā i lī na, ke ngi wōma-belēsia.

2 Ke Judasi bē, nā iye ngi mājiani a bāyai, iye hindēi goi lo; gbāmailē iye lī lo na ku gbi ma a ngi wōma-belēsia.

3 Judasi, kina i konga gbōtōa jōni, ke kogūgbanga almami waīsia ke Farīsia ti yēya, ke i wā a hēmu-vōa, ke kōtua, ke ko-hāka.

4 Tāmīa Jisu i hāni gbi gonī a wāma ngi ma, i gbīa, i ndē ti ma, ye: yē lo wa kokoli?

5 Ke ti pōtēa ngi ma, tē: Jisu Nazareti-moi. Jisu i ndē ti ma, ye: tā lo angē. Ke Judasi bē, nā ngi mājiani a bāyai i dōni ta tiēni.

6 Kina nī i ndēni ti ma, tā lo angē, ke ti yāma wōma, ti gūla ndōēi ma.

7 Ke i ti molia gbōma, ye: Yē lo wa kokoli? ke ti ndēa, tē: Jisu, Nazareti-moi.

8 Jisu i pōtē, ye: ngi ndēa wu ma, nge, tā lo angē; fālē ina wua lo nya gokolima, gbē jiā ti li tiyē.

9 Tā lo njiēi kō a dēwē na iye ndēni, nā a biye fēni mbe, ngī yēla be lōihū.

10 Kē Simoni Pita i ngi bōwēi lānga, i almami wāi ngi boilōpōi nōna, i ngi yēja-wōli dēwēa. Boilōpōi bijēi lo a Malkusi.

11 Kē Jisu i ndēa Pita ma, ye: bi bōwēi wa tēi hū: bōlēi na nya Kē fē mbe bī lōni ngi gbolē?

12 Kē ko-bēla, kē kojokēlēi, kē Jewuṣia ti gogūgbēṣia ti Jisu hōua, ti ngi yīli.

13 Kē ti yā a ngiē Annasi yēsē yē; gbāmailē Kaifasi ngi mbēla māa, nā almami wāi yelē fōi na sē ma.

14 Kē Kaifasi lo iye ndāhi vē Jewuṣia wē, ye, māhōungo lē, nūmu yēla i hā nūnga ra.

15 Kē Simoni Pita i tōa Jisu wōma, kē nī ngi wōma-moi wēkēi pēni, ngi wōma-moi na almami wāi iye koi lo, kē i yā Jisu yē almami wāi wēbu.

16 Kē Pita iye dōni pēi la lo ngītiya; kē ngi wōma-mo wēkēi i gbā ngītiya, nā nī almami wāi iye koni, kē i yā nyápōi yē, iye pē-la-mahū-gbē, i wa a Pita kōhū.

17 Kē nyápōi nā a pē-la-mahū-gbē, i ndēa Pita ma, ye: Tā-moi ji ngi wōma-belēṣia yēlagē lo abiē? i ndē, ye: nya ī lē.

18 Kē boilōpōṣia, kē kogūgbēṣia ti dōi na, na tiye ngombui yatēni a tekēi; gbāmailē kolēi iye na lo, kē tiye gowō lo ti vūli, kē Pita dōni ta tiēni, a gowō ta bē.

19 Ke almami waɗi i Jisu molia a ngi wōma-belésia, ke ngi gāi va.

20 Jisu i pōtē ngi ma, ye: ngi yiāi lo lēn ndođi hū, ngiye kāi wē kā-wēbu, ke templi hū, hindēi Jewutsia tiye li na ku-gbi-ma, ke ndōwu hū ngi njia gbi lēni.

21 Gbe lē ba nya moli? ti moli na ti nya wō. mēnini, na ngige ndēni ti ma; kpēle ti ko lo na ngiye ndēni.

22 Ke kina iye njiēi ji lēni, kogūgbetsia ti yēlagēi nā dōni ngi gbēānga, i Jisu gbōlē a ngi lōkōi, ye: ba lūma almami wāi wē nī?

23 Jisu i pōtē ngi ma, ye: ina ngi hinda nyāmu lo lēni, nya hōu a sēli hinda nyāmu va, ke ina gbēkpē lē, gbe lē ba nya gbōlē?

24 Ke Annasi iye ngi dēwēi lo ngi yīlingo Almami wāi Kaifasi yē.

25 Ke Simoni Pita i dōni a gowo ta vūli. Tāmīa ti ndēni ngi ma, te: ngi wōma-belésia yēla lo abiē; i māli, i ndē, ye: Tā yā angē.

26 Almami wāi boilōpōtsia yēlagē ti bōnda hū lo, ta na Pita ngi wōli dēwēni, ye: ngiye bi loni kātēi hū wa ta?

27 Ke Pita mālēa gboma, ke ke-yakpē tē-hinēi i gōkō lēa.

28 Ke ti Jisu wūmbua Kaifasi yēya, ti li a ngiē njia dē-jēmēi bu, ke hūmbungo yelē; ke ti vūli bē tī

lì njĩa dē-jēmēi bu, kò ta ti ma nyégi wēi, kẹ kò ta paska mēhēi mē.

29 Kẹ Pilatu yā tiyē, i ndē, yē: gbe yĩa lo wu wāla ndālongo tā-moi ji ma?

30 Kẹ ti pōtēa, ti ndē ngi ma, tē: Ti ndē tē sāwa nyani-mo yā angiē, mū wa a ngi vē biē.

31 Kẹ Pilatu i ndēa ti ma, yē: A ngi wūmbu, wu ngi jēli, kina wu sāvēi i nā. Tāmīa Jewutsia ti ndēni ngi ma: mā-ī-hōuni mu va, mu nūmu gbi wā.

32 Kẹ njiēi Jisu i ndēni, kō a wa dēma na iye ndēni ndalongo gbe-hā lo, a hā la.

33 Kẹ Pilatu i yā njĩa-dē-jēmēi bu gboma, i Jisu dōli, i ndē ngi ma, yē: bia lo Jewutsia ti māhēi abiē?

34 Jisu i pōtē ngi ma, yē: bi vūli lo bi hindēi ji lēma? O ipēkā lo ti nya yĩa lēni bi ma?

35 Pilatu i pōtē, yē: Jewu lo angē? bi bōndēi vūli, kẹ almami waṣia ti bi vēa mbe. Gbo bi pēa?

36 Jisu i pōtē: nya gēnyēi ī ndoēi ji hū; ti ndē tē, nya gēnyēi i ndoēi ji hū lo, nya boilōpōṣia ta go lo, kò wēi, ta nya vē Jewutsia wē, kẹ kpēle nya gēnyēi ī bē.

37 Tāmīa Pilatu i ndēni ngi ma, yē: māha lo abiē hō? Jisu i pōtē: bia bi ndēa, bē māha lō angē. Hindēi ji va lo ta nya lēni; kẹ hindēi ji va lo ngi wāni ndoēi hū, kò nga sēli hōu tōnyēi ma; nūmui na gbi tōnyēi ngi hū, ta nya wō mēnima.

38 Pilatu i ndē ngi ma, ye: gbo lo tōnya lē? ke kina iye ji lēni, i gbīā, i lī gboma Jewuṣia ye, i ndē ti ma, ye: ngī kāyē gbi doni ngi ma kūlō be.

39 Ke pē-hinda lo wu yēya, ko nya nūmu yēla vē wuē paska gōmēi ma; fālē wu lōni ngi Jewuṣia ti māhēi vē wuē?

40 Ke ti gbi ti gbaua gboma, te: tā-moi ji ī lē, ke Barabbasi; ke Barabbasi hūma-mo yelē.

NGŪ XIX.

Tāmīa ke Pilatu Jisu wūmbua i ngi lēwē.

2 Ke kolakpaṣia ti ngāli hēmbē vēa, ti pu ngi wū-mba, ke ti kūmba nyē-nyēi wua ngi ma.

3 Ti ndē, te: gōhūnēi, Jewuṣia ti māhēi, ke ti ya ngi lēwēma a ti lōkōṣia.

4 Tāmīa Pilatu i lini gboma ti yē, i ndē ti ma: kpēle, ngi wala a ngi wu yē, tā lo wa ko ke ngī kāyē gbi doni ngi ma.

5 Ke Jisu i gbīa ngāli hēmbēi yīlingo ngi ma, ke kūmba nyēnyēi. Ke Pilatu i ndēa ti ma, ye: A tā-moi ji gbē!

6 Kina almami waṣia, ke kogūgbēṣia ti ngi doni, ti gbau ngēlēya: a ngi kpàkpà ngūlui ma, a ngi kpàkpà ngūlui ma. Pilatu i ndē ti ma, ye: a ngi wūmbu, wu ngi kpàkpà ngūli ma, ke ngī kāyē gbi doni ngi ma.

7 *Jewuṣia ti pōtē ngi ma, tē; sāwa lo mu yēya, ke ndālongo mu jāwēi ma māhōungo i hā, gbāmailē i ngi vūli wēa a Ngéwo ngi hindō-lōi.*

8 *Tāmīa kina Pilatu i njiēi na mēnini, ke i lūwa gboma.*

9 *Ke i yā gboma jēli-jēmēi bu, i ndē Jisu ma, ye: mī lo ba hijē na? Ke Jisu i lūmani ngi yē.*

10 *Ke Pilatu i ndēa ngi ma, ye: bē yiāma nya yē? bi kō, ke kpāya lo nya yēya bi kpàkpà va ngūli ma, ke kpāya lo nya yēya, bi bāwō va?*

11 *Jisu i pōtē, ye: kpāya bī jō kūlō be nya va, ngīye ma a hijē ngēlēya lo i vē biē; fālē nūmui na, i nya vēni biē, tā lo hinda nyamu wāi jōni.*

12 *Ke mīa lo Pilatu iye lōni i ngi wūmaō, ke Jewuṣia ti gbau ngēlēya, tē: ina bi pēa lo tā-moi jī i li Sisari ngi mbā bi yā abiē. Nūmui gbi lo a ngi vūli wēa māha, i yā Sisari ma.*

13 *Kina Pilatu i njiēi na mēnini i gbāa a Jisu, i hēi sēli hēwuli ma, hinda yēla na ta tōlia kotugāmēi, ke Hībru yiēi hū Gabbata.*

14 *Ke hāka-hūgbāte-vōlōi paskēi va, ke fōlōi ngūndia kinēi i ndē Jēwuṣia ma, ye: A wu māhēi gbē!*

15 *Ke ti wōa ngēlēya: a li a ngiē, a li a ngiē, wu ngi kpàkpà ngūli ma. Pilatu i ndē ti ma, ye: nga wu mahēi kpàkpà ngūli ma? Ke almami wāṣia ti pōtēa, tē: māhēi gbi mu yēya, ngīye ma Sisari.*

16 Tāmīa na i ngi vēni ti yē, kọ ta ngi kpàkpà ngūli ma. Kẹ ti Jisu hōua, ti lī a ngiē.

17 Kẹ i ngi wūli hōua, i lila hindēi ta lōli a ngū-goko gāma, na ta tōli Hībru yiēi hū a Golgota.

18 Mīa lo ti ngi kpàkpà na ngūlui ma; kẹ ipēka fēlēa ta tiēni; yēla kākēi yēla ma, ipēkēi kākā wēkēi ma, Jisu i ti līa.

19 Kẹ Pilatu i kolo nyégia, i pū ngūlui ma, kẹ na iye nyégini, tā lo JISU NAZARETI-MO, JEWUÍSIA TI MĀHĒI.

20 Kolo nyégingoi ji lo Jewuísia ti gbōtōma ti keni; gbāmailē hindēi tiye Jisu kpàkpà na ngūlui ma, iye tā-wāi gbēa lo; kẹ tiye nyégi lo Hībru ti yiēi hū, kẹ Helleni ti yiēi hū, kẹ Romani ti yiēi hū.

21 Kẹ Jewuísia ti almami watsia ti ndēa Pilatu ma: bā nyēi Jewuísia ti māhēi, kẹ na iye ndēni, Jewuísia ti māhēi lo angē.

22 Pilatu i pōtēa: na ngi gboyoa a nyégila, ngi gboyoa a nyégila.

23 Kẹ kolagbaōtsia kina ti Jisu kpàkpà ngūlui ma, ti ngi gūmbetsia wūmbu, ti kolē kàka nāni, kolagbaōi gbi ma ngi ndā; kẹ ngi lōmēi ndagbōgbōngo ye ī lē, gbi vengo i lē.

24 Tāmīa ti ndēni ti nyonyo lūahū, ma mbēla; a mu ndā gbē nūmui ngi wō a ye lē. Tā lo koloi lā-yiēi a dēwē na i ndēni; ti nya gūmbetsia golea

ti lūahū, ke nya lōmēi ti ndā gbāa va. Hindēi jisia lo kolāgbaōtsia tiye pēni.

25 Ke Jisu ngi njē iye dōni ngūlui gbēānga lo tiye Jisu kpàkpài ma, ke i ngi njē ndēi nyā-lōi Maria, Kleopasi ngi nyāhēi, ke Maria (Magdalen) Magdala-mo.

26 Kina Jisu i ngi njēi doni, ke ngi wōma-moi i dōni gbēānga, nūmui i lōi la, i ndē ngi njēi ma, ye: māmai, bi lōi gbē.

27 Ke i ndēa ngi wōma-moi ma, ye: bi njēi gbē. Ke kina i hijēni igbēmēi na ma, ngi wōma-moi, i li a ngi ngi pēbu.

28 Ji wōma Jisu i kongo ke hāntsia gbi ta gboyoa, kolo yēkpēi lā-yiēi a wa dēma, ye: nya bōlo hū bēa.

29 Ke fe lo iye hēini vēndango a nja-dāgba; ke ti nja-vēi vēnda a nja-dāgbēi, ti pū hissopi yā, ti pu ngi lā.

30 Kina Jisu i nja-dāgbēi jōni, i ndē, ye: i gboyoa! ke i ngi wūi hēlēa, i hā.

31 Tāmīa Jewutsia, gbāmāilē hūgbāte wē-gbē ma mīa, ke pōmētsia tī lo hēlēni ngūlui ma tēnē vōlōi ma, gbāmāilē tēnē vōlōi iye lōni kūlō nī i hīti, ti Pilata mānēne, ko ti gbāleṣia ta ngālē, ke ta ta li a tiē.

32 Ke kolāgbaōtsia ti wā ti ihālagēi ngi gbālēi yāe, ke ipēkēi tiye ti hēlēni ngūlui ma ta tiēni.

33 Ke kina ti wāni Jisu yē, ti to, ke i hā ke-yakpē tē ngi gbāletsia yāngaini.

34 Ke kologbaōtsia yēlagē a kpai i ngi yāka ma bōla, ke nāma ta nja ti gbā.

35 Ke nūmui na i toni i hōui lo a sēli; ke ngi jēli tōnya lē; ke iye koi lo, ke i tōnya lēa, ko wu hōu a tōnya.

36 Ji va hindēi jtsia tiye wēni ko kolo yēkpēi lā-yiēi a wa dēma: ngi gbāle yēla be ē yāle.

37 Ke gboma kolo yēkpē wēka iye ndēni lo: ta ngi gbē lo nā tiye ngi nēmuni a kpai.

38 Ke ji wōma Josufu, Arimati-moi, Jisu ngi wōma-mo yēla ndōwu hū, ji va a lūwa Jewutsia ma, i Pilatu mānēnē Jisu wōmēi wūmbu va; ke Pilatu i lūma ngiē; tāmīa i lini, i Jisu wōmēi wūmbu.

39 Ke Nikodemu be i wa, nā iye wāni pēi Jisu yē a kpindi; i wā a hāni hū kpōnga a kijē, ke aloi, hinda yēla mini kinēi.

40 Ke ti Jisu ngi wōmēi wūmbua, ti mbēmbē kūlagoi hū, kina Jewutsia ti wē-hindēi iye nā nūmu gbowua va.

41 Ke hindēi na tiye ngi helēni ngūlu ma, kāta lo iye na, ke kātēi na hū kām̄ba nāna lo iye na, ngi hū nūmu gbi tīye lani na la.

42 Mīa lo Jisu tiye lāi na, gbāmailē Jewutsia ti hūgbāte-wē vōlōi i lē. Ke kām̄bēi iye lōni kūlō nī i hīti.

NGŪ XX.

Fōlōi ihālagēi loēi hū, Maria Magdala-moi i hūmbu, kina kpindi iye na lo, i lī kāmbēi gāma, ke i kotui lo mbūmbungo kāmbēi la ma.

2 *Ke i wīmia, i lī Simoni Pita yē, ke pōma-mo wēkēi yē, na Jisu lōngo la, i ndē ti ma, ye: ti Ndēmōi wūmbua kāmbēi hū, ke mū hindēi go ti ngi lā na.*

3 *Tāmīa Pita, ke pōma-mo wēkēi ti lī kāmbēi gāma;*

4 *Tāmīa ti vēnjo ti wīmenī a lēnga, ke pōma-mo wēkēi i wēmē, i dēwē Pita ma, ta yēsē i lī kāmbēi yāma.*

5 *Ke i māwēa, i hūgbē, i kūlētsia lo ti lāni; ke ī li hū.*

6 *Ke Simoni Pita i wā a tō ngi wōma, i lī kāmbēi gōhū, i kūla gōlētsia lo ti lāni;*

7 *Ke kūla gūtui iye ngi wū-mba, iye lāni a kūla gōlētsia, kólókólóngo i lāni a ngi wūmagē hinda yēla.*

8 *Ke pōma-mo wēkēi bē nā yēsē iye līni kāmbēi gāma, i to, i hōu a tōnya.*

9 *Ke tīye kōloi lā-yiēi goi lē, ke a hijē lo gbōma hēi hū.*

10 *Ke pōma-bēlētsia ti yā ti yētsia.*

11 *Ke Maria iye dōi lo kāmbēi gbānga a wō; ke kina iye wōma, i māwē, i kāmbēi hūgbē;*

12 Ke i anjelia fēlēa doa, ti mayīlingo kūla gōlē hū; ti hēni yēla ngi wū, ke yēla ngi gōiya, hindēi Jisu ngi bōmēi iyē lāi na.

13 Ke ti ndēa ngi ma, tē: māmāi, gbē lē ba wō? I ndē ti ma, yē: gbāmailē ti nya Lēmōi wūmbua, ke ngi hindēi gō, ti ngi lā na.

14 Ke kina i gboyoni a jētila, i ngi vūli wōtē, ke i Jisu doa dōni, ke iye kō ke Jisu mīa.

15 Jisu i ndēa ngi ma, yē: Māmāi, gbē lē ba wō? Yē lo ba kōkoli? Tā iye tō, a kāta hū yēngē-mo mīa, i ndē ngi ma, yē: Kēi, ina bi ngi wūmbua bē, hindēi gē angē bi ngi lāi na, nga ngi wumbu lo na.

16 Ke Jisu i ndē ngi ma, yē: Maria! i ngi vūli wōtē, i ndē ngi ma, yē: Rabboni! nā iye lōni i ndē: Ndēmōi!

17 Jisu i ndē ngi ma, yē: bā jā angē; gbāmailē ngi dēi lē nya Ke yē; ke li nya dēnga yē, bi ndē ti ma, bē, ngi dē nya Ke yē, ke wu Ke yē, nya Yēwoi, ke wu Yēwoi yē.

18 Maria, Magdala-moi, i lī, i ndē ngi wōma-belēsia ma, yē: i Ndēmōi loa, ke i hindēi jtsia lēa ngi ma.

19 Ke fōlō yakpēi na ma a kpokoi fōlōi ihālagēi ma loēi hū, kina nētētsia tiyē gbouni, hindēi na ngi wōma-belēsia tiyē yāndoi na; gbāmailē ta lūwa Jewūtsia ma, Jisu i wā, i dō ti līa, i ndē ti ma: Ndilēi i yē wu ma!

20 Ke kina iye jī lēni i ngi lōkōtsia, ke ngi gākēi

ge atiē. Ke ngi wōma-belēsia ti gāhū gbīa, kina ti Ndēmōi doni.

21 Ke Jisu i ndēa ti ma gboma, ye: Ndilēi i ye wu ma! kina nya Ke nya dōni, nī be ngi wu doa la.

22 Ke kina iye ji lēni, i lēvu ti ma, i ndē ti ma, ye: a ngāfa yēkpēi jō.

23 Nūmui na gbi lo wa mānu ti hinda nyāmuṣia ma, wu mānu ti ma; ke nūmui na gbi lo, wa ti hinda nyāmuṣia jō, wu ti jōa.

24 Ke Tomasi ipū mahū yēlagēi, ta tōli a Didimu, ta tiēni ye ī lē, kina Jisu i wāni na.

25 Ipōma-bela wēkēṣia ti ndē ngi ma, te: Mu Ndēmōi loa. Ke i ndēa ti ma, ye: ngīyema nga lo ngi lōkōṣia ma lōndima gbōṣia, ngi nya lōkōyuēi pū lōndima gbōṣia hū, ngi nga lōkōi wā ngi gākēi hū, ngē hōu a tōnya.

26 Ke kū wofēla wōma ngi wōma-belēsia tiye pēbu lo gboma, ke Tomasi iye na lo ta tiēni; ke Jisu i wā pē gboungo yelē, ke i dōa ti līa, i ndē, ye: ndilēi i ye wu ma!

27 Ke i ndēa Tomasi ma, ye: bi lōkōyuēi hiti bē, bi nya lōkōṣia lo; bi lōkōi hīti bi ngūa nya yakēi ma, bā be a tōnya hōula, ke hōu a tōnya.

28 Ke Tomasi i pōtēa, i ndē ngi ma, ye: nya Lēmōi, ke nya Yēwoi!

29 Ke Jisu i ndē ngi ma, ye: Tomasi, ji bi nya

loa, bi hōua a tōnya, nā ti betēngo lē, tī toni, ke ti hōu a tōnya.

30 Ke nāli wēkā gbōtōa tōnya lē Jisu iye pēni ngi wōma-belēsia yāma, nā nyégingo ī lē kolēi ji hū.

31 Ke jiā ti nyégingo lē, tā lo wua a tōnya, ke Jisu Kristi lo a ngiē; Ngéwo ngi hindō-lōi; ke hōula a tōnya wa kūnafo lēvu jō lo ngi bijēi hū.

NGŪ XXI.

Handēi jīsia wōma lo Jisu i ngi vūli geni gboma a ngi wōma-belēsia Tiberiasi gbōyēi mahū; ke nī iye ta vūli geni.

2 Simoni Pita iye na lo a tēnga, ke Tomasi, nā ta tōli a Didimu, ke Natanaēli, Kana-moi i Galili, ke Zebedi ngi hindō lōtsia, ke pōma-bela fēlēa wēkā.

3 Simoni Pita i ndē ti ma, ye: ngi ya nye gbema. Ti ndē ngi ma, mu be, ma li lo ma biē; ti li ti wīli ndende hū ke-yakpē; ke a kpindi na, tī hāni gbi hōuni.

4 Ke kina ngēlē iye wōni Jisu i dōni ngīyēi ma, ke ngi wōma belēsia tīye ko ke Jisu mīa.

5 Ke Jisu i ndēa ti ma, ye: ndēnga, mēhēi lo wu yēya? Ti pōtē, te, sāō.

6 Ke i ndēa ti ma, ye: a bōmēi wīli ndende yēya yākēi ma, wa jowē lo. Tāmīa ti pīlini, ke tīye gūi a ndāla nyēi gbōtōtsia va.

7 Tāmīa pōma-moi na Jisu lōngo la, i ndē Pita

ma, ye: Ndémoi m̄ia. Ke kina Simoni Pita iye mēnini Ndémoi m̄ia, i ngi nye-gbe gūmbēi bu ngi ma, gbāmailē ngi gūmbingo yelē; i ngi vūli wīli gbōyēi hū.

8 Ke pōma-bela wēkēsia ti wāni ndende wūlō hū lo, gbāmailē ti ma iye gūhāni ngtyē ma, hōu hondo yēla kinēi, ta mbōmēi la a nyēnga.

9 Kina n̄i tiye wāni ngtyēi ma, ti teka yombu lo na, ke nyēi lāni na, ke kpohū.

10 Jisu i ndē ti ma, ye: a wa a nyēi nā wu hōuni.

11 Simoni Pita i dē ngtyē ma, i mbōmēi la ngtyē ma, vēndanga a nyē wāwā; hondo yēla mahū nū fēlē gbōyongo mahū pū, mahū sāwa; ji be ti gbōtōngo yelē, bōmēi iye belani.

12 Jisu i ndē ti ma, ye: a wa, wu mēhē mē; ke pōma-belēsia yēla be i lōni i ngi molila, yē lo abiē? gbāmailē tiye koi lo, ke Ndémoi m̄ia.

13 Ke Jisu i wa i kpohū wūmbu, i fē ti yē; n̄i be i pēni a nyēi.

14 Kpē isāwagēi ma lo nā Jisu i ngi vūlui geni a ngi wōma-belēsia, na wōma kina iye hijēni hēi hū.

15 Kina ti gbōyoni a mēhē mēla Jisu i ndē Simoni Pita ma, ye: Simoni, Jona ngi hindō-lōi, bi lōngoi angē? i dēwē jiā ma? I ndē ngi ma, ye: I, Ndémoi, bi kō lo, ke nya lōngoi abiē. I ndē ngi ma, ye: nya bāla lōtsia lago.

16 *I ndē ngi ma hū fēlē gboma, Simoni, Jona ngi hindō-lōi bi lōngo lē angē? I ndē ngi ma, ye: I, Ndēmōi, bi kọ lo, ke nya lōngo lē abiē. I ndē ngi ma, ye: nya bālẹtsia lago.*

17 *I ndē ngi ma hū sāwa, ye: Simoni Pita, Jona ngi hindō-lōi, bi lōngo lē angē? Pita ngi lī iye lēwēi lo, gbāmailē iye ndēi lo hū sāwa, bi lōngo lē angē? Ke i ndēa ngi ma, ye: Ndēmōi, bi hāndẹtsia gbi go lo, bi kọ lo, ke nya lōngo lē abiē. Jisu i ndē ngi ma, ye: nya bālangẹtsia lago.*

18 *A tōnya, a tōnya ngi ndē bi ma, kpē bi dālānga yelē, biye bi vūli mayīli lo, bi jīa hindēi na bi lōi la, ke kina bi wōvama, ba bi lōkōtsia vōmbō lo, ke nū wēka lo a bi mayīli, i li abiē hindēi na bī lōni, bi li na.*

19 *Ji lo i ndēni ndālongo gbē hā lo a hā lo, a Ngẹwo bētē lo. Ke kina i ji lēni, i ndē ngi ma, ye: tō nya wōma.*

20 *Ke Pita a wōtē-wōtē i pōma-moi na lo Jisu lōngo la a tō ngi wōma, na iye digbini ngi yāka hū, mehēi mēmēi, i ndē, ye: Ndēmōi, yē la a ngiē a bi mājiama a bāya?*

21 *Kina Pita ngi loni, i ndē Jisu ma, ye: Gbē lo nūmui ji a pē?*

22 *Jisu i ndē ngi ma, ye: inu ngi lōni i māwulo, ke nya wa, gbē nīa na biē? Bia tō nya wōma.*

23 *Ke njiēi ji i vāya hū ndēngẹtsia līa hū, ke pōma-moi na ē hā. Ke Jisu iye ndēni ngi ma, ē*

hā ; ke ina ngi lōi lo i māwulo ke nga wa, gbe mīa na biē ?

24 *Pōma-moi ji lo, i sēli hōuni hindēi jtsia ma ; i handēi jtsia nyégi ; kō mu kō lo, ke ngi jēli tōnya lē.*

25 *Ke hāni wēkā gbōtōa lo na gboma Jisu pēni, na ti ndē gbi nyégingo lē, nga tō ndoēi gbī be vūli ē gū a kolotsia hōula, nā ti nyégi. Amin.*

(Njiēi yēkpēi na Johani iye nyégini ikēlēmēi.)

BOSTON UNIVERSITY

1 1719 02405 4092

